

Diff. 64.

JOHANNIS NICOLAI
TRACTATUS /
DE
GRÆCORUM
LUCTU
LUGENTIUMQUE RITI-
BUS VARIIS

E
GRÆCORUM PRÆCIPUE
SCRIPTIS ALIISQUE IN USUM
REI LITERARIÆ COLLECTUS
ET
IN LUCEM EDITUS.

MARBURGI CATTORUM,
Apud EPHRAIMUM BÖNCKE, Bib

ANNO MDCXCVI.

JOHANNES NICOLAUS
TRACTATUS
DE
GERACORUM
LITURGIA
LUGENIUMQUE RITI-
BUS VARIIS
ET
GERACORUM PRINCIPALIS
SCRIPTIS ALIISQUE
RELIQUIIS COLLECTIS
ET
IN LUCEM EDITIS.

Bayerische
Staatsbibliothek
München

sws
sms
sws
sms

VIRIS

Plurimum Reverendis, Gravissimis, Amplissimis nec non Doctissimis

DOMINIS

DN. JOH. CHRISTOPHO-

R O BILEFELDEN, SS. Theolog.

Doct. Celeberrimo & Professori Primario Academ. Giesl. Sereniss. Landgravii Hass. Darmstad. à concionibus aulicis primariis, nec non consiliis Ecclesiast. & Superintendenti Eminentissimo.

DN. JOH. HENR. MAJO,

SS. Theol. Doct. & L L. Oriental. Professori Ordinario undiquaque Celeberrimo, Alsfeldensis ac Marburgico-Darmstadin. Diœces. Superattendenti Vigilantissimo, Synedrii Sacri Adlessori Gravissimo & Pædagogiararchæ Meritissimo.

DN. ORTOLPHO NEU-

NESIO, SS. Theol. Doctori Smalkaldensium Ecclesiar. Inspectori Meritissimo & Gravissimo.

DN. BERNHARDO HA-

GENBRUCH, Inspectori Echzellensium Gravissimo & Vigilantissimo.

FAUTORIBUS, PATRONIS
ET

PROMOTORIBUS MAGNIS
INTEGERRIMIS

DIVINÆ SAPIENTIÆ

DOCTORIBUS

DISSERTISSIMIS MELLIFLUIS

CONCIONATORIBUS

OMNI OBSERVANTIÆ CULTU

SUBMISSE DEVENERANDIS

CUM VOTO DEVOTO

OMNIGENÆ FELICITATIS

EX

ANIMO SINCERO HUMILLIME

CONSECRAVIT

MANCIPAVIT

DEDICAVIT

HUNC

DE

LUCTU GRÆCORUM

TRACTATULUM

AUTOR.

Si verecundia limites tran-
silire videor Plur. Reveren-
di & Gravissimi Domini &
Patroni, quod Vos ab arduis
magniq; consilii negotiis non
vocare tantum, verum et-
iam Nomina Vestra Incl-

ta, his meis chartis parum doctis praefigere
ausus sim; attamen spe firmissima luctor,
quod hanc audaciam sine offensione accipere
velitis, si rationes, quae mihi, ut id facerem
quasi calcar addiderunt, Vobiscum reputa-
veritis. Equidem votis omnibus jam pri-
dem felicitatem hanc expetii, ut Vobis, Pa-
troni Maximi, animum bene memorem gra-
tumq; quovis officiorum genere testatum fa-
cerem. Hunc ut aliquam ex parte significem,
meorum partium esse duxi, Tractatulum de
Luctu Graecorum, materia non ubi vis obvia
Vobis tradere, & ex prisca formula dare,
dicare & dedicare, animi qua possum demis-
sione

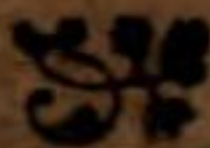
sione rogans & orans, ut tantillum muneris
chartacei non tantum vultu Vestro benevolo
aspiciatis, verum etiam voluntatem Vestram
in me meaꝫ studia retineatis. Sub Vestro
igitur Patrociniò Viri Maximi prodeat hic
Luctus in publicum, Vobis laborem meum
offero, cum meliores & majores Patroni mihi
occurrere non potuerunt, quorum nomen
prescribendum esset, quam Vos. Gratissi-
mum mihi itaque erit, si benevole acceperitis
factum hunc, quod novum & singulare bene-
volentia argumentum cum memoria sempi-
ternatuebor, omnemq; quoque movebo lapi-
dem, ut Vobis qualibet animi grati officia
prestare possim. Imprimis autem Deum
Ter Optimum Maximum ardentibus votis
comprecabor, ut Vos Omnes ac singulos in se-
res usque annos salvos & incolumes conser-
vet, & omnia Vestra consilia ad conservan-
dam Ecclesiam jubeat esse felicissima. Va-
lete Viri Plurimum Reverendi & Gravissi-
mi & favere pergite

Vestro

Dabam Marburg.
d. 6. Sept. 1696.

Clienti multis modis
obstrictissimo

JOHANNI NICOLAE.
AD

A D

Doctissimum Dn. NICOLAI,
cum post triumphum Romanum illu-
stratum de Luctu Græcorum eruditè
commentaretur.

P*ompa triumphorum Spolia, atq; Trophæa Virorum,*
Quos claros titulis bellica fama tulit,
Sunt descripta Tibi nuper laudatæque Doctis,
Quorum tot plausus pagina prima refert.
Quid nunc? in luctus es, pullatas edere chartas
Mavis, dum Græcos plangere ritè doces.
Mox oculos claudis, vas pulsas, objicis offam
Cerbero, & hinc naulum portitor ille capit:
Sed mox ante fores luctus restata cupressus,
Pollinctorq; lavat, nec sinè veste locat
In lecto functos fato, sublime feret non
Quos capit atque effert, deniq; crypta tegit,
Anne hæc conveniunt benè? Rumpere gaudia
luctu?

Pompa triumphalis num tumulanda venit?
Non tumulo tumulus Victori morte paratur;
Sed modus hic, hominem se meminisse*
jubes.
Maxima sic transit post mundi gloria, fumus
Est quicquid funus tollere jure potest.

**Vid. de Triumph. pag. 203.*

SAMUEL ANDREÆ,
S. Th. D. & in Acad.
Marp. Prof. P.

Dum

Dum latus antiquæ refert luctum Hel-
 lados

*Ego gravis luctu gravi, non lugeo;
 Sed gratulor famæ, altiùs libro novo
 Se se afferenti seculis, quæ terrior
 Videbit ætas. Faxit Orbis Arbiter!
 Ut finias, privata vita quam parit,
 Luctum, meiq; carminis plausus novus
 Te publico letum celebret munere.
 Sic impigræ mentis labor pensabitur,
 Quâ dignus est, mercede, plena commodis.*

H O N O R I

V I R I

Nobilissimi atque Clarissimi

D O M I N I

JOHANNIS NICOLAI,

POLYHISTORIS EXIMII,

Amici sui, à multis jam annis

æstumatissimi,

scribebat

JOHAN. LAURENTIUS CROLLIUS,

SS. Theol. Doct. & Prof. Publ.

Ἄλλο.

Τίς βίβλος ἦδε νέα; Περί τῶν ἐν Ἑλλάδι κηδῶν.

Τίς γράφε τήνδε; Σοφὸς Νικολέως πάϊς.

Τίς σκοπός; Ἑλλήνων περὶ νεκρῶν ἥδεα δεῖξαι.

Τί χρέος; Ἀ' δ' ἀνάγον καὶ μετὰ κῆρα κλέος
Πλείονα, Νικόλεως, συγγράμματα ἰοῖα δὺς ἡμῖν.

Ὡς ἔπ' ἀπὸ ζῶν νῦν κλειτὰ βρεβεία φέροισ.

Ἐυφημίας ἅμα καὶ φιλίας ἔνεκα
ἀνιοχεδίαζων προσέειπε

ΥΕΩ' ΡΓΙΟΣ ὉΘΩΝ, Δημόσιος

τῶν Ἑλληνικῶν τε καὶ Ἀνατολι-

κῶν γραμμάτων, ὅς καὶ Ἰῆς

Ποιήσεως Διδάσκαλος.

A Sſidua, NICOLAE, manu monumen-
ta revolvis,

Orbis quæ Grajus, quæque Latinus
habet.

Sic tereris studio, tibi sic labentibus annis

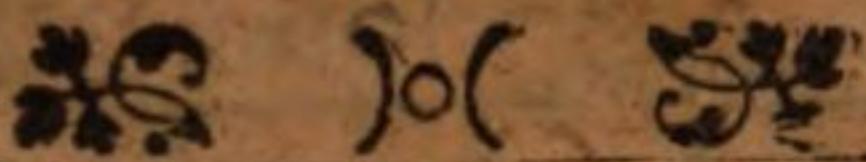
Festinata tuo vitalabore fugit.

Praemia digna tuis quæ ters conatibus? aut

quæ

Circumdat meritum laurea digna ca-
put?

Ipe-

I pede sed fausto solers! Deus his quoque
justam,

Qua vireas spartam tempore, crede
dabit.

Posteritasque canet laudes, quas nulla ma
lorum,

Quamvis ringatur, suppresset invidia

Ita Eruditissimo Dn. NICOLA

Amico non uni ex multis, li-

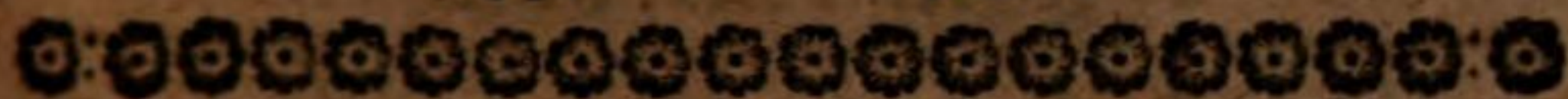
brum de Luctu Graecorum

edenti accinit

MAXIMILIANUS PERCELLI

Hist. & Eloq. Prof. Ord.

D E

PRÆFAMEN.

23875-

IVVIH

veribus Romanorum elegantissimè scri-
pfit, qui Tractatus ab omnibus Docti-
magni semper æstimatus fuit, cùm il-
lo recondita Romanorum in lucem
protulerit. Ita horum Doctissimo-
rum exemplò motus, Luctum Græco-
rum illorumque Ritus funebres in me-
dium proferre & describere proposui
certissimè mihi persuadens, magnum
Rei literariæ emolumentum allatu-
rum, si Ritus hi invicem sese compa-
renrur. Optarem itaque & nil ma-
gis in votis haberem, quàm ut hisce
plagulis Lectoribus satisfacere pos-
sem, uti Viri prædicti celeberrimi;
videbo tamen quantum humeri ferre
possint, & labor non sit ingratus.
Quare sine longioribus ambagibus
me ad ipsam Rem conféro & laborem
bono cum Deo in me suscipio. Adfit
igitur Deus Ter Optimus Maximus
gratiâ suâ, ut ad finem optimum per-
ducatur.

C A P U T I.

De

SEPULTURÆ NECESSITATE.

§. I.

DRæmisso Proæmio, me ad Sepulturæ necessitatem confero, ubi statim in memoriam mihi revoco Oratorem Romanorum optimum *Ciceronem*, qui in *Topicis* suis Justitiam in tres dividit species: *unam ad superos, alteram ad Manes, tertiam ad homines pertinentem.* De secunda specie justitiæ scil. ad mortuos pertinente, antiqui tam religiosam curam habuerunt & sepulchra tam magni æstimarunt, ut illa templa fuerint vocata, & ritus sepulchrales à Græcis *τά νόμιμα* æquè dicta, ac à Latinis *iusta*, quæ sunt *νόμιμα* ex jure debita seu constituta.

A

stituta.

stituta. Ita aliquando debitum officium seu
debitæ operæ intelliguntur per *Iusta*: sed
specialiter parentalia, quæ mortuis parenti-
bus debentur, operationes denicales τὰ νο-
μιζόμενα, *Iusta* itaque sunt, sacra mortuis fa-
cere: quod & Græci dicunt: ποιεῖν δαίμονα-
γισμὸς τοῖς τεθνηκόσι. Lex itaque *Atheni*
erat, ut, si quis forte fortuna reperiret cada-
ver, quisquis etiam sit, teneatur illud terræ
obtegere & dare cespitis partem teste *Horat.*
lib. I. Od. 28.

- - - capiti inhumato

Particulam dare

Audiamus de hoc ritu *Ælianum nar. hist.*
lib. 5. cap. 13. ita scribentem: Νόμος ἢ ἔστιν ὁ
Ἀττικὸς, ὃς ἂν ἀλάφῳ πειτύχῃ σώματι ἀνθρώ-
που, πάντως ἐπιβάλλει ἀνὴρ γῆν, *Lex hæc in-*
ter Atticas scripta fuit. Si quis insepultum
cadaver hominis incidat, saltem ei terram
injiciat, Vide *Petitum de L.L. Athen.* adde
Sophocl. Schol. in Antigon. ubi de hac con-
suetudine, & *Fabium de ol. 5.* seu πάντως
γῆν ἐπιβάλλειν hîc est, ad minimum aliquot
terræ aut pulveris pugillos mortuo injicere
prætereuntem. χυλὴ γῆ dicitur illa paula-
tim congesta terra. *Scholiastes in Sophoclis*
Antig.

Antigon. ubi de hujusmodi mortuo, qui scilicet ita sepultus fuit, ait: ἔ κατὰ βάθος ἦν τα-
 δαμμένον, ἀλλ' ὡς εἶχε ἐπιβεβλημένη ἦν ἡ ἀμ-
 μον. Τῷτο δὲ ἐποίησεν ὁ θάψας νόμος χάριν.
 Οἱ γὰρ νεκρὸν ὁρῶντες ἀταφον καὶ μὴ ἐναμνησάμενοι
 πόνη ἐναγεῖς εἶναι ἐδόκην καὶ λόγος δὲ ὅτι Βυζύ-
 γης Ἀθήνησι καὶ ηγεσάτο τὰς πειροῶσι ἀταφον
 σῶμα: non alie terra erat obrutus, sed obiter
 injectus pulvis, idque fecit legis respectu, qui
 eum sepelivit. Qui enim mortuum in sepul-
 tum videbant, nihilq; pulveris illi insper-
 gentes præteribant, piaculum commisisse vi-
 debantur. Ajunt etiam Buzygem devovisse
 eum, qui corpus hominis præteriens in sepul-
 tum sineret. Quicunque igitur hominis ca-
 daver videbat, & non terram superinjiciebat,
 non solum transgressor legis erat, sed ἐναγὴς
 scelestus, maledictus, devotus & anathema
 (quid enim cadaver in aëre moraretur, qui
 id perferre non potest?) putabant etenim
 quòd Dii inferi ad iram commoverentur, si
 quis in insepultum hominis cadaver incide-
 ret & non sepeliret illud; timore etenim per-
 cellebantur, ne pœnam perpeti oporteat
 quam ob omissionem debiti promeriti es-
 sent. conf. *Feisthii antiquit. Homer. p. m. 80.*

Huc etiam facit ex *Suida* fragmentum Auctoris nescio cuius : ἰδὼν ναυηγῆ σῶμα ἐρρίμμενον ἀκηδῶς καὶ ὀλιγώρως παρελθεῖν ἐκ ἐτόλμησα, ἀλλὰ ἔθαψα καὶ τεθνεῶτα. Δέσμευται ἡμῶν φίλον ἀποκρύπτων ἀνδρωπίνῳ θυσίῳ. cui in corpus naufragi temerè abjectum insepultumque incidissem, non ausus sum præterire, sed mortuum sepelivi & lege humanâ ipse etaculum soli nequaquam gratum contex. In voce ἀκηδῆς *Quintil. declam. 6.* inde ignotis quoque corporibus transeuntium viatorum collocatitia sepultura, inde injecta alienis humus. *Quintiliani verba declam. cit.* de Romanis differentis, proferimus & eo affirmamus, Romanos hanc consuetudinem optimè observasse; nam, inquit, ignotis cadaveribus humum congerimus, & insepultum quodlibet corpus nulla festinatio tam rapida transcurrit, ut non quantulo cumque veneretur aggestu. Et si qui debitum hoc omisisset, *porcam pracidaneam* (uti vocant) in sacrificium *Cereri* offerre coge-batur. vid. *Fest. c. 14.* Quam rem etiam tangit *Guilielm. Stuck in descript. Sacr. Sacrific. Gentil. fol. m. 43. edit. Tigur.* ita literis tradens: *Porca pracidanea*, ut ait *Veranius* familia

milia purgandæ causa *Cereri* immolabatur,
 quod pars quædam sacrificii ejus sit in con-
 spectu mortui ejus, cujus funus instituitur.
 Sic sepulturæ necessitatem innuit *Sophocles*
Antigon. p. m. 248. edit. Cantabrig. vers.
248. seq. Cadaver aliquis jam sepeliens abiit,
 & super corpus aridum pulverem spargens,
 & fecit funebria, quæ oportet. Ne verò
 lex hæc solis hominibus videatur lata, *Ægy-*
ptii de accipitre tradunt, illum non tantum
 hominis mortui vicem dolere, verum etiam
 jacenti terram inspergere oculis, quibus So-
 lis lumen inesse credunt. *Porphyr πηγὶ ἀπο-*
χρῆς ἐμψύχων lib. 4. pag 54 ex Plutarcho de
Isid. & Osir. *Servius in Virgil. 6. Æneid.*
 Qui de pietatis generibus scripserunt, pri-
 mum locum in sepultura esse voluerunt. Un-
 de, quum Pontificibus nefas esset cadaver
 videre, magis tamen nefas fuerat, si visum
 insepultum relinquerent. Genus autem se-
 pulturæ fuerat injectio pulveris. *Philo de*
Hebræis suis: mortuorum sepultura ne in-
tercedas, sed etiam aliquantulum dicis saltem
gratia eis super injice apud Euseb. de Prepar.
Evangel. pag. 358. & 368. ubi eadem ex Jo-
sepbo allegata videntur.

§. 2. Nulla e contra major imprecatio in hostem erat, quàm ut insepultus jaceret, & terrâ non tegeretur, cùm mali ac infames sepulturâ haut digni æstimarentur, & tanti antiqui Græci sepulturam habuerunt, ut cùm gravissimè imprecari vellent, imprecarentur: κακὸς κακῶς ἀθάπτεται ἐκπέσοι χθονὶς
Malus malè insepultus excidat terra, quod habetur apud *Sophoclem* v. 1248. Et in Epigrammate quodam hæc extant: Μὴ θάψῃς τὸν ἀθάπτον κυσὶ κῦρμα γένεαι: *Noli sepelire insepultum, sed canibus prædam fieri permitte.* vid. *Feithij antiquit. Homer. pag. m. 80.* Eadem legimus apud *Sophoclem* in *Antigonæ* edit. *Cantabrig. pag. m. 236. vers. 26. seqq.* ubi de mortuo *Polynicis* cadavere hæc profert verba:

αἰσοῖσι φασὶν ἐκκεκηρύχθαι τὸ μὴ
 τάφῳ καλίσται. μηδὲ κωκυῖσαι τίνα
 ἐάνδ' ἀκλαυτον, ἀταφον, οἰωνοῖς γλυκύν
 θησαυρὸν, εἰσορῶσι πρὸς χάριν βορᾶς. i. e.

Alterum misere mortuum Polynicis cadaver Civibus ajunt interdixisse, ne sepulcro regant, nequæ lugeat quisquam, sed sinant indeploratum, insepultum, Avibus dulcem thesaurum, metuentibus ad gratiam laniationis

nonis. Et versu 195. pag. m. 246. iterum in hæc protumplit verba, quæ latinitati data resonant. *Sed fratrem POLYNICEN qui patriam & Deos Penates exul veniens voluit igni incendere prorsus & voluit fraterno sanguine saturari, & hos servos facere. Hunc interdico civibus ne quisquam sepeliat aut lugeat, sed fiat insepultum corpus avibus & canibus edendum contumeliâ affectum. Hæc est mea sententia: nunquam à me honore afficientur improbi, qui probis competit.* Ex quibus sanè constat, maximæ improbitatis signum fuisse, si quis insepultus maneret, & ut res clarior evadat, *Hector* apud *Homerum* mihi videtur ante oculos versari, qui flexis genibus *Achillen* precibus flagitabat, qui jam jam eum confodere paratus erat; & *Ajax*, Jovem implorans, (priusquam esse transfoderetur) ne permittere velint, ut corpora animabus efflatis insepulta relinquerent, quò à canibus & avibus devorarentur.

§. 3. Hinc factum esse puto, quod priisci naufragium timerent, & mortem in mari perpessam, quia nunquam terræ mandari possent;

Demite naufragium & mors mihi munus

canit *Ovidius*. Cum igitur mari se committerent, & exortâ tempestate timerent, ne vitâ privarentur (nam uti loquimur animâ efflatâ corpus etiam amittitur) mos & consuetudo erat, ut pecuniam corporibus annexerent & vinculo quasi conjungerent in mercedem seu honorarium illorum, qui cum ejicerentur, illa sepelirent, id quod confirmat *Synesius* in quadam epistolarum suarum his verbis: Φέρειν δεῖ τιμὴν ἐντάφιον τὸν ἐκ ναυαγίου νεκρὸν; ὁ δὲ προτυχὼν καὶ κερδάνας νόμους ἀδραστείας αἰδέσεται μὴ ὕχὶ μικρὸν τι μέριμνᾷ ἀποδάσκει τῷ χαρισμένῳ πολλαπλάσιον. Porro si corpora non modò insepulta relinquebantur, vel non justo tempore, quamprimum possibile, terræ mandabantur, illa reputabantur μήνιμά τι τῷ νεκρῷ ac si MANES offendissent: E contra si absque mora terrâ mandabantur, μελιγμά τι τῷ νεκρῷ putabant, quod MANIBUS benefecissent. Duo hæc vocabula usurpata leguntur apud *Scholias ten* in *Homeri* verba *Iliad.* 7. — — ἔπεικε θάνατον πυρὸς μελίσσεμον ὦκα, ubi *Patroclus* cum *Achille* verba fecisse dicitur ob moram & dilationem sepulturæ. Cur autem Græci citissime sepeliri voluerint, hæc est ratio, quia puta-

putârunt, quod animas, quarum corpora
nondum sepulta essent, non admittat trans-
vectandas sequi senex inferni ponto, qua de
re *Patrocli* anima *Achillem* in somnis iusta
poposcit his verbis *Iliad* ↓ quæ ex versione
Sebastiani Castalionis ita sonant:

Supervenit autem anima Patrocli miseri,
Omnia ipsi magnitudineque & oculis pul-
chris similis,

& voce, & tales circa corpus vestes indu-
tus erat.

Astitit autem supra caput, & ad ipsum
verbum locutus est:

Dormis, & mei oblitus es Achilles?

Non quidem me viventem negligebas sed
mortuum:

Sepeli me quàm citissimè portas Platonis
ut intrem

longe me abigunt anime simulachra mor-
tuorum:

neque me aliquomodo misceri aliis trans
flumen sinunt

sed in cassum erro per laticas portas haben-
tem Ditis domum,

& mihi da manum ut lugeam, non enim
amplius iterum

veniam ab inferis, postquam me rogo tra-
dideritis.

Inde etiam Virgilius - - Hi quos vehit unda
sepulti

Nec ripas datur horrendas & rauca flu-
enta

Transportare prius quàm sedibus ossa
quierunt.

Et hoc ab Hebræis hauserunt Græci teste
Anglo Windet in tractatu de vita functorum
statu edit. Londin. 1677 pag m. 17. ubi ex
Bar Nachman in Bereshith Rabba c. 22. re-
fert, caveri prorsus necubi animæ in חַיִּוּת
penetrent, quarum corpora nondum fue-
rint sepulta.

§. 4 Per triduum itaque mortuos ante
lugebant, quàm justa persolverent, uti con-
stat ex illo Apollonii Rhodii l. 2. *Argonaut.*
vers. 859. ubi Lyci describens furus ait:

Ἡματα δὲ τεῖα πάντα γόων. ἑτέρω δέ μιν ἦδη
Τάρχυνον μεγαλῶσι. συνεπτερίζε δὲ λαὸς
Ἀυλῶ ὁμῶ βασιλῆϊ Λύκῳ i. e.

Ipsūmq; adeò triduum in luctu erant, quat-
to demum die istum Funerârunt magnificè,
ac populus exequiatum urà cum Lyco ie-
runt Rege.

Sic

Sic de triduana quoque elatione statuit *Plato* in *XII. de Legib. fol. 693.* Elationes autem non breviori vel longiori tempore intus fiant, quàm verè mortuus significari cognosciq̃ue possit. Ac ut humana se habent, triduana elatio ad sepulchrum mediocris videtur. Et in his *Græci* cum *Hebræis* conveniant, qui non nisi tertio die mortuos sepelebant, uti *Beresh Rabba fol. 114, 3.* refert. Traditio *Ben Kaphra.* Summus vigor luctus non est nisi die tertio. Tribus diebus anima vagatur circa sepulchrum, expectans ut redeat in corpus. Cùm verò videt, quòd immutetur aspectus faciei, recedit & relinquit corpus. *Sevamothe fol. 120, 1.* & *Maimonid. in Gerushin. cap. 13.* Non testatur de mortuo, nisi intra tres dies post ejus necem aut mortem. Post tres autem dies non testatur de eo, quia aspectus vultus ejus mutatur. Ab his recesserunt *Romani*, qui septimo vel alio die efferebant mortuos teste *Johanne Kirchmanno de funeribus Romanor. lib. 2. pag. m. 119. seq. edit Brunsvic. 1661. cap. 1.* Veruntamen haud semper observatum esse triduanum illud tempus sed sæpe prolongatam elationem, constat vel ex *He-*

Floris funere, quod describitur *Iliad.* ω. v. 785. ubi diei decimi mentio fit:

Ἄλλ' ὅτε δὴ δεκάτῃ ἑορᾷ φασίμβροτο ἦώς
καὶ τότε αἶψ' ἐξέφρεν θρασὺν ἔκλογα δάκρυ
χρόντες.

*Cum jam decima apparuit lucens mortali-
bus aurora*

*Tunc extulerunt audacem Hectorem la-
crymantes.*

Veritati itaque verisimile non videtur, quod *Alexander* ab *Alexandro* lib. 3. c. 7. arbitretur, quod corpora mortua quatuordecim dies totidemque noctes servata fuerint domi, priusquam condantur in sepulchro. Verba ejus pag. m. 617. edit. Lugd. Batav. 1973. hæc sunt: Græcis verò septendecim diebus corpora antequam cremarentur, totidemque noctibus servare mos erat. Id quod ex *Homero* haufisse videtur, qui lib. 24. *Odysf.* tradit, *Achillis* mortui corpus XVII. diebus & noctibus defletum & XVIII. die crematum. Verùm fallitur *Alexander*, inductus in errorem, quod *Homerus* ultimo *Odysf.* scripserit, totidem diebus Græcos *Achillem* luxisse, antequam sepelirent. Illud verò *Homerus* notat, ut quid novum & more vul-

re vulgari non receptum, in exaggerationem doloris totius Græciæ ob mortem tanti Herois. confer. *Francisc. Rous Archaeolog. Attic. lib. 5 cap. 16. pag. m. 236. edit. Oxford. 1658.* ubi ita scribit: *how true it is vvhich one saies, (Alexandrum ab Alexandro intelligit) that the bodies vvere kept fourteen daies and fourteen nights before they vvere burried, i doe not yet finde.*

C A P U T II.

De

TER VOCANDA ANIMA ET DE CE- NOTAPHIIS.

§. I.

Proxima felicitas sepulturæ erat, ut quis in propria sua terra & regione sepeliretur. Cùm itaque accideret, ut vir à propriis laribus remotus, mortem obiret, & agnati ad eum venire non possent, moris erat, solenni & frequenter repetitâ invocatione TER nominando eum, citare ἀνακαλίσσας τὸν ψυχὴν — —

MANES TER VOCE VOCARE.

Et (si ita loqui licebit) altâ voce ter animam revocare) quàm celerrimè ad illos properare putabant. Confecto itaque tumulto supra eum adscendebant atque inde TER sonorâ voce ipsorum defunctorum animas accersebant. *Euripides in Oreste*

Μελίκετον ἄφεν γάλακτι & οἶνω πόσι' ἄχνη
καὶ εἰς ἐπ' ἄκρυ χάματα & λέξοντά δέ

*Mulsamque sparge lactis atq; asperginem
Tumuloq; summo stans loquere talia*

Apud Homerum Iliad. ♀. vers. 221. Animam vocans Patrocli Achilles introducitur. Ita etiam Virgil. lib. 3. Aeneid. testatur:

— — in luco falsi Simeontis ad undam

Libabat cineri Andromache: Manesque vocabat

Nestorem ad tumulum

Idem eodem lib. 3. Aeneid. ubi Polydori funus describit, ait:

*Inferimus tepido spumantia cymbia lacte
Sanguinis & sacri pateras animamque sepulcro*

Condimus & magna supremū voce oiemus.

Per supremum intelligit illas voces *Plantianas: VALE SALVE:* acerbum funus autem,
apud

apud ORCUM TE VIDEBO. Et plerumque hoc faciebant iis, qui in peregrina terra mortui erant, uti animadvertit *Tzetzes Chil. 5. Hist. 14.* ita scribens, cujus verba Latinis exprimemus his:

*Olim morientes in terra aliena TER e-
vocabant*

*Qui simul peregrinabantur cum ipsis
Ut Homerus docuit in libro odyssee*

*Hoc autem faciebant velut memores exi-
stentes amicitie*

*Atque ita si relictus quis esset, ad vocem
concurrerebat.*

Quod si vocatæ animæ ad exequias accedere detrectassent, inter mortuos illi homines non recensebantur. Hinc *Virgilius lib. 3. Æneid.*

*Spemque metumque inter dubii vivere
credant*

*Sive extrema pati: nos jam exaudire vo-
catus*

Pindarus in Pyth. Od. 4. dicit, quod, cum *Phrixius* Athamantis filius teste *Eduard. Simson. Chron. Cathol. part. 2. fol. m. 26.* in *Colchide* diem supremum obiret, desideraverit, quod *Pelias Salmonei* ex filia nepos te-
ste cit.

ste cit. Scriptore anno 2596. hoc officium
peragat pro illo — κέλεται γὰρ εἶναι

Ψυχὰν κομίζαι φρίξαι

Ita quoque *Ulysses* postquam apud *Ci-*
cones sexaginta & duodecim socios amissis-
set, suarum partium esse duxit, hunc obser-
vare ritum, uti *Homer.* scribit *Iliad.* 3. &
TERalta voce clamavit — τρεῖς ἑκάστων αὐτῶν τε
give a hoop for every one three times,
quemadmodum *Theocritus* HYLAS τρεῖς
μετὰ ὕλαν αὐτῶν. In *Virgilio* bis modò extat

— — *Hylam nauta quo fonte relictum*

Clamassent: ut litus Hyla, Hyla, omni
sonaret

Ubi *Desider. Heraldus advers. lib. 1. c. 9.*
putat, ter legendum H Y L A. Et sine dubio
his gaudium indicare voluerunt, quòd cre-
derent, corpora illorum in propria regione
sub terra appulisse; uti quidam *Judæorum*
arbitrantur, quòd illorum animæ statim post
obitum in terra *Canaan* essent, id quod *Græ-*
corum opinioni consonum est. Audiamus
Hebræorum opinionem in *Targum ad Can-*
sic. VIII, 1. Cum reviviscant mortui, inqui-
unt, dirumpendus est mons Olivetus, atque
omnes mortui *Israëlis* inde exituri: etiam
justi

Iusti isti, qui mortui sunt in captivitate convolventur NB. sub terra & exituri sunt sub monte Oliveti. En ! accuratam convenientiam Græcorum cum Hebræis. Licet igitur quidam hoc crediderint ; attamen multi illorum bene noverunt, quòd, quamvis clamoribus totam auram explerent, ad revocandas animas, hoc nihil ad propositum conducturum sit. Audiamus quendam in *Aristophan. Ranis* de mortuis loquentem : Οἷς δὲ τρεῖς λέγοντες ἐξικνύμεθα tam procul abierunt (οἰχονταὶ οἰχεῖσθαι, ubi τὸ *abire* usurpatur pro *mori*, uti loquimur : Hic homo mortuus est, abiit, Er ist hingegangen / ut clamoribus revocari nequeat.

§. 2. At hîc porro quæritur : annon alius modus haberi possit honorandi homines, cum cadaver tangi non possit? ad hanc quæstionem respondeamus, quòd sæpius apud Græcos inanes tumuli & à cadaveribus vacui structi fuerint, quæ monumenta κενοτάφια Cenotaphia vocarunt, ubi homines in effigie tantum humabantur, quod κενοτάφειν propriè significat, veluti in *Eurip. Helen.* v. 1562.

Οὐ ταυθαγὶς παῖς ἢ δ' ἀπὸντα κενοτάφει

Erat

Erat igitur Cenotaphium uti refert *Thom. de S. Quercu* a monument or representation in the Church of the dead / as they do at the month / or years end / called an hearse; an empty tomb erected for the honour of the dead ἀκερὸς vanus & ταφὴ sepulchrum, funus imaginarium. conf. *Martin. Lexic. Etymol.* in voca *Cenotaphio* *Scholias* in eundem *Euripidem* in *Hecuba* plenarium exhibet testimonium de hac consuetudine, ita differens: 'Εἰσάθασιν οἱ Ἑλλήνες τῷ οὐκ ἔστι τὰ καταθάματα καὶ ἐπ' ἄλλῃ τῇ γῆ ταφέντι, χάσαι τὸ κεκοιτάριον εἰς τὸ ζῆν ἢ μνήμης, licet corpus in alia terra sepultum esset, attamen ad conservandam ejus memoriam in suo sepulcro sepelire volebant. Nonnus Cenotaphium vocat κενήριον ab ἡγίον, quod sepulchrum notat. Ejusmodi structura communiter Græcis in bello cæsis erigebatur teste *Homer. Iliad. 8.* Siquidem ossa separatim locata, quo quisque domum reversus transportaret. Et vacuus ille fuit *Patrocli* tumulus *Iliad. 23.* quando ejus ossa fuerunt reposita in *Achillis* tentorio; Sed & absentibus prorsus mos erat celebrare exequias tumulis erectis. Id facere jubet *Telemachus* *Pallas.*

Pallas, si patrem audiat mortuum. *Odys. 1.*
 Similiter *Menelaus* in *Aegypto* *Agamem-*
nonis fratris morte. Quod ipsum præstitit
Deiphobo Aeneas. Virgil. 6. Aeneid.

— — *Tumulum Rhetæo in littore inanem*
Constitui &c.

Licet hic animadvertere in amicum defun-
 ctum *Aeneæ* pietatem, qui non aliis ejus exe-
 quias commisit, sed ipse per se ipsum eas ce-
 lebrare voluit luctu ac tumulo *Deiphobi*
 honorans memoriam extincti. Observa-
 vit hoc *Donatus* simulque fidelem veri ami-
 ci animum commendavit: *Erexi, inquit, ho-*
noris tui causa tumulum sine funere, quia
confusus fuisti corporibus hostium nec inqui-
situs reperiri poteras, nomen tamen tuum vo-
cavi solenniter. Omnino etiam moris fuit,
 uni eidemque homini defuncto varios tu-
 mulos variis statnere in locis, præsertim ab
 iis, qui genere essent propinquiore, aut insi-
 gnioribus meritis obnoxii, uti luculenter
 docet *Dionys. Halicarnas. lib. 1. antiq. Rom.*
 Ita *Ovid. lib. 6. fab. 8. Progne Philomela*
inane sepulchrum constituit.

§. 3. *Cenotaphia* etiam erigebantur do-
 ctis de republ. literaria bene meritis uti te-
 statu

statuatur *Johannes Meursius de præcipuis Athenarum Antiquitat. lib. 1. c. 2. edit. Lugd. Batav. 1624. pag. m. 5. ubi hæc leguntur verba: E Piræco in urbem adscendentibus, juxta viam est Menandri monumentum & Euripidis cenotaphium, & de Euripidis cenotaphio Thomæ Magistri locus est, in ejus vita: 'Ελάφῃ μὲν ἦν ἐν Μακεδονίᾳ, κενοτάφιον δὲ αὐτῆς Ἀθήνησι γέγονε· ἐφ' ᾧ ἐπιγράφε Θυκυδίδης ὁ συγγραφεὺς, ἢ Τιμόθεος ὁ μελοποιὸς, τὰ δὲ Μνῆμα μὲν Ἑλλάς ἀπασ' Εὐριπίδου, ὅσα δ' ἴχει*

Γῇ Μακεδῶν· ἥ γ' δέξαστο τέρμα βίῃ.

Πατρίδ' Ἑλλάδ' Ἑλλάς Ἀθῆναι πλεῖστα δὲ Μῦσας

Τρέφας, ἐκ πολλῶν καὶ τὸν ἔπαινον ἔχει,
Sepultus quidem est in Macedonia, cenotaphiumque ejus Athenis factum est; in quo Thucydides historicus, sive Timotheus poëta lyricus, hæc inscripsit:

*Euripidis monumentum est Græcia tota;
 sed ossa,*

*In qua exspiravit, terra tegit Macerū:
 Patria at Helladis Hellas Athenæ pluri-
 ma Musis*

*Grata canens, laudes undique nactus
 habet.*

§. 3. Athenienses omnibus, qui naufragio perierant Cenotaphia exstruebant:

οἱ δὲ θανόντα σ' ἐν ἄλιον κενῶ τάφῳ

Θάψαι — — — scribit Poëta, *Helena* maritum indicans. de quo *Euripides* in *Helena* pag. m. 863. edit. *Francofurt.* 1562. Operæ igitur pretium est, historiam legere & cognoscere, quem tumultum mulier *Helena* excitavit, & quàm occupata fuerit, sollicitè feretro vestimenta imponere, ac si corpus ipsum præsens esset, quodque floribus exornaverit, & hoc factò, eduxerit ad mare illudque detrulerit. Si non molestum erit ipsa verba, quæ inter *Theoclymenum* & *Helenam* facta, producam. *Hel.* Volo maritum meum defunctum sepelire. *Theocl.* Quid est sepultura absentium? an sepelies umbram? *Hel.* Mos est apud Græcos, qui in mari mortuus fuerit. *Theocl.* Quid facere? Græci sunt sapientes in talibus rebus. *Hel.* Sepelire in vacuis textis tunicis. *Theoc.* Fac funus, excita tumulum, ubi vis in terra. *Hel.* Non sic sepelimus naufragos. *Theoc.* Quomodo igitur? ignoro leges Græcorum. *Hel.* Exportamus in mare, quæ convenit mortuis. *Theoc.* Quomodo sepelitis mortuos, qui in
mari

mari perierant? *Men.* Prout sunt uniuscujusque facultates. *Theocl.* Dic, quod ad sumtus attinet, quicquid voles propter hanc accipies. *Men.* Primum mactatur sanguis mortuis. *Theocl.* Cujus? tu indica, ego parebo. *Men.* Tuiple statuito: sufficient quæ dederis. *Theocl.* Apud Barbaros mos est, equum aut taurum. *Men.* Si vis aliquid dare, nihil generoso indignum. *Theocl.* Non caremus istis in nostris gregibus. *Men.* Et afferte lectum stratum sine corpore. *Theocl.* Fiet, quid præterea afferre mos est? *Men.* Arma ænea: nam fuit bellator. Præterea omnia pulcra germina nata è terra. *Theocl.* Quomodo in fluctus illa demittis? *Men.* Nunc oportet & gubernatores remorum. *Theocl.* Quantum spaciū arcet classem à terra? *Men.* Ut vix conspici possit à littore fluctus circa navem. *Theocl.* Quare hanc morem colit Græcia? Ne fluctus ejiciant hostias ad littus.

§. 4. Si quis autem in prælio commisso occubuiſſet, & corpus non reperiretur, tunc magnâ pompâ in *Ceramico* sepeliebatur, ita tamen ut feretrum inane & vacuum ferretur. *Ceramicus* teste *Suida* fol. m. 479. lo-

cus Athenis erat, ubi Græci bello peremptos
sepeliebant & funebres orationes habebant,
ut *Monecles* & *Callistratus* in scriptis de A-
theniensibus tradunt; statuis passim erectis
& epitaphiis splendidissimis, quæ quo quiq;
loco occubuiſſent, indicarent. Audiamus
etiam *Tiraquell. in Annot. ad Alexandrum*
ab Alexandro genial. dier. lib. 4. pag. m. 1122.
edit. Lugdun. Batav. 1673. ubi ex *Diogene*
Laërtio in *Zenone Cittico* de sepultura ejus
loquens, scribit: *Athenienses*, ait, *illum in*
Ceramico sepelierunt, decretisq; honorârunt,
virtutis illi testimonium addentes. Ita et-
iam *Plin. lib. 36. c. 5.* ubi tradit Athenis in
Ceramico statuas & simulacra *Praxitelis* es-
se. *Pausan. lib. 1.* qui de Atticis est, recen-
sens multorum clarorum virorum sepultu-
ras, scribit in *Ceramico*, urbis via, fictiles
aliquot statuas esse, ut *Thesei Scironem* in
mare abjicientis, & auroræ cephalum egre-
gia specie juvenem, rapientis. Juvat tamen
etiam ex *Thucydide lib. 2.* locum adscribe-
re, unde constet, quô pacto ii, qui in bello
occubuerant, sepeliri apud Athenienses con-
sueverint. Neque enim omnes hunc locum
sciunt, citatum licet à *Samuele Petito in leg.*
Attic.

*Attic. pag. m. 501. & Johann. Meursio Cera-
 ram Gem. c. 23. Athenienses patrio institu-
 to condunt eos publicè, qui hoc bello primi
 occubuerunt. Institutum est hujusmodi.
 Triduo antequam efferatur funus taberna-
 culum faciunt, sub quo ossa defunctorum
 proponunt. Unusquisque interim suis in-
 ferias afferunt, si quas velint. Dies effe-
 rendi funeris cum venerit, currus advehun-
 tur cum loculis ex cupressis factis, singulis
 ex singulis tribubus. His imposita sunt ossa
 earum tribuum, ex quibus quisque fuerit.
 Unus autem lectus vacuus fertur, stratus eo-
 rum causa, qui inventi non sunt, nec tolli
 potuerunt. conf. *Antho. Borremans. var.
 Lect. pag. m. 82 edit. Amstelod. 1676.* Quid
 igitur opus, ut plura proferamus, cum tri-
 tum & commune fuerit hoc teste *Ovidio*
lib. 1 fabul. 10. ita canente: *Et sæpe in tu-
 mulis sine corpore nomina legi.* Qui itaque
 plura desiderat, evolvat *Kirchmannum de*
Funeribus Romanorum pag. m. 533. seqq.
 ubi plura de Cenotaphiis re-
 periet.*

CAPUT III.

De

CLAUDENDIS
OCULIS, PULSANDIS
ÆNEIS VASIS, AMICIENDO
CORPORE ET OSCULO.

§. I.

Initio proximiores morientis lecto affide-
bant, cùm jam deficere videretur & de-
malci, ut ait *Varro lib. 4. de Lingu. Latin.*
ἀπογίνεσθαι, ignemque amitteret atque frige-
sceret, quo ultima verba attentiores excipe-
rent. vid. *Jacob. Guther lib. 1. de jure Ma-*
nium. cap. 12. pag. m. 73. seq. Testimonium
in hanc rem extat apud Homer. *Iliad. 10.*
v. 746. 747, 748. Mox item proximior, ut
mater, soror, spiritum morientis excipiebat,
& moriens nomine proprio magno clamore
vocabatur. *Guther. rursus lib. 1. c. 13. pag.*
78. Tum & morientis claudebant oculos.
Uso receptum fuit apud *Græcos, Judeos &*
Romanos, ut, cùm homo animam efflasset,
seu illius Sol, uti loqui solebant, occidisset;
καὶ οἱ αἱμα δαδύκειν, parentes oculos clause-
B rint

sint teste *Homero Iliad. XI. fol. m. 210. edit. Basil. 1583.*

Α' δεῖλ' ἔμην σοί γε πατήρ καὶ πότνια μήτηρ,
Ὅσσ' κατωρρήτυσσι θανόντι πέρ & c.

— — *non quidem tibi pater & honoranda mater*

Oculos claudent mortuo.

confer. *l. 24 Odys.* Sæpe etiam accidebatur proximis sanguine junctis hoc munus concederetur, & Græci vocabant hoc *Συγκλεισείν & ὀμματῶν*. *Plin lib 11 c. 37.* Morientibus, inquit, oculos operire, rursusq; in rogo patefacere, *Quiritium* magno ritu sacrum est, ita more condito, ut neque ab homine supremum eos spectari fas sit, & cælo non ostendi nefas. Eòque spectat illud *Virgil. de matre Euryali* ipsius cædem deplo-
rantis *Aeneid. 9.* — — — *nec te tua funera mater*

Produxi, pressive oculos, aut vulnera laevi
Ubi *Donatus* interpretes ait id moris fuisse. Illudque *Ovidii* in epistola *Penelopes* ad *Ulysses* Deos rogantis, ut *Telemachus* utriusque oculos claudat

Dii precor hoc jubeant, ut cunctibus ordine fatis

*Ille meos oculos comprimat, ille tuos
Et in epistola Ariadne ad Theseum
Ergo ego nec lachrymas matris moritura
videbo*

Nec mea qui digitis lumina condant erit
Quando autem hæc ceremonia à cognatis
peragebatur, tanti æstimabatur, ac si magna
infelicitas esset, tali in loco discedere & mo-
ri, ubi amici morientis non præsentibus esse
possint ad perficiendum hoc officium, uti
Ulysses loco antea citato dixit, id quod etiam
confirmat *Plutarchus* ita scribens, eos vulgò
infelices vocari, quorum oculos propter ab-
sentiam non potuerunt parentes obtegere.
Hunc ritum Græci vocabant *καθαρεῖν, συγ-
κλείειν τὴν ὀφθαλμὸν*.

§. 2. Uxores igitur maritis oculos con-
didisse constat ex *Homero*, qui in *Necyæ* fin-
git *Agamemnonem* querentem de officio
hoc ab uxore sua *Clytemnestra* neglecto:
Verba ejus ad *Ulysses* hæc sunt: *Neque mi-
hi enim ad Platonis domos voluit manibus
oculos comprimere neque os componere.*
Id *Homeric. Odysseæ. ω. fol. m. 334.*

*Οὐδ' ἀλοχὸς πολὺ δῶρ' ἔχέφων πηνελόπειαν
κῆρυς' ἐν λεχέσσι φίλον πόπιν, ὥς ἐπέοικεν*

Ὁρθαλμὸς καθελεῖται τὸ γ' γέρας, ἐπὶ θανόντι
 i.e. *Neque uxor multum dotata prudens
 Penelope prolavit in lectis dilectum mari-
 tum, sicut decet, oculos illius claudens, hic est
 honos mortuorum.* Ita etiam Patres libe-
 rorum oculos claudebant: Hinc *Polynices*
 ad matrem apud *Euripidem Phœniss.* inter-
 prete 7. *Guilielmio*

*Jam clauda mater oculos mihi manu tua
 Simul oculis & ipse imponit manus*
 Hujus ritus causam explicat *Bion* apud *Laër-
 tium lib. 4.* qui in hæc prorumpit verba:
*Facilem esse ad inferos viam clausis oculis il-
 luc ire.* conf. *Turneb. advers. lib. 3. fol. m.*
1152, edit. Basil. 1581.

§. 3. Nullum itaque dubium est, quin
Græci ritum hunc ab *Hebræis* habuerint.
 Nam *Hebræi* teste *Menochio lib. 8. de Re-
 publ. Ebr. cap. 4. quest. 1.* hoc munus ca-
 rissimis propinquis imponunt, morientium
 lumina claudere. vid. *B. D. Geier. tract. de
 Institut. Ebræor. pag. m. 50.* De oculis clau-
 dendis, insufflando vinum in demortui na-
 res &c. vid. *Joh. Selden. de Synedr. Ebr.*
pag. 359. edit. Londin. Præstitit id officii
 patri *Jacobo Josephus* filius *Genes. 46, 4.* ubi
 Anglus

Anglus legit: *And Joseph Shall put his hand upon thine eyes quæ verba Henry Ainsworth ita explicat fol. m. 156. edit Londin.* Shall close up thine eyes when thou dyest vid. de ritu hoc *Maimonid. in Mis. tom. 4. tract. de luctu. cap. 4. Sect. 12.* De Romanorum consuetudine oculos claudendi, qui usitatissima erat, videndus *Kirchmannus de funeribus Romanorum. cap. 6. pag. m. 43. seq. edit. Brunsvic.*

§. 4. Hic autem observandum venit, quod si vir subitanea morte raperetur; ænéïlo (scribit *Scholiastes in Homer. Iliad.*) id *Apollini* tribueretur; si verò mulier vi repentinæ mortis sublata esset, *Diane*. Nescio verò, an mihi in medium hic proferre liceat & recensere ea, quæ *Scholiastes* quidam in *Theocritum* refert, quòd ipso mortis tempore moris fuerit, *æneis vasis* magnum excitare tumultum, ad fuganda terriculamenta seu spectra & Furias ab anima abigendas, nam hoc genus soni, inquit, specialem virtutem & effectum habere ad repellendas illas, Verba ejus apud, *Francis. Rous Angl. in Archaeolog. Attic. lib. 5. cap. 19. pag. m. 241.* repertiuntur. For such a kind of sound [he saies]

saies] is καθαρός ἢ ἀπαλαστικός τῶν μiasμάτων
 of a special virtue for such effects. Puta-
 bant enim Græci bivium esse & animas à
 furiis actas ad sinistram partem facile deduci
 posse. Quò respexit Virgil. ita canens:

*Hic locus est partes ubi se via findit in
 ambas*

*Dextera, quia Ditis magni sub manibus
 tendit*

Hac iter Elysium nobis: sed lava malorum

Exercet pœnas & ad impia Tartara mittit.

Ne autem animæ non rectam Bivii partem
 carperent, utrique coloniae tam Bonarum
 quàm Malarum deducendæ ductores sta-
 tuunt. Quò itaque animæ ad dextram du-
 cantur, Furias tinnitu hoc repellere cona-
 bantur, ne ad Tartara mitterent eas, quæ à
 lictoribus Furiis rapi credebantur. De his
 Gobrias Magnus in Axiocho. Qui vitam
 malè agendo transegerunt aguntur à Furiis
 ad Erebum & Chaos per Tartarum: ubi im-
 piorum locus & Danaidum hydriæ perflu-
 entes & Tantalii sitis, & Titiis viscera & Sisy-
 phi irritò volutus lapis, qui à fine iterandi
 initium laboribus sumit: illic à feris appe-
 tuntur & dirarum lampadibus perpetuò
 adu-

aduruntur omnimodisque plagis cruciati æternis suppliciis torquerentur.

6. 5. Verum enim verò mihi potius persuaderem hanc ob causam factum, ut certò scirent, an verè mortuus esset, uti apud Romanos *Conclamatio* in usu erat. Interdum accidebat, ut illi, qui mortui videbantur, iterum vitam receperint, vid. *Kirchmann de funer. Roman. lib. 1. pag. m. 104. seq. edit. Brunsvicens.* Quò igitur experirentur, an somno obrutus jaceret, an verò animam efflasset? tumultum hisce vasis æneis excitabant, ut si dormiret, expergisceretur. Imò ut *Panciroll.* & ad eundem *Salmuth lib. 1. rer. memor. pag. 335, 338.* observavit, septem dies servabantur apud Romanos, & intervalla quoque conclamabantur, eò quòd tradente *Plinio* interdum spiritus vitalis exclusus putetur & homines fallat, clamore autem & voce sonore deliquium animi patientes velut animentur, unde illud *Terentii: Desine, jam conclamatum est.* Post ultimam conclamationem demum cadavera comburebantur, quam in rem videtis *Kornmann pag. 7. de miracul. mortuor. c. 56.*

§. 6. Oculi operculo tegebantur & fa-

cies linteolo, & quidem à proximis sanguin
junctis. Nam *Hyppolitus agonizans* patrem
vocat, ut hoc officium in se recipiat. *Euri
pid. Hipp.*

κύψον δέ με μὲ πρόσωπον εἰς τὰ χ^θ πέπλο

Tegito faciem meā quā celerrime veste

Alias πέπλον etiam *Sudarium* vocatur test

Syro in *Luc. cap. 19.* qui per linteum reddit

In Targum. pro כִּטְמוֹת peplum & תוֹבֵל

velamen. Elias in Methurgemam exponi

עֲרֵךְ אֶלֶף בֵּן כָּנֹךְ אֶלֶף i. e. peplum

aut species vestis, in lingua Germanica *Eud*

quod Belgicè *doek* dicimus. Id ipsum est

quod *Linteum* Syrus dixit. Notum illud

Rabbinorum כִּנְיָן קִנְיָן *acquisitio qua fit*

per linteum de qua vide *Thisbi Elia* in voce

קִנְיָן. de *Dien*. Adi etiam notata *Wallai* in

Joh. X, 17. ubi plura legi poterunt. Tota

igitur cura hæc ad parentes seu consangui-

neos pertinebat; Quare *Cassandra* in *Euri-*

pide conditionem *Trojanorum* feliciorē

æstimat, quā aliorum *Græcorum*, quod do-

mi inter amicos illis mori liceret, à quibus

amiciri possent. Si igitur pater vel mater

moreretur, liberis hoc officium proprium

erat: Itaque *Medea* liberis enarrat, quod fir-

missimā

missimâ spe lactetur, se hoc facturos esse.
Euripid. Med. v. 1036. Id quod *Orestis*
 apud *Scythas* morienti molestum esse vide-
 batur, quod longè domo abesset, quain ob-
 rem exclamabat apud *Eurip. Iphigen.*

ὦ πῶς αἴ μ' ἀδελφεὺς χεῖρ' περιείλαιν αἶν.

*Ab! quomodo mea soror me tegere (ami-
 cire) poterit.*

§. 7. Deniq; defunctis osculum dabant
 Græci, ubi *Aristophanes* πρὸ τῶν βαλβίδων af-
 firmat. Cùm jam omnis vitæ spes in ægro
 decolasse & anima in summo quasi ore ver-
 sari videretur, jam jam è corporis hospitio
 emigratura; amici & sanguine proximi, qui
 aderant, morientem solebant osculari, &
 corpus ejus amplecti, donec animam exhalas-
 set. Moribundis, quin & jam mortuis oscu-
 la fixisse veteres, à viris doctissimis est tradi-
 tum. vide *Kirchmann. de funerib. Roman.*
lib. 1 c. 5. Quensted. de Sepultur. veter. c. 5.
Alexandr. ab Alexandr. lib. 3. c. 7. & ibi
Tiraquell. Sed urnam, quâ mortuorum re-
 liquiæ condebantur, osculo exceptam nemo
 præter *Herodianum*, quod scio, hætenus
 narravit. Is *lib. 4. c. 1.* sic habet: Post se-
 quebantur consules, urnam cum *Severi* re-

liquiis gestantes. Qui autem novos Imperatores consultaverant, urnam quoq; ipsam supplices adorabant. Quòd autem veteres moribundos & mortuos osculati fuerint testatur *Scriptura Sacra Genes. 50. Joseph ruit super faciem patris flens & deosculans eum, ubi Anglus : And. Joseph fell upon his fathers face and kissed him.* Osculabantur veteres agrotos morituros & adhuc in vicinia mortis versantes, unde *Augustus* ut refert *Sueton lib. 2. c. 99.* repente in osculis *Liviae* & in hac voce defecit, *Livia* nostri conjugii memor vive ac vale. Et *Anson. in Parentai. 23.* de morte *Dryadiae* loquens, ait :

*Illa manus genetricis & oscula patris
Occidis*

Valerius quoque *Maximus lib. 7. c. 1.* ait : *Q. Metellum inter oscula complexusque carissimorum pignorum extinctum.* Quare de osculis quæ figebant mortuis locutus est *Tibullus, cum lib. 1. eleg. 1.* dixit :

*Flebis & arfuro positum me Delia lecto
Tristibus & lacrymis oscula mixta
dabis*

Et *Propertius lib. 2. eleg. ad Cinthiam.*

Oscula-

*Osculaq; in gelidis pones suprema labellis
Cum dabitur Syrio munere plenus onyx
conf. Ovid. lib. 4. Metamorph. & lib. 6. Sueton. in Othone. cap. 12.*

CAPUT IV.

De

OFFA CERBERI
ET NAULO CHA-
RONTIS.

§. I.

QUamprimum corpus emortuum erat, sacrum esse incipiebat, quippe omnes defuncti à Plutarcho in vita *Numa ieroi*, & sepulchra ipsa *αὐτὰ ἡγια* à *Lychnophrone* dicebantur, cum corpora illis imposita essent. *Sacra*, dico, quia illa violare nefas; aliàs à Sanctitate remota, cum is, qui tangeret eadem, immundus haberetur, nec rem sanctam peragere poterat, donec instar Judæi, se lavisset aquâ. Quamobrem *Diana* nolebat morari, ut videret *Hyppolitum* mortuum, ex metu, ne contraheret pollutionem, uti *Æsopid. Hyppolit.*

καὶ χαῖρ' ἔμοι γὰρ ὃ δέμις φθιὼν ὄρα
 οὐδ' ὄμμα χαίρειν θανάτι μιν σὺν ἐμπνοῇς ἰ.
*Et vale nam non fas est mihi intueri mor-
 tuos*

Neg. polluere oculos halitu morientis.
 Idem de sepulchri tactu affirmandum, συφῆ-
 μοιο τίφῃ dicit Hesiodus. Νὰκκ' ἀγνὰ non
 erant, nisi hoc sensu, quòd essent ἀκίνητα,
 non, quòd non sint tangenda, nec curanda,
 uti quidam volunt, hanc esse mentem ejus-
 dem Poëtæ

Μὴδ' ἐπ' ἀκινήτοις καθίζεν — —
 ita planè ut *Plutarchus in quest. suis Romanis*
 asserat, quòd homines isti, qui ex superbia
 moti, locum sepulturæ sibi confici curant, &
 pompam funebre in comparant, antequam
 mortem obierint, nomen ἀγνοὶ non me-
 reantur.

§. 2. Planè si hanc Græcorum consue-
 tudinem perpendimus, haustam illam de-
 prehendimus ex legibus Hebræorum, qua-
 rum vi obligati erant, non tangere cadaver
 sive animalis, sive hominis. Vocatur autem
 ab illis cadaver גבולה quicquid sua sponte
 perit, aut cui profani quid ex mactatione ac-
 cidit. Unde *Canon Talmudicorum*: Quic-
 quid

quid mactationis vitio profanum habetur, cadaver dicitur: Quod verò rite mactatum, aliam causam, ob quam profanum censeatur, habuerit, discerptum vocatur. De tactu cadaveris hominis expressam legem habemus *Num. XIX. v. 11.* Ad quæ verba *Henry Ainsworth* ex Rabbینorum scriptis *fol. m. 120.* hæc annotavit: Of this legall pollution the Hebrewes have these sayings; A dead person defileth by touching and by bearing / and by the Tent / with seven daies uncleannesse. The uncleannesse by touching and by the Tent are expressed in the Law. *Num. 19, 11, 14.* Uncleannesse by bearing is by tradition (gathered by consequence) for if a dead beast / which maketh one uncleane but till evening and defileth not by Tent / doth defile by bearing / defileth also till evening by bearing; so a dead man which by touching defileth seven dayes / defileth also seven daies by bearing. Uncleannesse by touching / spoken of in every place / whether of a dead man or other uncleane things / is when a

man with his flesh toucheth the un-
 cleane thing it selfe / whether it be
 with his hand / or with his foot / or
 with any other part of his flesh &c.
 Uncleanesse by bearing spoken of in
 any place / either of a dead man / or of
 other unclean things is / when a man
 beareth the unclean thing although
 he touch it not ; although a stone be
 betwixt him and it. Soas much as
 he beareth it / he is unclean / whether
 he beare it on his head / or on his
 hand / or with any other part of his
 body &c. A dead man defileth not /
 till his soule be departed from him /
 as is written / The soul of man / that
 is dead. *Num. 19, 13.* vid. *Maimonid. in*
Tumath. c. 1. sect. 15. Like wise so much
 as an olive of a dead mans flesh ei-
 ther moist or dry as a potsherd de-
 fileth as doth a whole dead men. &c.
 vid. *Maim. com. 3. in Tumath. c. 1. § 2.*
conf. Lightfoot disquis. Chorograph. Job
premiss. fol. m 589. edit. Rotterodam. 1686

§. 3. Tota ceremoniarum actio, quibus
 in præparando cadavere ad sepulturam ute-
 bantur

bantur Græci, dicebatur (ut *Scholiastes in Æschil. tradit*) Συκομιδὴν, quemadmodum elatio dicta fuit ἐκκομιδὴν. Συκομιδὴν descendit à συκομίζειν, quod vocabulum significat comportare, fruges colligere & συκομιδὴν est fructuum collectio, unde postea de omnibus ceremoniis funerum usurpatum. vid. *Adrian. Turneb. adversar. lib. 26. fol. m. 992. edit. Basil. Ἑνκομιδὴν* à verbo ἐνκομίζειν descendit, quo usus est *Ælian. var. histor. lib. 8. cap. 4 pag. m. 400. edit. Argent. 1685. de Poliarcho*. Potissimum autem hi ritus observabantur: nummum defuncti ori imponent to speak his fare to the πορθητής or Ferriman Charon / ut sit portorium Charonti. Vocatur autem *Naulum*, precium, quod solvitur pro vectura in navi. *Gloss. ναῦλον navis vectura*, intellige mercedem pro vectura, vox est merè Græca à ναύω navigo. vid. *Martin. Lexic. Etymolog. in voce naulo*. Audiamus *Kipping. in antiquit. Rom. lib. 4. cap. 6. pag. m. 770. edit. Fræquer.* ita differentem, nummus æreus inferebatur ori ejus, qui efferebatur pro funere, *naulum Charonti* per solvendum pro stygiæ paludis transmissione, quem deinde per-

actâ

actâ uſtione unâ cum cineribus indebant lo-
culo ſive urnulis, atque cum illis ſemper ef-
foditur, uti teſtantur *Joh. Jac. Chiffletius in*
deſcript. Veſontionis part. 1. c. 26. Melch.
Goldaſt. not. ad Columbani Abbat. carmin.
pag. 93. 94. Erat autem *naulum* parvum pu-
miſina ſeu obulus: Hinc *Lucianus in dialo-*
go Charontis & Menippi mortui pag. 81. in-
ter alia ſic introducit *Charontem* ad *Menip-*
pum loquentem: Ἀπόδος, ὃ καὶ ἄραγε, τὰ πορθ-
μῖα — — ἀπέδος ἀνδ' ὧν σε διεπορθευσάμων — —
ἔσι δέ τις ὁβολὸν μὴ ἔχων. i. e. *Redde obulum,*
ſceleſte, — — redde — quod pro trajectione
debes — — An eſt quiſpiam, qui ne obulum
quidem habeat. Græci primi hunc ritum
inſtituerunt teſte *Kipping. de proceſſ. funer.*
pag. m. 771. lib. 4. c. 6. antiquit. Rom. edit.
cit. & vocârunt δανάκην, quia dabatur τοῖς
δαναοῖς mortuis, à δανὸς id quod ſiccum &
torrefactum ſignificat, quia oſſa mortuorum
quaſi torrefacta ſunt. Hîc in memoriam
revocamus *Scholiaſten Ariſtophan. in Ra-*
nis (ubi *Charon* virum rogat expectare — —
παρὰ τὸν Αὐάνην λίθον ad lapidem *Auanum.*
Poëtæ enim fingunt τὸν αἶνυ lapidem eſſe di-
ctum *Auanum* παρὰ τοῦ αἶνυ τοῦ νεκρῶς εἰνα) ubi
expe-

expectandum, donec corpora in pulverem
 redacta, quia corpora mortuorum necessa-
 riò tam sicca esse debeant, uti pulvis. Ve-
 rùm ut ad nummum nostrum recurramus,
Snidas ita de illo literis tradit: *Danace*, hoc
 est nomen nummi, quem olim mortuis da-
 bant, ipsum cum illis sepelientes, ut *Acheru-
 sia nautum* (quod portitori trajectus causam
 persolvebatur.) *Acherusia* verò est palus
 apud inferos, quam defuncti trajiciunt, an-
 te—dictum nummum portitori dantes. Apud
Hesychium in Lexico ita legitur: Δανάκη νε-
 μισμάτιον ἢ βαρβαρικὸν δυνάμενον πλεόν ὀβολῷ
 ὀλίγω τιμί· Ἐλέγεται δὲ καὶ ὁ τοῖς νεκροῖς δο-
 δόμενος ὀβολός ἰ. ε. Δανάκη est numisma quod-
 dam parvum valens plus paulo obolio. Sic
 autem et dicebatur obulus, qui dari solet
 mortuis pro felici scil. transmigratione. Me-
 minerunt *Aristophan.* in *Ranis* & *Lucian.*
 πρὸ πέλου. Rursus *Snidas* καρκῆδοντα appel-
 latum annotavit, hanc voce inquiens: Hoc
 vocatur *Charontis vectigal*, quod colligitur
 ex obulis, qui unà cum mortuis sepeliuntur.
 Non autem herbæ nomen ut quidam esse
 dicunt, qui errant. conf. *Ant.* *Etymol. ma-
 gni* in voce Δανάκη.

§. 4. Cum numismate simul massulam seu ossam aut cascum dabant, ut *Cerberus* objicerent, quâ oris rictum replere & illam injicere possint, cum jam morsu mortem attulisset. Verum quis iste *Cerberus* fuerit, non adeo compertum, cum variant Auctorum sententiæ. Aliqui volunt, *Cerberum* nihil aliud fuisse, quam serpentem in *Tanaro* Promontorio degentem, ut eo infectus statim occumberet homo. Communior tamen opinio est, *Cerberum* canem fuisse, in quem inciderent animæ mortuorum, ubi flumina inferna trajecissent, qui quidem canis, atrocissimus internorum custos, in spelunca quadam ante fores recumberet *Plutonis*, ac omnibus quidem ingressuris abblandiretur; sed nullum egredi pateretur, egressuros omnes altissimis horrendisque exterrens latratibus; quod si quis latratibus interitus efugere conetur, arripi statim ajunt à *Cerbero* ac voraci gutture deglutiri. Tricipitem fingunt *Poëte*, per quem *Ja. Windet Anglus pag. m. 8.* mortem intelligit, quod cunctas mundi partes appetat; quadricipitem saltem finxissent, modo tot tunc orbis partes innotuissent. Huic calculum addit *Tho-*

mas Blount in *Glossographia* edit. Londin. 1670. pag. m. 115. qui ita differit: Cerberus a dog with three heads / feigned to the porter of hell gates / by the three heads are signified three Ages / by which dead devours man viz. Infancy / youth and old age. Huic igitur Cerbero offam objicere fingeantur defuncti. Offa autem illa ex farina & melle composita erat, teste *Guilielmo Stuckio* in *antiquit. Convival.* fol. m. 89. edit. *Figur.* Græci itaque placentam mellitam mortui ori statim imposuerunt, quam objicerent latranti Cerbero teste *Alexandro Sardo. Ferrar. lib. 1. de morib. gent.* & vocabantur μελιτήτα & μελιτήλι, μελιτήλιν ἐδίδολε τοῖς νεκροῖς ὡς ἂν τοῖς κέρβερον inquit *Suidas*. Mortuis mellita placenta dabatur ad placandum Cerberum. Hanc *Aeneam* illi dedisse scribit *Virgil. lib. 6. Aeneid.* cū mortuos visitaret:

Tandem trans fluvium incolumes va-
semq; virumq;

Informi limo, glaucaque exponit in
ulva.

Cerberus hic ingens latratu regna tri-
fanci

Per-

*Personat adverso recubans immanis
antro:*

*Cui vates horrere videns jam colla c
lubris*

*Melle soporata & medicatis frugibus
offam*

*Objicit; ille fame rabida tria guttur
pandens*

*Corripit objectam; atq; immania tergo
resolvit*

*Fusus humi, totoq; ingens extenditur
antro*

*Occipat Aeneas aditum custode se-
pulto.*

*Apulejus Metam. l. 6. de pluribus loquitur
offis: offas polenta mulso concretas, addito
que, quod in utraque manu tenerent istas;
Verum Poeta in Aristophan. Lysistrat., de
singulari tantum scribit:*

— — — σορὲν ὠνήσει

Μελιτῶταν ἐγὼ καὶ δὴ μάλιστα

& nullum est dubium, quin Poeta hoc loco
hanc consuetudinem respexerit, quæ senten-
tia cum Virgilii opinione convenit. Et hæc
de offa Cerbero oblata, sunt.

CAPUT V.

De

ORNATU DOMORUM UBI MORTUUS ERAT REPOSITUS.

§. I.

Fores illarum domorum, in quibus aliquis mortuus erat, *Cyparisso* ornabantur, ne quis nesciens ac ingrediens pollueretur. Cur autem *Cyparissus* seu *Cupressus* ante fores posita fuerit, variæ sunt opiniones. *Plin. lib. 16. c. 3.* putat, quòd *Dei* sacra & ideò funebri signo ad domos posita fuerit. vide annotationes *Biffii ad Claud. de raptu Proserpinae edit. Mediolan. 1684.* Alii referunt, quòd arbor ista ideò funebris fuerit iudicata, quòd semel cæta, non amplius repullulet uti *Servius ad lib. 4. Aeneid* Moris fuit, ut potissimum *cupressus*, quæ excisa, renasci non soleat, in vestibulo poneretur, ne quis impudens accedat. Audiamus etiam *Festum: Cupressus*, ait ille, mortuorum domibus ponebatur, ideò, quia hujus generis arbor excisa non renascitur: sicut ex mortuo

jam

jam nihil sperandum est, quam ob causam
 in tutela *Ditis* patris esse putatur. conf. *Fest.*
Pompej. lib. 3. de verbor. significat. pag. 275
Flav. Blond. Foroliviens. de Rom. triumph.
lib. 2. fol. 32. Philip. Carol. lib. 4. antiquit.
Rom. c. 12. Johan. Meurs in arboret. Sacr.
lib. 1. c. 10. Joh. Kirchmann. lib. 1. de funer
Rom. de quo tamen dubitant Joh. Baptista
Porta in Villa lib. 2. c. 9 Nicol. Fuller. lib.
4 Miscell. sacr. c. 5. quandoquidem apud
Candiotas recisa nascatur. vid. Cl. Salmas.
in Caji Jul. Solin. Polii hist. fol. 121 ubi as-
firmat in Ænaria insula cupressum succilum
renasci.

§. 2. Græci magis originem hujus ritus
 devolvunt ad fabulas, & dicunt, hanc ar-
 borem funeream esse, quia ex funere nata sit,
 & ex funere pueri formosi, adeò, ut vel Apol-
 linem ipsum sui captum amore detinuerit.
 Fuit autem hic puer *Cyparissus* nomine, qui,
 cum cervum, quem in deliciis habebat, im-
 prudens occidisset, tanto est affectus dolo-
 re, ut & in lacrymas solveretur, & consum-
 ptis tandem lacrymis, violentam sibi injice-
 ret manum: ast, ne tam impio fato periret,
 ab *Amasio* *Apolline* dicitur in *Cupressum* ar-
 bore

borem transformatus, ejusdemque transformationem memorat *Ovid. Metam. 10.* dum *Cupressum* inter arbores ad *Thracis* cantum accurrentes enumerans canit:

*Affluit huic turba metus imitata cupressus
Nunc arbor, puer ante Deo dilectus ab illo
Qui citharam nervis & nervis temperat
arcum.*

Quod si potius ex historiis, quàm ex fabulis solutionem exquiras, quæfiti, ferunt, *Asclepiadis* gravissimi auctoris testimonio, *Boream Celtarum* Regem filiam habuisse *Cyparissam* nomine, quam immaturo nimis functam facto, cum tumulâisset, dicitur hanc arborem in ejus tumulo sevisse, à qua subinde fatione arbor & semper funerea habita fuit, & nomen ei inditum *Cyparissus*. Plura qui desiderat, evolvat *Kirchman. de funer. Rom. lib. 1. pag. 111. 112. cap. 14. edit. Brunsvic. 1661. Carol. Paschal. lib 4 de coron. c. 17. pag. m. 257. edit. Lugd. Batav. 1671.* Id quod tamen de ditiorum ædibus capiendum ex *Lucano* constat, qui *lib 3. Pharsal.* ita canit:

*Et non plebejos luctus testata cupressus
Quod revera hoc factum sit, testatur Ovid.
lib. 3. Trist. eleg. 13.*

Funeris ara mihi ferali cineta cupresso.
Et Epod. Od 5.

Iubet sepulchris caprificos erutas

Iubet cupressos funebres.

Servius ad Virg. lib. 2 Aeneid.

Iuxtaque antiqua Cupressus

*Cupressum ait arborem funebrem antè tem-
 plum Dianæ lugentis esse confirmat. con-
 plur. Tiraquell. not. ad Alexandrum ab A-
 lexandro lib. 3. Genial. dier. pag. m. 653
 654. edit. Lugdun. Batav 1673.*

§. 3. Statuebatur etiam antè fores priva-
 tarum ædium *vas magnum* aquâ lustrali ple-
 num, quæ esset è domo non funestâ allata;
 quâ aquâ sese quisque exiens aspergeret, qui
 exequias venerat. Quem ritum nobis de-
 scripsit *Franciscus Rous in Archaeolog. At-
 tic. lib. 5. cap. 22. pag. m. 247. edit. Oxo-
 niens.* his verbis: *there stood at the door
 a great earthen vessel filled with wa-
 ter/ which they fetcht from another
 house/ for the people to wash in/ that
 came in and out.* Eadem ferè habet *Jul.*

*Pollux lib. 8. Onomast. c. 7. Καὶ οἱ ἐπὶ τὴν δι-
 κίαν ἔπερδύνθη αἰσινόμενοι ἐξίοντες, ἐκαθαί-
 ροντο ὕδατι περὶ ρανόμενοι. Τὸ δὲ ὄργανον ἐκα-*

αἰτοῦ ἀρδάνιον i. e. Et qui in lugentis domum
 pervenerant, egredientes aquâ rigati lustra-
 bantur, quæ ante ades in vase fictili stabat, ex
 alia domo allata. Vasq; illud ἀρδάνιον h. e.
 rigatorium dicebatur scil. ab ἀρδω, quod est
 irrigo. Suidas sic habet: Ἀρδάνιον vas figu-
 linum aquaticum. Vas ventrosum, unde pe-
 cudes bibunt. Dictum autem est ab ἀρδω
 rigare. Ponebatur autem etiam ante defun-
 ctorum fores & introeuntes & exeuntes se
 aspergebant aquâ, quæ in eo erat. Similiter
 & Hesychius in Lexic. scribit: Ἀρδανία, αἱ
 τῶν κερσμίων γάραι, ἐν αἷς τὰ βοσκήματα ἐπό-
 πιζον, ἃ Δωρεῖς κύμβαλα καλεῖσι. Ταῦτα δὲ
 πρὸ τῆς αὐλείου θύρας ἐπίθισαν ὕδατος πλήρη, ἵνα
 ὁπότε τις τελευτήσῃ, οἱ πρὸς ἐμφανισμὸν ἐξίον-
 τες περιβαίνων i. e. Ἀρδανία sunt vasa fi-
 ctilia ventrosa, è quibus potabantur pecudes,
 quæ Dores vocant cymbala. Hæc autem an-
 te fores vestibuli collocabant plena aquâ, ut,
 si quando quis moreretur, illi, qui in publi-
 cum exirent, lustrarentur. Ὅσρακα item
 appellata fuisse talia vasa idem Hesychius o-
 stendit, dum ait: Ὅσρακον ubi quis morere-
 tur vas figulinum ventrosum (quod γάραι
 vocabant) ante fores ponebant, ex alia domo

*accipientes & implentes aquâ. Hoc sen-
intelligendus Aristophanes inquires: Πα-
θὲ τὸ σφακὸν ἀπὸ τοῦ διγγὸς i. e. Appone ad i-
nuam Ostracum. Tam superstitiosi erant
Græci, ut putarent omnem immunditiei
aquâ hâc purgari; quamobrem etiam in
templis hic ritus observabatur. A Græci
Pontificii ritum hunc hauserunt, quo aqua
lustrali ferè in omnibus rebus utuntur, de
qua re videri poterit B. D. Beyeri Dissert. de
aqua lustrali senæ habita, ubi plura.*

CAPUT VI.

De

MORTUORUM ABLUTIONE, POLLIN- CTURA ET AMICULO FERALI.

§. I.

Postquam cadavera composuissent Græ-
ci, lavabant. Unde *Socrates* apud *Pla-*
tonem in *Phædone* ferè circa finem fol. 401.
At ferè tempus est, ut ad lavandum diver-
tam. Præstat enim, ut paulo post lavacrum
vene-

venenum bibere, ne in lavando cadaverem molestiam mulieribus præbeamus. Eundem ritum observabat *Alcestes*, cum pro marito mortem obire vellet, uti Poëta *Euripid. Alc. v. 116.*

Ἐπεὶ γὰρ ἡ θεὰ ἡμέραν τὴν κυρίαν

ἤκυσεν ἐνθαλί ποταμίῳ λευκὸν χροῖα

ἔλυσεν i. e.

Cum percepisset diem mortis adesse, seipsam lavabat in aqua pura. Interdum lavare cadavera dabatur proximis, uti Autores classicissime probant. Constat enim ex *Euripid.* pud quem in *Phœnissis* *Creon* *Jocasten* accessit, ut filium suum mortuum lavet —

Ἐγὼ δ' ἤκω μετὰ τῶν ἀδελφῶν Ἰοκάστην, ὅπως

λέσῃ, τοῦτο δ' ἔχει ὄντα παῖδ' ἐμὸν i. e.

Ex interpretatione *J. Guilielmi*: Ipse ad sororem eo *Jocastam*, ut abluat cadaver illa illi atque collocet; seu ut alius explicat. Ego vero venio accersiturus sororem *Jocasten*, ut lavet & componat filium meum, qui non vivit amplius, vid. *Walla. Comment. in Act. Apostol. cap. 9. p. m. 1125.* Sic apud *Euripid. Antigone* à *Creone* petit, ut sibi fratrem lavare liceat. At tu abluam saltem conde de mortuum *Apulej. lib. 8. Metam.* Tunc

propere familiares miseræ Charites accu-
tissimè corpus ablutum, munitâ sepul-
tū ibidem marito perpetuam conjugem rede-
dēre. Interdum etiam bonis amicis lo-
cadaverum committebatur, uti videtur
Homer. Odysf. v. 44, 45. — Καθήραντες χε-
καλὰν ὕδατι τε λιαρῷ καὶ ἀλείφαλι. *Expurga-*
tes corpus pulchrum aquâque calidâ & un-
guento. Loquitur autem ibi de cadave-
Achillis. Pariter & *Iliad. 6. v. 350.* de *P-*
rocli interfecti cadavere scribit: Καὶ τό-
δῃ λῦσαν τε καὶ ὑλκισαν λίπ' ἐλαίῳ.

Tunc quidem laverunt & unxerunt pin-
gui oleo.

Quàm solennis apud *Dardanenses* ejusmodi
lotio fuerit, audiamus ex *Æliano*, qui *lib. 4.*
var. histor. c. 1. ita scribit: Τρεῖς λέεσθ μόνον
παρὰ πάντα τῶν ἑαυτῶν βίον, ἐξ ὠδύων, καὶ
γαμύνται, καὶ ἀποθανόντας. Ter per omnem
vitam tantum lavi, post partum, & cūm nu-
ptias ineunt & post mortem. Ita de *Tar-*
quinii Romani istius cadavere lavato resta-
tur *Ennius.* *Tarquini corpus bona femi-*
na lavit & unxit. Mulieribus præprimis
hoc munus incumbēbat; verūm in casu ne-
cessitatis etiam aliis licebat. Quapropter
repe-

reperitur apud *Galen. de Method. medendi* l. 13. c. 15. quod *Cynici* pauperem *Theogenem* laverint, quia muliere caruerit & liberis. Denique in *Actis* cap. 9. 37. legitur de *Tabitha* Joppensi quod lota fuerit post mortem, non à viris, sed mulieribus ut credibile est. Factum autem est per illos dies, ut *Tabitha* ex infirmitate moreretur, quam cum lavissent, posuerunt in cœnaculo. Observandum etiam hîc venit, quod cada- vera calidâ aquâ abluerint, uti *Homerus* 24. *Odyss.* refert de corpore *Achillis*, quod aquâ calidâ ablutum fuerit, & lib. 18. *Iliad.* Postquam calefacta est aqua, laverunt. Cui *Virgilius* assensum præbet lib. 6. *Æneid.* de funere *Mileni* loquens:

*Pars calidos latices & athena undantis
flammis*

*Expediunt corpusq; lavant frigentis &
ungunt.*

De lotionem vid. *Feith. antiq. Homer. pag.* m. 66. *Chrysanth. Solar. lib. 2. Pentateuch.* mort. fol. m. 117.

§. 2. Hunc ritum ab *Ebræis* originem tra- xisse certo certius est. Isti aquâ calidâ stu- diosè abluebant mortuos, (verba sunt cele-

C ;

berri-

berrimi *Joh. Buxtorffii in Synagog. Jud. c.*
 ut puri & mundi sint, cum peccatorum
 ratio reddenda erit. *Liber Minhagim cap.*
 Mann ist das Meth (todte) metacher (f
 berend) dieweil er sell die (Rechen schaft
 ben) vor dem Bore (Schöpffer) daß er
 gesaubert seyn. conf. huc *D. Quensted. tr.*
de Sepultur. Veter. pag. mih. 36. seq. Ge
raet. de luctu Ebraorum pag. m. 52 cap
Kirchmann. de funer. Rom. lib. 1. pag. m.
seq. Casal. de ritu veter. Christ. cap. 66.

§. 3. Non solum autem cadavera lav
 bantur, sed unguento etiam ungi soleban
 veteribus Græcis. Exhalatâ animâ cadav
 lavabatur & ungebatur. In eum usum ju
 bet Achilles tripodem ad ignem statui, u
 fervente aquâ corpus *Patrocli* ablueretur &
 inungeretur. Unguentorum usus Græci
 familiaris fuit, adeò, ut etiam exploratum ha
 berent, ecquod unguentum cuique membro
 humani corporis esset accommodatum teste
Athen. lib. 15. conf. Wall. Commentar. in
Luc c. 7. pag. m. 625. ut Ægyptio unguento
pedes & crura: Phœnicino maxillas & mam
mas, teste Antiphon. in Zacynthe vid. Mar
e. n. de Roa. lib. 3. singul pag. m. 241. Si Sym
brio,

brio, alterum brachium: *Amaricino*, cilia & cæsariem: *Serpillino* genua & collum ungebant. Cæterum usos reperimus veteres in condiendis mortuis ob putredinem abigendam potissimum *sale*, *nitro*, *cedro*, *asphalco*, *melle*, *cerâ*, *myrrhâ*, *balsamis*, *gypso*, *calce*, de quibus fusè *Kirchman. de funer. Roman. pag. m. 62 seq. lib. 1. edit. Brunsv. conf. Dieter. antiquitat. Bibl. fol. m. 149. edit. Gieß.* Hic ritus ungendi mortuos Ægyptiis familiaris fuit, teste *Plin. natur hist. lib. 2. cap. 37.* Hinc aromatibus condive-
runt Medici *Ægyptii* corpus *Jacobi*, quos *LXX. ἱταφιασὰς* aptissimo vocabulo vocant. Horum erat officium *balsamo*, *myrrhâ*, *aloe*, *casîâ* aliisq; aromatibus corpora mortuorum condire, quò à putredine diutius conservarentur immunia; Verustissimus inter Græcos historicos, qui hodie ex-
tant, *Herodotus in Enterp. pag. 135.* modum condiendi Ægyptiacum accuratè describit, cujus potissima hæc sunt: Apud Ægyptios homines certi sunt ad hoc ipsum constituti, qui illis (qui optimè & sumtuosè condiri voluerunt) ferro incurvo, per nares cerebrum educunt, ejusque locum medicamentis &

odoribus implent. Dehinc acutissimo la-
 de Æthiopico circa ilia conscindunt, atque
 illac omnem alvum protrahunt; quam u-
 regurgârunt, ac vino Phœniceo expleverunt
 (palmeo eluerunt) rursus odoribus contus
 refarciunt: tum omenta complent contus
 myrrhâ purâ, & cassiâ, & cæteris (exceptis
 thure) odoribus, iterumque consuunt. Ul-
 hæc fecêre, saliant intrò (nitro) abditur
 70. dies; nam diutiùs salire non licet. Exa-
 ctis LXX. diebus cadaver ubi abluerunt
 Sindone byssina incisîs loris totum invol-
 vunt, gummi illinentes: quo Ægyptii glutin-
 nis loco plerumque utuntur. Discimus
 hinc *μευχία* à *μευχίειν*, quod est proprie
 intrinsecus corpore exenterato & cerebro
 per nares extracto condire, ut observat *Ca-*
sanbon. Exercit. ad Baron. 16. fieri solitam
 aromaribus, myrrhâ, aloe, sale, cerâ, bitu-
 mine & aliis, habitâ tamen ratione faculta-
 tum eorum, qui mortuum funerandum tra-
 diderunt, ut bene observant *Polydor. Virgil.*
l. 3. c. 19. de inventionem rerum & Schickard.
de jure Reg. Ebr. pag. 158. simulque tres con-
 diendi modos tradit; de Ægyptiis recen-
 set

Ægy-

- - - *Ægyptia tellus*

Clandit odorato post funus stantia saxo
(busto)

Corpora & à mensis exanguem hand se-
parat umbram

Plato in *Phædone*, ubi mortuum corpus ceciderit & conditum fuerit, quemadmodum qui in *Ægypto* condiuntur, penè totum perdurat, longo quodam infinitoque tempore. *Sext. Pyrrh. lib. hypot. c. 24.* *Ægyptii* intestina extrahentes condiunt defunctos. De hac unctiōe confer. *Cic. 1. Tuscul. quest. ad fin. Plin. lib. 16. c. 11. lib. 24. c. 5. Diodor. Sicul. lib. 1. bibliothec. num. 91.* in hunc modum *Ægyptiorum* condituram describit: Quamprimum adsecti cadaveris curationem conveniēte, unus per hiatus manu ad præcordia immersa, quicquid intestinorum est præter cor & renes extrahit. Alius alvum cum visceribus singulis repurgatam, vino palmeo aromaticisq; odoribus perluit. Lotum denique cadaver ad dies plures *LXX.* unguento primùm cedrino aliisque delibutum reddunt, Myrthâ deinde & Cinamomo aliisque non longiori tantùm conservationi, sed etiam fragrantia aptis conditum propin-

quis reddunt. Videantur plur. *Quenstedt. tract. de sepult. veter. pag. m. 40. seqq. I. Mag. miscell. l. 3. c. 11. Pompon. Melal. c. 9. de MUMIIS. Joach Struppius de ver. Mumia. Dilherr disputat. pag. mib. 118.* Postea etiam mos ungendi & condiendi defunctos Græcis aliisque gentibus fuit, quod *Dempster* cum cura notat ad *Rosini Antiqu. lib. 5. cap. ult. pag. 1008. Cl. Salmas. Plin. exercit. fol. m. 745. edit. Traject. ad Rhem. 1689* aliisque in locis

§. 4 Visâ unctione, progredimur ad personas, quæ hoc officium in se suscipiebant, & hæ vocabantur **LIBITINARII** à *Libitina* Dea, quam ἐπίσκοπον τῶν περὶ τὰς ἀνέσκαπτας ὁρίων θεὸν εἶπεν. Deam præsidem eorum, quæ defunctis iusta sunt, *Plutarchus* appellat in *Numa*. Hanc *Venerem* esse volunt, quidam *Proserpinam*. In cuius templo (Ἰς λιβιτινῆς) vendebantur, quæ ad funera pertinebant, & in cuius ærarium cognatium nummum inferebant, pro eorum singulis qui morerentur, ut *Ilithyæ* (i. e. *Iunonis Lucinæ*) pro iis, qui nascebantur teste *Dionys. Halicarnass. lib. 4. de Tullio Rege*: Ut *L. P.* ipse tradit in primo suorum annalium, cum vel-

let

let scire, & quis esset numerus urbanæ multitudinis & eorum, qui nascebantur, & eorum, qui moriebantur, & eorum, qui in virorum numerum referebantur, statuit, quantipreti nummum pro singulis cognati inferre deberent in ærarium *Ilichyæ* (quam Romani vocant Junonem Lucinam conf. *Anton. Borremans. var. Lektion. lib. p. m. 213: seq. edit. Amstel. 1676.*) pro iis, qui nascebantur, & in ærarium Veneris, quod in Luco est, quam *Libitinam* nuncupant pro iis, qui morerentur &c. Hujus meminit *Horat. l. 3. O. 30.* & scribit *Torrentius ad istum locum pag. 243.* Venus dicitur *Libitina*, quia quoque est funerum Dea. de qua *Plutarch. in vita Num. pag. 67.* cujus verba paulo antè adducta sunt. Anglus eruditus *Thomas Blount in Glossograph. pag. mib. 380. edit. Londin. 1670.* ex *Livio* hæc præfert verba: *LIBITINA the Goddess of Funerals/ and after a sort the Superintendent of sepulchres in whose Temple were all things to be sold necessary for the interring and burial of the dead, whereupon they also who were employed to carry forth and bury Corps / were*

called Libitinarians. Eadem etiam habet Thomas de S. Quercu. Plutarchus in *Quaest. Romanis* pag. 269. meritò quaestionem instituit his verbis: *Cur quæ ad funera pertinent in templo Libitinae vendunt, quam eandem esse cum Venere censent? An hoc quoque unum est de Numæ Regis sapienter institutis, quò discerent, ab his Regibus non abhorreere, neque pro piaculis eas ducere? aut potius monebantur eo: caducum esse, quòd esset natum, unâ eademq; Deâ & ortui & interitui præsidente? Nam Delphis quoq; Veneris sepulchralis (Epitymbiam ipsi dicunt) est imaginacula, ad quam evocant eorum manes, quibus libant. conf. Martin. *Lexic. etymolog.* In hujus Deæ templo asservabantur, quæ ad instructionem funebrium pompæ erant necessaria, qui quicquid ad exequiarum apparatus pertinebat locare aut vendere & operam suam illis, quorum erat funus mortui curare, elocare solebant teste Plutarcho in *Causis*. Libitina etiam metonymicè mors ac funus est, uti Thomas à S. Quercu & Martin. loc. cit. asserunt Gloss. ἡ ταφικὴ Libitina, sicut Horat. lib. 3. *carm. Od. 30.* Non omnis moriar multa-*

multaque pars mei vitabit Libitinam. *Juven. Satyr: 12.*

— *si Libitinam evaserit ager
Delebit tabulas.*

Libitina etiam munus in curando funere denotat, *Liv. lib. 40. In urbe Pestilentia tanta, ut Libitina tunc vix sufficeret.* Ab hoc **LIBITINARI** nomen acceperunt. Itaq; *Libitinaris* erat, qui *Libitinam* exercebat, *Scaliger. lib. 6. de benef. c. 38.* Qui testamentorum captandorum artem professi sunt, non putas eadem habere, quæ designatores & libitenarios, vota? Designatores dicit, qui funera comitabantur, disponebant & ordinabant: Libitenarios autem, qui funera efferenda conducebant & cætera in eum apparatus. *Gloss. ἐνταφιαστὴς ἐνταφιο-εὐαλὴς* vocatur Libitinaris, qui locat aut vendit ea, quæ ad pompam funebrem sunt necessaria, qui curam habet perficiendorum funerum. *The provider or overseer of things necessary to funerals / he that hath survey and charge about interments: also the seller of all things necessary for a funeral. vid. Thom. de S. Quercu.* *Libitinariorum* tamen munus.

honestius fuit, quàm pollinctorum. Nam libitinario servus pollinctor adjungitur ff. l. 14 tit. 3. l. 5. §. 8. Si libitinarus, quos Græci νεκροθάπτας i.e. mortuorum sepultores vocant, servum pollinctorem habuerit. Vid. de his plurib. Martin. Lexic. etymolog. in voce Libitinar.

§. 5. Sequuntur Pollinctores, quorum munus erat teste Anglo Francisc. Rous in *Archæolog. Attic.* pag m. 244: edit. Oxford. 1658. To tooke out his bowles and with heated water / which they put in a labrum kept in a temple for the purpose / washed the body. Quem ritum etiam tangit Dieter. in antiq. Bibl fol. m. 147. ad quem benevolum Lectorem remittimus. Pollinctor igitur dicebatur à verbo pollincio vel pollingo uti Martin. in *Lexic. Etymolog.* cùm c & g olim eadem litera fuerit. Gloss. (1) perlino cadaver, (2) curo ad sepulturam, (3) ad sepulturam fero, (4) sepelio. Angl. Thom. de S. Quercu reddidit: To anoint or embalm / to dress or chest / or perfume a dead body with ointment / to do all things pertaining to burial / to carry the dead body

body to burial / to bury. Hinc pollin-
 etor qui pollincit vel pollingit. *He that had*
the washing / dressing / chesting or
embalming of a dead corpse / an anoin-
teror embalmer. Pollinctor dict. quasi
 pollutorum unctor, *Fulgent. Perott.* quasi
 pollutor. Quidam ex panibus polline fa-
 ctis in funebri epulo. *Serv. in Virgil.* Pol-
 linctores dictos scribit, quod mortuis os
 polline oblinerent, ne livor appareret extin-
 cti. *Turneb. lib. 28. 31 advers.* Pollinctor,
 inquit, vocatur, qui corpus mortui lavat &
 ungit curatque; à pelle ut opinor angenda,
 ficto vocabulo, quasi pellis unctor, vel po-
 tius tanquam perungere, i. e. perundare,
 quod eò audaciùs & fortasse inconsideratiùs
 affirmo, quod in mixtis vetustis monumen-
 tis pollinctor reperitur, plura videantur apud
Martin in Lexic. Etymolog. Græcis pollin-
 etor ἑταφιαστὴς est, item νεκροόεγς, νεκρο-
 σμος. Ita pollinctores erant, qui corpora
 mortuorum condiebant, imò simul ut *Me-*
nochio placet *funeratores*, qui corpora invol-
 vebant, verbum enim ἑταφιάζειν notat cor-
 pus ad sepulturam componere, seu corpus
 defunctum aromatibus condire & condi-
 tum

tum sepulchro condere. Si respicimus propriam significationem *Entaphiastes* id est acfunerator, vid. *Dieter. antiqu. Bibl. fol. 146. Kirchman. de fun. Rom. p. 75. seq. q* fusè hanc materiam tractârunt. *Cl. Salmasius in Plinian. exercitat. fol. m 745*, putat *Polluctores* scribendum esse vel perligatores, ut in antiquis codicibus reperiretur. Differunt tamen *ἐνταφιάζον* & *ταειχέον*: *ἐνταφιάζον* est simpliciter funerare i. e. curare ad sepulturam. Judæi solebant id facere ungendo & aromata exterius corpori applicando, deinde & fasciis involvendo, sicut legimus de Salvatoris nostri corpore, *Marc. 16. & Joh. 19. ταειχέον* propriè est intrinsecus exenterato corpore & cerebro per nares extracto ut solebant Ægyptii funerare vid. *Isaac. Casaubon. exercit. 16. in annal. Baron. Conf. Cl. Salmas. exercitat. Plin.* ubi etiam hæc distinctio reperitur. Sed hæc de pollincto-ribus sufficiant.

§. 6. Unctione ritè peractâ & factâ, corpus linteo tenui involvebant Græci à muliere vel alio amico comparato. Quòd *lintheum* fuerit, testis est *Homer. Iliad. 18. fol. 338. de Patrocli funere*

ἑπλεχέσθαι δὲ θύντες ἑαυτὸν λιτὶ κάλυψαν

Ἐς πόδας ἐκ κεφαλῆς καθύπερθε δὲ φορέει λευκῶν

i. e. In lectis verò componentes linteo subtili
texerunt ad pedes à capite, desuper autem
veste albâ. Plutarchus in Arago ad fin. con-
tinuò inquit, ex Aegeo cadaver veste albâ in
urbem intulerunt Syconii. Solebant autem
in hunc usum peculiariter texere, uti ait Pe-
nelope suâ illâ tantopere laudatâ telâ Odysseus.

Κῦρρι ἔμοι μνηστῆρες, ἑπεὶ δάνειός τις Ὀδυσσεύς,
Μίμναι' ἐπαιζόμενοι τὸν ἑμὸν γάμεν, εἰσὺν κε-
φαίῳ

ἐκπλέσω, μή μοι μεταμώλια νήμαί' ὀληται,

Λαέρτις ἥρωϊ ταφῆιον, εἰς ὅτ' κέν μιν

Μοῖρ' ὅλοῦ καθύπερθε πεπλεγέσθαι θανάτοιο.

Μὴ τις μοι κατὰ δῆμον ἀχαϊάδων νεμεσῆσιν

ἄλκεν ἀπὸ σπείρου κείτου, πολλὰ κλέπτεισι i. e.

ex versione Sebastiani Castalonis fol. m. ii.

juvenes mei proci, postquam mortuus est

divinus Ulysses

Sustinete urgentes meas nuptias, donec

textum

Perfecero, ne mihi vana fila pereant,

Laerti Heroi sepulchrale, quando eam-

dem ipsum

Fatum malum tolles aspera mortis

Ne

*Ne aliqua me in populo mulierum Achiv
varum culpet,
Siquidem absq^{ue} tegumento jacuerit multi
possidens.*

Ad quæ verba *Johann. Spondan. in Com
ment. fol. m. 19.* notat: Hoc pender ex an
tiqui moris observatione, quo solebant ve
teres funebrem vestem sibi in vita conficere,
ut observavit doctiss. *Giphani*. Unde apud
Virgil. lib. 9. Æneid. mater ad *Euralem*
interfectum sic loquitur:

— — — *nec te tua funera mater
Produxi pressive oculos, aut vulnera lavi
Veste tegēs, tibi quam noctes festina diesq^{ue}
Urgebam & tela curans solabar aniles.*

Ad quæ *Johan. Ludov. Cerd.* ait: Mos fuit
mortalium, ut sibi & suis funebres vestes
pararent. conf. *Feith. antiq. Homer. lib. 1.
pag. m. 67. Chrysanth. Solar. Pentateuch.
mort. lib. 4. fol. m. 354. edit. Patav. 1645.*
Si quis autem modum texturæ scire deside
ret, illum ad *Johan. Brauni tract. eruditissi
mum mittimus Isid. de vestit Aaron.* ubi lib.
1. cap. 16. pag. 356. seqq. plurima lectu di
gnissima reperiet.

§. 7. *Herodotus lib. 2. c. 81.* ritum sepul
chralem

chralem describens in hæc prorumpit verba: *Exactis septuaginta diebus cadaver abluerunt syndone byssinâ totum involvunt.* En vestitum feralem ex Sindone byssina constantem, quæ erat colore albo. Separatim autem & primò quidem quantum ad convestituram prædictam spectat in sepeliendis mortuis usitatam docet *Pausanias in Messen. l. 4.* Messenii optimates suos coronatos & candidâ veste obvelatos efferunt. Id etiam affirmat *Artemidorus lib. 2 c. 3* ita scribens: *Viro egrotanti albas habere vestes mortem denotat: Propterea quòd mortui in albis vestibus efferuntur.* Addit tamen citatus Autor, quòd pauperes non videantur elati albis vestibus, sed nigris. *Novio, inquit, multos, & pauperes, & servos, & vinctos egrotantes, qui etiam cum viderentur sibi nigra habere vestimenta mortui sint.* Verisimile erat, hos non in albis propter inopiam efferendos esse vid. *Kirchman, de funerib. Roman. lib. 1 pag. 80. edit. Brunsvic.* Rationem, cur vestibus albis involverent sepeliendos? reddit *Plutarch. quest. Roman.*
— Solum itaque album sincerum est, & tincturâ non imitabile, ac proinde convenit
iis,

iis , qui sepeliuntur. Mortuus enim simplex quippiam factus est , impermixtum ac purum. Interim tamen non negandum apud Græcos , mortuos splendide sepultos fuisse i. e. vestibus pretiosissimis , patet hoc ex *Euripide*, qui de *Alceste* ita canit :

Ἐπεὶ γὰρ ἦσ' ἔθ' ἡμέραν τὴν κυρίαν,
Ἦκυσαν, ὅδ' αὖ ποταμίῳις λευκὸν χροῶς
Ἐλέσσετ' ἐκ δ' ἐλῦσα κεδρίνων δόμων
Ἐδῆπα, κοσμόντ' εὐπρεπῶς ἡσκήσατο

Quæ verba ex versione *Philip. Melancthon.* edie. *Francof.* 1562. pag. 338. italæ: initati dominantur:

Postquam sensit fatalem diem

Adesse, fluviali aquâ candidum corpus

Lavit, & accipiens ex cedrinis arcis

Vestem & ornamenta, decore induebatur

6. 8. Sindone quoque mortuos involvebant suos Judæi , & Sindones sepulchrales Rabbini vocabant תכריכי המט involucre mortuorum, à radice כרך involvit, velavit, fiebantque ordinariè ex lino subtiliore. de quo *Cl. Samas. in exercitat. Plinian. fusè. conf. cap. 5. de luctu Ebraor. pag. m. 59. B. Geieri tractatum.* In eam sententiam loquitur *cl. Buxtorf. Synagog. Judaic. c. 35.*

Albam

Albam deinde illi tunicam induunt, & quidem vulgè eam, quam Expiationis die induere solitus erat, & ita in pheretrum recondunt. Antiquissimæ enim hoc apud ipsos est consuetudinis לקבור בכגדים לבנים in vestimentis albis tumulo mortuos mandare. Pretiosis verò vestimentis aliis ne quidem Principem in Israël sepelire licet. Idem ex sepultura Christi mos cognoscendus; Hinc *Cl. Salmas.* apud *Thom. Bartholin. de latere Christi aperto pag. 377. seqq.* parvo linteo involutum esse caput Salvatoris, toto interim corpore fasciis religato à pedibus usque ad fauces, instar infantis, fasciis inclusi. Pedes autem & manus colligabant *κατὰ τὰς* institis, ut ex historia *Lazari Joh XI, 44.* videre est. Ex his patet, emptum à *Iosepho* grande linteum tegmen, quod est Sindon, eamque in multas fascias, quibus corpus Christi finxit & convolvit, divisum fuisse. Sic de *Lazari* toto corpore intelligendum est illud, quod *Evangelista* dicat, pedes & manus ligatas institis sive fasciis habuisse. Nam in mortuis pollingendis manus dimissas & ad latera junctas simul cum ipso corpore, & ad corpus ipsum colligabant. Ita ligata

gata manus penè ad genua ipsa descende-
bant. vid. *Baldwin. Wallæ. Comment. in Iob.*
XI fol. 929 *κειρία* Græcis propriè vocantur
fasciæ, ut notat *Nicol. Fuller. pag. 166.* An-
gli dicunt **bands or lists of cloth to tye**
the hands and the feet withal. *Clar.*
Iob. Henr. Heidegger. in dissert. de Sepultur.
mortuor. edit. Tigur. 1670. §. 30. affirmat,
lintea ejusmodi tria fuisse, *brevius*, quod *su-*
darium dictum: *longum*, quod *sindon* appel-
latum & quo reliquo corpore circumvolu-
tum: Denique *ὀδὴν* sive *κειρία* fasciæ, in-
stitæ, quibus sindo coërcetur & manus pe-
desque ligati fuerunt. Verùm *σινδὼν* & *ὀ-*
δὴν idem fuisse & primò amplum *σινδὼν*
sive *ὀδὴν*, postea discerptum *ὀδὴν* sive *κει-*
ρία appellatas esse; rectius tenent alii, nomi-
natim *Salmas. epist. 2. de cruc. Voss Har-*
mon. Evangel. lib. 2. c. 12. Operæ pretium
etiam est ex *Maimonid. afferre tract. de leg.*
cap. 10. Fasciæ librorum legis, quæ factæ sunt
vetustæ, involucria fiant mortuorum, & hæc
est repositio earum. Et hoc modo defun-
ctus feralibus amiculis obstrictus dicitur.
Græci iraque plerumque omnes albis vesti-
bus humabant; Romanis verò atræ vestes
in

in usu erant, cont. *Ioh. Kirchman. de funer. Roman. lib. 2. pag. m. 232, 233. seq.* Notanter dico plerumq³, quia Græci etiam atris in luctu usi sunt vestibus teste *Euripid. in Iphigen. Bion in Epitaph Adonid.* Sic *Homerus Thetis* futuram filii mortem deplorantem nigro tectam velo *Iovem* adire facit. *Iliad. v.*

C A P U T VII.

De

CORONIS, QUIBUS CORPORA ORNABANTUR, LECTO ET COLLOCATIONE.

§. I.

Postquam cadavera fasciis involvissent, coronis & floribus exornabantur uti *Anglus Francisc. Ross in Archaeolog. Attic lib. 5. c. 22.* refert, cujus verba hæc sunt: Having thus clothed him with winding-sheet and his *πέπλα* next they trim'd him with Garlands / *ἐδίδοτο στεφάνους ὁ σέ-φαιός,*

φανός, ὡς τὸν βίον διηγωνισμένοις inquit *Suidas*.
 Dabantur coronæ mortuis ut vitæ certami-
 ne perfunctis. Hunc ritum respiciens *En-
 stathius*, patrem ob mortem filii his verbis
 introducit: Πῶς σε κατασεφανώσω τοῖς δά-
 κρυσι i. e. *quomodo te lacrymis meis corona-
 bo?* Exemplum praxeos hujus in Euripide
 nobis videre licet, ubi *Talibius Hecubam*
 alloquitur, ut *Astyanax* hoc præstet, absen-
 te matre — — πέπλοισιν ὡς πεισίλης νεκρὸν

Στεφανοῖς δ' ὅση σοι δύναμις, ὡς ἔχει λάσά.
 Ita etiam in eodem *Autore* in *Hecuba Tal-
 ibius* loquitur, cujus verba ex versione
Philippi Melanctonis pag. m. 12. hæc sunt.
*Sed alii eorum mortuam ex manibus frondi-
 bus conspergebant.* Et in *Troad.* pag. m. 686.

*Habet enim coronas, quemadmodum in-
 feris convenit.*

Et in funere filiae *Virginii Halicarnassensis*
 lib. XI. cujus Græca Latinis verbis adduce-
 mus, quia proluxiora sunt: *Quare adibus ex-
 siliebant & mulieres & virgines, casum il-
 lum lugentes, atq; alia flores & coronas in le-
 ctum jaciebant, alia fascias aut zonas, alia
 vitæas virginalis comæ, nonnullæ etiam de-
 consos crinium tortorum sincinnos &c.* Val-
 dè ita-

dè itaque antiquus mos coronandi mortuos,
& videtur hæc consuetudo originem traxis-
se à Græcis, de quibus *Scholiastes Euripid.*
in Phœniss. Εἰώθασι σέφειν τὰς νεκρούς. Et in
ipsa Tragœdia *Creon* Rex de non sepelien-
do *Polynice* ejusmodi edictum proponit

Ὅς εἴνεκεν τόνδ' ἢ κατασέφω

ἢ γῇ καλύπτων, θάνατον ἀνταλλάξεταί, i. e.

*Hunc mortuum quisquis corollis induet, ter-
raq; opperiet, morte mulctator mala.* Sic
Hercules Μαρόμεν ab inferis redux apud
eundem Poëtam liberos suos, quibus *Lycus*
mortem intulerat, funebri ritu coronatos
cernens in hæc erumpit verba:

Τί χρῆμα, τέκν' ὄρω πρὸ δωματίων

ἑτολμοῖσι νεκρῶν κῆρας ἐξεσεμμένα

*Quid hoc rei? video liberos meos ante do-
mum coronatos capita mortuorum ritu.* Te-
tigit hoc institutum etiam *Aristophan.* ἐκ-
κλησιαζούσας. Ita enim induxit virum uxo-
rem increpantem, quòd eum in lectulo dor-
mientem reliquisset, tanquam cadaver. Ad-
dit enim nihil desiderari potuisse, ut plenam
speciem ejus rei redderet, nisi quòd coro-
nam capiti ipsius non imposuerat. Cur au-
tem mortui coronati fuerint, variæ causæ
D sunt

sunt, ut scil. sint indices & testes, quòd ex ingenti ergastulo humanarum miserationum erepti, perpetuè reddantur quieti ac æternè donentur felicitate. Quare, ait *Hadrianus in altero*. mortuus coronatur? responde *Epidetius: Agonem se vitæ transegisse testatur.* Apud omnem antiquitatem itaque viguit mos coronandi mortuos.

§. 2. Esi *Lycurgus* defunctis dempsit illum ambitiosum luctum & pompam, eum tamen sepeliri voluit ἐν φοινικίδι καὶ φύλλοις ἐλαίας δέντας, τὸ σῶμα περικέλευσθαι καὶ ἴσον ἀπαντας in purpureo amictu & foliis oleæ positos corpore contegi ex æquo omnes. Itaque quamvis alibi mortui sumptuosius effarentur, tamen hic mos *Lacedæmonius* *Lydiada* corpus ἐκόσμησε πορφυρείδι, καὶ σέφανον ἐπιθεὶς, πρὸς τὰς πύλας τῶν Μεγαλοπολίτων ἀπέστειλεν ornavit purpureâ veste, & impositâ coronâ ad portas Megalopolitanorum misit. Hic mos *Athenis* viguit. Nam ibi quoq; ab amicis coronæ conjiciebantur in mortuos. Quo exemplo, *Paroclo* mortuo, *Pericles* adferens defuncto coronam, in illius aspectu fregit pristinam illam & inflexibilem animi constantiam. Qui coronarum conjectus &

Lace-

Lacedamone in uſu fuit, ubi *Pelopide* interfecto certatim congeſta ſunt πρόπαια καὶ σέφανοι, καὶ πανοπλία χρύſαι trophæa & coronæ & omnis generis armaturæ aureæ. Is quoque mos coronandi mortuos à cæteris gentibus Romam translatus eſt, de qua re vid. *Kirchmann. de funer. Romæ.*

§. 3. Coronæ autem hæ plerumque neſcebantur è floribus frondibusque omnis generis. Et corona cā ratione concinnata, à Græcis vocabatur Ἔρως παρὰ τὴν ἔργον τὴν γῆν τὴν ἐστὶ σέφανον & ἐκ γῆς ἐργονισμένον à dictione *Erant* terram h. e. corona à terra connexa ſeu collecta, nempe è floribus ſpecioſiſſimis ut diſcimus è loco *Luciani de luſu.* ubi is deſcribit morem ſepeliendi mortuos. Aut enim eos lavari, ungi, coronari τοῖς εἰραίοις ἀνθεσὶ ſpecioſis floribus. Et mortuum ſic adornatum καθ' ὑπερβολὴν vocabant ἐστέφανωμένον coronatum ac ſi dicat, tunc denum verè coronatum. Quem morem ſignavit *Sophocles Elect. edit. Cantabrig.* his verſibus:

Ὅπως τὸ λοιπὸν αὐτὸν ἀφνεωτέρας

Χερσὶ στέφωμεν ἢ τὰ νῦν δωρέμεθα

ut cæterum ipſum abundantioribus manibus coronemus, aut ea, quæ adſunt, donec-

mus. Apud *Aristophan. Lysist.* mulier quædam hunc morem exprimit his verbis: *Atta quid jam didicisti ut non moriaris? opportuna est urna. Emet placentam melleam. A ego jam interam. Cape hæc & coronare. Et hæc eadem accipe à me. Et hanc cape coronam. Quâ re opus habes? quid desideras? Abscede in navem, Charon te vocat. Tu autem impedis abduci.* Cæterùm hæc funebres, ut ita dicam, coronæ texebantur quoque ex *liliis*. Id disco ex proverbiali locutione: "Η κρίνον ἢ κολοκύνθη aut *lilium* aut *cucurbitam*. Statuebant igitur *lilium* prisci super mortuo, ut *cucurbitam* super fano. Ibiq̃ue citatur locus *Diphili*: in diebus ipse septem tibi senex volo præbere *cucurbitam* aut *lilium*; Ac si dicat, intra hosce proximos septem dies tu quidem aut morieris, aut melius tibi fiet. Porro *olea* à *Lycurgo* instituta, tum laurus aliæq̃ue frondes, quibus *Lacedæmone* mortui coronabantur, nihil aliud signabant, nisi victoriam hominis, qui fato functus sit. Apud alias gentes mortui nunc *oleâ*, nunc lauro nunc aliis foliis & frondibus redimiebantur. vid. *Pfeiffer. antiq. Græc. pag. m, 730. Francisc. Romæ Archaeolog. Attic.*

zic. Paschal. de coronis variis in locis. Georg Caspar Kirchmajer disput. de coron. Witteb. 1693. Quensted. de Sepultur. Veter. pag. m. 45. edit. Witteberg. Et si quis in bello coronam acquisiverat, mortuo parentibusque ejus, dum positus esset, forisque ferretur, sinè fraude imponebatur, quem morem Plinius refert ad legem XII. Tab. Coronam igitur virtute partam, & ei qui peperisset, & ejus parenti sinè fraude esse impositam lex jubet. *conf. Cl. Salmas. Plin. exercit. fol. 86.* & hæ coronæ variis inscriptionibus servabantur sicut *Demosthenes* testatur in *Oratione advers. Androcionem* paulo antè finem, cujus verba Latinitati donata ferè ita sonant: Arbitror enim vidisse omnes vos in coronarum modiolis subrus inscriptum fuisse: **ΣΟΧΗ ΠΟΠΥΛΟΥ ΦΟΡΤΙΤΟΥΔΙΝΙΣ ΕΡΓΟ ΕΤ ΙΟΥΣΤΙΤΙΑΕ.** Aut: **Σοκί dono Μινερύæ ex manubiis: aut oppιδάτιμ: illi populum, confecrati à populo: Veluti Eubæenles liberati coronâ donârunt populum.** Rursus alicubi erat inscriptum: **ΚΟΝΟΝ ΕΧ ΝΑΥΑΛΙ ΒΙΚΤΟΡΙΑ ΠΑΡΤΑ ΔΕ ΛΑΚΕΔΑΜΟΝΙΙΣ.** Tales enim fuerunt coronarum inscriptiones.

§. 4. Hôc factô ad vestibulum conver-
sa cadavera collocabantur, uti *Patroclus* in
Homero:

Ὅς μοι ἐν κλισίῃ δεδαϊγμένῳ ὀξεί χαλκῷ
Κεῖτ' ἀνὰ πρὸ θυρῶν τετραμμένῳ i. e.

*Quid mihi in tabernaculo confossus acuto a-
re jacet ad vestibulum conversus. Colloca-
tionem hanc Græci vocabant προθήσειν à ver-
bo προτίθεσθαι collocare laying fort. Mos
etenim funebris fuit, ut post efflatam ani-
mam cubiculo efferrent, & in vestibulo ædi-
um collocarent ad januam ipsam, quibus
calculum addit *Francisc. Rous in Archaeo-
log. Attic lib. 5. c. 22.* his verbis: After they
had done this / they set him on the
ground with his feet outward to-
ward the gate: as being never to put
his foot in the house again. i. e. his
peractis (cùm scil. lavissent & floribus coro-
nassent) ad ostium admovebant, pedibus
foras spectantibus, ac si nunquam reversu-
rus mortuus ac iterum domum ingressurus
sit. conf. *Quensted. de Sepultur. Veter pag.
m 49. edit. Witteb.* Glossæ priscae Conloca-
tio εἰς ὄψιν: quibus ipsis etiam nihil hoc
ritu frequentius. *Socrates* apud *Platonem*
in*

in *Phædone*: Μηδὲ λέγει inquit, ἐν τῇ ταφῇ ὥς
 ἢ περὶδεταί Σωκράτης ἢ ἐκφέρει ἢ καταρύτλει: Ne
 in ipso funere dixeris collocari Socratem aut
 efferrī, aut terra obrui. Et lex Attica apud
Demosthenem in *Macartatum*: Τὸν ἀποθα-
 νόντα περὶθεσθαι ἐνδον ὅπως αὖν βύληται: Mor-
 tuum collocato in edibus ut voluerit scil. do-
 minus funeris *Lucianus* de *luētū*: Deinde
 lotos eos unguentoque optimo delibutos &
 tempestivis floribus coronatos collocant. Be-
 ne περὶθενται, nam quod collocatio Latinis,
 περὶθεσις in hac re Græcis est. Causam hujus
 consuetudinis nobis indicat *Jul. Pollux lib.*
8. c. 1. cujus verba Latinis sic exprimimus:
Et verò collocationes ideò fiebant, ut cernere-
tur mortuus, ecquæ ei vis allata. Solebat
 autem hæc collocatio fieri à filiis aut certè
 hæredibus. Unde *Hecuba* Euripidæa ac-
 cepto nuncio de nece *Polyxenæ* sic alloqui-
 tur ancillam ut munus hoc faceret

Σὺδ' ἀναλαβῆσα τεύχε' ἀρχαῖα λάτρε
 Βάψας' ἐνεγκε δεύρο ποντίας ἁλός
 Ὡς παῖδά λυτρίαι τοῖς πανυπαταῖς ἐμὴν
 Νύμφην τ' ἀνύμφον, παρθένον! ἀπάρθνον!
 Λύσω περὶθῶμαθ' ὥς μὲν ἀξίαν
i. e. ex versione Phil. Melancht. pag. m. 54.
edit. Francof. 1562. D 4 T 11

*Tu autem accipiens urnam antiqua mi-
nistra*

Intingens adfer huc marine aqua:

*Ut filiam lavacris postremis meam
Sponsam sine sponso, virginemque non
virginem*

Lavem. Exhibebo ut digna est.

Et apud eundem Poëtam in *Alcestide* Ad-
metus mortem obiturus patrem morti prole
recusantem his versibus reprehendit:

Τοί γδ φυλέων παῖδας ὑκέτ' αἶν φθάνουσιν

Οἱ γηροβοσκήσουσι καὶ θανόντα σε

Πεισελῶσι καὶ δευροθήσουλα νεκρὸν i. e.

*Non amplius gignes liberos qui te senem a-
lant & morientem efferant & sepeliant ca-
daver. Hinc Dio. lib. 58. Tiberium per-
stringit, quod Liviam neque egrotantem vi-
serat, neque mortuam ipse collocaverat. de
collocat. vid Just. Lips. Elector. lib. 1. pag.
m. 368.*

§. 5. *Collocationi definitus & certus lo-
cus erat. Solebant enim coronatum, ve-
stitum, lotum & unctum cadaver ex peni-
tiore ædium loco producere & in vestibulo
collocare ad ipsum limen. Moris autem
erat, ut corpus mortui foras spectaret, & fa-
cie*

cie & pedibus in publicum versis. Fortasse eo situ abitionem illam postremam significantes. Eleganter *Persius Satyr. 3.*

— — tandemq; beatulus alto
Corpropositus lecto crassiq; lutatus amomis
In portam rigidos calces extendit
 Homerus idem clarissimis verbis testatur in funere *Patrocli*

Ὅτ μοι ἐν κλιπῇ δεδαΐζ μένος ὀξείῃ χαλκῷ
 κεῖται, ἀνὰ πρῶθυρον τέτραμμένος i. e.
Qui mihi in tabernaculo confossus acuto are
jacet ad vestibulum versus. Ibiq; inter-
pretes: Εἰς τὸ πρῶθυρον inquiunt βλέπων. Τοῦτο
τὸ γὰρ τὸ χῆμα τῆς τῶν νεκρῶν θεωδέσεως. Un-
de & προνοπῆς οἱ θανόντες mortui dicuntur
Euripidi Alcest. ἥδη προνοπῆς ἐστὶ καὶ ψυχὸρ-
ραγεῖ. Quò allusit idem in Troadibus Hecubam
sic loquentem inducens: Cui ἐγὼ ubi e-
go vetula serviam, qua sum debilis ἐγὼ infir-
ma, similis mortuo cadaveri, quod ad ostium
positum est. Ex quibus constat, situm ca-
daveris ita fuisse locatum, ut pedes in viam
spectarent. Audiamus Senecam Epist. XII.
scribentem: Quis est, inquam, ille decrepi-
tus ἐγὼ meritò ad ostium admotus? Foràs e-
um spectat. Unde istum nactus es? quid

te del. Etavit alienum mortuum tollere? At ille, non cognoscis me? ego sum Felicio, cui solebas sigillaritia adferre: ego Philofiti villici filius. deliciolum tuum. Perfectè, inquam, delirat iste vetulus, etiam deliciolum meum factus est &c. Locus certè argutus, & cujus sententia, quis neget, quin disertè ad hunc ritum? Nam ait, illum senem meritò ad ostium admotum, quare? quia ludere ei vilum, & in officium hominis: ostiarius enim erat, & in senium, quasi jam in extrema regula staret semimortuus & ideò jure ad januam collocandus. Ait etiam foras eum spectare, quid nisi alludens ad illum corporis mortui situm, foras & in publicum obversi? conf. Feith. antiq. Homer. pag. m. 67.

§. 6. Silentio non prætereundum est, quòd mortuos vel humi collocârint. *Artem. l. 1. de nativ. Valer. Maxim. lib. 1. c. 8. vel in alto lecto. Pers. Satyr. 3* quibus assensum præbet sæpe citatus *Anglus Francis Rous in Archæolog. Attic. Then they took him and put him into a couch or bed (lecto imponebant) to be in a readinesse to be carried to his bed/for so Lycophron calls the grave *ἰνρασμειον* as it is likewise*

wise termed *λοιμητίειον*, and so the dead are called *ἐυδόντες* and *κατακεκοιμημένοι* for dead is a long sleep / as shleep is a short death. Lecto itaque imponebant cadaver, quò facile efferri in dormitorium possit, nam sepulchrum *Lycophron* vocat *ἐυνασθήειον*. Mors etenim sopor longus, quem admodum somnus brevis mors est. Lectum Græci *λέκτεον* vocabant, de qua re *Martin. Lexic. Etymolog. in voce hac videntum*; Sic etiam *stratum* passim dicebant, utitativus tamen & frequentius nomen *Lectus*. Sic *Homerus* de Achillis cadavere *Odysseæ* 24. vers. 44. *Deposuimus in lectis expurgato corpore pulcro* Te *scil. ô Achilles. Et Iliad. 24. vers. 707. Hectoris* cadaver dicitur jacuisse ἐν λέχεσσι in lectis: positum dein iterum *vers. 724. torno elaboratis in lectis.* Expresse quoque *καίης* h. e. lecti mentionem injecerat *Thucyd. lib. 2. de bell. Pelopon.* quæ mortuorum *theca* erat teste *Clar. Salmas. in exercitat. Plin. fol. m. 849. edit. Traject. ad Rhod. 1689.* Lectus is funebris etiam alio nomine & *feretrum* Latinis, Græcis *φίγτρον* & *φέρετρον* vocabatur, sicuti *Var. lib. 4. de L. L. 35. docet: Super lectulis*

Origines, quas adverti, hæ, lectica, quod legabant, unde eam facerent, stramenta atq; herbas, ut etiam nunc fit in castris. Lectos, ne essent in terra sublimes in his ponebant. Nisi ab eo, quod Græci antiqui dicebant λέκτρον, lectum potius, quàm *Lecticam*, quod involvebant. Quod ferè stramenta erant à segete, *Segestriam* appellabant, ut etiam nunc in castris nisi à Græcis. Nam σέγαστρον ubi lectus mortui fertur, dicebant: Feretrum nostri Græci φέρετρον ἢ φέρετρον *Isidor. Hispalens. lib. 20. Orig. c. 11.* Feretrum dicitur, quòd in eo mortui deferantur & est nomen Græcum. Nam φέρετρον dicitur ἀπὸ τοῦ φέρειν i. e. à ferendo conf. *Marsini Lexic. in voce Feret. Et Cl. Salmas. in exercit. Plin. fol. mih. 859, & Latinè capulus vocatur, quòd super capita hominum feratur. Sic Plantus capularis senex, id est, vicinus capulo. Festus l. 20. de Verb signif. Capulum & manubrium gladii, & id, quo mortui efferuntur, sanè à capulo fit capularis. At vero Nonius Marcell de proprietat. Serm. c. 1. §. 13. Capulum dicitur, quod aliquam rem in se capit: Nam Sarcophagum i. e. sepulcrum capulum veteres dici volunt, quòd*

quòd corpora capiat. Verùm teste *Cl. Salmasio fol. m. 848.* prorsus malè *Nonius*. Melius glossarum veterum consarcinatores : qui *Kapulum*, in quo mortui deferuntur, cum *Kappa* scribunt, ut distinguatur à *capulo ensis*, qui à capiendo dictus est, quòd capiatur. At *capulus mortuorum* ex Græco *κάπαλον*, quæ præsepein & φόντιν significat. Feretra quibus plebejorum cadavera deportabantur *Sandapila* dicebantur. *Fulgent. libell. de prisco sermone ad Chalcidium Grammatic.* refert, quòd *Sandapilam* antiqui dici voluerint feretrum mortuorum, i.e. loculum, non in quo nobilium corpora, sed in quo plebejorum atque damnatorum cadavera portabantur, sicut *Stesimbrotus Thasius* de morte *Polycratis Samiorum* Regis scripsit: Postquam de cruce depositus, sandapila etiam deportatus est. *Glossar. νεκροφορεῖον* vocat *Sandapilam*. *Glossæ* nondum editæ, quas citat *Cl. Salmas. in exercit. Plin. fol. m. 848.* *Sandapila*, feretrum, quo mortuorum pauperum cadavera ad sepeliendum ejiciuntur sinè ditiori apparatu, dicta sandapila quasi sine dapilia. Imò *Sandapila* est *σανιδόπυλον* ex tabulis & afferibus compacta arca. Græ-

ci σαρῆς vocant, quas ligneas fuisse constat.
 Nam σοερανοὶ dicti sandapilarii, qui arca-
 eas ligneas & sandapilas compingebant. vid.
Nicorch. lib. 2. Antholog. Nonnunquam
 etiam πύελον *sarcophagum* vel *arcam* voca-
 runt, teste *Juvenale*, qui de *Alexandro* ita

*Qui figulo postquam munitam intraverit
 urbem*

Sarcophago contentus erit

Πύελον intelligit. Nam Græci, qui corpora
 defunctorum non cremabant, condere ea
 soliti erant ποέλοις ex lapide ut plurimum in fa-
 ctis, cui natura est corpora citò absorbere.
 Talis *assius* fuit lapis, quem & σαρκόφαγοι
 propterea nuncupârunt. *Plin. lib. 36. cap.*
17. In Asso Troadis sarcophagus lapis fissilis
vena scinditur. vid. *Clariss. Salmas. exer-*
citat. Plin. fol. m 847. Postea σαρκόφαγοι
 absolutè dicti sunt quilibet mortuorum lo-
 culi, etiam si ex alia materia fierent. Ho-
 die autem *sarcolium* dicimus quamlibet ar-
 cam sepulchralem voce detortâ ex

sarcophagus.

CAPUT VIII.

De

RITU EFFERENDI ET PORTANDI
CORPORIS.

§. I.

Efferre nihil aliud significat, quàm foràs
ferre. Ad quam faciem & *Theocritus*
Idyll. 15. ἐξω πέπειρ dixit. *Donatus* ad *An-*
driam Terentii effertur, inquit, ἐκπέρεται
Græcum est; Hinc Græcis *Elatio* est ἐκφορά
vel ἐκφορὴ. *Suidas* ἐκπέρεται, quare ἐκφο-
ρά *Elatio* denotat etiam funeris ductionem.
de quibus *Joh. Kirchman. de funer Roman.*
lib. 2. pag. m. 117. edit. Brunsv. vid. Ælian.
var. histor. lib. 8. cap. 4. pag. m. 400. edit.
Argentor. 1685. Tempus elationis varium
statuitur, antiquis temporibus nocturnum
fuisse testatur *Servius ad lib. 11. Æneid.*
Verùm *Fràncisc. Rous in Arhæolog. Attic.*
lib. 5. c. 23. pag. m. 248. & D. Quensted. de
Sepultur. Veter. pag. m. 55. asserunt, opti-
mum sepeliendi tempus diem non noctem
fuisse,

fuisse, & hoc colligunt ex verbis Poëtæ, ubi *Cassandra Talthybio* minatur, quòd nocte terræ sit mandandus, ita inquit *in Troad. v. 446.*

Κακὸς κακῶς ταφῆσθαι νυκτὸς ἢ καὶ ἐν ἡμέρᾳ.
*Certè malus malè sepelietis nocte, non
interdiu.*

Quare proximo die post *collocationem* ante Solis ortum efferebant mortuos, uti *Homer.* in funere *Hectoris Iliad. 11.* testatur. Ita Athenienses cadavera suorum defunctorum ante Solis exortum efferre solebant, sicut lege caverat *Solon*, quæ recitatur apud *Demosthen. Oration. ad vers. Macartatum fol. 1037.* **CADAVER AUTEM POSTRIDIE, QUAM POSUERUNT, ANTE SOLIS ORTUM EFFERUNT.** De juvenibus, qui acerbâ morte perierant, ante lucem efferendis *Eustathius* clavis verbis affirmat, quæ *Muretus lib. 13. c. 11* ita circumloquitur: *Apud Majores qui juvenes immaturam, ut videbantur, mortem obierant, albescente cælo ante Solis exortum à propinquis efferri solebant quòd nefas opinarentur tanti mali tantæque calamitatis spectatorem ac testem esse Solem.* Ideò etiam boni omni-

nis gratia ἡμῖνος ἀρπάζειν vocabant hujus-
modi matutinam funeris elationem ut refert
Heraclides in allegat. Homer. haud longè à
fine. Mos erat antiquis defunctorum cor-
pora neque noctu neque circa meridiem ef-
ferri, sed primo diluculo oriente Sole, nec
dum ignitos mittente radios. Itaque ge-
nerofo quopiam & famolo juvene mortuo,
matutinam funeris elationem fausti ominis
gratia DIEI RAPTIUM appellabant, tan-
quam non exspirasset, sed amoris desiderio
raptus esset. Allusit & *Theocritus Idyll. XV.*
de Adonide ad hunc ritum

Λῶθ' ἐν δ' ἄμμες νιν ἅμα δρόσω ἀθρόαι ἔξω

Θισυμὲς ποτὶ κύματα h. e.

*Sub auroram verò nos illam, dum res est, fre-
quentes foràs feremus ad fluctus.*

§. 2. Ipsum actum quod concernit effe-
rebatur lecticâ seu arcâ cadaver, aut super hu-
meros hominum uti *Scholiastes in Home-
rum* ἀλλὰ ὑπὸ ἀνδρῶν & *Euripides de Alce-
ste* loquens, ubi de servis, qui πρέσπολοι di-
cebantur, verba facit hoc modo

— — — Πρέσπολοι

τίρυσιν ἄρδην πρὸς τάφον τε, καὶ πνεῖν i. e.
ex ventilatione *Philippi Melanchthon pag. m. 355.*

Mei

Mei ministri cadaver omnino ornatum gerunt sublime ad sepulturam & rogum. conf. Chrysanth. Solarii Pentateuch. mort. lib. 4. fol. m. 395. In eodem sensu usurpat Phœdrus in alia Tragœdia, ubi de Rhese loquitur qui elatus & sepultus à matre Terpsichore dicitur, cum Ulysses eum occidisset:

Τὶς ὑπὲρ κεφαλῆς ὁ θεὸς, ὦ βασιλεῦ

Τὸν νέος μῆλον ἐν χερσίν

Φορέειν πέμπει — — — i. e.

ex versione Philippi Melancthonis pag. m. 635. Quis supra caput Deus ô Rex! recens cadaver in manibus gestat? Ex his sanè constat, quòd hoc munus non modò propinqui, sed etiam servi peregerint. Et licèt servis hoc delatum fuerit, attamen probabile etiam est, quòd deferendi officium plerumque proximis hæredibus virilis sexus datum fuerit. Hinc Lyricæ festivitatis antesignanus Romanorumq; Pindarus Horat. lib. 2. Satyr. 5.

— — — — — cadaver

Unctum oleo largo nudis humeris tulit hæres.

Nonnunquam & servi libertati donati cadaver domini sui efferebant & Imperatorum aliorumq; de Republica meritorum fere-

tra subibant. conf *Joh. Kirchman. de funer*
Roman. pag. m. 175. seq. lib. 2. D. Quen-
sted. de Sepultur. Veter. pag. m. 56. Hoc
 Græci à Judæis didicerunt, qui mortuos suis
 humeris portabant. Regum funera, inquit
Schickard. de jure Regio Hebr. c. 6 pag. 160
 fuerunt in humeris etiam longissimam sæpe
 viam exportata: qui honor ne malis quidem
 regibus & odio habitis publicè fuit denega-
 tus. Cujus humanitatis notabile specimen
 ediderunt Pharisei post fata Jannai. Elatum
 sic fuisse *Herodem* per ducenta stadia, itine-
 re lesquitriduano, post pauca ex *Josepho de*
bell. lib. 1. cap. ult. refert, inquiens, *Hero-*
dem Magnates *Israël* ferebant suis humeris,
 tandem ac graviter incedentes. Idem tradi-
Hol. Esel. cap. 4. §. 2. conf. B. D. Geier
tract. de Luctu Ebræorum pag. mib. 85. editio
Lips. 1656.

§. 3. Cadaveribus eorum, qui vi putaban-
 tur perempti, hasta vel alia arma præfereban-
 tur teste *Jul. Poll. lib. 8. Onomast. c. 7.* quem
 morem usitatum fuisse, exhibet *Franciscus*
Rous in Archaeolog. Attic. lib. 5. cap. 4. pag.
m. 249. his verbis: If the party dyed
 of a violent death / especially in a
 fight.

fight/ they used to carry forth spears
and other arms and armour along
with the corps/ as the *Arcadians* did
at the funerall of *Pallas* — — *hastam alii,*
gleamque ferunt. And it is likely they
held those spears at the wrong end
too/ as the custome is with us at the
burial of a Souldier/ and as they did
then

— — *Et versis Arcades armis.*

Inter exequias eundum, viri præcedebant,
mulieres sequebantur ex lege, quam citat
Demosthenes Orat. advers. Marcat. fol. 1037.
Ἰαδίζεν δὲ τὰς ἀνδρας προάγειν, ὅταν ἐκφέρωι
τὰς δὲ γυναῖκας ὀπίσθεν Viri, cū effertur fu-
nus, antecedunt; mulieres ponē sequeban-
tur. Nec tamen omnibus hoc licuit mu-
lieribus, ut in eadem lege mox indicatur.
Sic enī verba ejus legis habent: *Mulier*
nefas esto in bona defuncti ingredi, itemq; se-
qui cadaver, cū in monumenta ducitur an-
nis sexaginta minori: iis exceptis, quæ intra
sobrinæ sunt; nec in bona defuncti ingre-
diatur, postquam elatum fuerit cadaver mu-
lier ulla, iis exceptis, quæ intra sobrinæ sunt.
Sic tam inter viros, quàm fæminas præce-
debant,

debant, qui genere erant proximi. *Oppian.*
Haliens. d. v. 256. seq.

Ἀρλιφάτω παιδὸς νέκυν ἐκ μεγάρου
 Τύμβον ἐς ἀμφίκλαυσον εἰσὶ σέλησσι τοκῆες
 Τηλύγειον

*Nuper mortui filii cadauer ex adibus
 Sepulchrum ad lachrymabile sui prose-*
quuntur parentes

Unicum.

Sophocl. Ajace Flagellifero v. 1189. seq. edit.
Cantabrig. pag. m 59.

Πάρεισιν ἀνδρὸς τῦδε παῖς τε καὶ γυνή
 Τάφον περὶσελῶν τε δυσκίον νεκρῷ. i. e.
*Adiunt huius viri filius & conjux
 Ut exequias parent infelici mortuo.*

Homer. Iliad. π. v. 456, 457.

Ἐνθα ἱταρχύσασσι κατὶ γυνήλοι τε ἔται τε
 Τύμβῳ τε σήλῃ τε ἰδὲ γὰρ γέρας ἐστὶ δαμόντων
*Ibi ipsum sepelient fratresq; monumentoq;
 columnaq;: hic enim honor est mortuorum.*
 Propinquos alii sequebantur ἐπὶ populo, sicut
 apparet ex *Terent. Andr. 1. Scen. 1. 90.* ubi
Simo ad Sositam de Chrysidis funere loquitur;
Effertur, ait, imus.

*Et rursus vers 10 — — Funus interim
 Procedis, sequimur: ad sepulchrum ve-*
nimus. Hi

Hi autem ad funus invitabantur. Unde *Euripid. in Alceste*

‘Οὐτ’ ἤλθες εἰς τόνδ’ ἐξ ἐμῆ κληθεὶς τάφου

Non venisti vocatus ad me ad hoc funus.

Munere hoc invitandi apud Romanos in funeribus indictivis *Præco* fungebatur formulâ usus consuetâ apud *Festum* in voce *Quiris* & *Varron. lib. 6. de LL.* Cùm itaque de loco moverentur cadavera, videtur ac si inter se invicem mortuo bona precant essent, aut virtutes laudassent, aut tutelæ inferiorum commendassent, uti conjecturamus ex verbis *Admeti* ad populum *Phœra* ad matrem

‘Υμεῖς δὲ τὴν θανῆσαν, ὡς νομίζεται

Προσείπα’ ἐξιῆσαν ὑσά τὴν ὁδόν i. e.

ex versione *Philippi Melanctonis pag. m. 355. Vos mortuum, ut fas est, salute egredientem postremam viam. confer. Euripid. variis in locis, ubi plurimæ formulæ occurrunt, vid. D. Quensted. de Sepultura Veterum pag. m. 66. Audiamus etiam alios & præprimis Alexandrum ab Alexandro genial. dier. lib. 3. pag. m. 645. omni munere absoluto supremum Salve & Vale conclamabant. Servius tradit mortuis dicere solitum,*

litum, VALE, VALE, VALE, & ad lib. 3.

Æneid. de funere Polydori

— — — *Animamque sepulchro*

*Condimus, & magnâ supremum voce
ciemus.*

ubi *Servius*: Dicebant VALE, nos te omnes eo ordine sequemur. Ex Græcis *Artemidorus Daldianus lib. 1.* cujus verba latine reddita hæc sunt: VALE autem & SALVE neque dicere, neque audire bonum, non enim se invicem accedentes, neq; quicquam facturi, hæc dicunt homines, sed ab invicem discedentes &c.

§. 4. Qui arcam sepulchralem sequebantur & ad funus invitabantur, interdum pedibus incedebant, (si quis esset, quem honoribus magnis afficiebant) interdum autem rhedâ fiebat. Sin verò publica persona esset teste *Diogen. Laërt.* vel in dignitate constituta, omnes albis vestibus induti & coronis ornati incedebant, uti testimonio suo probat *Plutarchus* in funere *Timoleontis* & *Philopamenis*. Et apud *Halicarnassæum lib. 5.* legimus eandem ceremoniam de funere *Bruti*. Hoc exemplo *Siconii* cum *Arati* reliquias conderent, conspecti sunt corona-

ti &c.

τι λευχειμονῦντες cum albis vestibus, hoc est puras vestes ferentes, ut de iis, qui *Timoleontis* funus prosequiebantur, loquitur *Plutarchus*. Hujus moris meminit *Aristophanes* ἐκκλησιᾷ in hoc loco:

Ἄλλ' ἐμ' ἀποδύσας' ἐπιλαβῶσα τὸ γυκλον

Ὡχ' καταλιπὼς' ὡς περὶ περικείμενον

Μονονύ στερανώσας' ἐδὲ ἐπιθεῖσα λήκυδον

Sed me spoliata & captā meā veste abiisti (me) relictā quasi mortuā. Tantūm nos coronatā, neq; imposito lecytho.

§. 5. In elatione simul lacryinæ effundebantur, uti refert *Francisc. Rous in Archaeolog. Attic lib. 5. cap. 23. pag. m. 249.* his verbis ex *Demosthene ad Macart* The women come whining behind / every one with a πέπλον about her; Whatsoever that was. De lacrymis constat, cū naturæ impossibile videatur finē dolore funera spectare mortuorum, vid. *Chrysanthi Solarii Pentateuch. Mortuor. lib. 2. fol. 78* Testatur hoc *Ovidius Epist. 11.* ubi *Canac* in funere filii loquitur:

*Non mihi te licuit lachrymis perfunderi
iustis.*

Laciniā, vel ut sacrificantes caput linteo obduc

docebant, eosque agnati vel cognati prosequabantur. Tum mulier funera reliquum funus faciebat cum magno fæminarum comitatu, defunctique nomen vocabat canorâ ubique voce, teste Propert. l. 2. Eleg. 10. Dicebantur autem funeræ mulieres, ad quas funus pertinebat. Dehinc sequebatur omnis turba obsoleto vestitu, qua funus claudabatur. Unde Apulej lib. 4 Floridor. etiam Æsculapium sublaudans: Is, inquit, cùm forte in civitatem se reciperet, & rure suo suburbano rediret, adspexit in pomeriis civitatis ingens locatum, plurimos homines ingenti multitudine, qui exequias venerant, circumstare omnes tristissimos & obsoletissimos vestitu. De ritu obsoleto vestitus testantur vel bini loci in Euripid. Alcest.

Καὶ μέλαινα σολμὸν πέπλων ἀμφιβαλόμεθ' ἥδη

Aut pullo cultu vestium jam indui oportet.

Alter, ubi *Admetus* de funere conjugis *Reginæ*, ex versione *Philip. Melancht.* dicit:

Om nibus autem Thessalis, quibus ego impero

Hujus mulieris luctus jubeo esse participes,

Comæ rasura & pullis amictulis

Ἰα μέλαινα πέπλω σολῇ.

Longo etiam ordine tedæ lucebant; Etenim vel antè lucem, vel noctu & obscurâ lucem mortuos efferebant; quam consuetudine Græci quoque observârunt, qui Athenis an Solis ortum mortuos efferebant. Testatur insuper & Theocrit. Interp. juxta mortui cadaver, quamdiu super terram esset, ignem accensum conservatum. Ignis autem illi videtur fuisse ex cirpis fragilibus palustribus detractâ cortice paratus. Cujusmodi candles in funeribus adhibuisse refert *Plinius L. 6. N. H. cap. 37.*

CAPUT IX.

De

MINISTERIO FUNERARUM ET SITICINUM.

§. I.

QUò igitur luctus ritè peragatur, Judæi habebant מקונות lamentatrices mulieres, uti ex *Jerem. cap. 9. v. 17.* constat, cu
calcu

calculus addit B. Schickardus in suo **מבשר**
דמלך pag. m. 418. ex edit. Maxim. Reve-
 rendi Carpzovii. Verba ejus adferemus An-
 eos scil. Sitticines adhibuerint veteres Ebræi,
 equidem ignoro, inquisivi curiosè, sed non-
 dum reperi ullum ejus vestigium, nisi fortè
המקוננות lamentatrices mulieres *Jerem. IX.*
 huc referri debeant, quæ anus pretio condu-
 ctæ ululatu suo lugentibus lacrymas elicie-
 bant, ut apud Romanos *Præfica*. Hujus-
 modi lamentatricum non solùm, sed etiam
 lamentatorum marium meminit *Maimonid.*
cap. XII. §. 1. **ההספד** planctus de mortuo
 est honorificus: quapropter adiguntur (mo-
 ribundi) hæredes, ut mercedem solvant
והמקוננות והמקונני lamentatoribus &
 lamentatricibus, plangantque ipsi. Et si
 præceperit, ne ipsum plangant, planctum
 quoque intermittent. Verùm si præcepe-
 rit, ne se sepeliant, non obediunt ipsi, eò
 quòd injuncta sit sepultura *Deut. 21, 23.*
 Hos secuti sunt *Romani*, qui *Præficas* con-
 ducebant, ut ad tibias funebres lamentabile
 aliquod & inconditum carmen ad deploran-
 dum ac collaudandum mortuum apprime
 accommodatum canerent. *Festus* ita de-

scribit: *Præfica* dicuntur mulieres ad lamentandum mortuum conductæ, quæ dant cæteri plangendi modum. confer. *Chrysanthi Sclarii Pentateuch. mortuor. fol. m. 201* Et calculum addit *Alexander ab Alexand. lib. 3. genial. dier. pag. m. 627.* *Præfica* quæ, quæ luctui præessent, advocare, vel pretio conducere solebant, quæ cantu & funebri carmine lamentarentur, vitamque præclara gesta summasque virtutes non sine miseratione laudarent. Cui addimus *Nævium Marcellum* cujus hæc verba sunt: *Præfica* dicebantur apud veteres quæ adhiberi solebant funeri, mercede conductæ, ut & æreerent & fortia facta laudarent. vid. *Tirac. quell. Comment. in b. l. & Joh. Kirchman de funer. Rom. pag. m. 148.* Phrygum inventum fuit, teste *Varrone lib. 4. de vit. pop. Rom.* Ibi à muliere, inquit, quæ optimâ voce esset, Pergama laudari; deinde *næviam* cantari solitam ad tibias & fides eorum, qui ludis *Troicis* cursurâssent. Hæc mulier olim vocata fuit *Præfica* usque ad secundum bellum Punicum.

§. 2. Antequam autem de his agamus, notandum, plerasque gentes cum cantu mor-

Mortuos suos extulisse, ut Autor *Macrob.*
lib. II. Som. Scip. c. 3. Mortuos, inquit,
ad sepulturam persequi oportere cum cantu
plurimarum gentium & regionum instituta
exerunt: persuasione hac, quâ post cor-
pus animæ ad originem dulcedinis Musicæ,
et ad cælum redire credantur. conf. *Dil-*
herr. disputat. pag. m. 451. *Franciscus Roux*
Archæolog. Attic. lib. 5. c. 24. pag. m. 250.
Rationes, cur factum hoc sit, videantur a-
pod *Job. Kirchmann. de funer. Roman. 134.*
edit. Brunsvic. Erant autem lugubris & la-
mentabilis hujus cantus artifices duûm ge-
nerum: SITICINES & PRÆFICÆ De
Siticinibus videantur *B. Dillherr. lib. 2. e-*
lect. c. 21. *Salmuth ad Panciroll. l. 1. me-*
mor. c. 62. pag. 340. *Demster ad Rosin. an-*
tiquit. Rom. l. 8. pag. 1251. *Gell. lib. 20, 2.*
in hæc verba prorumpit: Nos autem, in-
quit, in *Capitonis Atteii conjectaneis* inve-
nimus, *Siticines* appellatos, qui apud *Sitos*
canere soliti essent, hoc est, vitâ functos &
sepultos. Eosque habuisse proprium ge-
nus tubæ, quâ canerent, à cæterorum *Tibi-*
cinum proprietate differens: quos *Sicini-*
stæ vulgus dicit: qui rectiùs locuti sunt, *Si-*

cinnistas litera *n* geminata dixerunt. Et sunt monumentarii *κεραυλάι*, quasi cornicines. *Pollux lib. 4, 9.* ait, threnis accommodatas tibias *παεγλήντες*. Hi *Sitici* iterum duplices erant vel *Tubicines* vel *Tibicines*. Nam & tubarum & tibiatarum frequens fuit in funeribus usus. *Tubicines* adhibebantur in sepultura nobilium seu funeribus indictivis, scilicet ad populum classicum convocandum uti notat *Iustus Lipsius lib. 4 de Milit. Rom. cap. 10.* cui consentiunt *Joh. Kirchman. de funer. Romanor. pag. m. 139 edit. Brunsvic. Thom. de S. Quercu in Lexico suo Etymolog.* Verum enim verò, illi cum *Cl. Caspar. Bartholini* assentiri non possumus, qui nimis angustos rei ubique usitatissimæ limites adscribunt, dicentes in juvenum exequiis tantum usurpatas fuisse tubas, quippe *Statius*, cum dixit eam teneros deducere manes, neutiquam usum ejus in adultorum funere exclusit, cujus innumera exempla videmus. Ita neque in eorum sententiam transimus, qui solis plebejorum funeribus tibiam concedunt, inter quos etiam *Laetantius Grammaticus*, ideoque *Ovidium lib. 5. Tristit. Eleg. 1.* ita cecinisse asserens:

Tibia

Tibia funebris convenit ista meis.

Tubam itaque in funeribus potentiorum adiutunt ex *Propertio lib. 2. Eleg. 4.*

Nec tuba sit fati vana querela mei.

lib. 4. Eleg. ult.

Sic mæste cecinere tubæ cūm subdita nostrum

Detraheret lecto fax inimica caput

ia propter in nobilium funeribus nullas Næ-
ias cantatas esse, vult *Sylvius Comment. in*
Legg. 12. Tabul. quia exaudiri non possent,
tubæ voces obtundente. At huic objectio-
ni mox satisfaciemus. Certum est in fune-
re nonnunquam tubam locum habuisse, de
cujus forma vide *Magium in Miscell. lib. 2.*
cap. 12. cæterum non excludenda idcirco tibia,
cujus frequentior apud Autores mentio oc-
currit, quàm tubæ; & ad quam in omnibus
funeribus nænia cantata, non in plebejorum
solis, cūm illam in *Julii Caesaris* funere agno-
scat *Suetonius cap. 84.* ubi Tibicines & Sce-
nici artifices vestem, quam ex instrumento
triumphorum induerant, detractam sibi at-
que descissam injecere flammæ. Facile es-
set hoc pluribus ostendere, nisi brevitati
studere vellemus. Quapropter Tibias fu-

nebris quibuscunque, nempe puerorum, senum, divitum, pauperculorum, plebejorum & nobilium adhibitas cenleo cum *Kirchman*. qui *de Funer. Rom. lib. 2. c. 5.* hanc sententiam eodem quo *Magius Miscell. lib. 1. c. 13.* probat argumento, quòd nœniæ ad tibiam cantatæ sint, communes autem omnibus funeribus nœnias putat. Sane verò simile est nœniam in omnibus funeribus fuisse, unde *Cicero de Clodii funere in Miloniana: sinè cantu, sinè tibia.* Certè ubi defuit tibia, nullam fuisse nœniam observo ex *Ovidio*, qui *lib. 4. Fastor. de Tibicini-* bus, qui Romam reliquerat, ita canit:

Exilio mutant Urbem, Tiburq, recedunt

(Exilium quodam tempore Tibur erat)

Queritur in scena cano tibia: queritur aris

Ducit supremos nœnia nulla choros.

Ad solas itaque tibias nœnia cantata est quas omnibus fermè funeribus assignatas patet. Sed eos qui tubas etiam ad nœnias pertinere existimant, refutant *Guther. de iure Man. lib. 1. c. 23.* nec viri docti sententiam sequitur, qui ad *Leg. XII. tabul.* scribit, Tubas nœniæ convenire si funus publicum esset, in quo quidem tubæ admittæ ad dignitatem

non

non ad nœniam. Moveretur vir iste *Propertii* effato *lib. 4. Eleg. ult.*

Sic mœsta cecinere tuba.

Et *Epieteti* definitione, quid est tuba? fune-
ris deploratio. Cæterum, ut opinionem
Gutherii jam meam faciam, illa deploratio
nihil ad Nœniam. Deploratus enim idem est
ac conclamatus & tuba verè est funeris con-
clamatio, cùm luctûs ultimi pompa proce-
dit, quo tempore tubarum maximè strepitus
excitabatur. Ut adeò funebres tibiæ non
tubæ ad nœniam spectarent. Ergo nec ti-
biæ ad certa quædam funera restringendæ,
nec tuba omninò à nonnullis excludenda.

§. 3. Tibiæ itaque requirebantur, ut fle-
biles modos funderent teste *Ovid. lib. 6.*
Fastor.

Cantabat mœstis tibia funebribus,

Ideò αὐλὸς πενθήμιος *Polluci*, & ad *Tibicines*
mitti dicuntur apud *Petronium*, exlectione
Tornæsii & Erhardi, ii qui desperatâ vale-
tudine morti sunt ptoximi. Erat omnium
formosissimum *Claudii* funus, apud *Sene-*
cam, ubi *Tubicinum*, cornicinum omnisq;
generis sonatorum tanta turba, tantus con-
ventus, ut etiam *Claudius* audire posset. In

funeribus & luctu tiliarum usus permagnus fuit, quem optimè exprimit *Nonnus Dionys.* lib. 49. de Tibicinibus Phrygiis, qui circa mortuos luctuoso ore cecinerunt.

καὶ κλεόχῃ βερέκυνθες ὑπὸ σῶμα δίζυγες αὐλαί
Φεικτὸν ἐμυκῆσαντο λίβην ῥῶαν i. e.

*Et Cleochi Berecynthes sub ore gemina
Tibia:*

Horribilem mugiebant Lybicum luctum:
De his consule *Alexandrum Aprodif.* lib. 1. *Probl.* 76. *Stuck.* *Antiquit. Conviv.* lib. 3. c. 20. *Alexandrum ab Alexandr.* lib. 3. c. 7. *Pinedam.* in c. 3. *Job.* v. 8. & *Aringh. Rom. Subterr.* tom. 1. lib. 1. c. 18. aliosque. Adhibebantur autem tibiae in funeribus & luctu, ut hominum mortuos lugentium, animi languentes ejusmodi sono excitati, minùs dolorem sentirent, qui istis delectamentis facilè distrahi soleant, quemadmodum suspicatur *Polyd. Vergil. de rer. invent.* lib. 4. c. 11. Et *Sextus Empiricus adv. Mathem.* lib. 6. Unde etiam, inquit, lugentibus modos canunt tibiae, quæ iis luctum levant. Contrà verò apud *Euripid. in Alcest.* tibia in luctu, tanquam lætitiæ instrumentum omnino prohibetur:

αὐλαῖ

ἄλῳν δὲ μὴ κατ' αἶψα, μὴ λύρα κτύπος·

ἴσω, σελήνας δώδεκ' ἐμπληρομένας·

οὐ γάρ πν' ἄλλον φίλτερον δάψω νεκρὸν i.e.

*Tibiarum verò ne per urbem neque lyrae
strepitus.*

Sit duodecim integris mensibus.

*Non enim ullum aliud charius cadaver
sepeliam.*

Familiarior tamen mos viguit, cum tibiis lugubre carmen ad vigilias & cantilenas personare mortuorum, ut corda torpentium excitarentur ad lamenta, ex mente *Paschasii Ratberti in Matth. 9. v. 23.* Unde funereos modos dabant Tibicines. *Sedulius lib. 3.*

Funereosque modos cantu lacrymante ferebant.

Tibicines, plangor que frequens confuderat edes.

Et funebres illæ tibiæ carmen ferale decantabant, de quo *Claudianus de rapt. Proserp.*

Si buxos inflare velim, ferale gemiscunt. conf. *Biffii annot. ad hunc locum edit. Mediol.* Quippe threni & lamenta ad tibiam in funeribus caneantur, quemadmodum in veneratione divina Hymni, in nuptiis Hymenei, teste *Isidoro lib. 2. cap. 15.* Ita etiam

iam apud *Pollucem*, οἱ περὶ τὸν αὐλὸν ἀδόμενοι θρήνον.

§. 4. Apud Evangelistam Matthæum c. 9, v. 23. οἱ αὐληταὶ vocantur ii, qui filia Principis illius de mortuæ adfuisse leguntur, ubi per ὄχλον θεωρούμενον ipsæ *Præfice* intelligendæ. Quem locum illustrat *Lightfootus Hor. Talmud. Hebr. in Matth.* Quippe solenne fuit id Judæis, Tibicines adhibere ad luctum mortuorum vid. *Baldwin. Wall. Comment. in hunc locum p. m. 94. Job. Douglass. analect. sac. part. 2. pag. mih. 12. excurs. 8. edit. Amstelod. 1694. B. D. Geier. tract. de Luctu Ebraeorum. pag. m. 74.* A gentilibus Tibicines in funerum curatione muruatos fuisse testantur *Ambros. lib. 8. in Lucam. Tremell. Beza. Scultet. l. 2 exerc. Evangel. 6. 55. Montacut. Orig. Eccles. part. post. fol. 106. edit. Londin. Ravanell. biblioth. tom. 2. Barthol. Meier. pag. 1. Philol. Sac. pag. 223. Chemnit. p. 3. Exam. Concil. Tridentin. fol. 88.* Chytræus verò & alii hanc consuetudinem à Judæis ad Ethnicos descendisse sentiunt. Quicquid sit, morem hanc antiquissimum fuisse constat; & eò magis, si apophthegma illud sacrum: *Cantavimus vobis*

vobis Tibiis, & non saltastis: lamentavimus, & non plorastis, huc pertinet, quod Sculteto placet lib. 2. *Exercitat. Evangel.* c. 55. Ideo *Baba Metsia* c. 6. in *Misna*, tibiam vel pro sponso vel pro mortuo esse dicit, ejusque ulum ad nuptias & funus restringit. Consule de ea re *Josuan Arndium Miscell. Sacr.* c. 27. Pauperrimus etiam inter *Israëlitas*, uxore mortuâ, præbere ei non minus quàm duas tibiae & unam lamentatricem tenebatur. Nec minus apud *Græcos* defunctis αὐτὸς ὁ θύων ἐξάρχης præstò fuisse constat, quod *Homerus* de *Hæctoris* cadavere allato aliique probant. vid plur. *Caspar. Barthol cap. 15. de Tibiis Veter. pag. m. 275.*

§. 5 Hujusmodi tibiae funebres priscis temporibus *Flamini Diali* audire non licuisse, *Festus* autor est: *Funebres Tibiae* dicuntur, cum quibus in funere canitur, quas audire *Flamini Diali* putabant illicitum. Qui tales tibiae inflabant *Siticines* appellabantur Latinis uti antea dictum. *Græcis τυμβαῖαι* nominantur, quemadmodum *Eumenes* apud *Ælianum var. hist. lib. 12. c. 43. pag. m. 609. edit. Argent.* qui patre inope & *Tymbaulo* fuisse creditur. Quomodo *Apule-*

jus vertat nomen, patebit ex iis, quæ subji-
ciam. Is Antigenidas cùm esset in tibicinio
apprimè nobilis, nihil æquè se laborare & a-
nimo angere & mente dicebat, quàm quòd
monumentarii ceraulæ, tibicines diceren-
tur. Vocari etiam possent *bustuarii tibicines*.
Chrysostom. Orat. 49 refert, *Ismeniam* ob
hoc maximè indignari, quòd *Siticipines* *τυμ-
βάουλας* appellarentur Tibicines; Notandum
autem, *tibias* quas *Siticipines* illi inflabant, à
reliquis non nihil diversas fuisse. *Gell. lib. 20.*
c. 2. Nos autem, inquit, in *Attei Capitonis*
conjectaneis invenimus, *siticipines* appellatos,
qui apud *sitos* canere soliti essent, h. e. vitæ
functos & sepultos. Illam differentiam no-
tat *Galen. lib. 3. de Sympt. Caus.* nimirum
quòd latissimæ fuerint, quæ ob materiam, ex
qua constabant, purum sonum reddere non
potuère, atque viæ, quâ spiritus transit, lati-
tudo sonum efficiebat graviolem: Porro alii
sunt bombosi, bombis latissimarum Tibia-
rum non absimiles, quales habere solent ii,
qui *τυμβάουλας* i. e. *Siticipines* appellantur. Ideò
Aristoteles lib. 4. Histor. animal. tradit eos
qui calido utuntur spiritu, talem emittere
vocem, qualem *siticipines* & *lamentatrices*
gravio-

graviolem sonum inspirant tibiis. Et hoc confirmat Statius:

— — Cornu grave mugit adunco

Tibia, cui teneros suctum deducere manes
Kirchman. de funer. Rom. lib. 2. c. 5. Tibias
illas cæteris latiores ac longiores fuisse me-
morat, quales in antiquioribus sepulchris ex-
sculptæ videntur, idque probat ex Ovid. lib.
2. Amor. Eleg. 6.

Horrida pro mæstis lanietur pluma capillis

Pro longa resonent carmina vestra tuba.

§. 6. Erat tamen aliud genus Tibiarum
πυγγία, αὐλοὶ palma longitudine & stridulum
atque acutum, sed luctuosum sonantes, qui-
bus Cares in luctu utebantur. Querulus
Lydii modus ferali tibia cantatus funeri con-
veniebat ex Apulejo lib. 4. Miles. & sonus
Zygiaæ tibiae mutatur in Querulum Lydii
modum. Ita ex Aristoxeno tradit Plutar-
chus lib. de Music. primum Olympum fu-
nebre Tibia carmen in funere Pythonis Ly-
dio ritu cecinisse. Unde αὐλεῖν πυγγοῖς αὐ-
λοῖς πένθος σημαίνει apud Artemidorum lib. 1.
Tibiarum autem funebrium inventores Sta-
tius Phrygas videtur assignare lib. 6. pag. m.
513. Theb. edit. Lugd. Batav. 1671. confer.
anno-

annotat *Johann. Veenhusen in h. l. p. 514*
 Cui adstipulatur *Pollux lib. 3.* ubi addit,
 etiam ulum illum Tibiarum funebrium à
 Phrygibus Cares accepisse, unde illæ mulie-
 res, quæ Caricum illud melos ad tibiam ca-
 nebant καὶ γὰρ αἱ θένοντοὶ μουσικαὶ dicuntur *He-
 sychio.* Plura de tibiarnum inventoribus &
 gingrinis legi possunt in *Exercitat. Plin. Cl.
 Salmas. fol. mih. 87. seq. edit. Traject. ad
 Rben. 1689.*

§. 7 Græci itaque etiam in funeribus mu-
 lieres cantantes habebant vocabantq; θρήνων
 ἐξόρχους uti *Homer. Iliad. ω.* loquitur; seu
 περὶ θρήνων uti *Nonnus lamentantes & lugen-
 res.* Cùm itaque mos & consuetudo fuerit
 tibiis & vocibus funera efferendi, miramur
 mirum in modum, cur *Admetus* ob funus
 mulieris demortuæ tam strictus fuerit, ne
 ullum aut lyra aut tibia carmen tangi permi-
 serit teste *Euripid. in Alcest:*

Ἄλκων δὲ μὴ καὶ ἄστυ, μὴ λύγρε κλύπος

Ἔστω — — — — — i. e.

ex versione *Philip. Melanchton. pag. m 345.*
*Non amplius attingam barbitum neque ani-
 mum impellam canere ad Lybicum tibia.*
 Notandum autem venit, quòd tempore lu-
 aus

et ad lyram canere non licuerit, *πρὸς λύ-
ραν*, quia instrumentum erat *Apollini* conse-
cratum & dedicatum; *Pæan* etenim aliaque
carmena exhilarantia ad lyram canebantur,
ut *Francisc. Ross in Archeolog. Attic. lib.*
§. c. 25. pag. m. 250. bene annotavit, ita scri-
bens: For *Pæan's* and such merry
songs (as the reason is given upon the
Scholiast upon those words of Poet
in his *Phænissæ ἀλυσεν δὲ μέσων*) Constat
autem ad tibia cantatum fuisse à *tribicinibus*
aut *Præficiis*, quæ in funere aderant & *Hebiles*
cantus exhibebant. Unde *Lucilius Sat. 22.*

Mercede quæ

Conducta fient alieno in funere Præfice.

Id quod expressit *Statius* in *Epicedio* Patris:

Ut Pharios alia flet à pietate dolores

Mygdoniosque colunt Et non sua funera
plorant.

Ita Græci virum, qui munere *Præficarum*
functus, *πρὸς ὧδιν* vocârunt, cujus mentio
apud *Euripidem* in *Phæniss.* v. 1499. quam
vocem optimè interpretatur *Scholiastes*;
nempe ordinare planctus, ut idem sit, qui
apud *Festum* dat cæteris plangendi modum.
conf. *Cassar. Bartholin. de Tibiis Vener. c. 15.*

pag. m. 273.

§: 8.

§ 8. Carmen illud à mulierculis hujusmodi vel viris ad tibiae cantari solitum, peculiari nomine *Nenia* dicebatur. Et quamvis *Nenia* pro *Dea* lumatur apud *Arnobium advers. Gent. lib. 4.* in cuius tutela erant, quibus extrema tempora imminebant, frequentius tamen apud Romanos id carmen, quod cum lamentatione extremum atque ultimum mortuo adcanebatur *Nenia* dicebatur, ex *Diomede Grammatico*. Quidam etiam volunt *Neniam* inde dictam, quòd voci similior sit querimoniae flentium: Quidam nomen *Neniae* dictum volunt, ab extremi intestini vocabulo; Græci enim *ῥέρον* extremum dicunt: Sive quod chordarum ultima *ῥέρον* dicatur; unde extremam cantionis vocem *Neniam* appellârunt. conf. *Martin. Lexic. Etymol.* Probabile etiam videtur *Neniam* ab Hebræo deduci posse נני נני *nini* vid. plur. cit. *Autor*. Non pigebit hîc adscribere verba *Thom. de S. Quercu edit. Londin.* *Nænia* vel *Nenia*, sic enim ut *Scaliger* docet, rectius scribitur, ἐπινῆδιον, *μωροδία*, carmen lugubre, quod mortuis dicebatur, *Lessus: a lamentable song at the death/ and buriall of a man.* *Neniam*
dixit,

dixit, idem est, quod supremum dixit, vale-
dixit, abire iussit. *Scal. ad Fest.* Et iterum
Scaliger. Poët. l. 1. c. 50. inquit: carmen
miron vocârunt extremum; Quare non re-
ctè per *diphthongum* scribunt penè omnes.
conter. *Coler. annot. ad Alexandrum ab A-*
lexandro Genial. dier. pag. m. 626. Pontan.
Næniæ vocem traduxit ad nutricias cantile-
nas, à cantunculis, quæ sunt similes canti-
bus præficatum & quæ alia sunt. Autores
probatissimi *Nenias* ita describunt. *No-*
ninus Marcellus: Nenia ineptum & incon-
ditum carmen, quod adducta mulier, quæ
præfica dicitur, iis, quibus propinqui non
essent, mortuis exhiberet, citatque illud *Varo-*
ronis lib. 4. de vita populi Romani, ibique
à muliere, quæ optimâ voce esset, per quam
laudari, deinde neniam cantari solitam ad
tubias & fides. *Græci* ἰαλέμυς & ὀλοφύμυς
vocârunt. Subindicat hoc *Athenæ.* Inter
alia *lib. 14. Dipsosoph. c. 3. fol m. 619.* Ἡ δὲ,
inquit, ἐπὶ τοῖς θανάτοις καὶ λήπαις ὠδὴν, ὀλο-
φύμους καλεῖται. *Funebres* εἰς quæ in adversis
rebus ac molestiis canuntur ὀλοφύμους *lamen-*
tationes εἰς quæstus vocant. Et mox dicit:
Ἀειπομένη δὲ ἐν Ἀττικαῖς φησι λέξεσιν ἱμαῖος.
ὠδὴν

ὡδὴ μὴλωδῶν, ἐν δὲ γάμοις ὑμέναιος, ἐν δὲ
 πείθεσιν ἰαλέμος, i. e. *Aristophanes* in *Atticis*
dielionibus scribit, *Hymen* am *cantionem* esse
molitorum: *Hymenaeum*, *nuptialem*, *lugu-*
brem *halem*on. Hoc sensu apud *Euripid.*
in Troad. Act. 3 vox hæc ipsa deprehenditur.

Οἷος, ἰαλέμος, οἷα τε πένθη

Δάκρυα τ' ἐκ δακρύων καταλείβεται

Ἡμετέροισι δόμοισι i. e.

Qualis planctus, qualisque luctus

Lachrymae, manant ex lachrymis

Nostreis adibus.

Audiamus *Tiraquellum* in *annotatis ad Ale-*
xandrum ab Alexandro Genial. dier. lib. 3.
pag m. 627. Hi lugubres cantus apud Græ-
 cos ἰαλέμοι dicuntur non *neniæ*, quæ dictio
 merè latina est. Scio autem *Joannem Gram-*
maticum scripsisse *halemum* & *Hymenaeum*
 creditos fuisse *Clius* filios, quoniam ille fle-
 biles cantus excogitasset, hic *Epithalamium*
 & *Jambicos*. *Acron* ad *Horat. lib. 2. Carm.*
Od. 1. locum addit, *Neniam* Græcis *Epita-*
phium appellari, quod *Simonides* Græcus
 Poëta Lyricus primus instituit à *Cæa* Insula
 oriundus, unde *Cæam neniam* eo loco vocat
Horatius. Plura qui desiderat de *neniis* &
 præfi-

præficiis, ille evolvat *Alexandrum* ab *Alexandro* lib. 3. *Genial. dier.* & ibi annotata *Coleri* & *Tiraquelli* pag. mib. 626, 627. *Pfeiffer. antiquit. Græc. lib. 4. c. 47. pag. 736, 737, 738. Feith. antiquit. Homer. lib. 1. pag. m. 64. Johann. Kirchman. de Funer. Roman. lib. 2. cap. 6. pag. m. 149. seqq.*

§. 9. Quot itaque exequias seu funus prolequebantur, secum ferebant τὸν κόσμον, unum vel aliud ornamentum, quod manibus gestabant, vel sepulchro imponebant; talia, quæ *Admetus* in *Euripidis Alcest.* patri denegabat, ut mulierem his ornet, cum omnes alii his parati essent imò dedissent:

Καὶ μὴν ὁρῶ σὲν παῖές γε γηράϊω ὁδὸν

Στείχοντ', ὁπαδὺς τ' ἐν χοροῖν δαίμαρπ σὺ

Κόσμον θέροντας, — — ἀγάλματα i. e.

Atque video tuum patrem senili pede euntem, & comites in manibus tuæ coniugi ferentes ornatum mortuorum. Mihi persuasum habeo, quod κόσμοι fuerint *imagines* seu *arma* familiarum, quibus Romani funera honorabant. Et ita νεπτέρων ἀγάλματα: quæ à sequentibus sepulchro injecta dicuntur, explicari possunt *imagines* æquè ac *grata munera*. vid. *Stat. Sylv. lib. 5. pag. m. 226. edit.*

edit. Lugd. Batav. 1671. Hinc Priscilla tuo
 solatia grata marito ubi *Johann. Veenhusen*
 annotat. Concipere solatia, mirè dixit, pro
 ἀγαματοφρεῖν ut tacitè alludat ad etymon
 ἀγόμενα. Siquidem ἀγαμα πᾶν ἐφ' ᾧ πρὸς
 ἀγάλλειν, Res, donum, signum quo sibi
 quisque placet: unde pro oblectatione &
 consolatione accipitur. Aut si *grata munera*
 esse debeant, intelligendum hoc sit de
Diis mortuorum. Facile autem intelli-
 gimus, quid per κόσμον significetur, quando
Ælianus lib. 1. cap. 16. pag. mih. 22. seq.
 evolvimus, qui de *Socrate* ejusmodi verba
 profert: Ὅτε ἦκεν ἡ ναὶς ἡ ἐκ Δήλου, καὶ Σω-
 κράτην ἀποθνήσκον, ἀφίκετο εἰς τὸ δεσμώθειον
 Ἀπολλόδωρος, ὁ τῷ Σωκράτει ἐταῖρος, χιτῶνα ἰσ-
 αὐτῷ φέρων ἐρίων πολυτελεῖ καὶ εὐήτειον, καὶ ἱμα-
 τιον τοιῆτο &c. Cùm rediisset *Delia* navis,
 jamq; *Socrati* moriendum esset, accedens in
 carcerem *Apollodorus* *Socratis* amicus, tu-
 lit ei tunicam ex pretiosa lana, pulchrèque
 textam, simile item pallium: & rogavit ut
 indutus tunicâ amictusque pallio sic demum
 venenum biberet. Dicebat enim, eum
 magnificæ sepulturæ non expertem fore, si
 in iis mortem obiret, sic enim non profus
 inde

indecorè cum ornatu mortuum apparituum. confer. annot. Joach. Kühnis in h. l. pag. m. 24. De imaginibus funeribus præ-
latis apud Romanos videri potest Joh. Kirchmann. de Funeribus Romanorum pag. m. 161. seqq. edit. Brunsvic. Chrysanth. Sol Pen-
tateuch. Mort. lib. 5. fol. m. 420. Verùm
hîc notatu dignum venit discrimen inter fu-
nera, nam seniores majori honore afficieban-
tur, quàm juniores. Quamobrem cùm
mors Apollinæ enarraret, quæ intercedebat
pro Alceste, objiciebat, quòd majoribus ho-
noribus afficeretur, quando jam senio con-
fecta decederet: Καὶ γὰρ ὁ γέρων ἄλνται, πλουσίως
ταφίσεται. Si senex mortem obierit, splendidi-
dus sepelietur. vid. Just. Lips. Elect., lib. 1.
pag. 369. c. 6.

CAPUT X.

De

CAPILLIS TON-
DENDIS IN LUCTU ET
IMPONENDIS SUPER MOR-
TUI PECTUS.

§. I.

GRæci in extraordinario dolore & lu-
ctu,

etu, comam radebant ἐν χερσὶ seu penitus us-
 que ad cutem abscindebant crines. Ita col-
 ligitur ex verbis *Lysiae* ab *Aristotele* in *Rhe-*
toric. lib. 3. c. 10. citati, quæ habentur in ser-
 mone pro Corinthiis in prælio occisis à Per-
 sianis Salaminensi Ἀξίον ἦν τῷ τάφῳ τῶ τῶν
 ἐν Σαλαμῖνι τελευτησάντων κείρασθαι τὴν Ἑλλάδα
 &c. quæ verba Anglicè citantur à *Francisc.*
Rous in *Archæolog. Attic. lib. 5. cap. 25. pag.*
m. 252 edit. Oxoniens. hoc modo: It had
 been no less then desert/ if all Greece
 had been shaved at the burial of those
 se gallant souldiers that dyed as the
 fight / of Salamis. Quibus verbis cal-
 culum addit *Alexander* ab *Alexandro Ge-*
nial. dier. lib. 5. pag. m. 246. part. 2. Ar-
 givi cùm antea criniti essent, victi à Lacedæ-
 moniis, amissis Tyriis, deplorandæ calami-
 tatis causâ capillos totonderunt, voventes se
 non resumpturos, nisi Tyrias recepissent:
 Sicut Sybari à Crotoniatis direpta, universi
 Milesii capita deraferunt, & ingentem lu-
 ctum ediderunt. Ad quæ verba *Tiraquel.*
l. c. Argivos ob amissam in campis Thærea-
 ticis victoriam accisis in rebus lege cavisse,
 ne quis comam nutriret ante recuperatum
 pristini-

pristinum decus gloriæ ab *Herodot. lib. 1.* proditum legimus, derelicto priore comam alendi studio. Audiamus etiam testimonium *Euripidis*, ut *Cyclopiensium* universa regio hunc observaret ritum.

— — ἰαχεῖτο δὲ κυκλωπεΐα,

Σίδμεν ἐπὶ κροῦτα πιδεῖσα κείμην

Strabo hunc morem respiciens loquitur de Civitate in *Cappadocia Comana* vocata, quòd luctus causâ comam raserint. Item de *Baccho*, qui aliàs intonsus erat, legitur ob obitum mulieris. Sacram Scripturam si evolvimus, testimonio morem hunc approbat, quando *Jeremias cap. VII. v. 29.* hujus mentionem facit. Sed & id quòque fecit *Alexander Macedo* in funere *Ephæstionis* apud *Arrianum lib. 7.* Nam apud *Theocritum Idyllio*, *Cupidines* in mortem *Adonidis* lugent κροῦμένοι χαιτὰς detonsis crinibus.

§. 2. De Græcis mulieribus memoriæ prodit *Pintarchus*, morem apud illas obtinuisse, ut viri quidem in luctu comam alerent, mulieres verò eam tonderent. Eandem tonsuram assignat in *consolation. ad uxorem.* *Accius* in *Amphibryone* apud *Nonium.*

E

Sed

— — Sed quanam hæc est

Mulier funestâ veste, tonsu leguibri.

Euripides in Alceſtide:

Πένθος γυναικὸς Ἰῆς δὲ κοινῶσαι λέγω

Κυρὰ ξυρῆκει καὶ μελαμπέτω λω σολῇ.

Ita universam Græciam luxisse obitum Alcei

Poëtæ ait Antipater quodam Epigrammate:

"Απλεκτον χαίταν ἐν χροί νειραμένην h. e.

Attonso implexo vertice ad usque cutim.

De tonsura Ebræorum aliorumque populo-

rum videri potest B. Geier. de Luctu Ebræo-

rum pag. m. 191. seqq. Kirchmann. de Fu-

ner. Romanorum cap. 13. pag. mib. 206. seq.

Barthii adversaria. Guilielm. Stuck. antiq.

convival. fol. m. 40. edit. Tigur. Verum

quidem est, quòd gentes ob hanc consuetu-

dinem risui fuerint apud alios, in Cicero-

et enim lib. 3. Tuscul. quæst. ipse Bion hunc

morem deridens in Agamemnone dicit:

Perinde stultissimum Regem in luctu capil-

lum sibi evellere, quasi calvitio mæror leva-

retur. Verùm hîc objici posset. Si omnia

hæc ita se habent, uti diximus, quomodo

consuetudo invaluit, ut radere comam si-

gnum lætitiæ & gaudii sit? Nam si Scriptu-

ram Sacram evolvimus, inter Judæos pri-

mum

mum reperimus *Iosephum*, qui cū ē carcere missus comam radebat; & *Jonathanis* filius præ gaudiis idem faciebat. Quæ consuetudo etiam apud Romanos usitata fuit, uti *Sofia* servus apud *Plantum* in *Amphit.* testatur his verbis:

Ut ego hodie raso capite calvus capiam pileum.

confer pluribus differentem *Guilielmum Stuckium* in *antiquit. convival. lib. 2. fol. mib. 243. edit. Tigur. Lucian. in Timon.* Capillus Diis in prima constitutione super terram sacrabatur. *Lucian. de Dea Syria:* Puerorum crines sacros in genitura constituunt. conf. *Tertull. de anim. cap. 4. Stat. Theb. 4.* Sacrabantur autem (capilli scil.) fluminibus aut Diis, ut *Pollux* habet: "Ερπε-
ρον δ' ἐ πνεες κόμην ποταμοῖς ἢ θεοῖς, nutriebant verò quidam fluminibus seu Diis comam. *Herculi* vulgus *Atheniensium*, ut *Helychius* testatur; *Apollini* majoris sortis. *Plutarch. in Theseo:* Μελαβαίνοντες ἐν παίδων ἐλθόντες ἐν Δελφῶς ἀπάρχεσθαι τῷ θεῷ κόμης, ex ephebis egressi venientes *Delphos* solent offerre Deo comam. Quod fluminibus *Scholiast. Pindari:* primitias comarum fluminibus de-
dicant,

dicant, in memoriam, omnia ex aquis originem suam sumsisse. In nuptialibus autem sacris comarum primitias *Junoni & Dianæ* offerebant virgines. *Pollux lib. 3.* Et comarum primitias Deabus offerunt puellæ. Juvenes etiam idem faciebant, ut *Lucian. de Dea Syr.* refert: Et virginibus & juvenibus legem fecerunt, non aliter thalamum iniuros, nisi prius *Hippolyto* comas dedicaverint. Barbæ etiam primitias in pyxidem reconditæ sacrabant Deæ, *Lucian. de Dea Syr.* Puerorum crines sacros in genitura constituunt, quos postea in templo secant, & vasculo includentes, & alii quidem argenteo, alii aureo in templum deferunt, inscribentes singuli sua nomina. Capillos autem in navi detondere nemini licebat, nisi cum ventus mari irasceretur. Naufragorum enim ultimum hoc votum. *Lucianus* optime de hac re: *Quemadmodum in naufragio contigit ad salutem obtinendam, quales illi sunt, qui in sacrificium capillos abradunt.* *Hermotim.* *Videor verò mihi non sinè ratione caput rasisse, quemadmodum ex naufragiis sanitati restituti.* Radebant autem caput, non ut mortem effugerent, sed naufragium teste *Juvenal.* Tunc

*Tunc stagnante sinu gaudens ibi vertice
raso*

Garrula securi narrare pericula nante.

§ 3. Notum etiam est, quòd apud Romanos *captivi* promissos & prolixos capillos aluerint, quò dejectiores viderentur & iudices moverent si comparere coram illis necesse esset, teste *Ovidio in Epist.*

Aspice demissos lugentis more capillos

Postquam autem libertatem acceperissent, statim radebant illos, quare *Plinius* tonsuram capillorum signum liberationis esse affirmat in epistola quadam. Constat enim Græcos ipsos tempore mœstitiæ prolixos aluisse crines, rasisse autem tempore lætitiarum, si *Artemidoro* fides est habenda, ut refert *Francisc. Ross in Archaeolog. Attic. lib. 5. cap. 25. pag. 253.* Ad concilianda hæc sufficiet forsitan, quòd detonsio seu mutilatio *κῆτος* signum lætitiæ, verùm rasura omnigena usque ad cutim indicium mœroris & tristitiæ fuerit. Alii hæc conciliare quærunt verbis *Plutarchi*, qui ita scribit, quòd mulieres tonsurâ, viri autem prolixioribus capillis mœrorem & dolorem significaverint. De ritu hoc tondendi capillos

videri possunt *Kirckman. de Funer. Roman.*
p. 209. seq. c. 14. edit. Brunsv. B. D. Geier
de Luctu Ebr. antea citato loco. Tiraquel
ad Alexandrum ab Alexandro Genial. diet
pag. m. 620. seq. Jun. de Com. cap. 5. Non
 solum autem caput tondebant, sed etiam
 circa oculorum supercilia magis speciatim
 adhibebant quandoque tonsuram, uti con-
 firmat *Artemidorus ὀνειροκρίτ. lib. 1. cap. 27.*
 Vetus, inquit ille, mos fuit in luctu superci-
 lia nudare, ut ita scil. mœroris sui acerbita-
 tem in funeribus magis testatam darent
 conf. *Joh. Dought. analect. sac. part. 1. pag*
m. 109. edit. Amstelod.

§. 4. Cùm itaque in prædictis Autoribus
 plura de tonsura capillorum in luctu legi-
 queant, missam hanc materiam facimus
 progredimur ad ritum imponendi crines su-
 per pectus mortuorum. Testis hujus est
Homerus lib. 23. Iliad. de Myrmidonibus
loquens fol. m. 264.

Θρίξί δὲ πάντα νέκυν καταείνυον, αἳ ἐπέβαινον

Κειρόμενοι

i. e.

ex versione *Sebastiani Castalionis. Capilli*
autem totum mortuum tegebant quos injece-
rant tondentes. Et paulo post de Achille

Στὰ

Στὰς ἀπ' ἀνέυθε πυρῆς ξανθὴν ἀπεκείρετο
χαίτην

Τὴν ῥα σπερχειῷ ποταμῷ τρέφε τηλεθόωσαν i. e.
*Stans seorsim à pyra, flavam abscidit
comam*

*Quam Sperchio fluvio nutriebat flore-
scentem.*

Et hunc morem exemplo *Achillis* observa-
vit *Antonius Bassianus Caracalla* in funere
Festus apud *Herodianum* lib. 4. Sed & idem
Homer. lib. 4. *Odys.* de morte *Antiochi*, &
lib. 24. statim post principium de funere
ipsius *Achillis*. Quem locum imitatus *Q.*
Calaber, facit etiam *Myrmidones* in funere
ipsius *Achillis* comas circumtondere, *Sta-
tius* lib. 6. *Thebaid.*

— — Tergoq; ex pectore fusam
Cesariem ferro minuit, sectisq; jacentis
Obnubit tenera ora comis.

Id quod sanè maximi doloris indicium apud
priscos in exequiis fuit, capillos decidere,
barbam radere, crines tumulo imponere,
aut in rogum conjicere, parentandi gratiâ.
Unde eleganter *Maximus Tyrius* *Orat.* 8.
comam esse dicit τὸ τελευταῖον δῶρον ἥδη κατα-
δαπνομένη ultimum, quod jam sepulto dona-

ri potest. Crebrò hujus ritus mentionem
faciunt Poëtæ. *Propert. lib. 1. Eleg. 17.*

Ille meo charos donasset funera crines

Molliter & tenerâ poneret ossa rosâ.

Et *Ovidius lib. 3. Metamorph. de sororibus
Narcissi: — — Planxere sorores*

Najades, & sectos fratri imposuere capillos

Et in *Epistola Canaces ad Macraëum:*

*Non mihi te licuit lacrymis perfundere
justis*

In tua non tonsas ferre sepulchra comas.

Statius lib. 5. Sylvar. Epiced. in patrem:

Exere semirutos subito de pulvere vultus,

Parthenope, crinemq; afflatâ mente sepultis

Pone super tumulum.

*Helena apud Sophocl. in Orest. & rursus in
Electra.*

Δάκρυά τ' ἔδωκα, καὶ κόμης ἀπαρξάμην

*Lacrymas impendi & primitias comæ per-
solvi.*

Ἡμεῖς δὲ πατρὸς τύμβον, ὡς ἐφίετο

Λοιβαῖσι πρῶτον, καὶ καεγλόμοις χλιδαῖς

Σπίναντες — — —

*Nos verò patris tumulum, ut (Apollo) præ-
cepit,*

Ubi libatione, & capite dissectis capillis

Coronavimus.

Præterea

Præterea hoc munus amicis conveniebat re-
ste Homero *Odyss.* 4. ita canente:

Τὐτο νὺ καὶ γέρας, εἶον οἰζυροῖσι βελοῖσι
κηροῖσιν τὰ κόμην, βαλέειν τ' ἀπὸ δάκρυ πα-
ροῖν. i. e.

*Hoc solum quasi munus restat mortalibus in
amicorum discessu comas (circa sepulchrum
spargere & lachrymari. Circa sepulchrum
addo, sic enim intelligendum est ubique:*

Κακείναι τ' εἶδεν ἰδὼν πεσόντα Ἑλληνικῶ
Τείχεα τ' ἐτμήσθη τὰς δὲ πρὸς τύμβον νεκρῶν
*Atque illos vidi (filios) Marte prostrato
Argolico*

*Comasque istas secui ad extinctorum tu-
mulos. Euripid. in Troad.*

Nimirum, ut verbo rem dicam, rescissos ho-
modo crines velut primitias seu potius *inferi-*
as quasdam gratissimas ad mortuorum bu-
sta deferabant.

Βέλη τάφον μοι πρὸς κασιγνήτης μολεῖν,
κόμης ἀπαρχὰς καὶ χόας φέρουσ' ἐμαῖς.
Vis mihi ire ad sororis tumulum

*Comæ ut primitias & inferias feras me-
Moris itaque fuit lecare crines & imponere
sepulchro, ut propter hunc luctum læ-
esset mortuus. Euripid. in Iphig. Taur. co-*

*Eli. Sched. de Diis Germ. pag. mih. 462.
Dought. analest. sacr. pag. m. 109. edit. Am-
stelod. Tiraquell. in not. ad Alexandrum ab
Alexandro Genial. dier. lib. 3. pag. m. 621.
Kirchmann. de Funeribus Romanorum pag.
m. 221. seq.*

CAPUT XI.

De

RITU LUGENDI
IN FUNERE.

§. I.

SI quis mortem obierat, tunc luctus insti-
tuebatur, quo tempore mœstitiæ seu lu-
ctus non licebat bibere vinum, quod homi-
nem lætificat, & relegabant omnem potum,
quem *Scholiastes* vocat ἀλφίτων κυκεῶνα &
Barly-mash. Anglicè, (cerevisiam) quia
luctus majoris momenti esse debet. Cùm
etiam sola appellatio coronæ lætitiā signi-
ficet, non mirum est, tradi ab *Athenæo lib.*
15. & Dionys. Halicarnass. l. 9. antiq. Rom.
in luctu nefas esse coronari. Ac præter hos
Plato lib. 7. de Leg. loquens de tenebribus
canti-

cantibus, ait, eos, qui funus prosequuntur
pallam lugubremque vestem magis decere
quàm coronas & aurea ornamenta. Ergò
mœtiori convenientius est caput turpari, at-
que adeò pulvere deformari, ut lugentibus
mos est. Itaque nihil neque intempestivius,
neque absurdius dici potest, quàm eum, qui
luget, aspici coronatum, h. e. gestantem in-
signia lætitiæ, potissimum eo tempore quo
publicè privatimque vota suscipiuntur aver-
tuncandis iis quæ imminet, aut jam cadunt,
tempestatibus. *Æschyl. ep. ἐπὶ θήῃ.*

Πέπλων καὶ σεφέων

Πότ', εἰ μὴ νῦν, ἀμφὶ λιταῖν ἔξομεν.

Quæ verba *Scholias* ita interpretatur, πότε
σεφὴ εἴξομεν ἢ πέπλους ἐπὶ γῆς, ἢ νῦν τραπείσασθαι
ἐπὶ λιτανείαν τὴν περὶ ἡμῶν αὐτῶν καὶ τ' πόλεως.
Ecquando coronas aut pepla projiciemus in
terram potius quàm nunc, conversæ ad sup-
plices preces tum pro nobis tum pro civitate?
Hoc exemplo *Athenienses* equites, *Phocio-*
ne condemnato, detraxerunt sibi coronas
velut in publico luctu. Equidem priscos
quoties lugerent, quicquid ornamentorum
fuit, abjecisse video; abstinuisse publico,
commestationibus, conviviiis, atque adeò ci-

bo, potu, coronis & unguentis. Tantum
abest, ut inter gemitus & suspiria coronari
quisquam sustineret. Hinc *Theseus* apud
Euripid. Hipp. act. 4. cognito at.oci casu
conjugis, quæ sibi laqueo gulam fregerat,
Quid ego, inquit, ultra redimior, homo tam
infelix?

Αἰ, αἰ τί δ' ἦτα τοῖς δ' ἀνέσεμμαι καί εἰ

Πλεκτοῖσι φύλλοις δυσυχῆς θεωρὸς αὖν. i. e.
ex versione *Philippi Melanchtonis* pag. m.
305. *Heu! Heu! cur coronatus sum caput*
contextis foliis, qui sum infelix hospes? A-
pud eundem *Euripid. in Alcest.* *Admetus*
post obitum uxoris, ait, se deserturum con-
vivis & coronas & musicam & lyram.

Παύσω δὲ κόμης, συμποτῶν δ' ὀμιλίας

Στεφάνους τε, μέσάν τ' ἢ κατεῖχ' ἐμὲς δόμους
Et alibi chorus ait restare sibi infelici moni-
menta filii, lugubres rasuras & coronas co-
mæ & mæstos cantus, quas Apollo non re-
cipit. *Euripid. in Suppl.*

— — παιδὸς ἐν οἴκοις

Κεῖται μνήματα, πένθιμοι

Κυραί, καὶ σέφανοι κόμης,

᾿Αοιδαί, τὰς χρυσόκομης

᾿Ασώλων ἐκ ἐνδύχεται. i. e.

ex versione *Phil. Melancht. pag mih. 463.*
 In domo filii, jacent monumenta, lugubres
 tonsura & coronæ, comæ, cantus, quos auri-
 comus Apollo non recipit. In Troad. Hecu-
 be, audita sua, & Cassandra filia forte, ait:

— — ῥίπτε τέκνον ζαθέυς
 Κληίδας, κα' πὸ χερὸς ἐν-
 δουλῶν σεφέων ἱερὸς σολμῆς.

Abjice filia sacras vittas, & solenni exue cor-
 pus ornatu, coronas abdica. Ergò verum
 est, in luctu positas fuisse coronas, atque
 adeò ipsa regum diademata. Isis illa Ægy-
 ptia & Dea & Regina flens Osirin suum apud
Byblum urbem *Phœnicia* diadema posuit:
Julianus in funere *Constantii* diadema ca-
 piti detraxit; & vultu in mœstitiā compo-
 sito, Imperatori parentavit. vid. plur. *Ca-*
rol. Paschal. lib. 10. pag. m. 699. de Coron.

§. 2. Testimonium acerbissimi luctus
 etiam erat *vestium scissio* & *capillorum evul-*
sio juxta consuetudinem *Hebræorum*; imò
 sæpius vestimenta in ignem injiciebant, uti
 legimus apud *Euripid in Rhese*: κα' συμψυ-
 γῆσαι μυρίων πέπλων χλιδῶν i. e. ex versione
Philippi Melanchtonis pag. m. 637. Et simul
incendere delicias multarum gētium. Quod

ad vestium scissionem attinet, de hoc prolixius videndus *B. D. Geier. in tractatu suo exquisitissimo de Luctu Ebraeorum cap. 22. pag. m. 413. usque ad finem.* Imò S. Scriptura multis locis probat, & exempla multa in promptu sunt, ut *Rubeni Genes. 37, 29. Jacobi, v. 34. Fratrum Josephi cap. 44. v. 13. Josue & Calebi, Numer. 14. vid. Dillher. Dissert. pag. mih. 131.* De Persis testantur *Curtius, Diodorus & alii*, qua de vestium scissura multa à *Barnab. Brissou. in Persic. pag. 256. annotata.* De Romanis & Græcis nemo non Historicus testatur: de quibus vid. *P. Fabrum in Semestr. lib. 2. c. 10 p. 109. Augustus audita Variana clade τὴν τε ἐσθῆτα περιρρήξατο, καὶ πένθος μέγα — etiam vestem laceravit, inque magno luctu fuit. confer. App. in l. de bell. Mithrid. Ovid. Ep. 5. Virgil. lib. 5. Aeneid. Job. Dought. analect. Sacr. pag. mih. 118. Audiamus Don Philip. Picinell. lumi rifless. edit. Milan. 1667 fol. m. 230. part. 2. qui ex Theophylasto hæc profert. Templum scidit, velum suum, significando, quod propter absurdum & irrationabile spectaculum lugeret; lugentium enim est vestem scindere. Almann. antiqu. Poëta:*

Quid

Quid fiet Cytherea, tuus decumbis A-
donis?

Plangite vos tenera & tunicas lacerate
puella.

Juvenal. Satyr. 10.

— — — *Hectore funus*
Portante, ac reliquis fratrum cervicibus
inter

Ilia dum lacrymas, ut primos edere plan-
ctus

Cassandra inciperet scissaque Polyxena
palla.

Apul. lib. 8. Metam. Adhuc flentem mari-
tum, adhuc vestes lacerantem, adhuc capil-
los distrahentem non dubitavit de nuptiis
convenire. De capillorum evulsione Scri-
ptura testimonium exhibet 1. Esdr. 9. Sic
Curtius lib. 3. de uxore Darii loquens, in
hac prorumpit verba: Ingens circa eam no-
bilium feminarum turba constiterat, lace-
ratis crinibus, abscissaque veste. Virgil. lib.
9. Æneid. de matre Euriad.

Evolat infelix, & fœmineo ululatu
Scissa comas.

De hoc argumento eruditè egit Balthas. Bo-
nifac. Ludicr. histor. lib. 12. cap. 19. & 20.
conf.

cont. *Eli. Sched. de Divs Germ. pag. m. 466.*
Krchman. de Funer. Rom. & cit. Geier. De
modo rumpendi vestes pluribus egit J. Dill-
herrus Diss. Volum. pag. m. 132. quem Bene-
volus Lector adire velit. Chrysanth. Solar.
Pentateuch. Mortuor. lib. 2. fol. m. 119.

§. 3. Domi se abscondebant lugentes te-
 ste *Homer. Odysf. d. v. 101.*

Πυλῆκίς ἐν μεγάροισι καθήμενος, ἡμετέροισιν
 ἄλλοτε μὲν τὸ γῶφρένα τέττωμαι, ἄλλοτε δ' αὖτο
 Πάυομαι. Ἄψθεῖς δὲ κόρος κρυεοῖο γόοιο
Crebro domi desidens nostra interdum
quidem

Luctu mentem oblector, interdum rursus

Quiesco. Brevis verò satietas molesti luctu

Non solum domi se abscondebant, sed etiam
 vestes mutabant. (1.) Ornamenta capitis
 deponebant, quibus illud ornare solebant
 & peplo involvebant. *Euripides* inducens
Polyxenam jam mox maectandam, *Hecub.*
Act. 2. f. 2.

Κόμισ' ὀδυσεῦ μ' ἀμφιδεῖς κάρα πέπλοις
 ὥς πρὶν σφαγῆναι γε ἐκτίτηκα καρδίαν
 Θρήνοισι μὴρὸς — — — i. e.

Me Duc Ulysses obvolvens caput peplo

Nam antequam maeter contabesco peetore

Praeluctu matris — — — Atque

Atque in hanc formam postea, quo acerbitate luctus significantius exprimerent, effigiem ejus adumbrârunt teste Epigrammatistâ *Anthol. lib. 5. c. 33.*

Φάρος γδ' ἐπὶ κρημῖς ἀμφὶ περσάων

Πήματα μὲν δείκνυσι — — —

Velamenta verò supra suspensa faciem

Dolores quidem indicat — — —

Κρόσσος — — δι' κατ' ἑαυτὸν ἐγκενταυμέϊ
ὑπὸ σκότος ἔκειτο: *Crassus verò obvelato capite jacebat in tenebris* scil. post stragem à *Parthis* acceptam. Sic in luctus occasione capita tegebantur. vid. *Martin. de Roa singul. lib. 3. cap. 4 pag. m. 305. tom. 2. (2.) Vestes atras induebant.* Non dicemus jam de vestibus Hebræorum lugubribus, de quibus prælaudatus *B. D. Martin. Geier. satis superq. in tractatu de Luctu Hebræorum à pag. 400. usque 407. seq. quæ sanè atræ fuerunt; sed Græcorum*, qui nigro colore in luctu quoque usi. *Anthracinus* inquit *Nonius*, niger, à *Græco* ἀνθρακίς, ἔστι lugentium vestis. *Euripid. in Alcest. Act. 4.*

Πᾶσιν δὲ θεσσαλοῖσιν ὧν ἐγὼ κρᾶτῳ

Πένθος γυναικὸς τῆς δὲ κοινῆς αἰ λέγω

κυρὰ ξυρηκεῖ, καὶ μελαμπέσσω σολῇ. i. e.

Omnes

*Omnes autem Thessalos, quibus ego im-
pero,*

Huius luctus iubeo esse participes

Coma rasurâ & pullis amiculis.

Πένθος γὰρ ἡμῖν ἐστί, καὶ κρηρὼν βλάβεις

Μελαμπεδάλυς σολμὸς ἴε — —

*In luctu enim sumus, rasuram quippe vides
pullumq; vestitum. Id. Μελανεκνεῖμα ve-*

*stem ejusmodi vocat Aristophanes in Ranis,
lepidâ utens verborum structurâ Act. 5. Sc.*

2. Funestam vestem, Pacuvius:

*Sed quanam est hæc mulier funestâ veste,
consu lugubri.*

De atris in luctu vestibus scripserunt Joh. an.

Kirckmänn. de Funeribus Romanorum c. 17.

à pag. 237 usque 243. Geier. de Luctu He-

bræorum pag. m. 402. cap. 22. Martin. de

Roa singul. tom. 2. pag. m. 152, 153. seq. Chry-

santh. Solar. Pentateuch. more lib. 2. fol. m.

11. ne itaque actum agamus, ad hos remitti-

mus authores lectores. Sed nec ipsi soli ad

hunc modum atris vestibus induebantur,

qui in luctu primas tenebant, quin etiam al-

ii, quotquot funus comitabantur, plebeji &

pedissequæ cujuscunque ordinis. Primo

atrata plebs comparebat in funere Germa-

nici — — ut rem gestam enarrat *Tacit. annal. lib. 3. cap. 1.* Lictores deinde, ad quos spectabat ex officio suo modum & ordinem exequiarum curare:

— — *Dum fides prima calorque
Designatorem decorat lictoribus atris.*

Horat. lib. 1. Epist. 7.

Ipse denique efferendus *ricinio* vel *nigro pallio* integebatur, ταφῆιον quæ *egs* id appellat *Poëtarum Princeps Odysf. 9.* quale *Laërti* capulari seni & in vicinia *Orci* jam posito *Penelope* in antecessum quasi parat. Sic priscus mos ritusque ille per vetus vigebat, ex quo versa in luctu signa & falces, interdum etiam arma & scuta fuerunt, qui ritus hodie adhuc usitatus in funeribus Ducum, da man das Gewehr umbtöhet. *Tacit. lib. 5. annali* de funere *Germanici*: Præcedebant incompta signa, versæ falces. *Pedo Albinovam Eleg. ad Liviam*:

*Quos primum vidi fasces, in funere vidi
Et vidi versas indiciumq; mali.*

Virgil. lib. 2. Æneid. in funere *Acestis* ita canit:

*Tum mæsta phalanx, Teucriq; sequuntur
Tyrroniq; duces, & versis Arcades armis.
Papin.*

*Papin. Stat. lib. 6. Thebaid. pag. mih. 519.
vers. 214 edit. Lugd. Batav. 1671.*

*Tunc septem numero turmas, (centenus
ubique*

*Surgit eques) versis ducunt insignibus --
Ter curvos egere sinus, illis que telis
Tela sonant.*

§ 4. Pulverem in caput sparserunt arden-
tem i. e. cinerem lugentes. Testimonium
hujus rei si desideramus, evolvamus *Homer.*
Iliad. 18.

*Ἀμφοτέρησι δὲ χερσὶν ἔλων κόριν αἰθερα λοέσαν
Χένετο κακεφαλῆς πολιῆς, ἄδινον σεναχίζων i. e.*

*Ambabus verò manibus caput pulve-
rem ardentem*

Fudit in capite albo graviter suspirans.
Cui assentientes habemus *Alexandrum ab
Alexandro Genial. dier. lib. 3. & Lucianum
de Luctu.* Id quoque solenne fuit *Judæis*,
ut in luctu cinere & pulvere capita sparge-
rent, ut videre licet *2. Reg. 13. & Judic. 4.
Esther. 4. &c.* Apud *Catullum in Argo-
nautic.*

Caniciem terra atq; infuso pulvere foedans.
Et Virgil. lib. 10. Aeneid.

Caniciem multo deformat pulvere.

In Cyri Charmē — — clade exterrita tristi
 Inconſos multo deturpat pulvere crines,
 Euripid. in Supplic. Act. 3.

— — κατὰ μὲν ὄνυχιν
 Ἡ λοκίσμεθ', αἰφὶ δε σπασθὲν
 Καρὰ κεχύμεθα.

Quod Latinâ versione postea donans Seneca
 in Troad. Act. 1. — — Solvimus omnes

Lacerum multo funere crinem
 Coma dimisso est libera nodo
 Sparſitque crinis fervidus ora.

Clandian. de raptu Proſerpinae lib. 3. fol. m.
 493 edit. Med. de Electra loquens ita canit:

Tum laceras effuſa comas & pulvere cano
 Sordida ſydere & raptus lugebat alumnae.

Ad quæ verba Biſſius fol. m. 504 annotat,
 quòd maximi luctus argumentum fuerit &
 introducit Taſſum in morte Clorinde, quæ,
 cùm ejus Nutricium Arſetem ſic dolentem
 deſcribit Hieroſ. lib. cant. 12.

Mà tutti gl' occhi Arſete in ſe rivolge
 Miſerabil di gemito, e d' aſpetto
 Ei, come gl' altri, in lagrime non ſolve
 Il duol; che troppo è d' indurato aſpetto;
 Mà i bianchi crini ſuoi d' immonda polve
 Si ſparge, e brutta, e fiede d' volto e' il petto
 &c.

Ita etiam citatus *Bissius fol. m. 468.* scribit, quòd pulvere aspergi in charissimorum funere semper solitum fuerit. Non solùm caput, sed etiam faciem pulvere deformem reddebant, uti postea *Romani* hos imitabantur teste *Ovidio lib. 8. Metamorph. fab. 9.*

*Pulvere canitiem genitor vultusq; seniles
Fœdat humi fusos.*

Addit *Franciscus Rous in Archaeolog. Attic. lib. 5. cap. 6. pag. m. 254. cap. 26. Sometimes Ashes as Achilles did / when he mourned for the dead of Patroclus.* Ex quibus patet, cinere fœdâsse vultum, quòd tristiores esse viderentur. Ut cætera antiquitatis testimonia omittamus, legimus apud *Lucian. in lib. Σεπείδης*, ubi lugentiũ gestus omnes exprimit, de pulvere injecto capiti & prostratione ad humum, sicut & Græcos & Romanos pulvere vel cinere injecto crinem & faciem conspurcâsse, totosque humi prostratos se fœdâsse notat. *P. Faber semestr. Kirchman. lib. 2. de Funeribus Romanorum cap. 12. pag. m. 203. seq. edit. Brunsvic.*

§. 5. Græci etiam pectus rundeabant in luctu & femur percutiebant, genas & mam-
millas

millas radebant, comâ detonsâ cadaver te-
gebant & plangebant. Ut igitur ordine
procedamus, planctum & lacrymas exami-
nabimus, quæ adeò notæ in funere, ut de iis
verba facere supervacaneum esset. Verùm
ut paucis testimoniis morem hunc probe-
mus, prodeat *Homerus Odysf. 4.*

— — — Νεμεσώμαί γε, μὲν ἔδ' ἐν
κλαίειν ὅς κε δάνησι βροτῶν κ' ἰότηρ
Τὐτό νυ κ' ἡ γέρας ὄιον ὀϊζυροῖσι βοτρυοῖσι
κείρασθαι τε κόμην, βαλέειν Ἴ ἀπὸ δάκρυ πα-
ρηῶν. i. e.

— — — neque moleste feram
Flere quicumque mortuus fuerit mortua-
lium & fatum consecutus fuerit
Illud certè munus solum est miserorum
mortalium
Tondereq; comas perfundereq; lacrymas à
genis.

Euripid. Iphigen. in Taur. Act. 1.

— — — Δέξαι δ' ὅ γ' ὡ πόθος
Τύμβου σοι, ζανθὰν χαίταν
Ὅου δάκρυ δῖσω

— — — Non enim licet
Ante tumulum tibi flavam comam
Et lacrymas libare.

Itemq;

Itemque rursus in eadem *Iphigen. Act. 3.*
ante finem.

Τύμβον τε χῶσον, καὶ πίδαες μνημεῖά μοι
καὶ δάκρυ ἀδελφῇ, καὶ κόμας δότω τάφῳ.

Tumulum mihi exstrue, & adde monu-
mentum mihi

Lacrymis verò sepulcrum & crine spargat
soror,

Confer. *Chrysanth. Solar. Pentateuch mort.*
lib. 4. fol. m. 341. seq. & alibi *B. Geier. de*
Luctu Ebraeorum c. 12. pag. m. 259 *Kirch-*
man. de Funeribus Romanor. cap. XI. lib. 2.
pag. m. 191. Rarò autem solæ lacrymæ, sed
comites ferè semper habebant planctum &
στεγνωτικήν, de qua re videatur *Kirchmann.*
de Funeribus Romanorum pag. m. 192. edit.
Brunsvic. Ita etiam femur percutiebant te-
stibus authoribus probatissimis, inter quos
quasi agmen ducit *Polybius lib. 15.* Νικόστρα-
τος δὲ ἐκποδὸς ἐπικολέθει τὴν τῶν λέγων μὲν ὑδέν,
τύπλων δὲ συνεχῶς τὸν μῦθον. i. e. *Nicostratus*
illum è vestigio sequitur, nihil quidem di-
cens, at indefinenter femur percutiens. *Ho-*
merus eundem morem tangit Odyss. lib. 13.

Ὡμῶξέν τε ἄρ' ἔπειτα, κ' ὥπερ πλήγεται μηρῷ
χερσὶ καταπρήνεσι, ὀλοφυρόμενος δ' ἔπος ηὔδα

Elevit

*Flevit postea, & sua percussit femora,
Manibus dejectis, lugens autem locutus
est.*

Plaut. in Truc. Act. 2. Sc. 7.

— — *Me intuetur gemens*

*Traxit ex intimo ventre suspirium, hoc
vide, dentibus*

Frendit, icit femur.

Προόντος δ' Ἀβδαράτου, ἐπαΐσατο τὸ μηρόν — —

*occiso autem Abdarate (Cyrus) percussit fe-
mur, Xenoph. ὥς ἔκ κειτὶς κυκλούμενον, καὶ
ταρβητόμενον τὸ σθένος — — μηρόν τε πλη-
ξάμεν* — —

*Ut ergo circumveniri turba-
rique aciem conspexit (Fabius Maximus) —*

*— tum percusso femore, atque ingenti edi-
to suspirio Plutarch in vit. Optimè etiam*

*hunc ritum recenset Don Philip Picinelli
part. 5. de i lumi riflessi fol. m. 657. nu 180.*

*his verbis: Per inditio d' interno dolore, e
grave sdegno contra di loro stessi, costuma-*

*no gli afflitti, di percuoterli i fianchi; che
ciò sia vero dicendo Geremia c. XXXI —*

*percussi femur meum. Theodoretus addit,
in signum doloris percussi femur meum Se-*

*neca lib. 1. de Ira c. ult. quid opus capillos e-
vellere, femur pectusq; percutere.*

§. 6. Non solum femur percutiebant, sed etiam pectus tundeabant. Apulej lib. 4. *Ma* Quid canitiem scinditis, quid pectora tunditis? lib. 7. ejulans tunc sis pectoribus. lib. & 9. Maro Æn. 11.

— *tristes & tunc se pectora palmis.* Lucianus ἑταῖρος. Διαλ. ἐσπαράγχε τὰς κόμας, καὶ τὰ στήθετα ὑπλήετο, καὶ ἐπένθει, dilaceravit comas & precordia percussit & luxit. Ovid. lib. 4. *Fall*

Et feriunt mæsta pectora nuda manu. Hoc non solum constat ex S Scriptura, cum Luc. XXIII. legatur: *Et omnis turba eorum qui simul aderant ad spectaculum istud & videbant, quæ fiebant, percutientes pectora sua revertebantur*: ut Christo, quem doliebant injustè interfectum, parentarent, suæ pectora percutiebant. Pectoris tunc sion dolorem indicârunt, uti hoc suffragium Gentiles quoque consueverant exhibere defunctis, unde Virgil. lib. 4. *Æneid.* Anna inducit sororem Didonis in ejus morte suum pectus pugnis cædentem:

Audiit exanimis, trepidoque exterritus cursu

Unguibus ora soror fœdans & pectora pugnis.

Ubi *Donatus* ait: Cùm igitur audisset, & ex eo, quod audiit, exanimis fuisset effecta, ut in doloribus fieri solet, unguibus ora sua, utpote unanimis soror fœdabat, & pectora pugnis. Ut erga sororem defunctam dolorem ostenderet soror superstes, pectora pugnis percutiebat. *Ovidius* hujus ritûs non semel mentionem facit, quare *lib. 8. Metamorph.* ita cecinit:

Immemores decoris liventia pectora tundunt

Dumq; manet corpus, corpus refoventque, foventque.

Et iterum *lib. 3. Trist. Eleg. 3.*

Ecquid ubi audieris, totâ turbaberè mente

Et feries pavida pectora fida manu.

Evolvatur itidem *Epistol. Sapph. Phaon.* & *lib. 2. amor. Eleg. 6.* Confer. *Chrysanth. Solar. Pentateuch. Mort. lib. 5. fol. mih. 441. edit. Patav. 1645. Don Philip. Picinell. luminisless. part. 7. fol. mih. 773. edit. Milan. 1667.* Et ut plura dicamus, Mammillas sibi unguibus lacerabant mulieres teste *Nonno Dionys. lib. 9. v. 18. antè fin. pag. 267.*

— — — φιλοθρήνων δὲ γυναικῶν
 Στυγινὸς ὀρευθιόωσαν ὀνυξ ὑμυρσε παρειήν
 καὶ ῥοδείοις ἐκέρυσσαν ἐκέστα δάκτυλο μαζῶν

— — *Luētuosarum verò mulierum*
Horribilis rubicundam unguis laniavi
maxillam

Et roseis armaverunt spontaneos digito.
mammillis.

Oppianus pariter lib. 4 ἀλιευτ. v. 259.

Δρυπτόμενοι δ' ὀδύνησι τέκος πεικωκύντες
 Ἡρίω ἐμπεφύασι, καὶ ἐκ ἐδάλυσσι μέλαθρα
 Νοσῆσαι, ξυνῇ δὲ θανεῖν δυπενδεῖ νεκρῶ. i. e.
Unguibus verò lacerati præ dolore (paren-
tes) circa filium ejulantes

Sepulchro inhaerent, Et non volunt domum
Reverti, sed commori luētuofo mortuo.

Artemidorus lib. 1. cap. 43. de Mammis.

Πολάκις δὲ καὶ πένθος, μάλιστα δὲ γυναιξὶ ση-
 μαίνουσιν: αὐταὶ γὰρ ἐν πένθει καὶ τὰς μαζὰς λα-
 βῶνται, h. e. *Sæpe etiam mamma luētum præ-*
sertim mulieribus significant. Hæ enim in
luētū etiam mammas dilaniant. Non solum
mammas dilaniabant, sed etiam genas rade-
bant, uti Festus ait: radere genas est ungui-
bus scindere. De hac consuetudine Alexan-
der ab Alexandro Genial. dier. lib. 6. pag. m.

522. edit. Lugdun. Batavor. tom. 2. *Plin.* lib. II. cap 37. pag. 791. Infra oculos malæ homini tantum, quas præscigenas vocabant XII. Tabularum leges, interdicto radi à fæminis eas vetantes. *Cicero lib. 3. Tuscul. quest. pag. 222.* Ex hac, inquit, opinione sunt illa varia & detestabilia genera lugendi, pædores muliebres lacerationes genarum, pectoris, femorum, capitis percussiones. Sic *Alexander Magnus* os unguibus laniavit, cum *Clytum* vino obrutus occidisset, teste *Q. Curtio lib. 8.* Hi Ethnici consueverant *genas radere* in honorem defunctorum, aliquas etiam corporis partes acubus compungebant, & stramentum immittebant. in reverentiam Dæmonum veluti scribit *Theodoretus* in *Levit. XIX, 28. quest. 28.* Acus quod attinet, illis mulieres & servi Lacedæmonii frontes suas intrepidè pupugerunt, cum Rex Spartæ esset mortuus, teste *Herodot. lib. II. pag. 111.* Hos *Hunni* imitati sunt, de quibus *Jornandes lib. XLIX. pag. 143.* Tunc ut illius gentis mos est, crinium parte truncatâ, informes facies cavis turpavêre vulneribus, ut præliator eximius non fæminis lamentationibus, sed sanguine lugere-

tur virili. *Agathias Scholastic. lib. 5. histor.*
 Τοῖς δ' ἑπιθίοις τὰς παρὰ κατὰξανόντες, ὡ-
 λυφύοντο κατὰ τὸν πατρῶν νόμον. i. e. *Cultrii*
enim (Hunni) *genas lacerantes patrio more*
lugebant. Et non solum ex genis & fronti-
 bus, sed etiam ex lacertis sævis cultrorum la-
 nationibus in amicorum funeribus sangui-
 nem egerunt. Hinc XII. Tabul. cautum
 lege, ne mulieres carperent faciem his ver-
 bis: MULIERES GENAS NE RA-
 DUNTO, NEQUE LESSUM FUNE-
 RIS ERGO HABENTO. Quam legem
 olim tulerat Solon Atheniensium legislator.
 conf. *Joh. Kirchmann. de Funeribus Roma-*
norum pag. m. 125. edit. Brunsvic. Jacob.
Geufs. tract. de victim. hum. part. 2. pag. m.
176. Pfeiffer. antiquit. Græc. pag. mih. 757.
Sched. de Diis German. pag. mih. 467. edit.
Amstel. 1648. Cùm autem de crinium ton-
 sura cap. 10. actum, actum agere nolumus.
 Hoc tamen addendum esse putamus, quòd
 sæpius *Interjectionem* ἔ, ἔ, ἔ, ἔ repetierint, &
 hinc (si *Scholias. Aristophan. in avib*) fides
 habenda vocabulum ἔλεγος originem traxis-
 se putamus, quod canticum lugubre signifi-
 cabat scil. ἀπὸ τῆς λέγειν ἔ.

§. 7. Moris quoque fuit, ut si venirent ad domum, quilibet præscindebat comæ partem, id quod ab *Euripid. Alcest.* annotatum, ubi probat, vix credibile esse, quòd *Alcestis* re vera sepulta fuerit, quia lavacra pro mortuis in porta non fuissent posita, neque coma in vestibulo suspensa, uti aliàs factum:

Χαῖτα τ' ἔτις ἐπὶ πρόθυρον τομαῖ — — —

— ος, αἱ δὲ νεκρῶν πένθει πιτνεῖ. i. e.

ex versione *Philippi Melanch.* pag. m. 336.

Nulla coma præcisa est in vestibulo, quæ accidit in luctu mortuorum. In Progressu cum cadavere rectis capitibus & obvolutis faciebus incedebant, uti alii populi: Itaque *Orestes* precibus flagitans *Electram*, ut à luctu abstineat, & se retegat hæc profert: Ἐκ νεκρῶν τ' ἀπέλθε — — *Nunc retege o soror* Ἐσθ' ἀβὶ ἀλαρυμίς &c. Eodem modo *Thesens*, uti *Euripides* in *Supplic.* refert, verba faciebat cum *Adrastus* veniret, auxilium implorans, κατήρης χλαυιδίοις obvolutis penulis: Te obvolutum penulis interrogo, agebat, & consolabatur eum his verbis:

Λέγ' ἐκκαλύψας κοῖτα καὶ πάρεν γόνον

Dic, proferens caput, & omitte luctum.

Similiter manus capitibus imponebant, ut nos capita manibus imponimus, uti *Helen* de Trojanis dicit apud *Euripid. in Helen* v. 376. Ἐπὶ δὲ κεφαλῇ χέρας ἔθηκεαν. Quod ad gressum illorum attinet tardus & lentus ille erat, ita, ut vix audiri possit, nec sermones inter se conferebant, ne tumultus oriretur, sed demisso capite ambulabant, quale exemplum reperimus in *Achabo* in *lib. Reg. c. 21.* qui indutus sacco lentè incedebat. Imò tantus erat luctus, ut hoc tempore nullum aluerint ignem. vid. *Suid. in φρυκτὸς* & *Hesych. in Δαλὸς.* vid. *Franciscus Rons Archæol. Attic. l. 5. c. 26. pag. m. 257.*

CAPUT XII.

De

VIA. PER QUAM EFFEREBATUR CORPUS, LOCO ET MODO SEPULTURÆ.

§. I.

Ordinaria via, per quam corpora efferebantur, dicebatur *Ἡεῖα*, quia ducebat

cebat ad ἡπία sepulchra, seu locum sepeliendi communem. Sæpe etiam hæc via *Sacra porta* ἱερά πύλαι in oppositione portarum inferni, quæ vocabantur πύλαι ἀποφράδες vel χαρῶνιαι πύλαι. Romanis *scelerata porta* erat, per quam malefici ducebantur. Olim itaque locus sepulturæ Principibus & Regibus fuit ad radices montium, quibus significare voluerunt, quòd non semper montes, ut in Scriptura *Esa. 41, 15.* vocantur, sint, juxta illud *Lycophron.*

Τεσσαρὲς δὲ παρχύουσι κεγκάφου γόποι
Vel illud *Virgilii Aneid. 11.*

— — fuit ingens monte sub alto

Regis Dercen terreno exaggere bustum.
Aurelius lib. de Orig. Gent. Rom. de Rege Aventino scribit, quòd sepultus fuerit circa radices montis, cui ex se nomen dederit:
Lucan. lib 8.

Et Regum cineres extructo monte quiescunt.
Inferioris conditionis autem homines modò terrâ tegebantur. Antiquissimis temporibus domi defunctos sepeliisse Græciam testis est *Plato in Minoë* parùm à fine fol. 45. his verbis: 'Οἱ δὲ αὖ ἐκείνων πρότεροι αὐτῶ καὶ ἑταίροι ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς ἀποθανόντας. 'Ημεῖς δὲ τούτων

τούτων ἔδεν ποιεῖν. *Et qui iis antiquiores
defunctos etiam domi sepeliebant, quorum
nos nunc nihil facimus.* Postea verò cū
certis in locis homines mortuos sepelirent,
plerumque eos locos eligebant, qui ad se-
pulchra apti videbantur. Si quis itaque hos
scire desiderat, ille evolvat *Platonem lib. 12.
de Legibus* sic statuentem, cuius verba Lati-
na è Græco translata ita sonant: *Nullum in
loco fecundo & agro ad culturam apto sepul-
crum fiat. Sed is locus corpora defunctorum
recipiat, qui ad cetera inutilis, & ad id tan-
tū commodus viventes minimè ledit. Nec
enim à vivis, neque à mortuis, terra matris
fecunditas impedienda est.*

§. 2. Habuisse autem & totas familias sua
certa loca ad sepeliendum suos, vel hinc con-
stat ex *Demosthenis Orat. advers. Eubuli-
dem*, ubi ait: Ἐθαψέ τῆς τῆς εἰς τὰ πατρῷα μνή-
ματα. Ὡς οἱ περ εἰσι τῷ γένει κοινωνοί.
*Sepeliit eos in patriis monumentis, quæ quot-
quot è familia sunt, participant.* Hinc se-
pulchra familiaria *Cajo* dicuntur, quæ quis
sibi familiæque suæ constituit. In illis se-
pulchris totidem arcæ, quot corpora collo-
cabantur. Nam singula corpora in suis ar-
cis

cis erant sita & sepulta, & omnes arcæ intra
unum monumentum receptæ ac conditæ.
Monumenta autem ea non unius generis aut
formæ fuerunt. Apud Græcos, ubi corpo-
ra integra condere cæperunt, *hypogæa* &
subterranea fuerunt. *Petronius*. In condi-
torium etiam præsecuta est mulier defun-
ctum, positumque in *hypogæo* Græco more
corpus custodire ac flere totis noctibus die-
busque cæpit. Omnes itaque mortui in il-
lis *hypogæis* in sua quisque arca positi jace-
bant. Fornicata erant: unde & *καμάρα*
vocat *Phlegon* qui & *κλίνας* appellat singulo-
rum cadaverum thecas vel arcas, quæ una
καμάρα vel fornice habebantur conditæ.
Subterranea ergo fuerunt Græcorum mo-
numenta, postquam ab ustrina cadaverum
recessere. *Hesychius*: ὑπογαιῶν, ὑπὲρ γαιῶν
τύμβον. Ita vetus *Agabardi* τὸ ὑπόγειον sub-
terraneum unicâ voce dixit. *Romani* mo-
numenta supra terram exstruebant & ὑπὲρ γαιῶν
vocabantur. Ratio diversitatis ex di-
verso more processit. Qui corpora integra
sepeliebant, quærenda his subterranea loca
mortuis recondendis, ne cadaveris odor pu-
rescentis in supernis sentiretur; nihil tale

metuendum à cineribus & reliquiis combu-
sti corporis. Ideò qui comburebant cor-
pora sua Romani supra terram ædificata ha-
buère conditoria. Hujus rei non leve ar-
gumentum, quòd apud Romanos quoque,
si qui defunctorum corpora non cremârunt,
in *cryptis* sepeliverint. Hinc *cryptæ marty-
rum*. *Crypta* propriè est subterraneus locus
vel spelunca. Gloss. *crupta*. *Grottam* dici-
mus pro spelunca ex illo *crupta*. Hodie
quoque *Procerum* monumenta, & si qui alii
gentilia sepulcra habent, *cryptæ* veræ sunt,
specus nempe defossi & subterranei forni-
ces, in quibus aut terrâ obruta sunt corpora,
aut marmoreis & plumbeis atque etiam li-
gneis arcis condita. Nec putandum, alio
more modoque facta habuisse Judæos, qui
per facultates monumenta habere potue-
runt. *Cryptæ* eæ fuerunt, ut eas autores
semper nominant, qui res eorum scripsêre.
Σπήλαια Græci appellant. Vetus auctor I-
tinerarii quod *Benjaminis* nomine circum-
fertur, pag. 48. seq. multa de sepulcris Pa-
triarcharum & Regum Israëlitarum profert:
Inde non longè est monumentum *Ezechiel*,
Asaph, *Job* & *Jesse*, *David*, *Salomon*, & ha-
bet

bet in ipsa crypta ad latus deorsum descen-
dentibus Hebræis scriptum nomina super-
scripta. Idem vetus Itinerarium sepul-
crum *Lazari cryptam* vocat. Apud *Johan-*
nem cap. XI. μνημεῖον & σπήλαιον vocatur il-
la *Lazari crypta*, quam *Nonnus subterra-*
neum specum interpretatur. Ex his colligi
potest, quali formâ fuerint *Judæorum* sepul-
cra. Specus erat subterraneus lapide stru-
ctus & cameratus cum foramine desuper ad
demitenda cadavera, quod lapide vice o-
perculi claudebatur. Nec alterius generis
aut formæ fuisse liquet Græcorum *hypogæa*
ex eadem historia colligere licet. Quale
fuit *Lazari sepulcrum*, tale & Domini no-
stri, certum est. Subterranea quippe & sa-
xo constructa & fornice tecta & foramine,
quod lapide claudebatur, aperta. Volunt
tamen, ex rupe excisam esse illam Domini-
cam cryptam, inducti verbis *Marci*, quod
erat excisum è petra. Alii rupe interpre-
tantur, quasi & rupe in horto fuerit illo;
sed fallit eos ratio. Veteri quidem *Græcie*
πέτρα idem quod rupem significat. At *Græ-*
cie mediæ idiotissimus *πέτραν* pro quolibet la-
pide usurpavit, etiam pro cœmiterio. Præ-

terea dicendum fuisset λελατομημένον ἐκ τῆς πέτρας si ex rupē excisum, quæ inibi erat, intellexisset. Norunt Græcè periti, quid valeat illud absque articulo ἐκ πέτρας, idem quippe ac si dixisset, ἐκ λίθου. Nam πέτρα est λίθος. *Lucas* omnem difficultatem amovet, qui μνῆμα λαξευτόν vocat, & nihil aliud intelligit, quàm monumentum ex polito atque quadrato lapide constructum; unde λαξεύω propriè is dicitur, qui lapides polit. Malè igitur *Beza* vertit: *In monumento, quod erat in saxo incisum.* Nullo modo hoc significare potest vocabulum λαξευτόν. Hinc cum non intelligeret *Nonnus* sepulcrum Domini, ex uno lapide cavatum fuisse credidit. Monumentum itaque *Iosephi*, in quo Christi corpus jacuit, spelunca quidem fuit, sed lapide structa & concamerata, foramine desuper patente, quod saxo advoluto operiebatur.

§. 3. Duo itaque cœmiteria fuerunt, qui loci à Græcis οἱ κεραμεικοὶ dicti sunt, unus locus intra, alter extra urbem erat. *Aristophanes* in *Ranis* vocat τὰς ταφάς. Intra civitatem locus à *Thucydide* dicebatur Δημόσιον σῆμα, & pertinebat ad eos, qui in prælio ob-

ob bonum publicum mortem fortiter obibant. Sic enim *lib. 2. bell. Pelopones.* memorat, quod reliquiæ eorum, qui in bello erant occisi, in publico monumento fuerint conditæ, quod juxta monumentum *Callisti* apud suburbana. ΤΙΘΊΑΣΙΝ ἔν ἐς τὸ δημόσιον σῆμα, ὅ ἐστι τὸ καλλίστη πρῶται τῆς πόλεως. *Virgilius* itidem *lib. 3. Aneid.* testatur ita canens:

Ante urbem in luco falsi Simeontis ad eundem

Libabat cineri Andromache.

Alter Ceramicus in diversas distinguebatur partes; Unde legimus, quosdam sepultos fuisse in viis, alios in agris, uti pluribus demonstravit *Joh. Kirchmann. de Funeribus Romanorum lib. 2. pag. m. 264. seqq. cont. Aringhii Rom. subterræn. Euripid. in Rhes. v. 880. aliosque.*

§ 4 Quod ad modum Sepulturae attinet, varius erat. *Megarenses* inter sepeliendum reliquias defunctorum suorum in sepulcro condebant versus orientem Solem: *Athenienses* ad occasum; Mox autem postea *Megarenses* ritum hunc cum *Atheniensibus* observârunt teste *Plutarcho in Solone*, his verbis:

bis: Terra autem mortuos Megarenſes con-
 dunt ad Orientem obverſos; ad occaſum A-
 thenienſes Cui reclamans Heras Megaren-
 ſis, ait, Megarenſes quoque cadavera in oc-
 caſum verſa collocare. Sic apud *Ælium*
lib. 5. var. hiſt. c. 14. pag. m. 325. edit Ar-
gentin. legimus δάπτειν δὲ πρὸς δυσμὰς βλέ-
 ποντα ut ad occaſum ſpectet, ſepeliat. Et *lib.*
7. cap. 19. pag. m. 389. oſtendens, quomodo
 verbis & ſtratagemate Megarenſes vicerit
Solon, *Ælianus* memorat: Αρχαίαι γὰρ θῆκαι
 ἀνοιξας, ἀπέδειξε πάντας Ἀθηναίους πρὸς δύσιν
 κειμένους κατὰ τὸ πατρῷον αὐτοῖς ἔθῳ. Τὸς
 δὲ Μεγαρεῖς εἰκῇ, καὶ ὡς ἔτυχε πεδαμμένους i. e.
Reſeratis enim antiquis monumentis oſtendit
omnes Athenienſes verſus occaſum patrio
more jacere: Megarenſes verò temere ἐξ ἑ-
νὲ discrimine ſepultos eſſe. Sed *Laërtius lib.*
1. in Solone de eodem ſcribit: Athenienſium
 νεκρὸς πρὸς ἀνατολὰς ἐςραμμένους, mortuos ad
 Orientem converſos in ſepulcris jacuiſſe. Cui
 ſuffragatur *Thucydidis Scholiaſtes*, dicens,
 omnes Græcos ἐπ' ἀνατολὰς ποιεῖν ὄραν τὸς
 νεκρὸς facere, ut Orientem ſpectent mortui.
 Hos ego putem, ſcribit *Joachim Kuhnii* in
annot. p. 390. de facie mortuorum Orienti
 obver-

obversa accipiendos esse. Jam verò mortui, qui ubique gentium sepeliuntur supini non potuerunt faciem habere Orientem versus, nisi ante capita spectaverint Occidentem. De hoc totius capitis situ versus Occidentem loquitur *noster* & qui cum *nostro* tradunt Atheniensium sepultos *πρὸς δύσιν κείδαι* occalum versus sitos esse. Hoc maxime quàm cum *Casaubono* dicere *Laërtium* aut alios secutum esse autores, aut memoriâ lapsus. Insuper & *terram* in sepulcrum superinjiciebant, prout habet *Theocritus Scholiastes Idyll. β. pag. 50. vid. Nonn. Dionys. lib. 37. Item Lucian. de Luētū pag. 793. & arma inferebant teste Diodor. Sicul. lib. 18. ubi arma in feretro Alexandri imposita recenset. Ita capta Scyronis insula, cum Cimonem incessisset cupido ossa *Thesei* ibi sepulti eruendi, *εὐρέθη δὲ θήκη μεγάλη σώματος, αἰχμή τε παρεκείμενη χαλκῇ, καὶ ξίφος* *reperi sunt magni corporis loculi, unà adjuncta aenea hasta atque ense Plut.**

Thes.

CAPUT XIII.

De

CORPORIS CREMATIONE, RITU CREMANDI, LOCULIS ET RELIQUIIS.

§. I.

HActenus vidimus *Græcorum* humationem, quæ primis temporibus apud istos usitata fuit. Progredimur ad corporum cremationem, quæ consuetudo postea radices egit altas, juxta illud *Quintiliani* declam. 10. *Animam, quoties exonerata membris mortalibus levi se igni lustraverit petere sedes inter astra.* Ratio hujus ritus inquit *Scholiastes*, erat, quia hoc medio corpus facillimè in nihilum redigi poterat. Verùm hæc consuetudo nec omni tempore, nec ab omnibus observata fuit. Antiquissimum humandi ritum refert *Cicero*, & jam inde à *Cecropis* apud *Athenienses* temporibus usitatum 11. de Leg. Ita funeratus apud *Thucydidem* lib. 4. *Brasidas*: apud *Herodotum* *Erato*, *Periandri* uxor, aliique, quos recensere

fere

tere longum. Ita quoque serò apud Romanos receptam cremandi consuetudinem tradit *Plin. lib. 7. cap. 54.* nec adeò in multis familiis obtinuisse. Apud *Homerum* tamen omnia Græcorum Trojanorum cadavera videmus comburi: Quidam *Herculi* inventum hoc adscribunt, vid. *Francisc. Rous Archaeolog. Attic. pag. m. 260. & Kirchmann. de Funeribus Romanorum pag. 4.* quod tamen dubium aliquibus videtur. Quicquid igitur sit, siue *Herculem* siue alium habeat auctorem *Crematio*, hoc constat, Troicis temporibus illam apud Græcos fuisse usitatissimam, si modò fides habenda est ipsorum Poëtis, quorum testimonia cuivis sunt obvia & in promptu. vid. *Joh. Kirchmann. de Funeribus Romanorum pag. m. 5. seqq.*

§ 2. Negari quidem non potest, inultos populos *cremationem* odisse. *Magi* inter *Persas* teste *Laërtio lib. 10.* nefas existimârunt, igne sepelire cadavera, & putârunt *cremationem* rem maximè profanam. vid. *Thomæ Bartholini antiquit. Danic. pag. m. 300. edit. Hafn. 1689.* Quare cadavera & humârunt & combusserunt. Et si hæc consideramus, facillimo negotio elicere possumus, quòd

non sit necessarium, τύμβον descendere à τύ-
 ρεσαι, τυτίει καίεσαι, comburere, uti Scho-
 liaſtes Aristophanis vult, sed τύμβος propriè
 est aggesta terra supra corpus, quod in scrobe
 deponebatur teste Salmas. in Plin. exercitat.
 fol. m. 858. quæ consuetudo scil. sepeliendi
 cadavera posterioribus temporibus majoris
 pretii & honorabilior habita fuit. Dene-
 gabant autem cremationem (i.) infantibus;
 religio etenim erat infantes cremare, uti Pli-
 nius lib. 7. cap. 16 refert his verbis: *Homi-
 nem prius quàm genito dente cremari, mos
 gentium non est. Unde lux Juvenali Sa-
 tyr. 15.*

*Naturæ imperio geminus, cum fœtus
 adulta*

*Virginis occurrit, vel terrâ clauditur in-
 fans*

Et minor igne rogi.

Locus autem, ubi ejusmodi infantes sepelie-
 bantur, dictus fuit *Suggrundarium*. Ful-
 gentius Placiades teste Martin. in Lexic.
Etymol. Suggrundaria antiqui dicebant se-
 pulchra infantium, qui necdum xl. dies im-
 plevissent, quæ nec busta dici poterant, quia
 ossa, quæ comburerentur non erant. Tho-

mas

mas de S. Quercu ita describit: The place where infants were buried / that had not lived above forty days / das über vierzig Tage nicht gelebet hatte. (2.) Illis, qui seiplos occiderant, crematio negabatur, uti autor *Philostratus* in *Heroicis* cujus verba latina producemus: Sepelierunt autem *Ajacem*, corpus ejus in terram ponentes, cum *Calchas* censuisset, fas non esse eos igne comburi, qui se interfecissent. Hinc & apud *Statium* lib. 3. *Thebaid.* Rex Thebanorum *Mœonem*, qui seipsum à vita sustulerat

— — vetatq; igne rapi, pacemq; sepulcri
Impius ignavis ne quicquam manibus
arceat.

(3.) *Fulguritis* teste *Plinio* lib. 11. cap. 54. qui eo in loco sepeliebantur, ubi moriebantur, seu peculiari loco, uti illi, qui suspendio necati sunt, sepeliri solent. *Artemidorus* lib. 11. cap. 8. eleganter: *Fulguriti* non transferuntur in alium locum, sed ubicunque fulmine occupati, ibi & sepeliuntur. Quorum pertinet illud *Quintiliani* declam. 264. Quo quis loco fulmine ictus fuerit, eodem sepeliatur; plura qui desiderat, evolvat *Joh. Kirchmann.* de *Funeribus Romanor.* lib. 1.

pag. mib. 16, 17. seqq. edit. Brunsvic. Ita Capaneus, quem Athenienses lapidibus necabant, murum descendens, quia à Jove putabatur occisus, seorsim ἄλλῳ sepeliebatur teste Francisc. Rous Archaeolog. Attic. pag. m. 259. Pari passu proditores insepulti relinquebantur; Ideò Themistoclis ossa, licet Oraculum expressis mandaverit verbis, Athenas ferri non poterant, quia pactum cum Artaxerxe inierat, ut proderet patriam.

§. 3. Progredimur ad ipsum cremanditum, qui sequenti modo in actum traducebatur. Exstructâ pyrâ cadaver arcæ lapideæ impositum, igni tradebatur, juxta illud Homeri Iliad. 24. vers. 792. Hectoris funus describentis:

Ἐν δὲ, αἶτ, πυρὶ ὑπὸ τῇ νεκρὸν δέσσαν, ἔν δὲ ἑκαλον πῦρ.

Pyraeque summa cadaver imposuerunt, injeceruntque ignem.

Erat autem pyra illa strues lignorum ad comburendum cadaver parata. An heap of wood made for the burning of a dead body / a funeral fire Glossar. Rogum ponit πυρὸν νεκρῶν. Scholiastes Euripidis in Hecuba: Πυρὸ τὸ πῦρ τὸ ἐπὶ νεκρῷ ἀπτόμενον. Pindar.

Pindar 3. Pyth. τεῖχος ξύλινον appellat. conf. plur. *Martin. Lexic. Etymolog in voce rog.* Pyra hæc ex variis lignis composita erat. Interdum constabat ex ligno quercino, uti apud *Euripid. in Hercul. furent. vers. 241. seq.* ubi legimus κορυὲς δρυὸς quercuum truncos. Age alios ad Heliconem, alios ad vallem Parnassi.

Τέμνειν ἄνωχθ' ἐλθόντας ὕληγ' ἔς δρυὸς
Κορυὲς. Ἐπειδὴν δ' εἰσκομιθῶσιν πόλει.

*Ite & secare jubeo sylvestres quercuum
Truncos: Postquam in urbem intulerunt,*

Βαμῶν περίξνήσουτες ἄμφηρ' ξύλα

Ἐμπίπερ' αὐτῶν, καὶ πυρᾶτε σώματα

*Circa aram cumulantes utrinq; constructa
ligna*

Incendite ea & cremate corpora.

Ex his sanè patet, in funere filiorum *Hercu-*
li pyram factam esse ex lignis quercinis. Interdum olea adhibebatur, uti *Sophocles Trachin. pag. m. 465. edit. Cantabrig.* testatur his verbis:

Πολλὴν μὲν ὕλην τῆς βαθυρρίζου δρυὸς
κείραντα, πολλὸν δ' ἄρσεν ἐκτεμόνθ' ὁμῶ

Ἄγειον ἔλαιον, σῶμα τυμὸν ἐμβαλεῖν

καὶ πρυκίνης λαβόντα λαμπάδος σέλας

Πρῆσαι &c.

i. e.

Dein.

*Deinde multis lignis quernis sectis, & de syl-
vestri olea pyra instructa oportet te virili a-
nimo corpus meum super imponere, Ac fac
picea subiecta, Incendere rogum. Interdum
pinus uti Athen. lib. 15. refert, quæ tantum
in combustione virginum usurpata. Virgi-
lius lib. 4. Æneid. varias lignorum species
adfert ita canens:*

*At Regina pyrâ penetrali in sede sub auras
Erectâ ingenti cædis atq; ilice secta.*

& lib. 6. Æneid.

*Procumbunt piceæ, sonat icta securibus
ilex*

*Fraxineæque trabes cuneis & fissile robur
Scinditur, advolvunt ingentes montibus
ornos.*

*Si quis in mari naufragiô periisset, rogum è
fragmentis carinæ struebant & cadaver com-
burebant, uti Manilius lib. 4. id affirmat:*

*— — ut corpus sepeliret naufragus ignis
Et collecta rogum facerent fragmenta ca-
rinæ.*

*Exuviis etiam hostium exstruebatur regibus
mortuis pyra: quem ritum sepulturæ hodie
quoque Barbari fervare dicuntur. conf. an-
not. Johann. Veenhusen. in Stat. pag. m. 770.
edit:*

Erigitur Cereri frondes atque omne compressus

Intexit plorata latus.

Eadem opinor de causa *Calanus Indus* è lignis odoriferis, ut cedro, thyo, cupresso, myrrho & lauro pyram paravit, in eaque se ultro combussit, ut tradit *Ælianus lib. 5. var. histor. cap. 6. pag. m. 313. edit. Argentin. 1685.* Ἐγγένητο μὲν ἡ πυρὰ ἐν τῷ καλλίστῳ περὶ τῆς βαβυλωνίως, καὶ ἦν τὰ ξύλα αὐτὰ καὶ περὶ εὐωδίαν εὖ μάλα ἐπίλεκτα, κέδρυ, καὶ θύμινος καὶ κυπαρίσσις καὶ μυρσίη καὶ δάφνης. id est, Extructa & apparata pyra in Callisto suburbio Babylonis ex lignis aridis & ad provocandam bonam fragrantiam delectissimis cedro, thyo, cupresso, myrto & lauro. confer. *Doughter analect. Sacr. part. 1. pag. m. 196, 197.* ubi plura. De forma pyrarum dicendum aliquid hic venit, quod in *aræ* modum extructa fuerit, seu ut *Xiphil. in Severo* forma triangulari & instar turris. vid. *¶ Kirchman. de Funer. Romanor. lib. 3. pag. m. 319.* Quoad quantitatem, modò altiores, modò humiliores erant; tenuioribus parvi, Superioribus alti rogi construebantur.

§. 5. Omnia cùm fecissent, quæ ad ro-
gum

gum comburendum necessaria essent, mortui sanguine proximus incedebat teste Xiphil. in Sever. de eius funere, cui ad stipulatur Appian. lib. 1. ἐμφολ. Rogo incensō, id quod vultu & capitibus averfis fiebat teste Virgil. lib. 6. *Aeneid.* ventos optabant, teste Francisc. Rous in *Archæol. Attic. lib. 5. cap. 29. pag. mih. 262.* All the woile it was burning / the mourners stood round about Bonfire / and prayed to the winds to blow. qui flammam ardentiolem suscitarent, alerentque, ut ita cadaver rogo impositum facilius citiusque absumeretur. Unde Achilles apud Homerum in combustionem Patrocli ventos invocabat *Iliad. 23.*

ἔνθ' αὖτ' ἄλλ' ἐνόησε ποσειδάωνος δῖος Ἀχιλλεύς
 Στὰς ἀπ' ἀνέμοισι πυρῆς διοιοῖς ἤρ' ἄνέμοισι
 Βορέη καὶ Ζεφύρῳ, καὶ ὑπὲρ χέλο ἱερὰ καλὰ
 Πολλὰ δὲ καὶ σπένδων χρυσέῳ δέπαι λιτάνευεν
 Ἐλθέμεν, ὅφρα τάχιστα πυρὶ φλεγέθοιαι νεκρὸν
 Ὕλην ἐσένοιτο κακὴ μέλαινα. i. e.

ex versione Sebast. Castalionis fol. m. 265.

Tunc rursus alia cogitavit pedibus valens
 divus Achilles

Stans seorsim à pyra duos oravit ventos

H 2

Boream

*Boream & Zephyrum & promissæ sacra
pulchra:*

*Multaque & libans aureo calice, suppli-
cabat*

*Ut venirent, ut citissimè igne comburerent
cadaver*

Lignumq; festinaret ardere.

Et Propert. Eleg. ad Cynth. lib. 4.

*Cur ventos non ipse rogis ingratis petisti?
& Herodian. lib. 4. Dein imposito in me-
dium, mactatisque omne genus animalibus
subjecit ignem, phialamque manu tenens,
vinumque libans, VENTOS PRECA-
TUR. conf. Plutarch. in fun. Sylla. Hos
si impetrarent, ut quàm citissimè ignem suf-
flarent & cadaver comburerent, id omen ex-
cellentissimum habebatur.*

§. 6. Funere in pyram collocato, milites
atque omnes, qui exequias venerant solenni
ritu rogum *ter* ambire, & hoc modo affe-
ctum suum erga defunctum ostendere sole-
bant. Cujus ritus meminit *Homerus Iliad. 4.*
conf. *Apoll. lib. 1. Argonautic.* imprimis au-
tem de illo evolvendus *Kirchmannus de Fu-
neribus Romanorum lib. 3. pag. m. 326. seqq.*
ubi consuetudo & mos uberius explicatur.

Audia-

Audiamus *Jacob. Genf. in tract. de victim. human. pag. m. 110.* Antiqui rogi amici defuncti *ter* circuibant & lustrabant, sicut *Virgilius* in *Pallantis* exequiis de Trojanis testatur *Aeneid. 11.* & non dubito, quin *circuire* ponatur pro *lustrare.* vid. pag. 119. & 120. Antiquitus etiam varia pecudum & animalium genera ad rogi mactari in eumque conjici solebant, ac præsertim ea, quæ defunctis carissima fuisse constabat. Unde *Sophocles* in *Antigon.* sub persona *Creontis* jubet. pag. m. 246. edit. *Cantabrig.*

Ἐποκλῆα μὲν ὅς πολεως ὑπὲρ μάχων
 Ὀλωλε τῆς δε πάντ' αἰσεύους δούρι,
 Τάφῳ τε κρύψαι καὶ τὰ πάντ' ἀφανίσαι
 Ἀ τοῖς ἀρίστοις ἔρχεται καὶ τῷ νεκροῖς. i. e.
Ut Eteoclem, qui pro urbe pugnans
Interiit, rem fortiter gerens, sepeliant
Et omnia simul obruant

Quæ claris adduntur mortuis.

Neque hic ritus *Homero* fuit incognitus: quandoquidem in funere *Patrocli* ovium, boum, equorum & canum mentionem facit *Iliad. ↓ fol. mih 264.* cujus verba cùm sint proluxa, ex versione *Sebastiani Castalionis* recensebimus;

*Multas autem pingues oves & errabundas
camuras boves*

ante pyram excoriarunt & disposuerunt:

Exq, omnibus

*adipem accipiens, obtexit cadaver magna-
nimus Achilles*

*ad pedes à capite, circumq, excoriata cor-
pora congregavit:*

Imposuitq, mellis & olei amphoras

*ad feretra inclinans. Quatuor autem pro-
cera cervice equos*

Festinanter iniecit pyra graviter suffirans.

Novem huic regi mensarii canes erant,

& quidem ex his iniecit pyra duos jugulās.

*Conter. huc Tiraquell. annot. ad Alexan-
dram ab Alexandro Genial. dier. lib. 3 pag.
m. 638. part. 1. edit. Lugd. Batav. 1673.*

§. 7. Imò superstitio tantum excrevit, ut
vivi homines, puta captivi vel servi ad rogum
illustrum virorum mactati fuerint, putabant
etenim, manes interemptorum quiescere &
placari non posse, nisi cum iis in eodem rogo,
quo eorum cadavera comburebantur, capti-
vi immolati in holocaustum simul cremati
essent. Hoc Bacchus in exequiis amici sui
Opheletis ex vulnere mortui observasse legi-

tur apud Nonnum Dionys. lib XXXVII. In
rogo verò medio sternebant mortuum, circa
verò defunctum. Asterius Dictæus subli-
mem gladium extrahens:

Ἰδούς κραιτέους δυοκαίδεκα διεγρομένης θήκεν
Indos nigros duodecim capite truncans
Posuit ducens coronatim continuo succe-
dente quodam ornatu

Imposuit verò mellis Unguenti amphoras.
Achilles quoque Græcorum Dux in combu-
stione cadaveris amici Antilochi idem fecit;
teste Philestrato Juniore: Ὅτε, δὴ τ' Ἀχιλλεὺς
ἐνέειν τε τῷ Ἀντιλόχῳ ἵησαι καὶ πολλὰ αὐτὴν
σεῖσαι, τὰ τε ὅπλα, καὶ τὴν κεφαλὴν τῷ Μέμνονι.
Quando Achillem pyram Antilocho struxis-
se ajunt, multa que in ipsam mactasse, arma-
que Memnonis ad caput combussisse. Et
idem Achilles in ultima conclamatione &
funere dilectissimi Patrocli. Hyginus fa-
bul. 274. Quarto decimo Achilles Patroclo
funebres (ludos) fecit, in quibus Ajax vicis
lucta &c. demisso spectaculo eodem, Phrygas
captivus duodecim in rogam Patrocli & e-
quum & canem conjecit. Adde Libanium
Sophistam Dissert. Moral. 2. De eo sic Ho-
merus Iliad. 4. fol. 264.

Δώδεκα δὲ Τρώων μεγαθύμων υἱοὶ εἰς ἄλκοις
Χαλκῷ θνήσκον.

Duodecim etiam Trojanorum magnan-
imorum fortes filios

Ferro mactans.

Attamen captivos *Trojanos* non combustos, sed ad favillam rogi *Patrocli* jugulatos fuisse testatur *Diclys Cretens.* lib. 3. bell. *Trojan.* Dein captivos omnes (duodecim à *Diome-*
de, quadraginta ab *Ajace* captos) uti quem ceperant in ordine *Achilli* offerunt; Isque vino sopita jam favilla reliquias (*Patrocli* *So-*
cii) in unam collegerat: decretum quippe animo gerebat secum, in Patrium solum uti adveheret, vel si fortuna in se casum mutaret, una eademque sepultura cum charissimo sibi omnium contegi. Itaque eos, qui oblati erant (captivos) deduci ad bustum, una etiam *Priami* filios (*Isim* & *Evandrum*) ibique seorsim aliquantulum à favilla jugulari jubet, scil. inferius *Patrocli* manibus; ac mox *Regulos* canibus dilaniandos jacet. Captivorum sanguine & immolatione ipsi etiam *Græci* ipsius *Achillis* manes & rogi satisfaciunt & honorant, cum vitâ excessisset. *Coin-*
thus Smyrnaeus lib. 3.

— — Πολλοῖς δὲ ἰοῦπερθε βάλοντο
 Τρώων δνῶσαντες ὁμῶς περιχαλμάς ὕδατος

Nec paucos superinjiciunt

*Una Troium forma insignes natos, quos
 obtruncaverant*

*Adjiciunt etiam oves, & porcos onustos
 pinguedine*

Porro Myrmidones, ubi vasti corporis

Regem ignis funestus consumserat,

*Ultimum post alios, qui necati erant in
 mortui honorem*

*Equos, virosq; & quaecunque alia lachry-
 mantes*

*Achivi ex thesauris deprompta angusto
 cadaveri adjecerant*

Tandem Pyram vino restrinxerunt.

Sed de his sacrificiis alibi tractabitur; Quare
 ad alios nos conferimus ritus. Cùm scil.
 omnia igne consumta essent, sanguine con-
 juncti ignem seu pyram nigro extinguebant
 vino uti *Homerus* dicit *Iliad.* 24

Πρῶτον μὲν κατὰ πυρκαϊὴν σβέσαν αἰδοπι ὀίνῳ
 Πᾶσαν ὁπόσον ἐπέχε πυρὸς μὲν &c. i. e.

*Primum quidem pyram extinxerunt ni-
 gro vino*

Totam quantum occuparat ignis robur

Cointibus pariter Smyrn. lib. 5. v. 651.

Ἄλ' ὅτε δὴ δέμας ἦν κατήνυσσε πῦρ αἰδέλον

Δὴ τότε πυρκαϊὴν οἶνω σβέσεν

*Ceterum ubi grande corpus (Ajacis) ignis
funestus consumsisset.*

Tandem roguem vinô restrinxerunt.

§. 8. Rogo extincto cinerem colligebant
& ossa, quod munus propriè *ossilegium* dici-
tur, & mulieribus & aliis, propinquis com-
mune erat teste *Francis. Roux in Archaeolog.
Attic. lib. 5. cap. 19. pag. m. 263.*

Hæc lavabant aquâ & in urnas χύτρας in-
debant, lacte, aliisque odoribus, imò etiam
lacrymis irrigabant & linteo involvebant,
postquam adipe porcino unxissent, & arcæ
includebant, quam θήκην aut πνέλον aut σορόν
vocabant Græci. *Homerus Iliad. 24.* ubi
sepulturam Hectoris prosequitur, ita canit:

Ὅσ' αὖ λευκὰ λέγοντο κασίγνητοί τε παροί τε

Μυεῖμανοι, θαλερόν δ' ἐκατεΐβετο δάκρυ παρειῶν,

καὶ τά γε χρυσεῖην ἐς λάρνακα θήκαν ἐλόντες

Πορφύρεοις πέπλοισι καλύψαντες μαλακοῖσιν.

Ἄψα δ' ἄρ' ἐς κοίλην κάπετον θέσαν αὐτὰρ

ὑπερθε

Πυκνοῖσιν λάεσι κατεσώρεσαν μεγάλοισι

Ῥίμφα δ' ἐσῆμ' ἔχοντες — — —

Χέναντες δ' ἐπὶ σῆμα πάλιν κίεν ἰ. ε.

Οἶα

Ossa alba collegerunt fratres sociiq;
Lugentes: calida autem manabant lacry-
mae per genas:

Atq; illa auream in urnam posuerunt su-
mentes.

Purpureis peplis obtegentes mollibus
Mox autem in concavam fossam posue-
runt & densos

Desuper lapides straverunt magnos
Celeriter autem tumulum fuderunt — —

Aggesto autem tumulo redierunt.

Pariter & Odyss 24. v. 71. ait:

Ἀυτὰρ ἐπεὶ δὴ σε φλόξ ἤνυσεν ἠφαιστῷ

Ἦν δ' ἐν δὴ τοι λέγουμεν λευκ' ὅσε' Ἀχιλλεύ

Ὀϊνῷ ἐν ἀκρήτῳ καὶ ἐλείφαπ. Δῶκε δὲ μύθη
Χρῦσσον ἀμφοφορῆα.

Ἐν τῷ τοι κεῖθ' λευκ' ὅσ' αἰ φαίδιμ' Ἀχιλλεύ.

v. 76.

Ἀμφ' αὐτοῖσι δ' ἔπειτα μέγας καὶ ἀμύμονα
τύμβον. v. 80.

Χένναμεν. id est

At postquam flamma te penitus absumpsit
Vulcani,

Manè tua collegimus alba ossa, ὦ Achilles,

Vino in puro & unguento. Dedit autem
mater

H &

Auream

Auream amphorum. — —

*In hac tibi jacent alba ossa illustris Achilles
Circum has reliquias verò postea magnum
Et præclarum sepulcrum*

Fudimus.

§. 9. Ex his sanè liquet, cineres & ossa non modò collecta, sed etiam vasculis inclusa fuisse, quæ Græcis ὀσσηύκαι vel ὀσχεῖα dicebantur. Urne itaque hæ pro cujuscunque conditione & facultatibus erant vel viles vel pretiosæ. De aureis urnis jam aliquid dictum, & legi hîc meretur Johann. Kirchmann. lib. 3. de Funeribus Romanor. pag. m. 367. edit. Brunsv. Cointius Smyrn. lib. 5. vers. 652. de Ajacis sepultura agens inquit: — — ὅσέα αὐτῷ

Χηλῶ ἐνὶ χρυσῇ θήκαν — —

Reliquias autem Herois in urna aurea condiderunt. De argentea autem lib. 3. v. 726. his verbis tractat:

— — ὅσέα πάντα περὶ σενάχοντες ἑταῖροι

Ἀμεινον ἐς χηλὸν πολυχανδία τε, βριαθήν τε

Ἀργυρέην Χρυσῷ δὲ διαυγῇ πᾶσιν ἐκέκασο i. e.

*Ossa autem illius omnia, cum gemitu amici
collegerunt in urnam capacem Et ponderosam
ex argento conflata, quæ fulgido auro tota
infi-*

insignita erat. *Aeneâ* meminit *Virgil. lib. 6. Aneid.* Sequitur *Marmorea. Xiphil. in Sever.* Denique *ſictilium* urnarum meminit *Propert. lib. 11. Eleg 12.* vid. *Kirchmann. de Funeribus Romanor. lib. 3. pag. m. 368. seq. Pfeiffer. antiq. Græc. lib. 4. c. 49. p. 745. seq.* Notatu digna sunt verba Angli doctissimi *Francise. Rous Archæol. Attic. lib. 5. cap. 29.* The vessel whatsoever it was/is in *Lychophron* called *κρῶς* as if it were a pot: and in *Moschus* *χευσεῖος κρῶς* as if were wont to be gilded. And in *Plutarch* in *Num. λίθινος σαρῶς* as if were wont to be stone/ methinks it may be called a coffin/ for i read it was usually made of wood viz. Of Cedar/ which is longest a rotting and is therefore called *καρῶν ζων* the life of the dead. Vocabulum itaq; *κέδρος* probat ex hac materia factas esse urnas, quod declarant verba *Admeti* apud *Enripid. Alcest. v. 365.* qui cum uxore in eodem sepulcro quiescere desiderat his verbis;

Εν ταῖσιν αὐλαῖς γὰρ μ' ἐπισκήψω κέδροις

Σοιτὲς δὲ θεῖναι πλευράς — — — i.e.

ex versione *Philip. Melancht. pag. m. 344.*

Faciām

Faciam testamentum, ut in eodem feretro mea latera ponam iuxta. Ita urnam κρῶσσόν dictam fuisse, affirmat *Cl. Salmasius in exercit. Plin. fol m. 847.* his verbis. Urna propriè erat, in qua cineres & reliquiæ corporum combustorum reponebantur, κάλπην Græci vocant & ὑδρίαν & κρῶσσόν. Grammatici κρῶσσόν exponunt ὑδρίαν, λήκυθον, σάμνον. *Africanus in Cestis*, capite τοῦ μέτρων καὶ σαθμῶν urnam vertit κάδον. Hanc urnam, in quam reliquiæ condebantur, veteres coronabant. Quo exemplo *Plutarchus* memorat *Marcelli* cadaver combustum fuisse conditum urnâ argenteâ, cui circumdata fuit aurea corona. Urna aurea, in qua conditæ erant reliquiæ *Demetrii* fuit circumdata coronis. Additque *Plutarchus* in *Demetr.* hæc verba: Ἕως δὲ Κόρινθον τῆς σάλου κατὰ πλέοντος, ἥτε κάλπης ἐν πρύμνῃς περὶ φανῆς ἰωρᾶτο, πορφύρα βασιλικῇ καὶ διαδήματι κεκοσμημένη; *At in Corinthum navigante*, urna è proa præfulgens conspiciebatur purpura regia & diademate ornata.

§. 10. Eorum autem, qui extra patriam peregrino solo morerentur, ossa in patriam reportari solita etiam insuper testatur *Suidas*

ex Homero in voce πύσι his usus verbis: πύ-
σι, σήψεν δμῖν

— — Σέο δὲ ὅτι πύσι ἀγυεῖ
κημένον ἐν τροίῃ i. e.

— — *Tua verò ossa putrefacies terra*
In agro Trojano.

Sic etiam de iis, qui extra patriam bello erant
interfecti scribit *Thucyd. lib. 2 bell. Pelo-*
pon. Pari modo *Francisc. Rous in Archæol.*
Attic. pag. mih. 263. If the party were
burnt in a forraigne Countrey / his
bones or his ashes were carried ho-
me in the coffin / and pompously shew-
ed and adorned with garlands in
every place they cameto / juxta illud O-
vidii:

Ossa tamen facito parvâ referantur in
urna

Sic ego non etiam mortuus exul ero.

Referri autem & huc illud potest, quod filii
super sepulchris parentum sese circumlege-
runt, crematisque parentibus defunctis, cum
primum os reperirent, mortuum divinam
consecutam naturam dixerint, uti *Plutarch.*
cap. 46. testatur. Si ad quadrivium per-
venissent, tunc affines & cognati *Compitalia*
cele-

celebrabant. de Compital. vid. *Stuck. lib. de Sacrif. Gentil. Francisc. Rous Archaeolog. Attic lib. 5. cap. 29. pag. m. 264.*

CAPUT XIV.

De

DONARIIS IN
ROGUM CON-
JECTIS.

§. I.

MUnera dabant propinqui mortuis,
quæ vel animata vel inanimata erant,
& Græcis Δῶρα frequentissimè dicuntur Xi-
philino Ἐντάφια. Hujus autem generis fue-
runt (1) *vestimenta* teste *Euripide in Rhes.*
Act. 5.

καὶ νῦν ἔτοιμος τῷ δὲ λεῦξαι τάφον

καὶ συμπυρῶσαι μυρίων πέπλων χλίδην. i.e.

*Quia jam paratus sum ut illi sepulcrum
statuam*

Simulq; vestes pretiosas cremem.

Virgil lib. 6. Aneid. ita canit de hoc ritu:

*Tum geminas vestes ostroque auroque ri-
gentes*

Extulit Aneas.

Et

Et loquitur hîc & alibi ex more Romanis satis familiari, quem & in funeratione C. Cæ-
 laris, sicut rem gestam narrat *Sueton. c. 84.*
 observârunt. de quo *Joh. Kirchman. cap. 5. lib. 3 pag. mih. 339 seqq. edit. Brunsvic. vi-*
 dendus. Ex parte verò Græcorum sufficiat
 vel illud *Luciani in Philopseud. 'Εδύλασσα δ'*
οἷς περὶ αὐτὴν ἔπραξα, ὅπως ἠγάπησα, ἔζωσαν
μόνον, ἀλλὰ ἐπεὶ καὶ ἀπέθανε, τόντε κόσμον ἀ-
παντα συνκαλάυσας, καὶ τὴν ἐδύλασσα — — de-
claravi his rebus, quas in eam (uxorem) fe-
ci, quomodo dilexerim, non modò dum vive-
ret, verum etiam postquam fato functa est,
mundum ejus universum, vestemq; qua dum
viveret delectabatur in rogi ejus injiciens.
Præter vestes etiam (2) arma ac varia orna-
menta, quibus defunctus in vita erat usus in
pyram conjecta fuisse reperio apud Feithium
in antiquit. Homer. lib. 1. pag. m. 73. aliosq;.
Sic in Homer. Iliad. 6. legimus, quomodo
Achilles Thebarum Regem Eëtionea à se
bello interfectum hoc modo terræ manda-
verit. Et Elpenor petit ab Ulysse Odysf. XI.
fol. mih. 98. ex edit Castal. 'Αλλὰ με καὶ κληῖα
σὺν τύχεσιν ὅσα μοι ἐστίν. i. e. Sed me cum bi-
re cum armis quæcunque mihi sunt. confer.
Chry-

Chrysanth. Solar. Pentateuch. mortuor. lib. 4. (3) Odores in rogam conjectos fuisse, pluribus testimoniis probat *Job. Kirchman. lib. 3. de Funeribus Romanor. pag. m. 345. seq.* Ut igitur quædam addamus testimo-
nia è Græcis, audiamus *Arrianum* in funere *Calani* Sophistæ Indici loquentem: 'Οι δὲ καὶ πομπὴν πᾶσα πομποπνεῦται, καὶ αὐτὲ λέγουσιν ὅπως τε καὶ αἶδρας, τὲς μὲν ὀπλισμένους, τὲς δὲ θυμιάματα — — *Sunt qui asserunt, pompam etiam ab Alexandro præmissam fuisse, equos-que & viros, alios quidem armatos, alios va-rii generis odoramenta in rogam congesisse; alii pocula aurea & argentea, atque adeo ve-stem regiam illatam affirmant. conf. Joseph. lib. 1. c. 21. de Bello Judaico, de funeratione Herodis.* Audiamus etiam *Don Philip Pi-cinell. lami rifl. part. 2. fol. m. 297. n. 509.* qui hæc profert: *Gl' Imperatori Pertinace e severo consimile grandezza furono sepolti; Imperoche e loro fu tessuto un superbo rogo in sembianza di tabernacolo, ed il cada-vero entro un più picciolo tabernacolo fù riposto, su' l quale, conre dice Erodiano lib. 4. aromata & suffimenta omnis generis, fru-ctus, herbas, succosq; omnes odoratos conqui-runt,*

runt, atque accuratim effundunt. conf. Virgil. lib. *Aeneid* v. 220. Stat. lib. 5. *Sylo. de funere Priscill.* Plutarch. de cadavere *Sille* loquens in hæc prorumpit verba: *Eum* tantâ aromatum fuisse à feminis cumulatum, & ducentis ferculis, simulacrum ipsius *Sille* grande fictum fuerit, fictum etiam *Lictoris* ex pretioso thure & cinnamomo.

§. 2. Et ut brevibus multa dicamus in pyram potentiorum ac ditiorum omnia pretiosa & carissima congerebantur ac projiciebantur, utpote bene contextæ vestes, quibus in vita defuncti utebantur, aurum, argentum, ebur, electrum, imò & animalia. *Coinus Smyrn. lib. 5. v. 616.* ubi *Ajaxis* funus describit: *Et tunc*, ait, è montibus *Idæis* multum materie detulerunt juvenes, & undiq; circa cadaver aggesserunt. Primum igitur multa circa eum ligna posuerunt, deinde oves & bene contextas vestes, eximiaq; bonum genera. Ad hæc citissimis pedibus exultantes equos, aurumque lucidum & arma innumera virorum. Quæ trucidatis quondam viri illustris detraxerat. Et post hæc Electrum translucentum, quod ajunt esse naturam Solis omnium linguarum homines lustrantis lacrymam.

crumam, quam super extincto Phaëtonte fa-
derunt Lugentes apud magni Eridani a-
mnem. Et hanc Sol in honorem filii immor-
talem transmutans Electrum fecit, rem inte-
homines pretiosam. Quale tunc spatiosoro
go superinjecerunt Argivi; ut praeclarum vi-
rum (ita) honorarent Ajacem. Apposue-
runt etiam ipsi magnis cum suspiriis pretio-
sum ebur & argentum, ex obscuris terra vi-
sceribus effossum. Nec non amphoras adi-
pere fertas, ceteraque omnia, quae magnifi-
ca sunt, & splendidas opes augent. Tandem
vim rapidi ignis subdiderunt. Similiter
lib. 3. in descripte funeris Achillis v. 672 pag.
271. dicit: Pelidae cadaver igni tradiderunt,
magna congesta strue lignorum: quibus ad
ipsum advehendis ex monte Ideo, omnes si-
mul laborabant; cum instigantes illos Atrida
emisissent, copiosam allatam materiam, ut
statim censi Achillis cadaver cremaretur. Ar-
ma igitur plurima rogo accumulavit interfe-
ctorum juvenum: nec paucos superinjiciunt
anà Troum formâ insignes natos, quos ob-
truncaverant. Adjiciunt etiam oves & por-
cos onustos pinguedine. Vestes præterea in-
numeras ex capsis adferunt plorantes ancil-
la

la, omniaque pyra desuper immittunt. Aurum denique & succinum coacervant — — Hinc multas amphoras adipe plenas affundunt. Alias insuper rogo apponunt melle refertas & vino suavissimo, cuius dulce merum nectaris odorem referebat. Aliasq; multa addunt fragrantia, usque ad demirationem hominum; Quæ tellus producit & quæ mare divinum eximit. Nec raro hoc in Testamentis cavebant, ut vestes simul pretiosiores, quibus dum viverent, utebantur, in togum converterentur. Quâ de re insignis exstat locus apud *Lucian. in Nigrino pag. 63.* Τελᾶν περὶ ἡχθον, ὅτι καὶ συγκαλορύττειν ἑαυτοῖς ἀξιῶσι τὰς ἀμαδίαι καὶ τὴν ἀναλγησίαν ἔγγραφον ὁμολογῶσιν, οἱ μὲν ἐσθῆτας ἑαυτοῖς κελεύοντες, συγκαταφλέγεσθαι τῶν παρὰ τὸν βίον τιμίων. Οἱ δὲ καὶ παρερμένειν πνᾶς οἰκέτας τοῖς τάφοις, ἔνιοι καὶ σέφειν τὰς σήλας αἰδεσθαι ἐπὶ καὶ παρὰ τὴν τελευταίαν διαμέροντες. *Risu prosequi coactus sum, quod & secum sepeliri ignorantiam suam velle eos ajebat, & stultitiam aperte scripto etiam testari, dum alii vestes, quibus in vita pretiosioribus usi sunt, comburere eodem rogo secum mandant: Alii autem & servos certos ad sepulcra stare, rursus alii cip-*

pos

pos sive columnas coronari fertis præcipiunt, stolidi videlicet etiam in ipsa morte manentes. Quas tamen funebres expiationes submovit *Lycurgus*, nec concessit, ut quicquam unà cum cadavere sepeliretur, aut combureretur, quemadmodum testatur *Plutarchus* in vita *Lycurgi* pag. 56. his verbis: Deinde prohibuit, quicquam cum corpore condi, sed puniceo amiculo & foliis oleaginis cadaver involvebat. Coërcuit etiam quodam modo *Solon*. Sic enim de eodem *Plutarchus* in vita ejus scribit: Parentare bove interdixit, vel amplius tres vestes cum mortuo condere.

§. 3. Ita etiam apud *Longum* in *Pastoral.* lib. 1. *Dorcon* pastori de mortuo amici circa ejus tumulum *οὐρανὸν πολλὰς κατέκλασαν* tibias multas fregerunt, cū in vita egregius fuisset tibicen. De hoc ritu consulatur *Lucian.* in *Nigrin.* pag. 63. *Tibull.* lib. 11. *Eleg.* 2. *Stat.* lib. 3. *Sylvar.* lib. 6. *Thebaid.* Sic veteres prioribus temporibus ac feriam vini in proximorum atque amicorum flagrantem rogam infuderunt, ut hoc liquore & MANIBUS satisfieret. Probant *Festus* in re-
 spersum vinum, *Lucian.* de *Λυβύη* pag. 793. *Euripid.* in *Electra* dicit *οἶνον πύτ' ἀχνὸν* vini

sumam. Seneca in Oedip. fudit Bacchum
manu. Unde illustratur Statius, qui his
 verbis fortè de hoc ritu & vino loquitur.
Thebaid. lib. 6 pag. m. 521.

*instant flammis multoque soporant
 imbre rogam*

Et rursus lib 7.

*Vina solo fundens cinerem placabas Ad-
 vastus*

§. 4. In præcedente capite mentionem
 fecimus etiam hominum, qui simul cum ca-
 daverem in pyra combusti fuerunt, quorum
 sanguis infusus, quippe *Inferiarum* vices et-
 iam captiva Trojana *Polyxena* *Priami* filia
 explevit, cum ad bustum *Achillis* à *Pirro*
 immolata, ut & *MANES* ejus virgineo cruo-
 re placarentur, & *Græcis* optatus in patriam
 ejus morte sterneretur, sicut testantur *Dares*
Phrygius de excidio *Trojano*, pag. mib. 157.
Coenobus Smyrnæus lib. 14. Et ita loquitur
Tryphiodorus de *Troja* excidio: 'Οι δὲ πολυ-
 ξείνης ἐπιτίμβιον αἶμα χέοντα μητὴν ἱλασόμενοι
 πένθειότας Ἀιακίδαο. *Ipsi verò Græci Polyxe-*
nes sanguinem fundentes ad sepulcrum A-
chillis iram placantes erant mortui. *Æacide.*
Euripides consentit & idem affirmat in
Troad.

Τέθ-

Τέθνηκε σοι παῖς πρὸς τάφῳ πολυξένης
 Σοαγῆς Ἀχιλλέως, δῶρον ἀψύχῳ νεκρῷ
*Mortua est tibi filia Polyxena ad tumulum
 Achillis matata, munus exanimi cadaver*

Ovidius lib. 13.

*Placet Achilleos matata Polyxena manere.
 Dixit.*

Euripides in Hecuba:

Ἐσόψι χειρὸς ἀναρπαστὴν
 Σᾶς ἀπολαιμότομον τ' αἶδα
 Πᾶς ὑποπεμπομένην σκότον. i. e.
*Videbis manu abreptam (Polyxenam)
 Tua, decollatamq, Plutoni
 Terræ missam sub tenebras.*

Quod ad Achillis sepulcrum fuerit à Græcis
 deducta, docet *Smyrnaeus lib. XIV.* Sacrificus
 autem, sive hujus sacrificii Præfectus
Pyrrhus Achillis filius destinatus est. Idem
Euripides in Hecuba docet:

Θύμαίος δ' ἐπιστάτης
 Ἰερὺς τ' ἐπέστη Ἰεῖδε, παῖς Ἀχιλλέως
*Sacrificii verò Præfectus (Polyxena)
 Sacerdosq, statutus est hujus filius Achillis.*
*Cosmæ Mechanicus in Pyrrhum volentem
 jugulare Polyxenam, idem docet:*

Πύρρος

Πύρρος ἐγὼ σπένδω δὲ πατρὸς χάειν ἢ δὲ κη-
νῶπις

Παλλάδα κικλήσκει γυναικὸν ἔχουσα Πάειν. i. e.
*Pyrrhus ego : festino autem Patris nomi-
ne : illa verò impudens*

*Palladem inclamat, fratrem habens Pa-
ridem*

Quod autem *Polyxena* viriliter intrepidèq;
& honestè obierit, docet *Ovid. Metamor-
phos. lib. 13.*

*Populus, lacrymas, quas illa tenebat
Non tenet. Ipse etiam flens invitussq; sa-
cerdos*

*Præbita conjecto rupit præcordia ferro
Et iterum:*

*Illæ super terram defecit poplite læbens
Pertulit intrepidus ad facta novissima
vultus*

*Tunc quoque cura fuit partes velare te-
gendas*

*Cum caderet, castique decus servare pu-
doris.*

Agathia in perdicem à fele devoratam car-
men hinc intelligitur:

οὐ σὲ φίλη πέριξ ὀδυμένην ἀγέεσσιν ἔαται
Ἀλλ' ἐπὶ σοὶ κίερον τὴν σείδην ἀντίβειν

Ψυχὴ γὰρ σέο μάλλον ὀρίεταί, εἰσοκε μέλω
 'Οὐκ' ἐπ' Ἀχιλλῆος Πύρρος ἔριξε τάφω.

*Non te amica perdix mortuam sine mune-
 re relinquam,*

*Sed ob Te occidam tuum hostem,
 Anima verò tua magis turbatur, donec
 fecero*

*Quaecumq; in Achillis Pyrrhus fecit tu-
 mulo.*

§. 5. Causam hujus cruenti sacrificii Cal-
 chanti Sacerdoti adscribit Libanus Sophista
 in Achill. Sed Dictys Cretensis lib. 5. de
 Bello Trojano Ulyssi illud affingit. Dein Po-
 lyxena, suadente Ulysse, per Neoptolemum
 Achilli inferias missa. Hyginus fabul. 110.
 scribit, ex Achillis sepulcro vocem fuisse e-
 missam, quæ prædæ partem sibi postularet.
 Ad quod Danaï Polyxenam formosissimam
 virginem ab Achille adamatam immolave-
 runt, ut ita morte suâ Achilli desponsata ei
 in campis Elysiis ut uxor adhæreretur & comi-
 taretur. Unde intelligitur, quare Euripi-
 des in Hecuba Polyxenam vocavit.

Τύμβω φίλον πρῶτον θυμῶ

Tumulo Achillis charam victimam,

Senec.

Senec. *Trag. Troas* pag. 339. *Act. 11.* idem
annuit: *Non parvo luct*

Iræ Achillæ Græcia; at magnoluct

Desponsa nostris cineribus Polyxena

Pyrrhi manu mactetur, & tumulum riget

Conferantur Senec. pag. 342. & 345. in

Troad. Act 4. pag. 367. Coint. Smyrn. lib 13.

Auson. Epitaph. Hero. XXVI. Adde Liban.

Progymna]. Quintil. Instit. Orat. lib. 6 c. 2.

Strabon. lib. 10. aliosque qui crudelis hujus

Polyxenæ immolationis & mactationis me-

minerunt. Aeneas etiam Pallantis amici

bello perempti rogem captivis Juvenibus

cumulavit, & illi humani sanguinis inferiis

& libatione ultimum V A L E acclamavit,

Virgil. lib. 10. Aeneid.

— — — *Sulmone creatos*

Quattuor hic juvenes, tandem quos edu-

cat Ufens

Viventes rapido, inferias quos immolet

umbris

Captivoque rogi perfundat sanguine flamm-

mas.

Usitatum Græcis fundere humanum langui-

nem ad sepulcra mortuorum, placandis il-

lorum manibus. Illustris est *Tertullianus*

locus hâc de re: *Olim, quoniam animas defunctorum humano sanguine propitiari creditum erat, captivos, vel malo ingenio servos mercati, in exequiis immolabant.* Indè ergo *Homerus* juvenes duodecim mactat, *Virgil.* octo, uterque in funere, *Græcus Patrocli, Latinus Pallantis.* In *Heliod. lib. 9. & 10. hist. Æthiop.* magna est moris hujus mentio de juvenibus, qui servati in bello ad mactationem. De *Gallis Diodor. lib. 5.* Utuntur captivis, tanquam hostiis ad Deorum victimas. *Sueton. August. cap. 15.* Scribunt quidam trecentos ex dedititiis electos utriusque ordinis ad aram DIVO JULIO extractam Idib. Mart. hostiarum more mactatos. Et apud *Calab. lib. 3. in fun. Achill.* cujus verba in præcedenti capite adducta sunt. Conf. *Joh. Ludov. de la Cerd. Comment. in 10. Æneid fol. m. 488. edit. Lugdun. 1617.*

§. 6. Jam vidimus, quod captivi simul cum illustribus viris, qui in bello occubuis-
sent, eodem rogo concremati & sepulti fue-
rint. Nunc authores consulamus, qui nul-
lâ quidem combustionis mentione factâ, ta-
men amicorum defunctorum umbris huma-

rum captivorum aliorumque sanguinem
profusum, oblatum & litatum esse affirmant.
Eo modo intelligatur & illustretur *Pindarus*
Olymp. Odyss. 1. pag. 27. de Pelopis exequiis
loquens:

Νῦν δ' ἐν αἵμακυσίαις ἀγλααῖσι μέμικται,

Ἄλφει πᾶρω κλιθεῖς

*Nunc autem in exequiis magnificis mixtus
est, juxta Alphæi meatum reclinatus. & mox*

Τύμβον ἀμφίπολον ἔχων πολυξενωλάτῳ

παρὰ βωμῶ.

*Tumulum qui undique ambitur habens
frequentissimam*

Hospitibus ad aram.

Johannes Benedictus ad hæc verba ita com-
mentatur: αἵμακυσία vel αἵμακογία auctore
Scholiasse, Hesychio, Etymolog. & Corinthe,
vox est *Roeotica*, quæ significat τὰ ἐναγίσματα
vel ἐπικτέρεα parentationes mortuorum,
à nomine αἷμα sanguis & κορέω saturo, quod
anima defunctorum quasi sanguine laturen-
tur. Moris enim erat in veterum supersti-
tionibus, pro mortuorum animabus pecu-
des mactare, ipsarumque sanguine Deos in-
feros placare. Cujus opinioni relucta-
ri nolumus, cum notum sit, antiquorum in-

ferias quæ mortuorum umbris interebantur
 etiam ex victimarum Bestiarum sanguine
 constituisse, quo demortui tumulus & rogu
 perfundebatur, sicuti etiam *lactis, mellis &*
unguentorum liquoribus juxta fidem *Apulej*
lib. 8. Stat. Thebaid. lib. 6. Auson. Epitaph
arm. 36. Lucian. de Luctu. Sed commo
 dè etiam hic *Pindari* locus ad humani san
 guinis libationem & inferias trahi potest.
 Nam sicut *Aretius* scribit in *Hæmacuria* fe
 sto apud Peloponesios Juvenes Græci se
 quotannis ad *Pelopis* sepulcrum usque adeo
 flagris cædere consueverunt, ut cruore suo
Pelopis tumulum irrorarent; Unde hoc fe
 stum ab αἷμα sanguis & κῆρ Juvenis HÆ
 MACURIA vocabatur. De victimarum
 sanguine mortuis libato ita etiam *Virgil. lib.*
3. Aeneid.

Inferimus tepido spumantia cymbia lacte
Sanguinis & sacri pateras.

Mercenarii ita milites, qui contra *Carthagi*
nenses rebellaverant, Ducis sui *Spendzi* cada
 ver captivorum nobilissimorum ex *Cartha*
ginensibus sanguine consperserant & expia
 runt & his humanis victimis morti & MA
 NIBUS ejus parentarunt, *Polyb. lib. 1. hist.*
 teste,

teste, cujus verba Latinis recensemus, quia
 prolixiora. *Post hæc Spendium* (Mercena-
 riorum Ducem) *Et* reliquos captivos muris
 admotos in hostium conspectu crucibus affi-
 gunt (Carthaginienses) *Matho* verò alter
 Dux animadversâ Hannibalis negligentia
Et nimia confidentia, munitiones illius ador-
 tus, multos *Panorum* occidit: castris exce-
 dere omnes compellit. Capta est omnis ca-
 strensis (supellex) captus etiam Dux ipse
Hannibal: quem ilicò ad *Spendii* crucem ad-
 ductum post acerbos cruciatus, deposito *Spēn-*
di cadavere, vivum eum eidem infelici ligno
 affixerunt: mactatis circa *Spendii* corpus tri-
 ginta ex Nobilissimis Carthaginiensium. Ad
 hunc ritum etiam trahi *Lycophronis* verba
 possunt in *Cassandra*

— — — — — ἐν τε δαυτὶ καὶ θαυσίαις

λοιβαῖσι μελίσσουσιν ἀσπρὴν κέρον

Dare atque inferio libamine

Mactare conabuntur inimitem Crepnum.

CAPUT XV.

De

TUMULIS ET INSCRIPTIONIBUS.

§. I.

Tumulum quod concernit, variis modis accipiebatur. *Tumulus* enim proprie est aggestæ terræ collectio, & tumor ejus est. Terrarum tumores autem in agrimensoriæ auctoribus pro terminis accipiuntur, quos & *Bucuntinos* appellabant, quia apud *Bucuntos* hujusmodi terræ tumuli sive tumores pro terminis haberentur. vid. *Clar. Salmas. Exercit. Plin. fol m 62.* Ita etiam *Tumuli* aggeres sunt in *Nilo*, quæ Græcis *χωματα* dicuntur, quæ ad emittendas aquas aut avertendas fiebant. *Plinius* vocavit *cumulos*. Nam *cumulus* etiam *σωπὸς γῆς*. *Tumulus* quoque erat *scrobs*, in quam cadaver ponebant & aggesta desuper humo tumulabant. Unde bene *Thomas de S. Quercu* *tumulus* a little hill / hillock / an heap of earth: also a tomb / a grave / a sepulchre! Conf. *Martin. Lexic. Etymolog. in voce tumul.*

mul. Audiamus *Angl. Francisc. Rous in Archaeolog. Attic. cap. 30 pag. m. 264.* ita loquentem: The peculiar place of buriall was usual chosen before they died / and markt with a black stone. And when they came to be buried / a heap of earth thrown upon a body / *οὗτος ἐστὶν ἄνθρωπος* 'Αχαιεύς τὰ φησὶς *Ulysses.* h. e. locus sepulturæ ante obitum eligebatur & atro lapide notabatur. Et cùm tempus sepulturæ advenisset, aggestâ humo cadaver tumulabatur. Ex his constat, quòd materia fuerit aut terra aut cespes teste *Virgil. lib. 3. Aeneid. vers. 304.* — — *viridi quem cespite* — cui calculus addit *Tacit. lib. 1. Annal.* cujus verba hæc sunt: *Primum exstruendo tumulo cespitem & Cesar posuit, gratissimo munere in defunctos.* Et *Prudent. in Peristeph. hymn. 4.*

*Hoc colunt cives, velut ipsa membra
Cespes includat suus, & paterno
Servet amplectens tumulo beati*

Martyris ossa.

Ubi notandum, illum loqui de honorario tumulo. Postea verò sepulcra honoratiorum videntur è lapidibus exstructa juxta formam

nostrorum sepulchrorum. Nam *Thesens Herculi* referebat, quod *Athenienses* cada-
vera honorare debeant — — *Ασυννοισί τ' ἐξογ-
κάμασι.* Verum siue terra siue lapides fue-
rint, elucescit, quod desideraverint tumulos
politos & ornatos, quantum fieri potuerit,
habere, teste *Euripid. in Alcest.* Τίμβρον κα-
τόψαι ξέσων, videbis tumulum politum. Et
iterum in *Helena* — — ἐπὶ ξέσῳ τάφῳ.

§. 2. Super illud χάμα seu tumulum sta-
tuebatur cippus lapideus, qui nomen & elo-
gium defuncti continebat: τὸ ἐλεγείον, quod
est inscriptio monumentalis. Unde elo-
gium: ut γεγραμμένον, graphium: τοπεῖον, topi-
um: ῥαφείον, raphium: & similia. Græci σή-
αν vocant cippum, qui imponebatur tumu-
lo. Tumulus cum cippo ad memoriam de-
functi imposito dicebatur μνήμα, Atticis σή-
μα, quod his versibus expressit summus Poë-
ta: — — ossaque nomen

Hespera in magna si qua est ea gloria signat.
Signanter locutus est ac σήμα designavit.
Ovid. tumulum nomen habentem dixit τὸ
μνήμα vel τὸ σήμα. — tumulo quoque no-
men habenti *Homer:*

Τύμβῳ τε σήλῃ τε, τὸ δ' ἄγερος ἐστὶ δαιμόνων.

Ad

Ad quem versum allusit *Virgil* certè in animo habuit ut & *Ovidius*. Tumulus nomen habens *τύμβος* καὶ *σῆλη* vocatur. Aliàs tumulus sinè nomine *τύμβος* est nerus, qui *σῆλη* caret. Monumentum propriè habet hominis nomen. *Symposius*:

Nomen habens hominis post ultima fata relinquitur.

Non est autem *μνημα* nisi tumulus in cippo, vel columna nominis inscriptionem habens.

Glossæ: *σῆλη* cippus, titulus. Nam titulus propriè lapis inscriptus, vel ipsa lapidis inscriptio. Unde & lapis ita dictus. Elogium pro titulo sepulcri in *Culice Virgiliano* accipitur — — *tum fronte locatur Elogium*, τὸ ἐλεγείον. *Hesychius* ἐλεγείον, ἐπιτάφιον ποίημα. Non tantùm versibus scripta, sed quælibet ἐπιγραφή sepulchralis sic vocabatur, ut ex Auctoribus Græcis constat. Indè & pro elogio condemnati usurpatum, quem & *Titulum* dixêre, ut in condemnatione Domini nostri: ἐγραψεν δὲ καὶ τίτλον ὁ Πιλάτος. Græci *σῆλην* de sepulcri titulo propriè posuerunt. *Plutarchus* & *Alianus* *σῆλην* vocant & intelligunt cippum vel titulum sepulcri, ut apud *Juvenal*. — — *titulo res digna sepulcri.*

Sic *σῆλη* etiam columella seu columna tumulo mortui imposita significat, quæ propriè *μνῆμα* dicta fuit vel *μνημεῖον*, quod ad memoriam defuncti poneretur. Erat itaque *μνῆμα* seu *μνημεῖον* cippus vel columna mortui tumulo imposita, in qua *elogium* ejus inscriptum visebatur, quod nomen, patriam, parentes, professionem, artem, ætatem, & mortis genus continebat. Quibus assensum præbet *Francisc. Roux Archaeol. Attic. lib. 5. c. 31. pag. m. 265. edit. Oxoniens.* his verbis. *On the stone which i mentioned / was written the name and condition of the party deceased / &c. Such Epitaphs they called γροῖσματα, because they made known the party.*

§. 3. Ut autem hæc clariora pateant, ex probatissimis scriptoribus Epitaphia ejusmodi Græca huc adducemus, ubi hæc, quæ dicta sunt, legi poterunt. En Inscriptionem! ubi tantum nominis & parentis mentio facta, quam nobis exhibet *Jacob. Sponius in Miscell. erudit. antiquit. fol. mib. 318. edit. Lugd. 1685.* Stat Juvenis palmam tenens:

ΝΙΚΗΦΡΟΣ

ΝΙΚΗΦΡΟΥ

ΧΑΙΡΕ.

i. c.

i. c. Nicephorus, Nicephori, Vale. Pausanias lib. 2. Sicyoniorum monumenta sic describit huic prorsus similia, cuius Græca verba ex citato Sponio Latinis citabimus verbis: Ad hunc autem ferè modum suorum sepe-
liunt eadavera: corpus terrâ condunt, & lapidem basi extructâ columnas erigunt; inscribentes verò nihil aliud præter nomen, patris prætermisso nomine mortuum valore iubent. Hîc tamen patris nomen. Hæc monumenta non solum Sicyoniis sed & Atheniensibus usurpata, ut passim in marmoribus antiquis videre licebit:

Η ΠΟΤΕ ΚΥΔΙΟΩΣΑ ΖΑΝΘΑΙΣ ΕΠΙ-
ΚΡΑΤΟΣ ΕΘΕΙΡΑΙΣ
ΚΑΙ ΧΑΡΙΤΟΒΛΕΦΑΡΟΙΣ ΟΜΜΑΣΙ
ΛΑΜΠΟΜΕΝΗ
ΧΙΟΝΕΙΟΙΣΙ ΕΥΠΡΕΠΟΥΣΑ ΠΡΟΣΩ-
ΠΟΙΣ Η ΔΕ ΠΑΡΕΙΑΙΣ
ΚΑΙ ΓΑΤΚΕΡΟΥ ΣΤΟΜΑΤΟΣ ΟΠΑ ΛΙ-
ΡΙΘΕΣΣΑΝ ΙΕΙΣΑ
ΧΕΙΛΕΣΙ ΠΟΡΦΥΡΕΟΙΣΙ ΕΛΕΦΑΝΤΙ-
ΝΩΝ ΔΙ ΟΔΟΝΤΩΝ
ΠΑΝΤΟΙΗΝ ΔΕ ΑΡΕΤΗΝ ΠΕΡΙ ΚΑΛ-
ΔΕΙ ΣΩΜΑ ΤΙΘΕΙΣΑ

ΗΝ ΤΕΚΕΝ ΕΥΤΥΧΙΔΗ ΣΘΕΝΑΡΩ Κ
 ΑΙΚΙΣ ΧΑΡΙΤΩΠΙΣ
 ΕΙΚΟΣΙΠΕΝΤΑΕΤΗΣ ΤΡΥΦΕΡΑ ΤΙ
 ΔΕΝ ΧΘΟΝΙ ΚΕΙΤΑΙ
 ΕΡΜΕΡΟΣ ΔΕ ΑΡΙΣΤΟΜΑΧΟΙΟ ΠΑ
 ΤΡΟΣ ΚΑΙ ΜΗΤΕΡΟΣ
 ΜΝΗΜ ΑΛΟΧΩ ΦΙΛΗΘΗΚΑΤΟ ΚΟΤ
 ΡΙΔΙΗ.

Id est.

*Qua quondam gloriabatur flavo ad mo-
dum capillitio,*

*Et oculis quorum palpebris insidebant
Gratie, collucens,*

Nivea decorata facie & genis,

Et ex dulci ore vocem suavem mittens

Labiis purpureis per eburneas dentes.

*Quae omnimodam virtutem praeter pul-
chritudinem corpori superaddiderat,*

*Quam peperit Eutychidae Sthenaro Cili-
cissa Charitopis*

*Viginti quinque annorum Tryphera in
hac terra jacet:*

*Hermenus autem ex Aristomacho patre
& matre genitus*

*Monumentum consorti carissimae posuit
puella:*

Ita

Ita etiam hæc inſcriptio :

ΑΧΙΛΛΕΩΣ ΠΑΙΣ
ΣΤΩΙΚΟΣ
ΘΕΟΞΕΝΟΣ
ΕΝΤΑΤΘΑ
ΠΑΤΡΕΥΣ
ΑΛΛΑΤΑΝ
ΚΕΙΤΑΙΝΕΟΣ

i. e.

*Achillis Filius Stoicus Theoxenus Patrenſis
hic, veruntamen juvenis jacet.*

Sæpius etiam præter patriam & parentes pro-
feſſio, ars & ætas & genus mortis, uti antea
dictum, addebatur, ut *Clar Selden in Mar-*
mor. Oxoniens fol. m. 299. ejuſmodi inſcri-
ptiones multas profert :

Ἀγαθὴ τύχη
ἢ βουλὴ καὶ ὁ Δῆμος
ἐτείμησιν
Οὐλπίαν Μάρκελλαν
τὴν Ἰέρειαν τῇ Ἀρτε-
μίδει Μάτρὶ Οὐλπίῳ
Δαμαπαροδόξῳ
καὶ Κανιδίᾳ Βάσῃ
θυγατέρι ἐπιτελῆ-
σασαν τὰ τῷ Θεῷ
μυστήρια, καὶ τὰς

εὐσίας

δυσίας λαμπρῶς, καὶ
πολυδαπάνως.

Ἀναμισάντων τὴν π-
μὴν Ἀνδρονείκῃ καὶ Ἀν-
δρονείκῃ καὶ Στρεπτινεί-
κῃ καὶ Μηνογένους
τῶν θεῶν ἱερῶν
ἐκ τῶν ἰδίων.

*Cum bona fortuna
Senatus et Populus
honoravit
Ulpiam Marcellam
Sacerdotem Dia-
nae Marci Ulpii
Damaparadoxi
Et Canidiae Bassae
filiam, postquam
peregisset Deae
mysteria et sacrifi-
cia splendide et
sumptuose
Erigentibus columnam
honorariam Andronico An-
dronici fil et Stratonice
Menogenis
qui aluerunt
ex propriis.*

Ἡμε-
τε-
ρα

Ἡ κρείττη Θυατει-
ρηνῶν Βουλὴ Κλαυ-

διον Ἀυρ Πρόκλον

Ἡρώα, ἀνδρα Εὐκνή,

ἐπὶ σεμνότητι βίῃ,

καὶ Ἀρχαῖς, καὶ λείτυσ-

γίαις πάσαις διάτε αὐ-

τῇ, καὶ τῷ γένει.

Præstantissima Thyati-

renorum Senatus Clo-

dio Aurelio Proclo

Heroi, viro Nobili,

ob sanctitatem vitæ,

ἔς Magistratus, ἔς μὲν ἑτα

publica omnia gesta ab eo

ἔς ἀ familia illius.

Φλαβίος Ζεύξις Ἐργάστης,

πλεύσας ὑπὲρ Μάλεον εἰς

Ἰταλίαν πλοῦς ἐβδόμηκοντα

δύο, κατεσκεύασεν τὸ μνημεῖον

ἑαυτῷ, καὶ τοῖς τέκνοις Φλα-

υῖῳ Θεοδώρῳ, καὶ Φλαυίῳ

Θεύδῳ, καὶ ᾧ ὡς ἐκείνοι

συνχωρήσωσιν.

Plavius Zenxis Ergastes,

qui navigavit per Malenum in

Ita-

*Italiam navigationes septuaginta
duas, præparavit hoc monumentum
sibi, & filiis Fla-
vio Theodoro, & Flavio
Theuda, & cuicunque illi
concedent.*

Hæc & alia Epitaphia videre licet in *Mar-
mor. Oxoniens.* Adjungemus etiam quæ-
dam ex *Jacob. Sponio* quæ recenset in *Miscell.
antiquit. fol. m. 356.*

ΛΕΥΚΙΟΝ ΙΟΥΛΙΟΝ ΒΟΝΝΑΤΟΝ
ΑΝΔΡΑ ΕΚ ΠΡΟΓΟΝΩΝ ΜΕΤΑΝ ΚΑΙ
ΦΙΛΟΠΑΤΡΙΝ
ΑΡΧΙΕΡΑ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ ΝΑΩΝ ΕΝ ΑΤ-
ΔΙΑ ΣΑΡΔΙΑΝΩΝ
ΚΑΙ ΙΕΡΕΑ ΜΕΓΙΣΤΟΤ ΠΟΛΙΕΟΣ ΔΙΘΣ
ΔΙΣ ΑΡΧΙΕΡΕΑ
ΤΩΝ ΤΡΙΣΑΠΟΛΕΩΝ ΚΑΙ ΣΤΕΦΑΝΗ-
ΦΟΡΟΝ ΚΑΙ ΙΕΡΕΑ
ΤΙΒΕΡΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗ-
ΓΟΝ ΠΡΩΤΟΝ ΔΙΣ
ΚΑΙ ΑΓΩΝΟΘΕΤΗΝ ΔΙΑΡΙΩΝ ΕΝΔΕΙ-
ΑΣ ΓΕΝΟΜΕΝΗΣ
ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΔΗΜΟΝ ΜΕΤΑΛΛΟΥΤ-
ΧΙΑ ΧΡΗΣΑΜΕΝΟΣ

ΕΚ ΤΩΝ ΙΔΙΩΝ ΕΙΣ ΕΠΙΚΟΤΦΙΣ-
ΜΟΝ ΕΚΑΣΤΩ ΠΟΛΙΤΗ

ΕΧΑΡΙΣΑΤΟ ΜΟΔΙΟΝ ΚΑΙ ΠΑΣΑΣ
ΑΡΧΑΣ ΦΙΛΟΤΙΜΩΣ

ΤΕΤΕΛΕΚΟΤΑ ΤΗ ΠΑΤΡΙΔΙ. i. e.

*Lucium Julium Bonnatum Virum ex proa-
vis magnum patriæque amantem, Pontifi-
cem Asia Templorum quæ sunt Sardibus in
Lydia, & Sacerdotem maximi Jovis urbis
protectoris, bisque Pontificem Trisapoleôn,
Stephanephorum ac Sacerdotem Tiberii Ca-
saris, nec non primum militia Ducem, Festo-
rumq; Diariorum Præsidentem, qui cum anno-
na caritas supervenisset, erga populum libe-
ralem, munificumq; se præstitit, ex sua pecu-
nia ad sublevationem unicuiq; civi frumenti
modium largitus est, omniaq; munia bonori-
ficè pro patria obivit.*

Sic Athletæ aut qui artem quandam mecha-
nicam profitebantur, in Epitaphiis lauda-
bantur, uti sæpius citatus Sponius refert fol.
364. & 367. cujus Latina verba ita sonant è
Græco tralata:

MARCUS TULLIUS — —

APAMENSIS BITHYNIÆ, ATHENI-
ENSIS,

CORIN-

CORINTHIUS, SMYRNÆUS
SOLUS ET PRIMUS A PRINCIPIO
MUNDI

ATHLETÆ;
QUI VICIT SEQUENTIA CONTI-
NUO CERTAMINA,
PANHELLENIA, OLYMPIA, ISTHMIA
HADRIANALIA ROMÆ,
SMYRNÆ COMMUNE ASIÆ &c.
VICIT AUTEM PROPOSITA ET
DIFFICILIA
CERTAMINA TRIGINTA QUINQ;
DEFUNCTUS ANNORUM XXXII.
MENS. III.

MARCUS TULLIUS EUTYCHES
FECIT EJUS FRATER
LOCUM DEDIT CLITORIS.

De fabro lignario inscriptio legitur in co-
lumna Constantinopoli ex Archipelago al-
lata:

Π. ΒΕΙΘΗΝΟC
ΕΡΜΗCΚΛΕΙΝΟ
ΠΗΓΟC ΝΕΩΤΕΡΟC
ΕΝΘΑΔΕ ΚΕΙΜΑΙ
ΠΑΡΟΔΕΙΤΑ ΧΑΙΡΕ.

i. e. *Publius Bitinus Hermes Faber Ligna-
rius junior hic jaceo Vale Viator, Visun-*

tur in ipso marmore sculpta artis Lignariæ instrumenta, dolabra, circinus & norma, ut hujusce viri indicetur professio. Plura quide ejusmodi Inscriptionibus legere cupit, adeat sæpe citati Jacobi Sponi *Myscell. erudit. antiq. fol. m. 331. seqq.*

§. 4 Epitaphia hæc quoque coronis fuisse ornata testatur *Lucian in Nigrino pag. 63.* ἐνιοὶ δὲ αἰτ, καὶ τέφρην τὰς στήλας ἀνθεσθαι. *Quidam cippos sive columnas quoque coronari fertis præcipiunt.* Imagines præterea fuisse depictas, iidem ut titulos quoque descriptos iisdem Epitaphiis, ostendit in *Necyomantia pag. 119.* his verbis: 'Οἱ δὲ τὰς πολυτελεῖς τὰς τοὺς ὑψηλὰς τάφους ἔχοντες ὑπὲρ γῆς, καὶ στήλας καὶ εἰκόνας καὶ ἐπιγραμματα, ὅθεν πρῶτοι παρ' αὐτοῖς εἰσι τῶν ἰδιωτῶν νεκρῶν. i. e. *Isti, qui magnificos altosque tumulos habent super terram, & columnas & imagines & titulos, nihilone sunt apud inferos plebejis quibuslibet umbris honoratiores.* Varias autem imagines poluerunt; præprimis ubi nulla inscriptio erat, ibi symbolis aliquot inculptis elogium mortuo faciebant, ut in epigrammate *Antipatri in Lysidicam:*

Μασίω περ σὺ τίς ἐπὶ σωλῦτιδι πέτρα.

Λυσιδίκα, γλυπτὸν τὸν δ' ἐχάραξε νόον. *In-*

Insculpta autem hæc fuere in eo cippo symbola, frena, capistrum, gallus gallinaceus, tanagraeus. Mentem eorum sic ipse aperit, ut hæc legenda sunt:

Τὰν μὲν ἀνεγρομένην με ποτ' εἶεα νύκτερος
 ὄρνις

Ἄνις δ' αὐδάσει δάμοτος ἡνιόχον,

Ἰππασὴς δ' ὅδε κημὸς αἰίσεται ἔ πολύμυδον

Οὐ λάλον, ἀλλὰ καλᾶς ἔμπλεον ἡσυχίης.

Gallinaceus vigilantem indicabat: frena domus moderatricem: capistrum taciturnam. In alio ejusdem de quadam femina *Myro* nomine:

Μὴ δάμβει μάστιγα, Μυρᾶς ἐπὶ σήματι λένουσων

Γλαῦκη, βίον, χερσὶν ἁῖνα, δοᾶν σκεῖλα κα

Arcus magistræ domus intentam eam mulierem fuisse ostendebat, canis liberorum amantem: lorum servorum castigatricem: anser domus custodem: noctua Palladis ministræ in opere textorio. Alius cui nomen erat *Alexander* oriundo *Chius*, & ephebus mortem obierat, hoc ipsum in cippo tumuli expressum fuit novem talis, quorum quatuor situ suo jactum, qui vocabatur *Alexandri*, referebant: alii quatuor jactum illum exhibebant, qui ἑφῆες dicebatur. Unus
 unio-

unionem indicabat, qui Gracè appellatur
 χῖος.

Ὡς εὖ φθίμενον τέον ἀκριτα καὶ τὸ κυβευθῆν

Πνεῦμα διὰ φθυγκτῶν εἶπέ τις ἀεραγάλων.

Instrumenta artis sepulcro inculpta saepe ar-
 tificem declarabant ut antea dictum in in-
 scriptione fabri. In columella *Archimedis*
sphæra & cylindrus conspiciebatur. Quo
 indicio cognovit *Cicero* ibi sepultum *Archi-*
medem. Apud *Setas* tumulum *Homeri* de-
 monstravit olim candida capra, quod *Mani-*
bis ejus capra parentarent *Setæ*. *Varro A-*
gell. lib. 3 cap. XI. Homeri imagini hoc epi-
 gramma distichon apposuisse narratur:

Capella Homeri candida hæc tumulum
indicat

Quod hæc Setæ mortuo faciant sacra.

Sic constat *Diogeni* canem sculptum esse,
 quemadmodum *Diogen. Laërt. testatur lib.*
6. pag. 415. de Diogen Cynic. scribens: ἐπέ-
στησαν τε αὐτῷ κύονα, καὶ ἐπ' αὐτῷ λίθῳ Παριῶ
κύονα: Erigentes autem super illius tumulum
columnam, canem desuper ex lapide Pario
sculpservnt. Jul. Polli hæc in 8. Onomast.
cap. 7. refert: Τῶν δὲ ἀγάρμων λυτροφόρος τῷ
μνήματι ἐφίστατο κόρη, ἀγῶν ἔχουσα ὑδρίαν, ἢ
πρῦχον,

πρῶτον, ἢ κρῶσθον, ἢ κάλπιν. τὴν δὲ ἐφισταμένην εἰκόνα, εἴτε λυτρεφόρος εἴη, εἴτε ἄλλη τις ἐπὶ σήμην Ἰσαῖος κέκληκεν. i. e. *Inniptarium monumento adstabat puelle aquigera, vas habens iquarium scil. guturnium, urnam aut pelvim, insistentem autem tumulo imaginem sive aquigera esset, sive alia quapiam, statuam Isæus vocavit.*

§. 5. Cujusmodi autem fuerint Inscriptiones Epitaphiorum, quorum paulo ante mentionem fecimus, & jam adhuc pluribus perlustrabimus, ferè patet ex his *Theophrasti Ethic. Charact. c. 13. περὶ πειραγίας* i. e. *de sedulitate ineptia* his verbis: Καὶ γυναικὸς inquit, τελευτήσεως, ἐπιγράψαι ἐπὶ τὸ μνῆμα, τῷ τε ἀνδρὶ αὐτῆς, καὶ τῷ πατρὶ, καὶ τῇ Μητρὶ καὶ αὐτῆς τῆς γυναικὸς ἑνὸμα, καὶ πασαπὴ ἐστὶ, καὶ προεπιγράψαι ὅτι ἔτοι πάντες χρῆστοι ἦσαν. Quod si uxor obierit, monumenta ejus & mariti, & patris & matris nomina inscribet, itemq; cujas ipsa sit; tum hoc elogium insuper adjiciet: SINGULARI OMNES ISTI PROBITATE ERANT. Apud *Homerum Iliad. n. v. 89. Hectoris* epitaphium legitur, quod sibi exstrui præceperat, antequam cum *Ajace* congredereur:

Ἀνδρὸς

Ἄνδρὸς μὲν τόδε σῆμα πάλαι κατατεθνεῖωτο
 Ὅν ποτ' αἰετεύοντα κατέκτανε φαίδιμος Ἥκτωρ
 Ὡς ποτὶ πρὸς ἐρέει. Τὸ δ' ἐμὸν κλέος ἔ ποτ' ὀλεῖτο
Viri quidem hoc monumentum est jam diu
defuncti,

Quem olim præstantem fortitudine occi-
dit illustris Hector,

Sic olim aliquis dicet: mea autem gloria
nunquam peribit.

Apud Platonem in Phædro hoc habetur
Phrygiæ Medici Epitaphium pag. 352.

Χαλκῇ παρθένος εἰμί. Μίδα δ' ἐπὶ σήματι
 κεῖμαι

Ὅφ' αἶν υἰῶς τε νάη, καὶ δένδρεα μακρὰ τεθνήκῃ

αὐτῷ τῇδε μένου, πολυκλαύτη ἐπὶ τύμβῳ

Ἀγγελίῳ παύσῃ, Μίδας ὅπ' τῇ δε πίδαπται.

Id est:

Aeneas virgo, Midæ regis sum imposta se-
pulcro

Dumque fluunt fontes, arbor dum celsa
virescit,

Aeternum durans lugubre insisto monu-
mentum

Atque Midam viatori narro hic esse se-
pultum.

Notatu dignum est etiam, quòd veteres tu-
mulis

mulis mortuorum aut versus, aut solutum
aliquid inscripserint. *Diyllus apud Athen.*
lib. 4. vertente Natali:

*Hoc jacet in tumulo dulcis Theon ille mo-
naulos*

Scenis & mimis gratia multa viris.

*Vopiscus in vita Probi: Ingens ei sepulcrum
elatis aggeribus omnes pariter milites fece-
runt cum titulo ejusmodi inciso marmori.*

*Hic Probus Imperator & verè
probus situs est, victor gentium,
victor etiam tyrannorum.* Obser-
vandum autem, id, quod *Virgil. Bucolic.*
Eclog. 5. vocat Carmen, Euripidem in Tro-
ad. vocare Epigramma. Nam ubi *Hecuba*
queritur de *Astyanacte* interfecto à *Gra-*
eis sic ait:

— — — — — πῆ καὶ ποτε

Γράψεν ἂν σὲ μυστοίος ἐν τάφῳ;

Τὸν παῖδα τὸν δ' ἔκτειναν Ἀργεῖα ποτε

Δείσαντες αἰσχρὸν τὸ ἐπίγραμμα ἐν ἑλλάδι.

i. e. — — — — — quidnam

Scribebas de te Poëta in sepulcro?

Hunc puerum interfecere Argivi olim

Timentes: turpe fuerit epigramma hoc.

Clau-

Claudebatur autem epigramma unico disticho, quod genus epigrammatum venustum dicente sic *Cyrell. lib. 1. Epig.*

Πάν καλὸν ἐστ' ἐπίγραμμα τὸ δίπλον. Ἦν δὲ
παρέλθης

Τὸς τρεῖς ῥαψώδεις ἔκ ἐπίγραμμα λέγεις.

Omne epigramma venustum est distichum, ubi auferis ultra

Dulce poema facis, non epigramma facis.

Ex quo *Cyrelli* carmine notat *Gifanius ad lib. 7. 11.* id de *Epitaphio* capiendum, monetque elogium tenebre, quod supra distichon excurret non esse verum elogium. Mitto, an id debeat colligi ex eo epigrammate *Cyrelli* (cū fortasse Græcus non tantū de epitaphio sed de omni loquatur epigrammate) sed certè quod colligitur, bene habet. Nam illa sunt pulcherrima elogia defunctorum, quæ duobus tantū versibus includuntur. Probat hanc rem *Virgilii* autoritas in *Eclog. 1. & Culic. Theocr. lib. 1. Thucydi: lib. 6. Herod. lib. 7.* qui in defunctorum epitaphio, quod unico absolvit disticho, ut notet illud esse epigramma ait, ἐπιγίγανται γράμματα. *Non. lib. 11. Dionys.* ubi *Carpis & Calami* epitaphi-

taphium duobus versibus includit. sicut & epitaphium Hymni Pastoris *lib. 15*. Indè signatè *Propertius* de suo tumulo *l. 1. Eleg. 10*.

*Et duo sint versus: qui nunc jacet horrida
pulvis*

Unius quondam servus amoris eras.

Omitto epitaphia *Ausonii*, *Græcorum* epigrammatum, *Inscriptionum Smetii*, in quibus plurima invenias duobus tantum versibus inclusa.

§. 6. Amplius de *Epitaphiis* *Plato* ita sanxit *lib. XII. de Legibus*: *Χῶμα δὲ μὴ χωνύναρ ὑψηλότερον πέντε ἀνδρῶν ἔργον, ἐν πέθε' ἡμέραις ἀποτελούμενον. Λίθινά δὲ ἐπισήματα μὴ μέισω ποιεῖν, ἢ ὅσα δέχεσθαι τὰ τῷ τελευτηκόῳ ἐγκώμια βίῃ μὴ πλείω τετράγων ἡρώϊκῶν σίχων. Agger non altior sit eò cumulo, quem viri quinque diebus quinque construere possunt. Lapidēs quoque superstruantur non majores, quam ut possint vitā defuncti laudes, quatuor solum heroicis versibus editas comprehendere. En! hīc quatuor versus enumerantur; unde patet, quòd non tantum duo usurpati fuerint. Denique de *Sicyoniis* prodidit *Pausan. lib. 2. histor.* qui *Corinthiac* inscriptus est, quòd epitaphiis & inscriptionibus nullis prorsus fuerint*

fuerint usi, quemadmodum solerent *Græci*. Verba ejus ex versione *Friderici Sylburg* hæc sunt: *Ad hunc ferè modum suorum cadavera condunt Sicyonii; Corpus terrâ contegunt, deinde lapideâ basi exstructâ columnas erigunt, quibus fastigia vel (ut Græci vocant) aquilas imponant: Eâdem propè specie, quâ sunt templorum culmina. Inscribunt verò sepulcris planè nihil. Sed ejus quem extulerunt nomen appellantes, patris mentione prætermittâ, illum valere jubent. Terrâ injectâ & humato cadavere precabantur, ut terra levis sit. Quo ritu nihil ferè frequentius in veterum Scriptis & literatis lapidibus reperitur. Hâc itaque formulâ tam *Latini* quàm *Græci* usi sunt. de Latinis vid. *Tibull. lib. 11. Eleg 4. Propert. l. 1. Eleg. 17. Martial lib. 6. Epigr. 68 & Epig. 36.* Plærumq; autem literis initialibus solebat denotari *S. T. T. L.* Sic *Chorus* in *Euripid. Alcest.* — — κῆρα σοι χθὼν ἰπάρκω πέτρε, γῆραι. ex versione *Phil. Melancht. p. m. 349. Levis terra cadat supra te.* de quo ritu cùm plurima tractaverit *Job. Kirchman. de Funer. Rom. lib. 3. cap. 9. apag. 379. usque 384.* itaque Lectorem ad istum Autorem remittimus.*

CAPUT XVI.

De

INFERIIS. SEU
SACRIFICIIS MOR-
TUORUM.

§. I.

Modus sacrificandi Diis inferis seu mor-
tuorum erat, ut in effossa scrobe illis
immolaretur, scil. quia inferiæ fiebant Diis
non terrestribus, sed subterraneis, quibus
βόδες i.e. *scrobes* effodebant, teste *Porphy-*
rio in antro Nymphar. pag. 108. Immolaba-
tur autem inferis, ne nocerent, illudque sa-
crificium *ναδαισμός* appellabatur. *Inferi*
enim omnium malorum auctores credeban-
tur, ceu id ex *Sophocl. Electra* facile cogno-
scendum. Cum igitur animas mortuorum
Diis adscriberent, uti inscriptio vetustissima
id confirmat hoc modo:

PORTITORI PLUTONI ET PROSERP.

HAVE JULIA. C. FIL. MAXIMA

FOELIC. DOM. TORMENT. SALON

ANIMULA.

DULCIS ANIMULA SUAVIS ANIMULA

IN

INDEORUM NUMERUM RECEPTA
UNDE TALE ET CUI TALEM

V. A. LIX. MEN. VI. DIES.

XII. HORA NOC. IX.

Ita etiam sacrificia immolabantur. Dice-
bantur hæc sacrificia *Inferia, Exequia.*

Beroald. schol. in Suet. Ner. item *Feralia*,
quibus inferis defunctisque officia fereban-
tur, vel quod pecudes iis ferirentur. Pertin-
et hûc *Novendiale* sacrificium, à nono die
à morte ita dictum, quo funerationis solen-
nia fiebant, vide *Saubert. tract. de Sacrific.*
pag. m. 115. *Inferia* sacrificia sunt, quæ Dîs
Manibus inferebant. Gloss. *inferia χοαί* In-
ferilia *καταχθόνια*, *εικοσμίσματα*: ab *εικομή-
ζειν* inferre. vid. *Martin. Lexic. Etymol.*
Feralia Deûm Manium dies in Februario a-
pud Romanos. *Varro lib. 6. de Lingu. Lat.*
Feralia ab inferis, inquit, quod ferunt tum-
epulas ad sepulcrum, quibus jus ibi parenta-
re. Sic sacrificia, quæ pro mortuis impen-
debantur, Justa antiquitus fuisse appellata,
nemo ignorat, unde *Ovidius lib. 2. Fastor.*
Hanc, quia, JUSTA FERUNT, dixerunt
Feralia lucem. Et *Cicero Orat. pro L. Flacc.*

JUSTA *Catiline* facta sunt. *Plinius* quoque *lib. 2. cap. ult.* Eæ cum secutis diebus JUSTA PERAGERENT. Et iterum *lib. 10. c. 2.* Principioque *justa* funeri priori reddere, & *Antonius Constantius lib. 2. Fastor.* *Ovid.* Numa Pompilius quidem, ut dicimus, statuit, ut hoc mense JUSTA Diis Manibus solverentur. *Herodian.* demum *lib. 4.*

Sed in primis tamen JUSTA parenti persolverunt.

Justa itaque dicebantur hæc sacrificia, quia justitiæ titulo animabus debita defunctorum existimabantur. *Ambrosius Calepin.* Sic explicat: JUSTA sacrificia, quæ mortuis impenduntur, ita dicta, quod JUR E fierent his, qui de nobis viventes bene meriti fuerunt. Et *Chrysothemis* apud *Sophoclem*, cum eam *Electra* orasset, ut ad sui genitoris sepulcrum nonnullas offerret oblationes, promisit se id facturam causæ justitiæ id exposcente:

Δράσω, τὸ γὰρ δίκαιον ἐκ ἔχει λόγον

Δυσὸν ἐρίζειν, ἀλλ' ἐπιστεύδεν τὸ δρᾶν.

Faciam, nam cum causa justa est, nihil attinet disputare, sed decet rem exequi. plur. vid. in *Chrysanth. Solar. Pentateuch. mort. lib. fol. m. 87. edit. Patav. 1645.*

§. 2. Progredimur ad locum, ubi hæc sacrificia peracta fuerunt, & si rem perpendimus terra tuit effossa. Audiamus *Sanberum de Sacrific. cap. 15. pag. mih. 340. ex Eustathio* ita loquentem: Si *superis* immolaretur, aræ exstructæ conspiciebantur; terrestribus, terra plana; si *inferis*, effossa terra, quibus calculum addit *Lactantius*, qui hoc modo loquitur: Tria sunt in sacrificiis loca, per quæ piaculationem facimus. Scrobiculo facto inferis; aris terrestribus sacrificamus; cœlestibus exstructis focis. Superorum tot extant aræ, ut *ὁκ τὸ ψάμμι χοινίον ἐλέκειν*, qui eas colligere vellet, videretur. In terra *Pallidi* Palilibus fœnum incendebant rustici, ut docet *Persii Scholiast.* Ita *Ἀποβάμια* sacra erant Græcorum, non in altari, sed in plano solo aut pavimento peragi solita. Ara *Consi* dei sub terra fuit, quod consilia oporteret esse secreta. vid. *Boxhorn. quest. 39.* Cæterùm de terra effossa in inferorum supplicationibus *Apollonius lib. 3. Silius Ital. lib. 13. Punic.*

Inducit Iuvenem, ferroq; cavare refossam

Ocyus urget humum.

Senec. Oedip. 3, 1.

*Tunc fossa tellus, & super rapti rogis
faciuntur ignes.*

Ovid. lib. 7. Metamorph.

— — *statuitque aras è cespite binas
Dexteriore Hecates, at levâ parte Ju-
venta:*

*Has ubi verbenis sylvaq; incinxit agresti
Haut procul egestâ scrobibus tellure duab;
Sacra facit &c.*

*Habebant etiam Inferi cum scrobibus aras
uti testatur Senec. Med. 3.*

*Vocetur Hecate! sacra lactifica adpara
Struantur ara; flamma jam tectis sonet.
Plura qui desiderat, evolvat citat. Saubert.
de Sacrif. pag. m. 348. seq. Et hanc aram
Græci vocabant ἱεράειν teste Francise Rous-
in Archaeol. Attic. lib. 5. cap. 31. pag. m. 266.
vel ἱεράειν. Notum itaque est, quòd in
scrobibus & effossâ terrâ sacrificatum fuerit
Diis inferorum. Ulysses apud Homer. 11.
Odys. facturus sacra inferis, præmittit βόσπον
ῥεῦξα scrobem fodi. Ab Homero Apollon.
lib. 3. in simili sacro de Jasone, ἑξέγον ῥεῦξας.
Orpheus in Argonaut.*

*Χάσσω ἐπὶ πλακόεντι βόδεον τρίτοιχον ῥεῦξας
Effodi triplicem campum super equore fossam.*

Allu-

Alludens ad hæc sacra dixit *Philostatus in Heroicis*: *Ἡκιστα γὰρ πρὸς αἵματι τέ καὶ βόθροις αἱ ψυχὰς ψεύδονται*: animæ ad sanguinem & foveas non mentiuntur. Et lib. 6. c. 6. ita ait: *Θεοὶ μὲν γὰρ χθόνιοι βόθρους ἀσπάζονται, καὶ τὰ ἐν κοίλῃ τῇ γῆς δρωμένα*: *Dii terrestres foveas amant & sacra in cavis terrarum.*

§. 3. Quod ad ipsa Sacrificia attinet, illa velerant (1) *sterilis vacca*, cujus sanguis effundebatur uti testatur *Homer. Odysf. 11. v. 521.* ubi *Ulysses* ait:

*Πολλὰ δὲ γυνῆμιν νεκρῶν ἀμνηνὰ κάρυναι
ἔλθων εἰς ἰθάκην, σείσαν βῆν ἥτις ἀρίστη
ῥίξω ἐν μεγάροις, πυρὴν τ' ἐκτεπληθέμεν ἑσθλῶν.*
l. e.

Defunctorum animis supplex sum multa precatus

Inq; Ithaca sterilem vaccam mactare domisum

Pollicitus, multisq; pyram contexere donis
Virgil. lib. 6. Æneid. vers. 251. terè eadem habet ita canens:

— — *sterilemq; tibi Proserpina vaccam.*

Ita *Virgilius* *Homerum* secutus, vaccam sterilem dicat in ferali sacro ut *Apollon. ἑντομαμήλων*. Nam sicut castrati mares, i. e. ver-

veces inferis sacrificabantur, ut infœcundi:
 sic *Proserpinæ* sterilis vacca propter eandem
 infœcunditatem, quod *Servius* aliique in-
 terpretantur, vel (2) *nigra ovis*, uti *Senex*
 iste apud *Euripid. Electr. v. 513.* ad tumu-
 lum *Agamemnonis* hoc factum asserit:

Πυγὰς δ' ἐπ' αὐτῆς οἶν μελάγχχιμον πόκῳ

Σφάγιον ἰσείδον — — — — — i. e.

ex versione *Philip. Melanthon. pag. m. 1020.*

Forrò ad ipsum rogam ovem nigro vellere
Victimam vidi.

Cui adstipulatur *Seneca in Oedip. v. 556.*
 ita scribens: *Nigro bidentes vellere atq; atra*
boves retrò trahuntur. Ex his constat in
 hostiis his, quæ Inferis, *Bellonæ &c.* mac-
 bantur, nigrum colorem eminuisse, id quod
 ex probatis Autoribus probari poterit. *Spar-*
tian. in Severo cap 22. primum ad *Bellonæ*
 templum, inquit, ductus est, deinde hostiæ
 furvæ sunt adplicitæ *Tibull. lib. 3. Eleg. 5.*

Interea nigras pecudes promittite Diti.

Virgil. lib. 5. Aneid.

Nigram hyemi pecudem, Zephyris felici-
bus album

— — — *totidem nigrantes terga juvencos*
Vinaque fundebat pateris animamque
vocabat *Anchs-*

*Anchisæ magni, manesque Acheronte re-
missos.*

Idem lib. 6. Æneid.

*— — Nigrantes terga juvencos
Constituit*

De more scil. quo Diis inferorum atræ ho-
stia offerebantur juxta Porphy. versus:

Τρεῖς μὲν ἐπιχθονίοις, ἑρεῖς δ' ἑρηνίοις θεοῖς
Φαίδρα μὲν ἑρηνίοις, χθονίοις δ' ἐκκαλίζκια
χεῖρ.i. e.

*Hostia terna Deis alba est mactanda su-
premis:*

*Terna quoque at furvo terrestribus atra
colore*

& Philistratum qui in Heroic. 'Οι Θετταλοι
ἐταγίσματα, καὶ ἐπεμποι ἄρνα μέλανα. Thessali
parentalia nigrumq. agnum miserunt. conf.
Hadr. fun. cent. 5. adag. 56. Saubert de Sa-
crif. cap. 18. pag. mih. 420. Francisc. Rous
Archæolog. Attic. lib. 5. c. 31. pag. m. 266
Causam cur atra vel furva animalia immola-
ta fuerint, reddit citatus Rous c. l. his verbis:
The reason why they made choyce of
this colour was either because it sui-
ted best with mourning: or because
it was to the black gods of the dard.

quia hic color aptissimus in luctu erat, seu quia attris immolabantur Diis, cui calculum addit *Arnobius lib. 7.* his verbis: *Quæ in coloribus ratio inest, ut merito superis albas, illis atras conveniat nigerrimasque mactari? Quia superis Diis atq; hominum dexteritate pollentibus color letus acceptus est, ac felix hilaritate candoris: at verò Diis lavis sedesque habitantibus inferas, color furvus est gravior, & tristibus suspectus è fucis.* Rationem aliam Hippocrates suppeditat in libr. de Morbo sacro, cùm ait: colore nigro significari mortem *ἡνελωδὸς γὰρ τὸ μέλαν.*

§. 4. Tempus sacrificandi inferis erat (3) *nocturnum*, quia *Plutoni* sacra noctu fiebant. *Servius*, quæ totâ nocte arderent. *Turnebus lib. 28. cap. 44.* ait, recepti moris fuisse, ut sacra *Plutonis* noctu celebrarentur, advocatque *Valer. lib. 2. cap. 1.* apud quem fiunt hæc sacra, *continuis tribus noctibus.* Et *Apollon. 3. Argonaut.* apud quem *Jason* peracturus hæc sacra, non prius illa aggreditur, quàm — — *ἑλίκης εὐφρογέος ἀσέρες ἀγρυπνοῦντι* — — *Versa sunt stelle Helices Urse splendens.* Hûc referimus *Statium 4. Thebaid.* loquentem de hoc sacro: *Nocturniq;*
canum

canum gemitus; & Senec. qui in Oedip. locum eligit ita tenebrosus, ut nocti esset similis, ait enim, *præstitit noctem locus*. Apud Ovidium lib. 7. *Metamorph.* Medea ad se sacra ista accingit, cum — — homines volucresq; ferasq; Solverat alta quæes. Sed Silius unus, quod sciam, signat, quæ esse deberet noctis pars, videlicet post transactam mediam. Ita enim Maga præcipit Scipioni:

*Vade age, & à medio cum se vox humida
cursum*

Flexerit, ad fauces vicini castas Averni

Duc prædicta sacris duro placamina Duri.
Diximus hæc sacra debere esse noctu & quâ parte noctis. in *Alexandr* Eumenidum sacra nocte mediâ apud *Æschyli* & *Sophocl.* interpretes reperimus. *Lucan. lib. 5. Pharsal.* Vidit flammifera confectas nocte Latinas, conf. *Saubert. de Sacrif. cap 5. pag. m. 96.* Aliam quoque suppeditamus Lectori circumstantiam ex *Philostrat. lib. 7. de Vita Apollon. cap. 10.* ubi accusatur *Apollonius*, fecisse sacra necromantica noctu desinente mense. Hoc enim ipso indicat moram. Itaq; fiebant sacra hæc noctu, circa noctem mediam

diam & desinente mense. conf. *Chrysanth. Solar, in Pentateuch. mortuor.* ubi plura.

§. 5. Viso tempore sacrificandi, progredimur ad (4) *modum mactationis* victimarum harum. Inter percutiendum itaque in cælitum sacrificiis collum victimæ, si minor esset victima, refringebatur; si major à *Poparum* altero, qui in terram procumbebat, caput ejus elevabatur. In *inferorum* verò sacris supprimebant caput hostiæ, ut terram intueretur. conf. *Saubert. cap. 19. de Sacrif. pag. m. 468.* Verùm hîc notandum, quòd non semper percussio hostiæ fuerit victimariorum & poparum, sed interdum magnorum Principum. Firmamus hoc ex *Athenæo*, qui *lib. 14.* ita scribit: 'Αγαμέμνων παρ' Ὀμίρῳ Θυεῖ βασιλεὺς: *Agamemnon Rex apud Homerum sacrificat:* & postea idem notat ex *Trasymede* filio *Nestoris*, qui pro patre jam sene neque valente id muneris præstare, ipse securim arripit, & κόπτει βέν *bovem* ferit. Apud *Philostrot. lib. 6. de Vita Apollon. c. 15.* Domitianus Imperator sacrificabat. Sed & sacra nocturna *Iason* quoque perfecit apud *Apollon. 3. Argonaut.* De instrumento quod culter erat videndus de la Cerda *Commen.* in

in Virgil. Georg. lib. 3. fol. m. 464. & lib. 6. Æneid fol. 634. ubi plura de forma ejus. conf. Sambert. de Sacrif. cap 19. pag. m. 470.

§. 6. Qui igitur attentè Poëtas Græcos legerit Sophoclem, Euripidem, Homerum aliosque, is inveniet lex præcipuas res contineri nomine inferiarum videlicet, Aquam, Mel, Lac, Vinum, Sanguinem, Comas. De aqua nihil dicam, quia jam Kirchmannus in libro de Funeribus Romanorum pluribus egit; De aliis placitum loqui distinctiùs. Illustris est locus Euripid qui habetur in Oreste, ubi Helena ita ad Electram verba facit:

Καὶ λάβε χοαῖς

Accipe inferias has in manibus, κομαῖς
ἐμαῖς,

Ἐλθῶσα δ' ἄμφοι τὸν κλυταμνέστρας τάφον,
Μελίκρατ' ἄφες γάλακτος, οἶνον πόντ' ἄχνην
Καὶ σᾶς' ἐπ' ἄκρῳ χώματος, λέξον τάδε,
Ἐλένη σ' ἀδελφὴ ταῦτα δωρεῖται χοαῖς. Ἔ
comas meas

Pergensq; ad sepulcrum Clytemnestra
Demitte ibi mel cum lacte mixtum, & vi-
ni spumam

Et stans in summo tumulo dices ista,
Helena soror donat te his inferiis.

San-

Sanguinem, quem hīc omisit, habes in *Iphigen. in Taur.* ubi *Iphigenia* ipsa

— — ὦ τὰς δὲ

Χοὰς μέλῳ, κρατῆρά τε

Τῶν φθιμένων

Ἵδραίνειν γαίᾳ ἐν νώτοις,

Πηγὰς τ' ὑρείων ἐκ μόχλων;

Βάκχῳ τ' οἰνηρὰς λοιβαὶς

Ξυθαῖν τε πόνημα μελισσῶν

Ἄνεκροῖς δελκίῃα κείται.

id est:

Cui (id est fratri Orestī) has

Inferias pato, poculumque

Mortuorum,

Ut in terra dorsum effundam

Fontes (sanguinis) ex montanis vitulis,

Bacchi vineam libationem

Et flavarum labores apum

Hæc sunt, quæ mortuos placant

Et in *Troad.* de eadem re loquens: Ἄιμα γῇ

δωρήσεται, sanguinem terræ donabit, Seneca

in *Oedip.* Sanguinem libat focis. Ratio hu-

jus moris duplex. Prima *S. Augustin.* de

C. D. quia sanguinem amare Dæmones cre-

duntur; altera Interpretis *Statii*, nam san-

guis propriè videtur esse possessio animæ, un-

de & exlangues dicimus mortuos. Addi-

mus

mus de sanguine effuso in scrobem, quod
hujus effusione mortuorum animas evocare
voluerint. Cur autem *Lac* in inferiis fue-
rit additum, *Porphyrius* in antro *Nymph.*
hanc rationem reddit: *Caterum*, inquit, se-
cundum *Pythagoram* animæ sunt in turba il-
la sonniorum, quam inter lacteum circulum
congregari asserit: cui id nomen ab anima-
bus, quæ in generationem delapsæ lacte nu-
truntur: Et hanc ob causam illos, qui ani-
mas evocant, lac mulsum in libationibus ad-
bibere. Sic & capillorum mentionem facit
Sophocles. Comas autem esse verè inferias,
fatis indicat *Euripid. Phœniss.* nam illas vo-
cat ἀταρχάς. Itaque nescio, cur multi co-
mas excludant ab inferiis. Ausim affirma-
re, nihil frequentius ab uno *Euripide* iuduci
inter inferias. Clarissima quoque sunt ver-
ba *Heliodori* lib. 6. τὰς ἐπιφέρω χοάς, καὶ αἶ-
μα ἔτιλλε τὰς τρίχας: Inferias adfero, & sta-
tim vellebat crines. Et lib. 7. καὶ ἐπιφέρω
χοάς ἐν τῶν ἐμαυτῆς πλοκάμων: De in infe-
rias capillos mei capitis. Hæc testimonia
Kirchmannum aliosque revincunt. Pro-
priè Inferiæ erant, quæ igne absumebantur.
Indè *Sophocles* in *Electr.* Inferias absolutè

vocat.

vocat ἔμπυρα ignea. Rogat enim Eiectra
 sororem Chrysosthemem. *Quonam vadis?*
aut quo fers ista ἔμπυρα ignea? Illa verò re-
 spondet: *Mater mittit me, ut patris tumulo*
χρῆς inferias adferam. Hinc constat, quòd
 prius nominet ἔμπυρα quas postea χρῆς: Et
 hæc est ratio, cur comæ inter inferias nume-
 rentur, nam illæ quoque igne absumeban-
 tur. vid. *De la Cerd. Commentar. in lib. 9.*
Aeneid. Audiamus Francis. *Rons Archaeo-*
log. Attic. lib. 5. c. 31. pag. mih. 266. edit.
Oxonienf. At the same time they offe-
 red down both their haire / and the
 Bristle – haire of the beast / which
 grew upon his fore – head / Ἀπαρχὰς
 scilicet αἱ ἀψίχης τὸ ὅμοιον ἀφοβούμενοι that
 they might not give tye dead / either
 that / which had life in it self / or that /
 which could beget it in another thing.
 Setæ hæ peculiari nomine vocabantur ἀπαρ-
 χὰς & oblatio harum ἀπάρχεσαι. Evulsis
 enim setis coniectisque in ignem, statim ho-
 stia maclabatur teste *Homero Odysf. 14. su-*
bulcus maclans suem:

Ἄλλ' ὅγ' ἀπαρχόμενος κεφαλῆς τριχῆς ἐν πυρὶ
 βάλλει. i. e.

Sed

*Sed hic incipiens, capitis crines in ignem
jecit.*

Et Odysf. 3. is qui sacrum facit:

*Εὐχῇ ἀπαρχόμενος κεφαλῆς τρίχας ἐκ πυρὸς
βάλλον.*

*Supplicavit incipiens, ex capite pilos in
ignem iaciens.*

Euripid. in Electr.

*Αἰχμὸς ὀρθὴν σφαγίδα, μεχίαν τρίχα
ταμῶν, ἐφ' ἃ γυὸν πῦρ ἔθηκε δεξιά.*

*Ægysthus rectum cultum (capiens) vi-
tulinos pilos*

*Secans, in lustralem ignem imposuit
dextrâ.*

*Attigit hunc morem inter Latinos Statius
4. Thebaid. pag m. 440.*

— — jamq; ardua ferro

*Signati capita & frugum libamine primo
In vulgus cecidère greges.*

Quem in locum vetus interpres: Designata
capita habentes: prius enim setæ tolluntur,
aut lana, aut coma aris imponitur, & ita qua-
si designatur immolationis victima. Duo
hic observanda sunt. Primum ab *Homero*,
Virgilio, *Statio* dici prima libamina (nam
videlicet Græcus ἀπαρχόμενος) de ista seta-
rum

rum evulsione cùm *Plutarchus* tamen voce
 πρώτας κατὰσπείσεις, non hanc evulsionem
 sed fusionem illam. Alterum, istam evul-
 sionem traduci ab *Homero* ad alium ritum,
 nam apud illum 3. *Iliad* *Agamemnon* ἀγῶ-
 νη κεφαλῶν τὰμνε τρίχας agnorum ex capiti-
 bus abscidit setas. Quæ tamen setæ non
 conjectæ in ignem sunt, sed distributæ Prin-
 cipibus, qui aderant sacro. Nisi quis dicat,
 ab illis in ignem conjectas, & suppressisse
 hoc *Homervm*, atque adeò non abiisse ab
 usitato more. Non solum animalia in sacri-
 ficiu[m] destinata, sed etiam alia, quæ viva re-
 linquebantur in publico funere tondebantur,
 uti *Mardonius* apud *Herodotum*, *Alexander*
 in funere *Hephestionis* fecerunt.
confer. Euripid in Alcest. ubi *Admetus* de-
 tondere jubet bestias in funere mulieris.

§. 7. Quando autem *Libationes*, (de qui-
 bus *Guilielm. Stuckius de Sacrific. Gentil.*
fol. m. 132. seqq. fusè tractavit,) peragebant,
 tumultum circumibant, & mel, lac & vinum
 effundebant è vase seu poculo, & in tumulto
 stabant. In effusione utebantur certis for-
 mulis, ut: *Helena donat has libationes*, simul
 additis precibus, ut *Dii animabus propitii*
 esse

esse velint; quare eligebant ejusmodi liquo-
res, qui placare illos poterant. Munus seu
officium hæc offerendi sacrificia compete-
bat cognatis & agnatis. Hinc nolebant fie-
ri mortuis JUSTA ab inimicis. Ergò vult
Nisus inferias sibi fieri ab amico. Applau-
dit huic rei vehementer locus *Sophocl. in*
Electr. ubi cum *Chrysothemis* filia. *Agamemnonis* ferret inferias defuncto patri da-
tas à *Clytemnestra*, ita *Electra* admonet so-
rorem *Chrysothemis*:

Ἄλλ' ὦ φίλη, τέτων μὲν ἂν ἔχῃς χερσὶν
Τύμβῳ προσέψῃς μηδέν. Ὅυ γάρ σοι θέμις
Ὀυδ' ὅποιον, ἐχθρᾶς ἀπὸ γυναικὸς ἱεῖται
Κλερίσματ', ἐδὲ λυτὰ προσφέρειν πατρί.

*Sed o chara soror, horum quæ manibus
portas,*

*Nihil sepulcro admoveas: non enim fas est
Nec pium, ab inimica muliere afferre
Inferias, aut libationes patri.*

CAPUT XVII.

De

CORONANDIS TUMULIS ET PHYL- LOBOLIA.

§. I.

SUprà vidimus, quòd cadavera coronis fuerint ornata; jam etiam quædam considerata veniunt de coronationibus tumulorum, quæ actio vocabatur στεφανέν & τύμνον & coronæ ipsæ ἐρωται dicebantur, quia ex cujusvis generis floribus terræ colligebantur. Interdum coronas neceiebant ex solo flore *potho* (πόθος) inquit *Athen. lib. 14.* & coronæ vocabantur πόθοι. Audiamus *Carol. Paschal. lib. 2. de Coron. cap. 14. pag. m. 120.* Pothos, inquit, corona ea est, quam nectunt è flore sic appellato; cujus floris duæ sunt species, una est *hyacintho* similis: altera quæ est decolor, utuntur in sepulcris. More etenim priusco sepulcra coronabantur. *Plutarchus de Isid. & Osirid.* *Nistitanem* insulam apud Ægyptum, quæ omnibus inaccessible ac ne navibus quidem fida est, ait, quodam

dam anni tempore, à Sacerdotibus adiri, qui sacrificio ibi peracto, coronant monumentum *Metidis* plantâ umbratum, quæ supergreditur magnitudinem omnis oleæ. Ipsaque adeò proxima monumento loca, aut in quibus exequiæ funebres ducerentur priscâ superstitione coronabantur. Tale est illud, quod in honorem *Achillis* usurpari ait *Philostat. in Heroic.* στεφανώσαντες δὲ τὴν κορυφήν τῆς κολωνῆς, καὶ βόθρυς ἐπ' αὐτῇ ὀρύξαντες, τὸ ταύρον τὸ μέλανα ὡς τεθνεῶσιν ἐσφατλον coronato apice sive summitate jugi, in eo effossa foveâ, nigrum taurum ut mortuo maclârūt. Sed prisco Romano more sepulcra coronis & corollis conlperfa, discimus è *Plutarcho* in funere *Numæ*, ubi dicit, socios & amicos populos concursu facto ad sepulcrum ejus illud publicis muneribus & coronis decorâsse. *Antoninus* apud *Herodian. lib. 4.* ornat sepulcrum *Achillis* στεφάνοις τε, καὶ ἀνθεσι coronis & floribus. Vetus inscriptio in tumulo *Serviliæ* — — cineres quoq; flore tegantur. *Juvenal Sat. 7.* Spirantesq; crocos, & in urna perpetuum ver. *Propert. lib. 1. Eleg. 17.* — — & tenera poneret ossa rosa. *Prudent. in Cathem. Hymn. 7.*

*Nos tecta fovebimus ossa
Violis, & fronde sequenti:
Ticulumq; & frigida saxa
Liquido spargemus odore*

Marcus Aurelius apud *Capitolinum* tantum honoris detulit suis magistris, ut illorum sepulcra floribus semper ornaret. *Pindar. Od. 4. Nem.* loquens de tumulo *Amphitryonis* Ἄνδρες μίτρον conspergunt floribus. *Thessal* apud *Philostратum* in *Heroic.* dabant sepulcro *Achillis* στεφάνους ἀμαεργήτους coronas amaranti. Floribus itaque sepulcra ab Ethnicis cumulata solita, eorum maximè, quos in divinos retulissent, decantatum est. *Domitianus* quosdam interfici iussit, qui ferta in locum, quo *Paridem* saltatorem occiderat, intulerunt. Auctor *Xiphilin. in Domit.* Flores præterea circa sepulcra Martyrum sparsa testantur *Paulinus* aliq; quos recenset *Martin. de Roa de Die natal. Sacr. & prof. pag. m. 658. conf. Job. Doughtei Analect. sacr. lib. 1. pag. m. 271.* Non solùm autem flore, adhibebantur sed etiam frondes ramiq; arborum, vid. *De la Cerd. Comment. in Virgil. Bucol. Ecl. 9. fol. m. 181.* Deniq; Græco more faxum, quod sepulcro imponitur,

coro-

coronari, docet locus *Luciani*; Quid, inquit, prodest super sepulcro lapis coronatus?

§. 2. Cùm igitur constet, sepulcra coronis fuisse ornata; operæ pretium esse duximus varias adducere species, ex quibus coronæ necitebantur. Virorum fortium sepulcra coronabantur *apio*. Hujus moris meminit Author *parœmiarum*, qui citat *Plutarchum* Authorem. Est autem locus *Plutarchi* in *Timoleonte* his verbis: *Timoleonti cum Carthaginiensibus conflicturo occurrebant muli apio onusti, quare milites suspicio incessit malum esse signum, quoniam sepulcra apio coronarentur. Plutarchi verba hæc sunt: καὶ τοῖς στραπώταις ἐπιστῆλθε πονηρὸν εἶναι τὸ σημεῖον, ὅτι τὰ μνήματα τῶν νεκρῶν εἰσόδαιμεν ἐπιεικῶς στεφανῶν σελίνοις. Καὶ παροιμία τις ἐκ τούτου γέγονε, ὅτι ἐπισφαλῶς νοσῶντα, δειδῶς τῆς τούτου τῆς σελίνου. Et milites suspicabantur, malum esse omen (signum) quoniam monumenta mortuorum solemus piè coronare apio. Et proverbium quoddam ex hoc factum est, periculosè ægrotantem opus habere apio. Verùm *Timoleon* illis significabat, signum potius victoriæ esse, quoniam hæc herba adhibebatur, si quis optimam de-*

portâisset victoriam, vid. *Francisc. Roux An-
chæol. Attic. lib. 5. c. 32. pag. m. 268.* con-
Carol. Paschal. lib. 6. de Coron. cap. 26. pag.
435. seqq. Quandoq; sepulcra consperge-
bantur *hyacinthis*, ut apud *Propertius l. 4*
Hoc etiam grave erat nullâ mercede hya-
cinthos

Injicere, & fracto busta piare cado.
Observandum in hoc flore est, quod sit lite-
ratus, & inscriptæ illi sint formæ literarum,
quæ ut *Pausanias lib. 2.* ait, sunt indices lu-
ctus. Id quod hujusmodi sit, liquet ex *Ovi-*
dii versibus lib. 10. Metamorph.

*Non satis hoc Phæbo est (is enim fuit Au-
tor honoris)*

Ipsæ suos gemitus foliis inscribit & Hya-
Elos habet inscriptum, funestaque litera
ductæ est.

Nempe, ut ait *Plin. lib. 21. c. 11.* ita in hoc
flore discurrunt venæ, ut Græcarum litera-
rum figura A legatur inscripta. Ergo hæ
literæ *Ovidio* sunt *hya*, *Plinio* A, *ἰσχυρὸν*
ἐπιπρηνέα lamentabile adverbium. Et ex-
clamatio pueri, tum cum sagitta ab Apolline
ictus interit, si referatur ad *Hyacinthum*; si
ad *Ajacem*, primæ literæ nominis ejus. Sed
ipse

ipse Ovidius lib. 13. *Metamorph.* utrique tri-
 buit: — — — rubefactaq; sanguine tellus
Purpureum viridi genuit de cespite florem.
Qui prius Oebalio fuerat de vulnere natus,
Littera communis mediis pueroq; viroque
Inscripta est foliis; hæc nominis; illa querela.
 Probabile itaque videtur, non *hya* legen-
 dam, sed *ai ai*. Nam *ai* est nota querelæ,
 mæroris, doloris, est enim particula *χαίρια*-
σκη, ad quam rem nunquam *hya* admittitur.
 Græci etenim in dolore ita clamabant teste
Luciano in Philopatre ai ai ai ai τῶν κενῶν
ἐλπίδων heu heu heu heu vana spes. Ita ipse
Ajax apud Sophoclem in Ajac. mast. loqui-
 tur, ubi dicit, suum nomen cōvenire suis ma-
 lis: *Αἰ αἰ. Τίς ἄν ποτ' ὦθε ὦδ' ἐπώνυμος*
Τὸ μὲν ξηνοίσειν ὄνομα τοῖς ἐμοῖς κακοῖς;
 Ah! ah! quis unquam putasset ita consen-
 tiens meum convenire nomen malis meis?
Theocrit. Epitaph. Bionis: *Νῦν ὑάκινθε κάλει*
τὰ σὰ γράμματα αἰ αἰ: Nunc loquere Hy-
 cinthe tuas literas *ai ai*. Et hinc fortasse
 manavit mos spargendi sepulcra hyacinthis.
 Conspergebantur etiam sepulcra *lilii* aliis-
 que floribus.

§. 3. Tales corollæ sive coronæ dicebantur
 quoq; *ferta. Pædo in Epigr.* L 3 *Sem-*

*Semperserta tibi dabimus, tibi semper
odores,*

Non unquam sitiens; florida semper eris.
Et apud Ovidium lib. 3. Trist.

*Te tamen extincto feralia munera semper
Deque tuis lacrymis humidaserta dab*
Statius quoque id testatur lib. 5. Sylvar.

Illustremq; animam lethæis spargite sertis
Suprà monuimus, coronâ, quæ nec teretur
flore, cui nomen pothos, priscos in sepulchris
ufos esse. Virgilius honore sertorum afficit
rogum:

*Quid cineri ingrato servas bene olentia
serta?*

Anne coronato vis lapide ista tegi?

Hanc siue pietatem siue sepulcrale officium
fuisse anniversarium discimus è Tibullo l. 2.

*At bona, quæ nec avara fuit, centum licet
annos*

Vixerit, ardentem flebitur ante rogum.

*Atque aliquis senior veteres veneratus
amores*

Annua constructoserta dabit tumulo.

& has sertatas inferias filii parentibus, & ut
quisque defuncto proximus esset, præstabat:

Talthybius alloquens Hecubam, eique per-
mittens,

mittens, ut hunc supremum honorem habeat nepotulo ait in *Euripid. Troad.* αἶτ. 5.

— — — σὰς δ' ἐς ὠλένας

Δύναμ', πέπλοισιν ὡς περιτείλῃς νεκρὸν

Στεφανοῖς δ' ὅση σοι δύναμις, ὡς ἔχει λάσσι.

Tuas verò in ulnas dare vestibus ut circumdes mortuum & coronas, quanta tibi potestas, ut se habent tua. Et apud *Sophoclem Elect.* Chrysothemis ait:

Ἐπεὶ γὰρ ἦλθον πατρὸς ἀρχαῖον τάφον,

Ὅρῶ κολώνης ἐξ ἄκρας νεορρύττης,

Πηγὰς γάλακτος, καὶ πεισεφῇ κύκλω

Πάντων ὅς' ἐστίν, ἀνθέων θήκην πατρός.

Ut enim veni ad antiquum patris sepulcrum, video e summo iugo recens fluentes fontes lactis & undiq; coronatum omnibus, quotquot sunt, floribus monumentū patris. Quandoq; hoc officium defunctis publicè fuit exhibitū, nemp. illis, quorum magna extarent in Rem. publ. merita. Quo exemplo sepulcrū *Macaria*, quæ fuit *Hercule* prognata, quòd se voluntariæ morti pro universorū salute obtulerat, *Athenienses* floribus & corollis consperserunt. Ipsa quoq; terra flores protulisse dicitur apud sepulcrum eorum adolescentium, quos *Oenomanus* interfecit.

§. 4. Cæterùm hæc sepulcralia munera
 florum, fertorum, corollarum generali ap-
 pellatione vocabant *inferias* χοαῖς teste *Eu-
 ripid. Orest. act. 4.*

ὦ παρθέν ἦκεις τὸ Κλυταιμνήσους τάφον

Στέψασα καὶ σπείσασα νεπλέροισ χοαῖς

O virgo! venis Clytemnestræ sepulcrum
 postquam coronasti & libasti inferis inferiis,
 de quibus pluribus egit *Carol. Paschal. de
 Coron. lib. 4 pag. m. 224. seq.* Præter co-
 ronas inter *inferias* etiam erant *unguenta*,
 quibus sepulcra honorabant. de qua re vid.
Martin. de Roa lib. singul. p. 658. Cur au-
 tem sepulcra floribus & coronis ornata fue-
 rint? rationem reddit *Clemens Pædag. lib.
 11. c. 8.* ut his tranquilla & quieta conditio
 defunctorum significetur & libertas à curis
 & molestiis. Verùm, ut ut hæc ita se ha-
 beant, attamen cum *Scholiast. Euripid.* di-
 cendum, quòd intentio fuerit, πρὸς τὸ πρῶτον
 ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν νικόντων honorare defun-
 ctum, ac si honorarent, cùm optimum re-
 portasset lucrum. Ob hanc itaque causam
 peragebant id, quod θυμβολεῖν vocabant,
 quo sepulcra foliis conspergebant, teste *Var-
 rone lib. 6. de LL.* ad sepulcrum ferunt fron-
 des.

CA.

CAPUT XVIII.

De

ORATIONIBUS
FUNEBRALIBUS, LU-
DIS ET AQUILIS.

§. I.

Amplius & in sepultura *Honoratiorum* orationes habebantur funebres, quibus defunctos laudare solebant, præsertim verò illos, qui in bello fortiter mortem obiissent. Ita *Thucydides* testatur lib. 2. bell. Peloponens. Ἐπειδὴν δὲ κρύψωσι γῆ, ἀνὴρ ἡγήμε-
τος ὑπὸ τῆς πόλεως, ὃς αὖ γνώμη τε δοκῇ μὴ ἀ-
ξύνετος εἶναι, καὶ ἀξιόμνη θεήκη λέγει ἐπ' αὐ-
τοῖς ἔπαινον τὸν πρέποντα μετὰ δὲ ἴστο ἀπέχον-
ται. i. e. Posteaquam verò eos humaverint, aliquis ab ipsa civitate delectus vir haud
quaquam pro inconsulto habitus, & cui pro
dignitate conveniat, super eos orationem ha-
bet, qualem decet, de illorum laudibus, quæ
habitâ disceditur. Lucianus item in Dia-
logo de Luctu pag. 795. Καὶ τοι — ἐνιοι λόγους
ἐπιταφίους εἶπον ἐπὶ τῶν μνημάτων ὥσπερ συνα-
γρέοντες ἢ μαρτυροῦντες παρὰ τοῖς κάτω δικα-

ταῖς τῷ νεκρῷ. *Sunt verò — Ἔστι qui — fune-*
bres orationes habeant, perinde quasi patro-
cinentur, ac testimonium perhibeant defun-
cto apud inferos iudices. Id quod etiam ex
Platone potest ostendi, cujus hæc sunt in
Menexemo fol. 403. Καὶ μὲν ὦ Μενέξεμε,
πολλαχῶς κινδυνεύει καλὸν εἶναι. Τὸ ἐν πολέμῳ
ἀποθνήσκειν, καὶ γὰρ τριφῆς καλῆς τε καὶ μεγαλο-
πρεπὲς τυγχάνει. Καὶ εἰς πένης τις ὢν τελευ-
τήσῃ καὶ ἐπαινῶν αὐτὸν ἔτυχε. Videtur Menexe-
me, apud plurimas Gentes præclarum esse in
bello occumbere. Etenim, qui sic à vita mi-
grat, funere ἔστι sepulcro magnificentissimo
honoratur. Et siue pauper quis ita decedat,
laudatione non caret. Exemplum ejusmo-
di funebris orationis habetur in Lysiae Ora-
toris Græciæ orationibus à Jodoco Vander-
heidio Latinè datis edit. Marburg. 1683. pag.
3, m. 488. Hi verò Athenienses, inquit, &
3, vivi & mortui exstimabantur beati, quòd
3, majorum legibus virtutem & honestatem
3, edocti viros se præbuerint, illo tum quæ
3, gloriæ consulentes suam virtutem posteris
3, notam reliquerint. Multorum enim &
3, præclarorum bonorum authores suæ fue-
3, runt patriæ, multa aliorum errata corre-
xerunt,

xerunt, procul à patria bellum gesserunt, “
mortuique sunt, ut probos mori convenit, “
patriæ quidem suæ educationis mercede “
persolutâ, parentibus verò suis re nullâ, “
præter luctum, relictâ. Æquum est igi- “
tur, vivos horum desiderio teneri, suaque “
ipsorum incommoda deplorare. Quæ “
enim ipsis restat (in vita) voluptas, his cetera- “
libus viris sepulcis, qui, omnibus præ virtu- “
te contentis, se ipsi vitâ privârunt, uxores “
viduas effecerunt, liberos suos orphanos “
reliquerunt, fratres verò & parentes omni “
auxilio destituerunt? Multis autem in- “
commodis & calamitatibus hîc concur- “
rentibus, beatos arbitros ipsorum liberos “
qui nondum per ætatem intelligere queunt “
quibus sint orbatî parentibus: eorum ve- “
rò &c. — — Hâc autem solâ ratione vide- “
mur his gratiam relaturi, si nos parentes “
ipsorum in summo precio habeamus. Quos “
enim magis consentaneum est honorare, “
quàm hîc sepultos — — Quapropter hos “
decet existimare felicissimos, qui pro re- “
bus maximis & præclarissimis dimicantes, “
ita vitam finierunt, ut neque fortunæ ar- “
bitrio sua committerent, neque mortem “

„ ultrò ad se venientem expectarent, sed pul-
„ cherrimam honestissimamque eligerent.
„ Nam profectò memoria ipsorum non ex-
„ tinguetur nec senescet; & honor eorum-
„ dem semper omnibus expetendus erit &
„ prædicandus. Qui quidem ob humanæ
„ naturæ conditionem lugentur ut mortu-
„ les, laudantur verò & ob virtutem carmi-
„ nibus celebrantur ut immortales. Idcir-
„ cò sanè publicis sumtibus sepeliuntur, &
„ ludi & certamina virium, sapientiæ & di-
„ vitiarum in honorem ipsorum celebran-
„ tur; quod qui in bello ceciderunt, eodem
„ cum immortalibus honore digni videan-
„ tur. Ego igitur beatos prædico ipsos
„ mortis causâ & laudo, solosque hos inter
„ mortales esse duco, quos vixisse pœnitere
„ non debet.

§. 2. Honor, quem orationibus funebri-
bus dabant defunctis, vel privatus vel publi-
cus erat. Privatus domi fiebat, quò laudes
ejus de prædicabant privatâ oratione. Publi-
cus autem celebrabatur in *Ceramico*, & ple-
rumque ab ejusmodi persona habebatur o-
ratio, quæ à Magistratu constituebatur, ut
non modò jam, sed & singulis annis laudes
eorum

eorum diceret, qui in bello obierant, uti Cicerolib. *de Orat* loquitur: *In populari oratione mos est Athenis laudari in concione eos, qui in prælio sint interfecti: quæ sic probata est, ut eam quotannis, ut scis, illâ die recitari necesse sit.*

Primus, qui hujusmodi orationum funebrium initium fecit, *Pericles* erat, qui eorum laudes, qui in bello *Peloponensi* occubuerant, oratione ornabat. Quidam

ut *Plutarchus* docet, ad *Solonis* tempora referunt. Ille in *Poplicola* ita scribit: 'Απε-

δέξαίτο δὲ τὸ 'Ουαλερίῳ καὶ τὰς εἰς τὸν συνάρχοντα πρῶτος, αἷς ἐκκομιζόμενον καὶ θαπτόμενον ἐκόσμησε.

καὶ λόγον ἐπ' αὐτῷ διεξῆλθεν ἐπιτάφιον. 'Ὅς

ὥτως ὑπὸ ὁ 'Ρωμαίων ἠγάπηθη, καὶ τοσαύτην ἔχε

χάριν, ὥστε πᾶσι τοῖς ἐγγαστοῖς καὶ μεγάλοις ὑπάρχειν,

ἐξ ἐκείνου τελευτήσασιν, ὑπὸ τῶν ἀρίστων ἐγκωμιά-

ζεσθ'. Λέγεται δὲ καὶ τῶν ἐλληνικῶν ἐπιταφίων

ἐκείνον γενέσθαι πρεσβύτερον. 'Εἶγε μὴ καὶ τὸτο

Σόλωνός ἐστιν, ὡς 'Αναξιμένης ὁ Ρήτωρ ἰσόρικεν.

i. e. *Gratus etiam ad populum honos collega*

habitus fuit, quò exequias ejus & funus de-

coravit Valerius: in cujus laudem orationem

funebrem habuit; quæ usque adeò placuit

populo Romano, tamq̃ fuit probata, ut hujus

exemplo præclari & insignes viri omnes vitâ

functi à prestantissimis laudentur. Perhibent etiam hanc laudationem orationibus funebribus fuisse Græcorum vetustiore: nisi sanè hujus quoque rei autor fuit, ut Anaximenes Orator scriptum reliquit, Solon.

§. 3. Quandoque etiam ad sepulcra ludii & spectacula instituebantur, si scil. Heroës & magnæ dignitatis viri sepelirentur. Cujus rei fidem facit nobis *Homer. Odyss. 24.* ubi describit *Achillis* funus:

Μήτηρ δ' αἰτήσασα θεὸς περικάρη ἀέθλα,
Θῆκε μέσφ' ἐν ἀγῶνι ἀεισέουσιν Ἀχαιῶν.

*Mater autem tua, Diis rogatis perpulcra
certamina*

Proposuit medio in cætu, optimis Achivorum.

Et *Lucian. de Lucetia*: Καὶ τοὶ δὲ ἀγῶνας ἐν τοῖς θεοῖς δίδου. Sunt verò qui ludos quoq; constituant ad sepulcrum. Unde manasse videtur ille detestandus mos, quò gladiatorum multa paria ad rogum admittebant. Testatur hoc *Sueton in Tiber. c. 7.* qui ait, hunc Imperatorem munera gladiatoria in patris & avi defunctorum memoriam dedisse. *Archemorus* quoque fato functus post mortem pugilum pugna honoratus est innuente *Statio Thebaid. 6.* his verbis pag. m. 558. Sunt

Sunt qui nado subeant concurrere ferro.
 Ita *Pyrrhus* Epitotarum Monarcha & Princeps, cum *lusus funebres defuncto filio celebraret*, gladiatorum pugnas exhibuit, *Plutarchus in vita Pyrrhi*. Sic gladiatorum sanguine & cædibus *Marcus & Decimus* filii *Bruti* funebri memoria patris cineres honorarunt; *Valer. Maxim. lib. 11. c. 1.* *Scipio*; *Liv. lib. 8.* *Tiberius* apud *Tranquill. cap. 7.* *Marcus & Verus &c.* Deludis funebr. *Liv. 4 Decad. l. 9.* ita: *Et ludi funebres per triduum facti*; & *Decad. ejusd. l. 1.* Ludi funebres eo anno per quatrimum in foro matris *M. Valerii Levini* causa à *P. & M. filiis* ejus facti. De Græcis tradit *Alexander ab Alexandro Genial dier. lib. 3. c. 7. pag. m. 647.* — — & ludos funebres, plerumque gladiatorios, muneraque, Græcis Gymnica certamina & equestria in defuncti memoriam populo dari servatum est. vid. *Tiraquell. not. ad hunc locum confer. Chrysanth. Solar. Pentateuch. mort. lib. 5, fol. m. 420.*

§. 4. His peractis domum redibant animæ rationem non habentes, licet Rex & Princeps fuerit, quorum animas in cælum transvectas sibi imaginabantur (ὀρεῖς) super

per *alas aquilinas*; quare illas picturâ *Aquila* honorabant. Sic Romæ cum Imperatoris cadaver combureretur, *aquila* in altum subvolans emittebatur, & hunc ritum APO-
THEOSIN vocabant, quem, ut plenius ritus intelligatur, fusiùs describere volumus. Fuit autem *Apotheosis* consecratio solennis apud Gentiles usitata, quâ bene de Republ. meriti post obitum certis ceremoniis in numerum Deorum referebantur; quæ consuetudo non tantùm apud *Romanos*, sed etiam *Græcos* in usu fuit. vid. *Edoard. Bar. Herbert de Cherburg de Relig. Gentil. pag. m. 107. & 108. edit. Amstel. 1663. Alexander ab Alexandro Genial. dier. lib. 6. Ritus & ceremoniæ leguntur apud Flav. Blond. lib. 2. de Rom. Triumph. Robertell. lib. 2. cap. 38. Emend. Bernard. Realin. annotat. in var. Script. loc. c. 16. è quibus pauca apponemus.*
 (1) Defunctum corpus ritu hominum sumptuoso funere sepeliunt. Ita *Herodian. lib. 4. c. 2. pag. 176.* Est autem totâ urbe quasi luctus quidam festæ celebritati promiscuus, quippe functum corpus vitâ ritu hominum sumptuoso funere sepeliunt. (2) Cerea in imaginem defuncto simillimam fingunt, eamque

eamque in regiæ vestibulo proponunt, & quidem supra eburneum lectum maximum atque sublimem. (3) Porro pyram in tabernaculi formam construebant, *aquila* cum omnium Deorum aggesta in summo culmine locata. (4) Nobilissimi ac lectissimi juvenes equestris senatoriique ordinis lectum humeris ferentes deportabant, ubi Magistratus Romani imperium deponere consueverant, hymnos ac pæanas canebant, lamentabili carmine modulantes. (5) Exinde lectum extra urbem in campum Martium deferrebant ad exstructam illam pyram. (6) Lecto in tabernaculum sublato, aromata & suffimenta omnis generis, fructus herbasque succosque omnes odoratos conquirebant & acervatim effundebant. (7) Incendebatur pyra, ubi cum ascendente flamma *AQUILA* in altum subvolans mittebatur, quod credebatur *PRINCIPIS ANIMAM DEFERRE IN CÆLUM*. Quo facto talis inter Divos relatus pro Deo colebatur.

Alexander ab Alexandro lib. 6. cap. 4. Genial. dier. conf. Pfeiffer. antiq. Græc. lib. 4. c. 59. pag. 767.

CAPUT XIX.

De

LUSTRATIONE
DOMUS FUNESTÆ.

§. I.

A Pud multos Scriptores crebra *Lustrationum* & Expiationum fit mentio: igitur de his pauca hîc trademus. Initio certum est, quòd non privati tantùm homines, verùm etiam integræ civitates crederentur pollui; unde *Lustratio* seu *Expiatio* partim ad singulos partim ad universos se extendebat. Peragebantur autem *Lustrationes* circumlacione in orbem: qui rem quampiam lustrabat, is eam in circum more antiquo ferebat; qui verò lustrabatur ei certa res circumferebatur. Hinc circumferre pro lustrare & lustratione curare usurpatur. Unde *Plautus* pro *larvato te circumferam* i. e. purgabo, & in *Amph* scribit: *Quæso, quin tu isthanc iubes procerita circumferri*. Adducit *Nonius* verba *Lucili* è lib. 2. Sat. Tum fortè omnia sunt circumlata i. e. lustrata, purgata. Imò *lustratio* ipsa, ut ait *Servius*, dicta

dicta est à circumlacione. Inde Græci, quod notavit *Turneb. lib. 13. Advers. cap. 21.* id ipsum dicunt περιγυρίζειν, περικαθαίρειν, περιμαρτλειν. Quibus adde ex Germ. περιρρῆαίειν. In omnibus vides περι, quæ responderet vocalæ circum.

§. 2. Lustrabant olim (I) *integrum Exercitum.* *Liv. 38. cap. 12. & cap. 37.* Principio Veris lustrato exercitu profectus. *Jul. Caf. lib. 8. Bell. Galliei.* Legionibus ex omnibus hyberniiis provocatis ad fines Trevirorum profectus exercitum lustravit. *Appian. lib. 8.* Quando apud Romanos Exercitus erat lustrandus, *sue, ove & tauro* in campo Martio lustrabatur, & armati milites, pedites, equitesque lauro coronati ita rem divinam & lustrale sacrificium faciebant sub Dio. Et hoc institutum erat à *Servio* Romanorum Rege. *Liv. lib. 1. c. 44. Dionys. lib. 4. c. 26.* Id notandum, quòd Exercitus lustratio fieret, antequam iniretur prælium. *Dio lib. 47 Plutarch. in vit. Brut. pag. 1001.* non putabatur enim feliciter pugnare exercitum posse, nisi is primùm solenni ritu fuisset lustratus. (II.) *Classem* quoque

que lustrare solebant. *Liv. 36. cap. 42.* Lustratâ classe altum petit; quem morem explicat *Appian. Alexandrin.* Altaria duo stant in extremo littore, undis ei affluentibus. Naves plenæ classiariis circumstant cum altissimo silentio, Sacrifici in mari stantes mactant victimas, moxque in scaphis ter circum classem lustramina circumferunt navigantibus & Ducibus comprecantibus, ut eâ lustratione à classe omnia avertantur infasta. (III.) Lustrabant quoque *agros & Segetes.* Formula in hisce lustrationibus usurpata describitur à *Catone in lib. de Re rustic. cap. 142.* Sacra hæc vocabantur AMBARVALIA, quod ut *Servius ad Eclog. 3. Virgil.* notat, victima ambiat arva. Sacra isthæc fiebant à XII. Fratribus, qui dicebantur AMBARVALES. Et *Ambarvalis* hostia est, quæ rei divinæ causâ circum arva ducebatur ab iis, qui pro frugibus faciunt. Fiebat autem Sacrum istud hoc modo: Victimæ *Suem* videlicet *Ovem & Taurum*, unde SUOVETAURILIA Sacrum istud dicebatur, maturis frugibus, ter circum arva ducebant, omnesque post clamantes sequebantur. E quibus unus quernâ coronâ corona-

ronatus cum solenni saltatione composito carmine *Cereri* decantabat laudes: Et postquam vino & lacte libâssent, antequam fruges meterent, porcam *Cereri* immolabant. Ritus hujus descriptionem vide in *libro 1. Georg. v. 343. usque ad 350. Tibull. lib. 2. Eleg 1. (IV) Urbes* solebant lustrare. *Liv. lib. 21. c. 42.* Jamprimum omnium Urbes lustrata hostiis in orbem circumlatis. *Polyb. lib. 4. pag. 291. de Cynathensibus & Mantinensibus* narrat, quòd illi ob horrendam cædem in *Arcadia* commissam ab omnibus odio sunt habiti. *Mantinenses* post exitum *Cynathensium* lustraverunt sese, & victimas circa urbem & agros circumtulērunt. Sacrificium hoc dicebatur **AMBURVALE & AMBURBIUM.** (V.) *Domus funestas* lustrabant teste *Theocrit. Idil. 24.*

καθαρὸν δὲ πυρῶσιν τε δῶμα δαείων

Πρῶτον:

Puro verò lustrate domum sulphure

Primum.

Cui calculus addit *Angl. Francisc. Rous in Archaeolog. Attic. lib. 5. cap. 34. pag. m. 271. edit. Oxon.* his verbis: *Benig come home / they fell a purging and Lustrating the house with brimstone.* §. 3.

§. 3. In Lustrationibus variis utebantur rebus. (1) Interdum utebantur *Catulo*, quem vel circumferebant, vel corpus ejus saltem tangebant, & ritus iste, qui circa corpus observabatur, uno verbo dicebatur *επισκυλακισμός*. vid. *Jacob. Genf. de Victim. hum. pag. mib. 104.* (2) Interdum *Porcellum* adhibebant. *Scholias. Aristophan & Suid.* in voce *καθάριστος*, porcello mactato lustratae etiam fuerunt conciones i. e. totus populus. Nam ut è Græcis constat Autoribus, circumferebatur talis porculus circa totam concionem, tum preces instituebantur, & sic Orator habebat orationem. Interdum *rebus inanimatis* utebantur, quam consuetudinem describit *Claudius. Paneg. in Sextum Honorii Consulatum*:

Lustralem sic triste facem; cui lumen odorum

*Sulphure caruleo, nigroq; bitumine fumat
Circum membra rotat doctus purganda
Sacerdos*

*Rore pio spargens, & dira fugantibus
herbis*

*Numina, terrificumq; Jovem, Triviamq;
precatus*

Trans

*Trans caput aversus manibus jaculatur in
austrum*

Secum rapturas cantata piacula tadas.

Videmus igitur hîc ex *Claudiano*, quòd *Lustratio herbis* fuerit peracta. Quænam verò istæ fuerint herbe, verbis non exprimit, sed eas demonstrat *lib. 3. §. 3. ad legem Cornel. de Sicariis pag. 1738. Digest. lib. 48. tit. 8. ex Marciano lib. 14. Instit.* Alio Senatusconsulto effectum est, ut pigmentarii, si cui temerè cicutam, salamandram, aconicum, pituocampas, aut bubrostim, mandragoram, & id, quod lustramenti causâ dederrint cantharidas, pœnâ teneatur hujus legis. Hæc *Claudiani* & hujus legis loca mirum in modum se mutuò illustrare vides. Usurpabant insuper ad *inspirationem Squillas*: *Lucian. Necyomant. pag. 107. Chrysosth. Orat. 48. Clem. Alexandr. 7. Strom. Theophrast. Ethic. Charact. de Superstit. pag. 49. Scholiast. Theocrit. in Thyasis. Joh. Tzet. histor. Chit. V. c. 23. Branchia olivæ: Virgilius lib. 6. Aneid. Ramum ficulneum; Hipponax & Tzet. Rosmarinum; Virgil. Georg. lib. 11. Laurum. uti Plin. lib. 15. cap.*

30 natur. histor. Juvenal. Clem. Alexandr
 in Protreptic. Suidas, Festus, Hesychius
 testantur. Ovum. Apulej. lib. XI. Ovid
 lib. II. de Arte amandi. Lucian. Catap. pag
 62. Sal. Tibull. lib. 3. Eleg. 4 Valer. Flacc.
 Argonaut. lib. 3. vers. 420. Theocrit. Idyl.
 24. Vinum. Martial. Epigr. 5. Aquam.
 Propert. Stat. lib. 9. Thebaid. Pers. Satyr. 2.
 Ovid. lib. 7. Metamorph. Euripid. Hercul.
 Fur. Pollux. lib. 8. Sulphur & bitumen.
 Apulej. lib. Mit. 9. Tibull. lib. 1. Eleg. 5.
 Ovid. lib. 7. Metamorph. De lustrationi-
 bus videri possunt Lomejer, de Lustration.
 Stuck. de Sacrif. Gentil. fol. m. 78. 79. seq.
 de la Cerd. Commentar. in lib. 6. Æneid.
 Spencer. de Lustrat. Diss 3. pag. m. 156. &
 in eum plur. Reverend. Doct. Joh Henricus
 Majus in Dissert. de Lustrationibus.

§. 4. Visis itaque his ad lustrationem do-
 mûs funestæ pedem movemus & considera-
 mus, quomodo hæc peracta fuerit? Addu-
 cere itaque hîc lubet in medium & proferre
 verba Angli sæpius citati Francisc Rous in
 Archaeolog. Attic. lib. 5. cap. 34. pag. m. 271.
 Lustrating themselves by going thro-
 ugh the fire. Hîc cognoscimus, quòd
 lustra-

lustraverint se per ignem & flammās. Hanc
lustrationis speciem per ignem Ovid. lib. 7.
Metamorph. innuere videtur:

*Multifidasq; faces in fossa sanguinis atra,
Tingit, & infectas gemmis accendit in aris
Terq; senem flammâ, ter aquâ, ter sulphu-
re purgat.*

Et Romanis olim solenne erat, ut, cum à fu-
nere, quod profecuti fuerant, redirent, se
accenso igne lustrarent teste Festo, qui ita
scribit: *Funus profecuti redeuntes ignem su-
pergrediebantur aquâ adpersi: quod purga-
tionis genus vocabant suffitionem.* Aliàs
etiam antiqui rogi amici defuncti ter cir-
cuibant, circumcurrebant & lustrabant, sicut
Virgilius in Pallantis exequiis de Trojanis
testatur lib. XI. *Aeneid.*

*Ter circum accensos cincti fulgentibus
armis*

*Decurrere rogos; ter mœstum funeris
ignem*

*Lustravere in equis ululatusque ore de-
derunt.*

Confer. de la Cerd. Comment. in hunc locum
fol. m. 570. Adjicitur etiam Valer. Flacc.
in Argonaut. lib. 3. vers. 347, 348, 349. Ly-

ranus suo tempore purificationem per ignes in usu fuisse apud Tartaros scribit: *Ideò*, inquit, extranei venientes ad præsentiam Imperatoris transeunt inter ignes factos hinc & inde: ut sic purificati appareant coram ipso. Ita etiam non negandum, quòd *aquâ lustrali* se purgaverint, uti *Euripid. in Herc. fur.* v. 923. testatur. Sed de his fusè egerunt *Stuckius* cit. loc & *Spencerus* aliique, quo evolvere benevolus Lector velit, rogamus.

CAPUT XX.

De

EPULIS FUNEBRIBUS.

§. I.

DEnique post sepulturam ritè peractam PARENTALIA, hoc est, epulæ funebres fieri consueverunt. Ut autem ordine procedamus, primò de nominibus, deinde de exemplis dicemus. Nomen maxime commune, quò feralis cœna ab aliis appellatur, est *περίδειπνον*. *Suidas*. *περίδειπνον τῶν νεκρῶν, καὶ ἵατο ἰδείπνυν τὸ ἀτλινὸν περίδειπνον*

λυπνον. *Pollux*. Περίδειπνον ἢ ἐπὶ τοῖς ἀπο-
 θανόντων ἐστὶ δαῖσις i. e. epulum, quod ob defun-
 ctos celebratur. *Budaus ex Luciano*: 'Επὶ
 τὰς τέτοις τὸ περίδειπνον καὶ κάρησις οἱ προ-
 σήκοντες, καὶ τὰς γονέας παρεμυθύνται τῷ τε πε-
 λευτικότης In omnibus his est parentale e-
 pulum: & adsunt propinqui, qui parentes
 consolantur ob defunctum. Ad hanc vo-
 cem allusi. Græcus Interpres 2. *Sam.* 3. ubi
 sic scriptum est: Secuti sunt Regem Davi-
 dem post *Abneris* exequias, τῷ περίδειπνήσειν
 i. e. funebre convivium agitandi causâ. Ap-
 pellatur etiam δαῖς ἐπιτάφιος epulum sepul-
 chrale. De his aliisque nominibus pluribus
 videndus *Guilielmus Stuck. lib. 1. antiquit.*
Convival. fol. m. 78. edit. Tigurin. ubi 'Ενα-
 ῖσματα, Τείαποντάδες, Ταρχήματα vocantur.

§. 2. Exempli si desideramus, multa præ-
 stò sunt. *Achilles* igitur in honorem *Patro-
 cli* demortui splendidissimum convivium
 apparari curavit, quod *Homerus* his verbis
 describit *Iliad.* 4. statim ab initio fol. m. 262.

καδ δ' ἴζον παρὰ νηὶ ποδ' ὤκεος αἰακίδαο
 Μυρῖοι: αὐτὰρ ὁ τοῖσι τάφον μενοεικέα δαῖνυ.
 Πολλοὶ μὲν βόες ἀγροὶ ὀρέχθρον ἀμφὶ σιδήρῳ
 Σφαζόμενοι, πολλοὶ δ' ὄιες, καὶ μηκίδες αἶγες

Πολλοὶ δ' ἀργιόδοντες ὕες θαλέδοντες ἀλοιφῇ
 Ἐυόμενοι τανύοντο διὰ φλογὸς ἡφαιστοιο
 Πάντη δ' ἀμφὶ νέκην κοτυλήρυλον ἔρρεεν ἄμα.

Quæ verba ex versione Sebastian. Castalio-
 nis ita Latina reddita sunt:

Discubuerunt apud navem velocipedis

Æacidae

Infiniti: at hic illis cœnam lautam præbuit

*Multi quidem boves albi extensi sunt se-
 orsum ferro*

*Mastrati: multa autem oves & balantes
 capræ:*

*Multi autem albis dentibus sues florentes
 pinguedine*

Usti tendebantur per flammam ignis

*Undique autem circa cadaver multus fla-
 ibat sanguis.*

De epuli hujusce funebris magnificentia sic
 differit *Eustath.* pag. 1393. Notandum est
 hîc, *Homerum* in sepulchri, i. e. sepulchralis
 hujusce convivii apparatu eadem ferè com-
 memorare, quæ nuptiali festivitati publicæ-
 quæ panegyri conveniunt. Observandum
 præterea eadem, quæ hîc de funebri isto epu-
 lo narrantur, nequaquam convenire priscæ
 illorum heroum *εὐτελείᾳ* καὶ *ἀφελείᾳ* i. e. fru-
 galitatū

galitati atque tenuitati, verum sepulchrale hoc epulum ipsis personis esse accommodatum. *Achilles* enim, qui Græcorum facile fuit Princeps, illud in *Patrocli*, quem quidem singulari amore fuerat profecutus, honorem caravit celebrari. Et tamen hæc ipsa epuli huiusce magnificentia, si cum illorum temporum magnificentia conferatur, quæ *Homerum* fuerunt consecuta, pro minimo reputabitur. Nam ut author *Dipnosophistarum*, præter alia, quæ ab illo commemorantur testis est, Persarum Regi mille quotidie victimæ mactabantur. Hæ autem non erant Græca Chiliombe, sed, ut idem inquit, equi, cameli, boves, asini, cervi, plurimæ oves. Præterea omnis generis aves, struthiones Arabici, anseres, galli gallinæ, quorum tamen eduliorum maxima pars tellitibus impertiebatur, & in illorum usum cedebat. Hæc *Eustathius* de hoc epulo funebri, quod in *Patrocli* obitum celebratum fuit. Aliud quoque *Hæctoris* epulum sepulchrale ab eodem Poëta his verbis describitur in fin. *Iliad.* 10. fol. m. 292.

Κεύσαντες δὲ τὸ σῆμα πάλιν κίον. 'Αὐτὰρ
ἔπειτα

ἔυσυναγχεόμενοι δαίνηντ' εἰκυδία δαῖτα
 Δώμασιν ἐν Πριάμοιο — — hoc est

Aggesto autem tumulto redibant: ac de-
inde

Bene collecti convivabantur valde splen-
didum convivium

Ædibus in Priami — —

Apolonius quoque in suis Argonauticis ma-
gnificum describit epulum funebre, sive sa-
crificium quod Argonautæ propter Idmona
mortuum celebrârunt. Ejus verba lib. 2.
hæc sunt:

Ἡματα δὲ τρία πάντα γῶν ἐπίρω δὲ μὲν ἦδη
 Τάχυνον (ταρχέυειν & ταρχέειν Eustath. idem
 quod

ἐνταφιάζειν μετὰ συνήθους ταράχῃ) μεγα-

λωσι (με-
 γαλοπρεπῶς Interpreti) συνεκτερέϊζε λαὸς
 αὐτῷ ὁμῶς βασιλῆϊ λύκῳ. Πάρα δ' ἀσπείρα μῆλα
 ἢ θέμις οἰχομένοισι ταφῆϊα λαιμοτόμησαν.

Triduò ergò post obitum defuncti, ut &
hinc apparet, & Sardus testatur lib. 1. de Mo-
ribus gentium. Græci apparabant cœnam
necessariis, qui coronati lugentes adhorta-
bantur, ut cibum caperent, quod quidem
ipsi cunctanter faciebant, ne post charissi-

morum

morum mortem vitam exoptare videntur. Quare & sæpius cibum recusat *Achilles* apud *Homerum* interfecto *Patroclo*. Idem author *Apolonius* alterius quoque sacrificii meminit, quod ad *Dolopis* (qui *Mercurii* filius fuit) sepulcrum celebratum fuit *lib. 1. n. 23.*

§. 3. Conviviorum quoque funebrium apud alios quoque authores Græcos crebra admodum fit mentio. *Athen. lib. 7. Hegesandri* Poëtæ citat testimonium, apud quem coquus quidam jactabundus hoc modo inducitur loquens: ὅταν ἐν περδείπῳ λυγχοῖ διακονῶν ἐπ' αὖν τάχιστα ἔλθωσιν ἐν τῇ ἐκφορᾷ, quando fortè ministro in funebri cœna, cùm celerrimè ex funere redierint. Idem *lib. 8.* meminit *Dioclis* cujusdam oſophagi: qui cùm uxori suæ defunctæ περδείπῳ celebrâſſet, multùm simul cum fletu obſonii devoravit, id quod illi *Theocritus* Chius Poëta his verbis exprobravit:

Παῦσαι κλαίων ὧ πονηρέ. ἔδ' ἐν γὰρ πλέον ὀ-
ψοφαγῶν ποιήσεις.

Noli flere, ô improbe: nihil enim obsonia comedendo proficies.

Athenis per funeris præfectos epulum apud defuncti necessarios dari consuevisse, testis

est *Alexander ab Alexandro. Massilienses*
 inter Gallos olim eruditissimi, utpote à Græ-
 cis oriundi eodem die, quò funus esset ela-
 tum, domestico sacrificio adhibito, necessa-
 riorum & cognatorum convivio celebrato
 luctum finire consueverunt teste *eodem.*
Laurentius Rhodomannus Periocha. 24. Ho-
meric. v. ult.

Ἔσθλον ἀμφὶ τάφῳ πολυκυδέα δαῖτα σάσαντο
Funebrique epuli peragunt solemnia
Teucris.

Et Demosthenes Orat. de Corona fol. m. 520.
 Καὶ ὅχ' ὁ μὲν δῆμος ἔτος, εἰ δὲ τῶν τετελευτηκό-
 των πατέρες, καὶ ἀδελφοὶ ὑπὸ τῷ δήμῳ τότε ἀι-
 γεδαίτας ἐπὶ τὰς τάφους, ἄλλως πως. Ἀλλὰ
 δὲν ποιεῖν αὐτὺς τὸ περίδειπνον ὡς παρ' οἰκειο-
 τάτῃ τῶν τετελευτηκότων, ὥσπερ τ' αἱμ' εἰωθε-
 γίγνεσθαι, τὴν ἐποίησαν παρ' ἐμοί. Εἰκότως
Neq; verò cùm populus sic egisset defuncto-
rum patres & fratres, tum à populo ad cu-
randum sepulturam delecti, egerunt aliter:
sed cùm eos epulum funebre præbere oportee-
ret, id præbuerunt apud me tanquam con-
iunctissimum defunctis, sicut cætera solent fi-
ri: nec injuriâ. Itemque *Lucianus de Lu-*
ctupag. 795. Ἐπὶ πάσι τέτοις τὸ περίδειπνον,

καὶ πάρεσιν οἱ προσήκοντες, καὶ τὰς γυνεὺς παρα-
 μυσθῆναι τῷ τελευτηκότῳ, ἢ πείθουσι γυναικί,
 αἷς ἐκ ἀνδρῶν, καὶ Δι' ἑδ' αὐτὸς ἀναγκασόμενος,
 ὡλλ' ἦδ' ὑπὸ λιμῶν ἰσθίων ἐξῆς ἡμερῶν ἀπηνδύκω-
 τας. *Post hæc omnia, superest exsequialis*
cæna, tumq̃, adsunt necessarii, ut defuncti pa-
rentes consoletur, suadentque ut cibum ca-
piant, quanquam illi per Jovem non illibenter
ad hoc compellantur, quippe perpetuum jam
triduum enecti fame.

§. 4. *Julius Pollux in lib. 8. Onomastic.*
 c. 7. Ἡ δὲ, inquit, ἐπὶ τῷ πένθει σύνοδος, περί-
 δειπνον. Congregatio quæ fit in luctu, post
 sepulturam scil. PARENTALIA dicuntur.
 Parentalia autem teste *Thom. de S. Quercu*
 erant **Feasts or banquets made at the**
funerals. Of Fathers / mothers or
other Antecessors; hinc dies parentales,
days on which Offerings and So-
lemnities are kept for our dead Pa-
rents. *Guilielm. Stuck, in antiquit. con-*
vival lib. 1. fol. m. 79. edit. Tigur. ita disse-
 nit de his hoc modo: *Parentalia dicuntur*
cùm universa officia feralia seu inferialia, ut
ab Apulejo nominantur, tum speciatim con-
vivia, quæ in parentum aut propinquorum

mortibus fieri consueverunt, ut testis est *Perottus in Cornucopia*. Et quia hoc officii genus justè exhiberentur, JUSTA quoque appellabantur. *Hieronym. in cap. XVI. Jerem vers. 5. Tom. 4.* Moris autem fuit lugentibus ferre cibos: & præparare convivium, quod Græci *παρίδειπνον* vocant; & à nostris vulgò appellantur PARENTALIA, eò quod parentibus *justa* celebrentur. Et in *cap. IX. Osee vers. 4. Tom. 5.* Lugentium cœnas Græci *παροδείπνα* vocant, nos parentalia possumus dicere, ab eo, quòd parentibus mortuis immolarentur. conf. *Martin. Lexic. Etymol. in voc. Parental.* Propriè autem illud funebre convivium SILICERNIUM appellatur, quòd potissimùm senibus exhiberetur, quasi qui jam silices suorum sepulchrorum cernerent. *Silicernium*, inquit, *Donatus*, cœna est, quæ infertur Diis manibus, vel quòd eam silentes cernant umbræ, i. e. umbræ possideant: vel quòd, qui inferunt, cernant, sed non degustent: Nam de his, qui libantur inferis, quisquis ederit, aut biberit, funestabatur. *Nonius* silicernium dicit esse convivium, quod apud veteres exhiberi solebat dictum, quòd cum silen-

no edentes cernerentur, vel propter defuncti memoriam, vel quòd cogitarent, se mox illum secuturos, quapropter abeuntes è convivio, veluti se amplius non visuri mutuò se salutabant. *Varro*, funus executi lautè ad sepulcrum antiquo more silicernium conficimus i. e. convivium, in quo pransi discedentes dicimus alii aliis VALE. *Cacilius*:

Credidi me silicernium ejus esse esurum.

Silicernium quoq; *Terentius* senem vocat atque decrepitum, h. e. dignum, vel cui *silicernium* fiat, vel qui ad silicernium vocetur.

Donatus dicit, *silicernium* esse senem, qui jam jamq; silentibus umbrisq; sit cernendus: nec putat, silicernium dici senem, quasi qui filicem cernendo sit incurvus: at *Placiades* id probat silicerniiq; vocabulum indè deducit, quod sanè etymon *Beroaldus* in suis ad Apulejum commentariis lib. 4. probat.

De *Silicerniis* videantur *Johannis Doughtæi* *analecta sacra* pag. m. 270. edit. *Amstel.* 1694.

Martini Lexicon Etymolog. in voce *Thom. de S. Quercu* ita scribit: *Silicernium* a funeral banquet / also a certain pudding eaten only at funerals; derivatque à *Cesæ* id quod cœnas, veteres dicebant indè *Si-*

licesnium postea *Silicernium*, hoc Scalig. in *Fest.* fortè à *Silex* & cœna, sic enim *Servius* notat has epulas in veterum funeribus supra silicem positas, quæ, peractis sacrificiis, senibus dabantur, ut se citò morituros cognoscerent.

§. 5. *Festus* de V. S. *Silicernium* dicitur cœna funebris, quam alio nomine exequium Scriptores vocant. *Sextus Pompejus* *Silicernium* ex *Verrio* dici ostendit, quia cujus nomine ea res instituebatur, is jam silentium cerneret. Etenim & alio significatu *Silicernium* erat genus farciminis, quo fletu familia purgabatur teste *Festo*. Et *Arnobio lib. 7. advers. gentes*, qui ita verba facit: *Quid inquam sibi hæc volunt, apexabo, isicia, silicernia, longano? quæ sunt nomina & farciminum genera, hirquno alia sanguine, cominitis, alia inculcata pulmonibus?* Sed notandum, has epulas exequiales, quas *parentalia* diximus, alias fuisse ab aliis epulis vel sacrificiis. Illa enim fiebant ad sepulcrum; hæc in domo lugentium. Unde *Tertullian. de Resurrectione carnis cap. 1.* Defunctis, inquit, parentant, & quidem impensissimo officio, pro moribus eorum, pro temporibus escu-

esculentorum, ut quos negant sentire quicquam, etiam desiderare præsumant. *Lib. item. de Testim. anim. c. 4.* Vocas porro securos, si quando extra portam cum obsoniis & mattæis tibi potius parentans ad busta recedis, aut à bustis dilutior redis: & in convivio illorum quasi præsentibus & circumcumbentibus sortem suam exprobrare non possis, debes adulari propter quod lætius vivis. Et *Gaudentius 4. Tract. de Lætion. Exod.* Parentalia, ait, unde malum idololatriæ extulit caput erroris; nam gulæ suæ causâ primum cæperunt homines prandia mortuis præparare, quæ ipsi comederent: Post hæc etiam ausi sunt sacrificia eis sacrilega celebrare, quamvis nec ipsi mortuis suis minus sacrificant parentalia, dum super sepulcrorum mensas, tremulis manibus vina fundentes spiritum balbutiunt. Plura qui desiderat, evolvat *Pfeiffer. antiquit. Græc. lib. 4. c. 59. pag. m. 765, 766.*

§. 6. Porro in *Parentalibus* ut *Gyraldus* docet, fabas & lentes assumere moris fuit; sicut in pervigiliis cicer, & ad ferales cœnas, lentesque & offas ad sepulcra eorum ferre, quibus parentare jus erat, quæ & feralia à fe-

rendis epulis dicta putantur, ut ait *Festus*, seu à feriendis pecudibus, quas in defunctorum sepulcris super nudo filice apponebant. Fabula itaque putabatur ad mortuos pertinere teste Angl. doctissimo *Jac. Windet in tract. de Vita functor. & statu. edit. Londin. 1663. pag. m. 35. in 4to.* nam & noctu Lemuribus jaciebatur larvis & Parentalibus adhibebatur sacrificiis, ut *Varro & Festus* referunt; nec *Ovidius* omisit in *Fastis lib. 5.* Hinc ubi &c. Sic enim de celebrante *Lemuria*:

*Cumq; manus purè fontanâ perluit undâ
Vertitur, & nigras accipit ore fabas
Aversusque jacet: sed dum jacet, hæc ego
mitto*

*His inquam redimo meq; meosq; fabis
Hæc novies dicit nec respicit, umbra pu-
tatur*

Colligere & nullo terga vidente sequi.
Sed & *Hebraeis* Legumen, lugentium cibum vocare constat ex *R. Eleasar cap. 35.* Legumen est cibus luctus ac doloris, ex quo *Ainsworth fol. mib. 97.* hæc profert: *Lentils were wont to be eaten of men in their sorrow and mourning.* Audiamus etiam *Zenorennam* uti *B. D. Geier, cap. VI. pag.*

pag. m. 163. de Luctu Ebraeorum refert, qui ita scribit: Darumb kocht man Linsen/ wenn einer stirbt / gleich als eine Linß / die ist keu- licht (Kugelicht) also ist auch der Todt/ gehet herum / und welgelt sich von einem Men- schen zum andern Menschen. plur. vid. cit. loc. pag. seq. Atque inde fortasse ad Gen- tes transit mosiste SILICERNIA legumine (fabaceo præsertim) instituendi. vid. cit. *Jacob. Windet. pag. m. 36. conf. Gulielm. Stru- ckius antiquit. convival. lib. 1. fol. mih. 80. edit. Tigur. ubi plura.* Ita in epulis fune- bribus albis utebantur vestibus. Argivi ex Græcis in funeribus albis vestibus, ablutis aquâ teste *Socrate* induebantur. Et hæc de epulis funebribus dicta sunt.

CAPUT XXI.

De

MORTUIS NON
MALEDICENDIS & SE-
PULCRORUM SANCTITATE.

§. I.

ERat etiam adhuc alius honor, quo affi-
ciebantur mortui post omnes exequia-
rum

rum ceremonias, ut memoria apud posteros esset gloriosa. Quod in genere quidem non parum faciebat, quod mortuis maledicere nemini liceret: Idque ex lege *Solonis*, qui severè hoc interdixit, quemadmodum de eo testatur *Plutarchus* in ipsius vita his verbis: *Commendatur item lex Solonis, quæ maledicta vetat in defunctos congerere. Est enim putare eos, qui decesserunt, sanctos, pium: Abstinerere ab iis, qui non exstant, justum, & civile odii tollere aternitatem.* Ipsius quoque *Solonis* legis meminit *Demosthenes* orat. advers. *Leptin.* κακεῖνος τῶν καλῶς δοκούντων ἔχειν νόμον Σολωνός ἐστὶ, μὴ λέγειν κακῶς τὸν τεθνηκότα μηδ' αὖ ὑπὸ τῆ ἐκείνου τί τις ἀκέραια πείσων; *Illa etiam Solonis lex est à laudatarum numero: Mortuo nemini maledicendum, et si quis à liberis ejus incessatur maledictis.*

§. 2. Præterea dabatur in eum, qui contra hanc legem commisisset, ἐνδειξις actio seu accusatio. vid. *Suid.* in voce ἐνδειξις. In specie verò singulis annis defunctorum recolebatur memoria, & apud Romanos peculiari fiebat mense, qui erat *Februarius*. *Februa* etenim apud Romanos dicta sunt defunctorum piaamina, quod *Sabinorum* lingua *februum*

bruum purgamentum significaret: vel ut alii volunt, à temore, quoniam adolendo & flammis ferventibus fierent. Unde & Februarius mensis nomen invenit à februario, eo enim mense populus februabatur i. e. purgabatur. Nam per dies duodecim continuos februa celebrabantur pro defunctorum Manibus, hisque diebus pro impetrandam mortuorum animabus quiete, omnis populus piaculis sacrificiisque circa sepulcra accensis facibus intentus erat. *Plutarchus* in Q. Romanis causas simul adducit hujus ritus, dum ita scribit: *Cur cum reliqui Romani Februario mense mortuis parentarent, D. Brutus, ut Cicero narrat, mense Decembri hoc egit? — — An quemadmodum, inquit, sub mensis & diei finem solent vulgò mortuis iusta persolvere, ita rationi consentaneum est, etiam ultimo mense & anno desinente id fieri. Ultimus autem mensium est Decembris. An quia Diis Manibus isti honores habentur, quos venerari tempestivum est, omnibus fructibus iam perfectis? Aut quia tunc potissimum mentio inferorum est facienda, cum appetente satione terra incipit moveri? aut quia Saturno à Romanis est hic mensis*

mensis consecratus, quem in Manibus jam superis Diis censent. Aut cum Saturnalia sint instituta festivitas facile maxima, & in qua conviviorum oblectationisq; plurimum usurparetur, horum quoque primitias quasdam mortuis tribuere placuit? Ita etiam Novendialia & Denicalia celebrârunt, de quibus Guilielm. Stuck antiquit. Convival. fol. m. 81. lib. 1. edit. Tigur. D. Quensted. tract. de Sepultura veterum pag. m. 139. seq.

§. 3. Quantâ religione erga defunctos suos eorumque tumulos seu conditoria gens quælibet per Orbem humanum ducta fuerit, historiæ docent non tantum, sed & vasta LL. volumina. *Tholosanus lib. 33. Syntagm. Jur. Univers. cap. 23. n. 29. inquit: Sepulcrorum magna visa fuit antiquitus religio, ut de illis non minus, imò magis, quàm de habitatione, quamdiu vixerint, solliciti fuerint, & caverint, ne ullo modo polluerentur, etiam extraneorum sepultura, ut neque ex gente sua scelestos paterentur sepulcris suis condi. Veluti Octavianus Cæsar non passus in suo Juliam, stupris diffamatam poni, quamvis ei testamento legaverit. Res hæc nota est è Suetonio in vita Octavii Augusti*

gusti & Dione Cassio lib. 56. Besold. confid. polit. vit. & Mort. lib. 3. c. 1. In pari religione, ait, fuisse corporis sepulcrum & sepulcrum animæ corpus. Sanctitatem sepulcris adsignat Cicero lib. 4. de Republ. apud Nonium & Philip. IX. Sacra verò vocat Catullus. Sacratos morte lapides. Quintil. declam. 10. Aggeres consecratos. Propriè tamen Religiosa dicebantur Sepulcra, Sacra & Sancta secundum similitudinem. Hinc violatio sepulcrorum religionis summum crimē habebatur. Sepulcra violari, cineresque eorum dissipari, sceleratissimum omnium putabant, inquit, Turneb. Adversar. lib. XIV. cap. 21. Lapidem de sepulcro movere, terram evertere & cespitem evellere, proximum sacrilegio majores nostri semper habuerunt ait Imperator Julian. Itaque violatio sepulcrorum & sepulcrorum rerumque quæ horum sunt, ad crimen sacrilegii pertinere videtur, inquit, Tholosan. conferatur de his D. Quensted. de Sepultura Veterum pag. m. 135. seq. ubi plura.

§. 4. Pariter apud Græcos sepulcrorum erat quædam sanctitas & religio, sicut non facile possent violari, Phocyl. v, 95. Nether.

Μὴ τύμβον φθιμένων ἀνορύξῃς, μηδ' ἀδείατα
Δείξῃ ἡελίῳ, καὶ Δαιμόνων ὄψεσσι.

Nec tumulum mortuorum refodias, neq₃
non aspectabilia

Soli monstres, divinamq₃ iram accersas.

Euripid. in Phœniss:

Κακὸν κέκεται μὴ ἐφρυβρίζεσθαι νεκρούς.

Et illud statutum, ne quis violet mortuos.

Unde Solon apud Plutarchum in genere cav-
vit: *Ne quis alienus ad monumentum alte-
rius accederet, nisi dum exsequias iret.* Ne
scil. talis aliquo modo Deos Manes laceste-
ret, aut malo carmine terram gravem im-
precaretur. In specie laudat hanc Solonis
legem Cicero lib. 2. de L L. De sepulcris au-
tem, inquit, nihil est apud Solonem amplius,
quàm ne quis ea deleat, neve alienum infe-
rat: pœnaque est, si quis bustum, aut mo-
numentum aut columnam violârit, dejece-
rit, fregerit. In Philipp. 9. idem Cicero ex-
tollit sanctitatem sepulcrorum: *Majores
quidem nostri statuas multis decreverunt, se-
pulcra paucis: Sed statuae intereunt tempe-
state, vi, vetustate: Sepulcrorum autem San-
ctitas in ipso solo est: quod nullâ vi moveri
neque deleri potest. Atque ut cetera extin-*
guuntur.

guuntur, sic sepulcra fiunt sanctiora vetustate. Ulterius & causam reddit *lib. i. Tuscul.* Dii. cur tantæ religionis habita fuerint sepulcra: Itaq; unum erat illud insitum priscis illis, neque in morte semper, neque excessu vite sic deleri hominem, ut funditus interiret: Idq; cum multis aliis rebus, tum è Pontificio jure, & ceremoniis sepulcrorum intelligi licet: quas maximis ingenii præditi, nec tantâ curâ coluissent, nec violatas tam expiabili religione sancissent, nisi hæssisset in eorum mentibus, mortem non interitum esse, omnia tollentem atque delentem, sed quandam quasi migrationem, commutationemq; vite, quæ in claris viris & feminis, dux in cælum solere esse: in cæteris humi retineretur, & permaneret tamen. Atque ob summam hanc religionem, ne accedere quidem inimico ad sepulcrum licebat. Ut est apud Sophoclem in *Ajace v. 1106.* De violatione Sepulc. pœn. videatur Kirchmannus de funeribus Romanorum pag. 521. seqq. lib. 3.

CAPUT XXII.

De

STATU DEFUN-
CTORUM POST
MORTEM.

§. I.

Ipsi Græci duas habitationes post mortem constituerunt, quarum altera sub *fove* vitæ præside; altera sub Mortis arbitrio *Summano* sit. Priorem stabili ac luculentâ tranquillitatē frui, rebus Administra Amicitia procuratis; alteram dirâ caligine obnuptam esse dicunt, impotente dissidentium principiorum Lite, ac pugnae nunquam diremtæ malis exerceri. Ut igitur ordine procedamus, sciendum est, quòd a Græcis nihil aliud sit in genere, quàm obscurus, absconditus & ab omni humano consortio remotus quidam locus, vel rectius, status ille, qui excipit mortem, sive is refrigerii & quietis, sive cruciatuum sit plenus. Hoc sensu Theognis in sententiis vers. 1007. scribit:

Ὡς μάκαρ ἐν δαίμων τε καὶ ὀλβιος, ὅστις ἀπειρος
ἁδλων, εἰς αἶον δῶμα μέλαν κατέβη.

Quam

*Quàm felix, beatus & fortunatus est,
quisquis ignarus*

*Certaminum, in inferni domum obscuram
descenderit.*

Quare *Virgilius* sinè Sole domos dixit, &
quæ alia sunt, quæ adducta videntur apud
Jacob. Windet. pag. m. 6. de Statu vitæ fun-
ctorum, edit. Londin. 1663. in 4to. Et ver-
su 244. antea citatus author scribit:

— — ὅταν διοφεροῖς ὑπὸ κένθρασι γαίης
βῆς, πολυκώκυττος εἰς αἶδαο δόμους,
οὐδέ ποτ' ὕδ' ἐθανῶν ἀπολεῖς κλέος, ὅστις
λήσεις,

Ἄφθιτον ἀνθρώποις αἰὲν ἔχων ὄνομα.

— — *Postquam tenebrosas sub latebras
terræ*

*Iveris, in ædes luctuosas inferni,
Non unquam neque mortuus amittes glo-*
riam, neq; etiam latebis

Immarcessibile semper hominibus ha-
bens nomen.

Rursus vers. 1119.

Μή με κηκῶν μέμνηθε, πέπονθα τι διαίτ'
ὀδυσεύς

Ὅς αἶδ' ἔμεγα δῶμ' ἥλιθεν ἔξαναδύς.

Ne

*Ne me malorum meminisse facite: passus
sum enim qualia Ulysses*

*Qui inferni magnam domum accessit,
indè regressus.*

Ex his constat, quòd Græci 'Αἴδης portas & claves tribuant. Hinc ὑπὲρ θύρας δόμου αἴδαιο. *Odyss. μ. ἐν αἴδαιο δόμοισιν. Odyss. δ. αἴδαιο Iliad. ε.* Pariter habent *Euripid. Alcest. Æschyl. Agamem. Sophocles.* Hinc Pluto clave insigniri solet memorante *Pausan. Eliac. 5.* Habes *Lethi* portas apud *Lucret.* Januam *Ditis* apud *Virgil. Enn. in Epitaphio Africani Scipion*

*Si fas endo plagas cœlestium scandere quis-
quam*

Si solei cœlei maxima porta pater.

§. 2. 'Αἴδης igitur Græcis & *Elysium campum* & *Tartara* denotat, ad quem locum tam divites, quàm pauperes abire cogantur, & nihil aliud est, quàm mors, uti *Phocylides* in carmine *vers 105.* refert, cui consensum præbet *Plato in Phædon. dialog. de Anima.* Observandum autem, quòd in *Orci* trivio sedeant iudices, uti memorat *Plato in Gorgia*, à quibus deinceps *duæ viæ* tendunt, hæc ad *Beatorum Insulas*, illa ad *Tartarum*, sic *Diphilus*

*Diphilus Comicus apud Clement. Alexan-
drin. lib. 5. Stromatum:*

Ἔστιν δίκης ὁφθαλμός, ὃς τὰ παντ' ὄρεται

καὶ γὰρ κατ' αἴθρην δύο τρίβους νομίζομεν

μίαν δικαίων, θατέρην ἀπεβῶν εἶναι

ὄρεν. καὶ εἰ τὸς δύο καλύψει ἡ γῆ.

Est justus oculus, cuncta qui solus videt.

Hinc inferorum ponimus duplicem locum:

Hunc destinamus impiis, illum piis

Uterque quamvis conditus terra latet.

Verum hinc teste Jacob. Windet. pag. m. 44.

pro ὁδὸν vulgò ὄρεν perperam legitur. Au-

diamus etiam hinc Virgilium lib. 6. Aneid.

vers 540. canentem:

*Hic locus est, partes ubi se via findit in
ambas:*

Dextera quæ Ditis magni sub menia tēdit,

Hac iter Elysium nobis: at leva malorum

Exercet pœnas & ad impia tartara mittit.

Hanc duplicem viam etiam Tibullus lib. 1.

Eleg. 3. attigit his verbis:

Sed me qui facilis tenero sum semper amorē

Ipsa Venus campos ducet ad Elysios.

Et deinde

At scelerata jacet sedes in nocte profunda

Abdita, quam circum flumina nigra

sonant.

N

Putant

Putant itaque in sinistra *Tartara*, in dextera autem *Elysium* esse campum; cuique etiam Ductorem addunt, malis *Beelzebub* & Angelos genios carnifices, quos *πλῆγῆνας* vocant, etiam *αἰλίστορας* & *παλαμναίους*. Piorum verò animas à *Mercurio* viatore ad beatas sedes deduci affirmant Poëtæ.

§. 3. Trifariam autem partiuntur Græci *αἶδον*, in *Paradisum*, Gehennam superiorem & gehennam inferiorem; qui honestè & sanctè & justè vixerunt, illos in *Paradisum* absque ulla lustratione venire asserunt; qui mediocriter, in gehennam superiorem; qui verò malè, in inferiorem gehennam detrudi. Quam triplicem differentiam etiam agnoscunt Judæi, de qua re videndus *Jacob Windet. pag. 49, 50 seq.* Veteris autem *Paradisi* situs *Græcos* incertos sententiæ reddidit, quæ gentium *Elysium* suum statuerent. *Hesychius* περὶ Ἀιγυπτον εἶναι circa Ægyptum esse statuit. Alii *Paradisum* πέρα τῆς κακαιμένης ἀνοπύξεως sub æquatore statuebāt, Zona illa torrida mortales excludi credebant. *Claudianus de Phœnice*, quem *Paradisi* inquilinū faciunt:

— — — plaga defensus iniqua

Possidet intactas agris animalibus oras.

Ter-

Tertullian. Apologetic. pag. 42. edit. Rigaltii inquit: *Si Paradisum nominemus*, locum divinæ amœnitatis recipiendis sanctorum spiritibus destinatum, maceriâ quâdam (prius legebatur materia) igneæ illius Zonæ à notitia orbis communis segregatum, Elysii campi fidem occupaverunt. Alii uti *Joseph. de bell. Judaic. lib. 2. c. 12. pag. 788.* Gl. de Essen. scribit: *Animabus* bonis, cum Græcis consentientes, sedes ultra Oceanum paratas ostendunt, regionem nempe nec imbribus, nec nivibus, nec æstu nimio gravatam, sed quam mitis *Zephyrus* ab Oceano spirans promulcet, quæ verbotenus transcripsit *Homer. Ulyss. 4.* vid. *Jac Windet. pag. m. 67.* Ubicunq; verò Elysium statuerint Græci, illud interim non omiserunt esse ἀβαλόν i. e. difficilis admodum accessus Ejus autem rationem à veteri Paradiso, cujus aditum terribiles Angeli occupabant, sine dubio duxerunt.

§. 4. Amœnitatem & fertilitatem ipsa vocis origo indicat teste *Bocharto*, qui *Elysium* ab ἡλυ aut simili voce Punica derivat, quæ significat lætitiā, & variis modis illustratur, quia Sol ibi dicitur perpetuò splendere uti *Pindar. Olymp. Od. 11.* de beatis:

Ἴσαν δὲ νύκτεσιν αἰεὶ
 Ἴσα δ' ἐν ἡμέραις ἀλλε
 ὄν ἔχοντες, ἀπονέτερον
 Ἔσλοὶ νέμονται βώ-
 τον, ὃ χθόνα παρῄσσον-
 τες ἀλκὰ χερῶν
 Οὐδέ πόντον ὕδωρ
 Κείναν παρὰ μετὰ πμοῖς
 Θεῶν, οἱ πινες ἔχαι-
 ρον εὐορκίαις
 Ἀδακρην νέμονται
 Ἀῖῶνα — — — i. e.

*Noctu pariter atque interdix
 Solem perpetuò habentes
 boni vitam laboris omnis
 expertem sortiuntur:*

*Nec tellurem manuum
 Opera fatigant, aut
 marinas aquas, quo
 tenuem victum comparent
 sed inter Deos honoratos
 qui fidem sanctè coluerunt
 etatem minimè lacrymosam degunt.*

Confer. de la Cerda Commentar. in lib. 6.

*Aeneidos Virgil. fol. m. 655. ubi lectu plu-
 ra. Laudantur campi Elysi ob apparatus arbo-*

arborum ac florum, quod iterum *Pindar.*
Olymp. 11. confirmat his verbis:

— — ἐνθα μακάρων
 Νᾶσον ὠκεανίδες
 ἄνθρα περ πνέουσιν, ἀν-
 θεμα δὲ χρυσὴ φλέγει
 ἰὰ μετὰ χερσὺθεν ἀπ' αἰ-
 γλαῶν δενδρείων
 ἴδωρ δ' ἄλλα φέρσει
 Ὀρμοισι τῶν χέρας ἀνα-
 πλέκοντι καὶ σεφάνοισι.

i. e.

— — *ubi beatorum*
Insulam Mariæ
aureæ perflant, floresque
aurei micant
alii quidem ab humo
à pulchris arboribus.
Aqua autem alios educat
quorum monilibus ac
corollis manus implicant.

Tibullus lib. 1. Eleg. 3. de Elysiis campis ita
canit:

Fert cassiam non culta seges, totosque per
annos

Floret odoratis terra benigna rosis.

Virgilius vocat lib. 6. Æneid.

— — *amœna vireta* —

Fortunatorum nemorum sedesq̃ beatas.
Nihil itaque frequentius in mentione Elysi,
quàm flores, rosæ, amœna omnia. *Pindar.*
Od. 2. Olymp. "Ἀνθεμα δὲ χρυσὸν φλέγει *mican*
flores aurei. *Plutarch.* ex eodem *Pindaro* in
opusculo *λάδε βιωσας* loquens de Elysiis:

Φοινικορόδοις ἐν λειμῶνεσι.

In pratis (confitis) rosas purpureis.

Plato in Axiocho: Παντοῖοι δὲ λεαμῶνες αὐθιῶν
ποικίλοις ἐαεζόμενοι: *Variis floribus omnimodo*
da vernant prata. *Dio Chrysost.* *orat. 35.*
describens in Indis Elysios, εἰσὶ δὲ λειμῶνες
αὐτόθι πάγκαλοι: *sunt illic prata pulcherri-*
ma. *Chrysostom.* persequens eandem gen-
tilium doctrinam in *homil. de futuro iudicio,*
ita ait: *Commemorant Elysium campum,*
beatorum insulas, prata florida, magnam o-
doris suavitatem, leniter spirantem auram,
choros etiam ibi exercentes, indutos veste
candidâ hymnos cantantes. *Sidonius Pane-*
gyr. *Anthemii* ita hæc loca describit:

Est locus Oceani, longævis proximus Indis
Axe sub Eoo, Nabathæum tensus in
Eurum:

Ver ibi continuum est, interpellata nec
ullis

Fri-

*Frigoribus. Palleſcit humus: ſed flore
perenni*

*Picta peregrinos ignorant arva rigores
Halant rura roſis: indeſcriptosq; per agros
Fragrat odor.*

*Prudentius quoque hymno ſ. Cathem, ita de
his locis conſentaneè ad Maronem:*

*Illic purpureis tecta roſariis
Omnis fragrat humus, chaltaq; pinguis
Et molles violas, & cœnues crocos
Fundit fonticulis unda fugacibus.*

Claudian. 2. rapt. Ita de his:

— — nec mollia deſunt

*Prætat tibi, Zephyris illic meliorib; halant
Perpetui flores, quos non tua protulit
Ætna.*

§ 5. Nec ſilentio prætereundum, quòd
Græci aſſerant, beatos in campis Elyſiis epu-
lis fruituros perpetuis παρὰ πρῖοις θεῶν, in ſo-
cietate illorum, quos Dii honoratos habent,
ut *Pindarus Iſthm. 4.* habet, ubi *Hercules:*

Ναῦ δὲ παρ' Ἀιγιοχῶ κάλλιπον ὄλκον

Ἀμρέπων ναίει, τέπμα-

ταί τε πρὸς αἰθανάτων φίλος, ἡ-

βάν τ' ὀπῆει χρυσεῶν οἶ-

κωι αἴναξ, καὶ γαμβρὸς Ἥρας.

*Nunc verò cum Jone habitat laetissima
felicitate gaudens, honore affectus Diis
charus, Hebenq; complectitur aurearum
Ædium dominus ac Junonis gener.*

*Hæc ab Homero Ulyss. λ. transtulit, qui de
Hercule idem dixerat, quòd Hebeni e. Ju-
venem uxorem duxerit, de immortali ævo
nullis provectæ ætatis malis obnoxio, quo
donatus est, accipi debet: quomodo Hesio-
dus intellexit in Theogonia, qui Homeri sæpe
interpres, idèò de Hercule dixit:*

Ναίει ἀπήμαντος καὶ ἀγήραος ἡμᾶλα πάντα.

Incoluntis vivit nulla tardante senectæ.

*Empedocles honestè viventibus pollicetur,
quòd futuri sint:*

Ἀθανάτοις ἄλλοισιν ὁμέστοι, ἐν τε τραπέζαις

εὐνίαι ἀνδρείων ἀχέων, ἀπόκηροι ἀτερεῖς.

*quæ verba à Jo. Scaliger. ita latinè reddita
sunt:*

*Immortalium cæterorum contubernales
ac convivæ*

*Expertes humanarum miseriarum, in-
corruptibiles, immortales.*

*De epulis his audiamus Axiochi authorem,
cujus verba Latinè translata hæc sunt: Qui-
bus bonus genius in vita agenda adspiravit,
piorum*

piorum regionem incolunt; ubi anni tempe-
states omne genus fruges affatim suppedi-
tant, fontesque limpidis undis manant, prata
universa variis floribus vernant; Philoso-
phorum scholæ, theatra Poëtarum, chori cir-
culares, auditiones musicae, convivium concin-
na, dapæ ultrò oblatae, immortalis lætitiæ vi-
ctusque suavis præsto sunt.

§. 6. Mediocriter qui se gesserunt, qui
nec nimis malè, nec optimè vixerunt, his
Græci etiam quendam assignant locum, non
quidem optimum, sed eum, ex quo in cam-
pos Elysios transferri possit. Hinc nonnul-
li Inferos in campos Lugentes, Elysium &
Tartara distinguebant. In Lugentes cam-
pos autem cogebantur omnes ΒΛΕΟΘΗΑ-
ΝΑΤΙ & ΑΟΡΙ: Πάντες οἱ πρὸ μοίρας ἢ ἀν-
ωγας δυνόντες, omnes qui violentâ aut inter-
pestivâ morte oppeteabant. Dido Virgilia-
na erat & Βλαοδάραλος & "Αωγος:

Qui nec fato, meritò nec morte peribat

Sed misera ante diem — — lib. 6. Æneid.

Ubi non naturalis mors intelligenda, quam-
vis naturalem & fatalem eandem Tullio esse
Agellius lib. 13. Noct. Attic. cap. 1. notave-
rit. Sed fatalis mors hîc est, quæ ex furore

N 5

fuit:

fuit: Sic *Euripid. in Phœniss. de morte Poly-
nycis & Eteoclis:*

Ἀποτμος, ἀποτμος ὁ φόρος

Ἐνεκεν ἑεινυῶν.

*Non ex fato, non ex fato hac cades,
Sed ex Furis.*

Porro illud *ante diem* præclare illustrat *Spon-
danus*, ubi enim *Hom. 1. Iliad.* ait:

Πολλὸς δ' ἰφθίμος ψυχὰς αἰὲν ἀγίασεν

Ἡρώων:

*Multas autem fortes animas orco ante
tempus premisit*

Heronim.

Sic fermè scribit: Illud *πρὸ* occisum non est,
significat enim *πρὸ τῆς θανάτου*, *πρὸ τῆς μοιραίας*
i. e. Heroas ante fatum interfectos, id enim
imaginamur accidere in *morre violenta*.

Hoc *Cicero* dixit *1. Phil. & Agellius* expen-
dit, multa autem impendere videntur præ-
ter naturam etiam, præterque fatum. *Arist.*
in Problem. sec. 1. quest. 6. *παρὰ φύσιν*: præ-
ter naturam dixit, quod *Virgilius ante diem*
& *Sophocl. Antig.* τὸ χρόνον πρότερον θανάτου,
ob eo ante tempus & Æschyl. *πρὸ μοίρας*, an-
te fatum. Denum voce unicâ, qui imma-

turâ decedit morre *πρὸ μοίρας* dicitur. De

Hoc

hoc mortis discrimine loquitur *Aristoteles*:
 περὶ ἀναπνοῆς. Θάνατος δ' ἔστιν, ὃ μὲν βίαιον, ὃ
 δὲ κατὰ φύσιν: *Mors autem est aut violenta,*
aut secundum naturam.

§. 7. In his autem campis tantisper mora-
 ri voluerunt antiqui, dum μόροςμος αἰὼν ut
Pindarus vocat (tempus vitæ legitimum)
 impletus fuisset: quem quibusdam centum,
 quibusdam LXX. anni constituunt. Cam-
 pos hosce *Lugentes* in *Orco pallente*, non-
 dum nigro statuebant, i. e. inter hujus vitæ
 atque inferni confinia: quo sensu *Charite*,
Thrasylum occisura, sic præfatur: *Nec mor-*
tis quiete recreaberis, nec vitæ voluptate le-
taberis; sed incertum simulachrum errabis
inter orcum & Solem, apud *Apulejum*.
 Quorsum verò ex hac potissimum regione
 arcesserent animas, aliam causam adsignavit
Tertullian. lib. de Anima, propè finem; *In-*
vocantur quidem AORI & BLÆOTHA-
NATI sub illo fidei argumento, quod credi-
 bile videatur eas potissimum animas ad vim
 & injuriam facere, quas per vim & injuriam
 savus & immaturus finis extorsit, quasi ad
 vicem offensa. Atqui ex inferni supplicii
 loco quotannis liberari perductos ad sanita-

tem Græci agnoscunt. *Platonis* igitur au-
 thoritas instar omnium esto, qui sic in *Phae-*
done scribit: 'Οἱ δ' ἂν ἱασιμα μὲν, μεγάλα δὲ
 δόξωσιν ἡμαρτεκέναι ἁμαρτήματα — — τύτους
 ἔμπεσεῖν μὲν εἰς τὸ Τάρταρον ἀνάγκη ἔμπεσόντες
 δὲ αὐτὸς καὶ ἐνιαυτὸν ἐκεῖ γυνομένης, ἐκβάλλει τὸ
 κύμα &c. *Qui licet sanabilia, magna tamen*
flagitia admisisse videantur — illos in Tartar-
um incidere necesse est: Incidentes autem
atque annum illuc commoratos ejicit fluctus.
 Extremi mali ad tartara mittuntur. Nam
 mentes sanæ statim in *Elysium*, sanabiles au-
 tem post lustrationem *Tartaream* admitte-
 bantur: at **INSANABILES** perpetuæ suæ
 miseriæ nullum fructum reportant ipsi, uti
Plato in *Gorgia* testatur: 'Οἱ δ' ἂν τὰ ἔχοντα
 ἀδικήσωσι, καὶ διὰ τοιαῦτα ἀδικήματα ἀνίατοι
 γίνωνται, ὅν τῶν τὰ παραδείγματα γίνονται:
 καὶ ἔτοι, αὐτοὶ μὲν ἐκέπτονόιναντα ἔδεν, ἅτε ἀ-
 νίατοι ὄντες· ἄλλοι δὲ ὀνόιναντα, οἱ τύτους ὁρώντες
 διὰ τὰς ἁμαρτίας τὰ μέγιστα καὶ ὀδυνηρότατα καὶ
 φοβερότατα πάθη πάχοντας τὸ αἰεὶ χρόνον, ἅτε χ-
 νῶς παραδείγματα ἀνηρτημένους ἐκεῖ ἐν αἴθρῃ ἐν
 τῷ δεσμωτηρίῳ, τοῖς αἰεὶ τῶν ἀδίκων ἀφικνουμένοις
 θεάματα καὶ νυθετήματα. *Qui summa scelera*
admiserunt, ac propterea insanabiles fiunt,
 ex

ex illis exempla statuuntur: illi enim ipsi, utpote insanabiles, nihil prorsus utilitatis percipiunt; aliis verò utilitas redundat, qui illos cernunt ob flagitia maximis atq; acutissimis ac maximè horrendis tormentis affectos; revera illic in inferno, ceu carcere, in exempla suspensos, ut impiis eò pervenientibus perpetuo spectaculo sint ac documento.

§. 8. Quod ad tormenta attinet, ibi torquebuntur & cruciabuntur perpetuo igne & frigore, quod *Stridas* in voce Ἠλύσιον advertit. De fluviis ἔταιπχεῖν oppositis *Philosophus* in *Phædone*, & *Maxim. Tyr.* ex *Platonis* sententia mentionem facit, quod sursum deorsumque fluant aquâ & igne. Inter alios autem *Acheron* pollere. *Theocrit. Idyll. XVI.*

Μηδ' ἀκλεὴς μύρσαι ἐπὶ ψυχρῷ Ἀχέροντος
Neque inglorius lugeas in frigido Acheronte.

Silius Ital. lib. 13. bell. Punic. ita canit:

— — latè exundantibus urit
*Ripas sævus aquis Phlegethon & turbine
 anhelos
 Flammarum resonans, saxosa incendia
 torquet.*

Virgil. duo hæc flumina respexit dicens:

— — *aliis sub gurgite vasto*

Infectum eluitur scelus, aut exuritur igni.

Ut autem cælo omnia bona ita Tartaro contraria mala tribuere solent. Cælo lucem (*αἰθέρος ἀβύσσος* quæ vocat) *Euripid. Phœniss.* Tartaro tenebras, Furias ultrices, mentes perditas devovent. In cælo quies ac *εὐνομία*: In tartaro ærumnosissima *ταραχή*. In Cælo epulari, in Tartaro perpetuâ fame premi. Cælum ut jucundissimum Palatium lapidibus pretiosis constructum: Tartarum carcerem scrupæum, sentum situ atq; horridum pædore, unde nullus exitus conceditur, describunt, uti *Virgilius lib. 6. Æneid.*

*Porta adversa ingens, solidoq; adamante
columnæ*

*Vis ut nulla vivûm, non ipsi exscindere
ferro*

Cœlicolæ valeant.

Atque hæc de statu animarum post mortem dicta sunt. His itaque finem imponimus & gratias Deo Ter Optimo Maximo agimus, quòd vires largiri clementissimè voluerit, quò labor susceptus ad finem perductus, cui laus & honor in seculà seculorum!

UBER-

 UBERRIMUS
 RERUM & VERBORUM
 INDEX.

A

A ccipitris in hominem mortuum pietas	pag. 5
Acherusiae quidditas	41
Acheron aqua sonorus ignemque spumans	301
Achillis ex tumulo vox querula	194
Achivi capillos praeciderunt	120
Aculeo punctae partes corporis	149
Adus ejusdem portae 288. Claves ib. An campus Elysus ibid. Tripartitio ejus	290
Admeti studia paradoxa	112
Adonidis mors ad luctum impellens cupi- dines	121
Aegyptiis ungendi ritus sacer 55 & 56. A- gyptiacum quis accurato depinxerit peni- cillo condiendi modum	55
Aeneae religio	18
Aetate procedentes vel proveciores majo- re culti honore atque Juniores	119

Afflictio

I N D E X.

- Afflictio mediante igne & algore 301. Qui-
bus parata pag. 301
- Ἀγῶμα quid sit 118
- Ἀγῶς nomen qui non mereantur 40
- Ἀμακυνειῶν vox Bæotica 197. Notatio 197.
198. Harundem & ἐγγισμάτων identitas
197
- Ἀλάστορες qui sint 290
- Alexander Magnus os unguibus lanians 149
- Alexander Macedo quid fecerit in funere
Ephæstionis? 121
- Ambarvalium ortus 261
- Amburbium ibid.
- Anima quamdiu circa tumultum vagetur 11.
quæque observanda ibid. ter altâ voce
revocata 14. Ejus in cœlum per alas a-
quilinas transportatio credita 256. A-
vium hinc Regem referens 256
- Aori qui appellentur 297
- Ἀππρώμια quid sint 225
- Apotheosis Græcorum 256. plenior ejus
descriptio ibid. Cereemoniæ 256, 257
- Aqua Papalium lustralis unde sumpserit ori-
ginem 50. Vas eâ refertum 48
- Aquilæ alæ 256
- Ara, super hac statuta Diis Cœlicolis solita
peragi

peragi piacula 225.	Consi Dei in hypo-	
geo ib.	Diis nteris cum scrobiculis ere-	
cta 226.	ara ἐχάρα 226.	μεγάλα ibid.
Ἀρδύριον unde		49
Arma cadaveribus prælata certis 91.	fe-	
retro imposita		161
Athenienses quô pactô sepulti in prælio oc-		
cumbentes		23, 24.
Avenæus lapis quid Poëtis		40

B

Barbæ primitiæ in pyxide reconditæ Deæ sa-		
cratæ		124
Bartholini existimatio in recensendis Vete-		
rum tibiis		102
Biathonatorum nomine quinam insignian-		
tur		297
Bivium Græcorum		30

C

Cadaverum lotio 50.	ipsa facta aquâ me-	
diante calidâ 53.	ast apud Judæos frigi-	
dâ ib.	Eadem lavandi contingens pro-	
ximorum munus 51.	Mulieribus præ-	
primis datum 52.	in casu necessitatis hæc	
sparta & in alios conveniebat 52.	An	
hoc officium & bonis commissum ami-		
cis? 52.		

INDEX.

- cis? 52. Uncta unguento cadavera 54.
 coronis & floribus exornata 71. ad ve-
 stibulum conversa 78. collocatio ejus.
 modi *περὶ τῆς* ibid.
 Canon Talmudicorum 36
 Capuli etymon 84. est feretrum ibidem.
 capularis senex ibid.
 Campi lugentes 297. hūc relegati per vim
 vitā excedentes, BIÆTHONATI 297
 Capillus Diis sacratus 123. ejus tonsura cu-
 jus rei signum 125. in navi ipsum ton-
 dere an integrum 124. de evulsione il-
 lius sacra pagina crebra 135
 Capsulæ cadaverum *κλίνας* 155
 Captivi eādē pyrâ Viris confepulti illustri-
 bus 196
 Caseus datus cum numismate 42. quem
 in finem ibid.
 Catuli in lustrationibus usus 162
 Caput pulvere deforme redditum 49
 Cenotaphii graphica descriptio 18. quid
 sit Nonno ibid. Græcis in bello cæsis
 erigi solitum 18. item Doctis de Repu-
 blica benè meritis 19. illud Euripidis 20
 jacturam in mari passis exstructum 21
 Ceramicæ delineatio 21. extra urbem si-
 tus

INDEX.

- tus 159. ipsius in partes divisio ibid. in
eo sepultura cujus? 22
- Cerberus* an de genere canis? 42. diversa
de hoc Authorum opinio ibid. Poëtis
triceps ibid. quid per illum velint intel-
ligi Jan. Windet Anglus ibid. Thomas
Blount 43. offa ei objecta ibid. Ad
eum placandum mortuis data placenta
mellita ibidem.
- Charonti* debitum datum portorium 39.
χῦτι γῆ quid sit 25
- Cippus Græcis σῆλη 202
- Cinerem in caput sparsere lugentes 140.
Judæis hoc solenne ibid.
- Cœmiteria prisca temporibus domestica
153. 154. eorundem locus duplex 158.
κεραμικοὶ ibid: δημόσιον σῆμα intra civi-
tatem 159
- Cognitione attingentes mortuum ei largiti
munus 184
- Collocatio defunctorum ad januam; 78.
προθέσις ibid. à quibus peracta 79. Ei
locus determinatus ibid.
- Colore pullo Graji in luctu usi 137
- Comam luctus tempore cutetenus radere in
usu 120. de ejus rasura S. Pandectæ 121.
τον

INDEX.

consura mulieribus Græcis solennis 121.
 eam absciderunt Joseph & filius Jona-
 thanis 123. incidere comam lætitiæ *κε-
 τήριον* 122. luctus ergo comam Comani
 rasere 121. similiter Achivi 120. ejus
 primitiæ oblatæ à virginibus Junoni &
 Dianæ 124. tumulo imponi sueta 127.
 in *σημείον* doloris ibid. eam spargere cir-
 ca sepulchrum amicis peculiare 129.
 num hæc sparsio lætitiâ extulerit mortu-
 um ibid. in ignem conjecta coma 236.
 comam alere Viris Græcis mœrore affe-
 ctis usitatum 121. eandem promissam
 fovere & in captivos quadrabat 125.
 quam rescuere libertati restituti ibidem.
 quem morem scilicet indulgente fortunâ
 præscindendi crines omnes imitati Græci
 viri ibid. coma Diis sacra 123. vid. su-
 pra Capil.

<i>Compitaliorum</i> festum	184
Conclamatio Romanorum	31
<i>Convenientia</i> Græcorum & Hebræorum, quâ sepeliendi tempus	11
Coronandi mortuos consuetudo unde pro- pullulet 73. mos hic Romam transla- tus 75. corona signum certaminis vitæ 72	quâ

- quâ ex materia nexa 75. ex solo flore 240
 variis inscriptionibus servata 77. coro-
 na Pothos 240. coronæ sertæ 245. co-
 ronæ tumulorum *ἐφωται* 240
 Crematio corporis annihilationis benefici-
 um 162. non omnibus Romanorum
 familiis solennis 163. seculo Iliaco Græ-
 cis perquam usitata ibid. magis tædio-
 sa ib. detrectata hominibus ætatis, aut
 cujusnam? 164. recusata ictis fulmine
 165. *αὐτοχρησὶ* ibid. ritus exprimitur
 166
 Cryptæ solida definitio 156. *σπηλαιον* ibid.
 crypta Christi 157. Lazari ibid. Mar-
 tyrum 156. cryptæ Procerum monu-
 menta ibidem. ventilatur quæstio num
 Christi crypta excila è petra 157, 158
 Cucurbita super fano constituta 76
 Cupidinum luctus acerbus 121
 Cyparissa Boreæ Celtarum Regis filia 47
 Cyparissus puer 46. ipsum Apollinem sui
 amore detinens captum ibid. Ab Ama-
 sio suo in arborem nominis sui transmissus
 47
 Cyparissus arbor 45. eâ fores redimitæ lu-
 gubrium ædium ibid. de hujus ad do-
 mici-

micilii introitum positione Authorum
pugnæ 45. an ex funere sit nata? 46

D

- Danaidum hydriæ perfluentes** 30
Designatores qui audiant 61
Dialogus inter Theoclymenum & Helenam 21, 22
Diana quem in finem neſtere moram negârit 35
Diei raptus 89. ultra quot dies salire non licitum 56
Diversitas threnorum, hymnorum, hymenæorum 107
Domi se abdidere lugentes 136
Dorconis in memoriam fractæ ad tumulum tibiæ 190

E

- Ἐλκωμίδης, Elatio** 39
Elatio mortui tridua 11. tempus hoc sæpe prorogatum ibid. veteribus nocturnum 87. elatio ἐκφωγὴ ibid. elati morui ante Solis ortum more Atheniensium 88. juvenes miserrimis acerbâ morte extincti ibid. elatio funeris quæ cœlo albicante fit quæ vocetur Græcis 89. elati mortui

mortui lecticâ ibid. super humeros hominum 89. quinam peregerunt efferendi provinciam 90. Herodes à Magnatibus Israël elatus 91. an servi in libertatem vindicati Domini unquam extulerint cadaver. in elatione lachrymæ profusæ 96. efferendus ricinio integebatur

139

ΕΛΕΓΓΟΣ canticum lugubre

150

Elysi nomenclaturæ ratio 292, 293. elysium flosculis pratisque blandi spiraminis & divitis foetus prægnans 297, 299. in eo cibi sumendi 295. inibi fontes sinceri 297. Philosophorum scholæ ibid. theatra Poëtarum ibid. chori in orbem ibid. comestationes lautæ ibid. tempus in Elysiis morandi & commorandi seculi spatiô definitum 299. iter ad hunc campum tendens laboris & molestiæ plenum

291

ΕΥΤΑΦΙΑΣΤΗΣ quid sit 61. propriè funerator 64

ΕΥΤΑΦΙΟΠΩΛΗΣ

61

ΕΥΤΑΦΙΑΪΣ quid insinuet 63. notio ἡ ταπεινύειν non recidit eodem

64

Epigramma Euripidis 218. ejus clausula monodistichon

219

Epita-

I N D E X.

Epitaphiorum sciagraphia à pag. 204. ad 210
 epitaphium callentis artem palæstricam
 211, 212. fabri lignarii 213. coronis
 ornatum 213. iconibus delibutum 214.
 elogiis conspicuum 215, 216. tetra-
 cho concinnum 220. sed à Sicyonia
 spretum 221

Erebus & Chaos 30

Eros ab Eran 56

Exequias absentibus celebrare mos tumulis
 erectis 18. inter exequias eundem quæ
 sexus prævaluerit 92. an mulieres sem-
 per ponè secutæ ibid. viri & mulieres
 genere proximi semper & promiscuè hoc
 in passu ordinis tulere prærogativam 93.
 exequiatores propinquos excepit populus
 ibid. exequialis sermo quibus habitus
 252. sermo dictus intra parietes ibid.
 in ceramico Rhetor à Reipubl. præsidi-
 bus datus ibid.

F

Faba in mortuos conveniens 278. assum-
 pta in epulo sepulchrali 277

Facies linteolo operta 31. pulvere fœdata
 142

Fasciis totum corpus defuncti religatum 69
 Februa

INDEX

- Februa piaculum vitâ functorum 280. celebra-
brata per dies XII. continuo ordine
- Februare & purgare notiones æquipol-
lentes 281
- Februaris* defunctorû reminiscentiæ men-
sis 280
- Femur in luctu percussum 144, 142
- Feralia à cibis ferendis 227. multis ante se-
culis iusta 223, 224. ferale sacrum non
forda sed bos infœcundus 227
- Feretri origo 84. Latinis capulus ibidem.
illô plebejorum deportata cadavera 85.
sandapila ibid.
- Fœni rigidi holocaustum in Deæ Pastorum
Majestatem 225
- Frontes acubus compunctæ 149
- Funale longâ lucens serie 98
- Funus* Græci profecuti canticis exequialibus
100, 101. quid hâc voce intentâ inten-
derint 101. deductum duabus ad mi-
nimum tibiis 109. unâ lamentatrice ib.
ejus comites incedentes pedibus an etiam
rhedâ vecti 95. in comitatu quo habitu
incesserint Græci 151. quô usi gestu 152
quem adhibuerint gressum 132. clau-
sum illud turbâ lacero vel satius obsoleto
indumento 97. O Fu-

INDEX.

Funera mulier 79
Funereum præconium genuinum encomi-
um 219

G

Genarum muliebrium rasura legibus XII.
Tabb. vetita 150
Græci quare urserint sepulturam 8. defun-
cti quarto die magnificè funerati 10. eo-
rum superstitio 49. albis plerumq; hu-
mati vestibus 70. certis usi loquendi for-
mulis in effundendis liquoribus 238.
ipforum domicilium sub Jove vitæ fer-
vacore 286

H

Habitaculum Græcorum sub Patre juvante
286. sub summo Deorum Manium ib.
illud scil. Jovis undiquaque pellucidum
ibidem. *hoc* offusum tenebris plusquam
cimmeriis ibid.
Hebræi veriti quodvis tangere cadaver 36.
lumina clausere mortuorum 28. vinum
insufflârunt in ejus nares ibid. gelidâ
abluebant cadaver 53. scissio vestium
earumque in ignem conjectio luctus re-
stimonium 133. mortuos involvere Gu-
doni 68. Geier citatur 122
Hele-

Helena tumultum excitans	21
Henry Ainsworth ex Rabbinorum scriptis	36
Hyacinthus flos characteribus refectus	244.
eō sepulchra conspersa ibid.	an satius
haicinchus	245
Hypogeum Græcorum	155. fornice in-
structum	ibidem.
Hypergeium Romanorum	ibid.

I

Ἰαλῆμοι Græcorum	116
Ignis juxta hominem ex sanguinem tumulo	98
mandandum instructus	35
Ἰεσοὶ defuncti Plutarcho	6
Imprecatio Græcorum in insepultum solita	ibid.
Infames sepulturâ haberi indigni	cur color
Inferi malorum fax & tuba	222. 229, 230
illis ater acceptus	ea-
Inferiæ Diis subterraneis sacræ	229. 222. synony-
rum locus terræ concavus	223. ἔμπυρα 236. χοαῖ ibid. & 248.
ma	239.
eas ab inimico fieri nefas creditum	ibid.
circa serratas officium planè seu in publi-	Insti-
co exhibitum	

INDEX.

Institis pedes, manusque colligatae 69. La-
zari etiam ibid.

Instrumentum percussione victimarum 232

Justitiæ in tres species partitio 1. de justiti-
a ad manes cura Antiquorum religiosa 1

Justorum nomine quid Latinis veniat 2.
ipsorum notatio 224, 274

Judicium Græcorum de malè feriatis cada-
veri obviis 3

K

Καθαισμός Græcorum sacrificium 222

Καπυλὶ & capuli ensis differentia 85

Καρκῆδον Suidæ quid notet 41

Κεῖρια, fasciæ 70

Κεραμεκοὶ cœmiteria 158

Κεράμενοι χαίτας 121

ΚήπⓄ lætitiæ signum 125

Κλίναις mortuorum capsulæ 155

τῷ κόσμῳ etymon 117. quid sit κόσμⓄ 118.

Romanorum funeribus præmissus 119

L

Lachrymarum tempore elationis profusio

96. facies his madida naturæ congrua ib.

iplarum comites planctus & ερβολυπία 143

Lacticiuia inferiæ 235

Lectus

Lectus Græcis λέκτρον 83,	usitatio ejus	
notio ac strati funebris feretrum		ib.
λέκτρον satiùs quàm lectica		84
Legumen dapes suscipientium ex funere do-		
lorem		278
Lex expressa de cadaveris tactu 36.	Attica	
de cadavere de improvise invento terrâ		
operiendo		2
Liberi mortuos parentes amiciebant		32
Libitina quæ fuerit 38.	Venus 59.	mors
& funus		60
Libitinarîi denominatio 58.	munus in cu-	
rando funere 61.	officium honestius at-	
que pollinctorum 62.	ratio rei est in	
promptu ibid.	quid fuerit libitinarîus 61.	
libitinam exercens		ib.
Lilium impositum diem obeuntium ulti-		
mum		76
Linteo tenui inclusus mortuus 64.	lintheum	
hoc ab amico etiam muliere comparatum		
ibid.	an verè fuerit lintheum 64.	
hoc	texi fuetum 65.	texturæ linthei modum
quis tradiderit 66.	lintheo parvo invo-	
lutum caput Salvatoris 69.	lintheorum	
trias secundùm hypothesein Heideggeri		
cernitur		70

INDEX.

Lucianus gestus omnes lugentium expri-
mens 142

Luctus triduanus super defunctos antè,
quàm tumulto illati 10. tempore hoc
bibere, vinum, piaculum 130

Lustrare *αεργαδεγειν* 259. expiare ibid.
circumferre eodem recidunt 258

Lustratio Hellenum adhibita unicuique,
non minus quàm promiscuæ multitudini
258. copiis militaribus 259. prius quàm

illæ prælia inirent ibid. classiariis mili-

tibus 260. segetibus ib. agris, urbi-

bus 261. domui funestæ ibid. in lu-

strationibus canis circumlatus 262. lu-

stratio herbis peragi solita 263. aquâ,

ovo, sale, vino, sulphure, bitumine ibid.

per ignem & flammam 265. pyra neces-

sarii cujuspian jam denascentis lustrata

ibid. lustratio frequens apud Romanos

ibid. apud Nomades, Scythas seu Tar-

taros 266

Lyristes in exequiis non requisitus 113.
sed quare? ibid.

M

Mammillæ mulierum rasæ 143. unguibus
laceratæ 147

Maritis

- Maritis uxores condebant oculos 27
- Mas quoque funeris lamentator 99
- Massilienses eodem quô est itum exequias
die convivantes per rationem luctus 272
- Medeæ spes 32
- Megarenenses hanc vel illam Cœli plagam
condendi mortuum oppetebant 159, 160.
quæ & Atheniensium ib.
- Menandri monumentum 20. *μήνιμά π τῷ*
νεκρῷ sepulturæ honore captæ 8. *μείλιγ*
μά π τῷ νεκρῷ exequiis affecta corpora ib.
- Messeniorum consuetudo in efferendis O-
primaribus 67
- Moriens nomine proprio, magno clamore
vocitatus 25. morientis ejus lectulo as-
sidebant proximiores ibid. affectionis
hujus ratio conspicitur ibid. ejus oculi
clausi ibid. operturæ ratio ibid. Mu-
nus hoc cui commissum 26. magni ha-
bitum à certis peractum personis ibidem,
discedens è vita apud alias gentes olca,
lauro &c. redimitus 76. ipsi nefas ma-
lè precari 210. imprecans diras in jus
vocatus 280
- Mors ex furore fatalis 298. ejus tempore
vallis æneis tumultus citus 29

Μόρσιμος αἰὼς 299
 Mulier si morte subitâ sublata, Dianæ id ad-
 scriptum 29. plangens 98, 99. ejus
 lessus & nenia 99

N

Neniorum solida appellationis ratio 114, 115
 descriptio 115. an per diphtongum hæc
 vox rectè scribatur ibid.

Nenia Dea 114

Naufragii metum quid incusserit priscis 7

Nauli etymon 39. synonyma ibid. nau-

lum quid Græcis 40. Acherusiae 41.

ejus descriptio 39

Ναυροδάμνη quid Græcis audiat 62

נבילה quid sit Hebræis 36

Nummus cereus ori defuncti insertus 39

O

Oculos clausere uxores maritis 27. liberis

Patres ibid. operculô tectos vide 31

Ὀδύνη honorum 290

Offæ materia 43. offa polentæ mulso con-

creta 44. Cerbero repræsentata 43. an

hanc pro Apuleji iudicio utraque tenuerint manu defuncti 44

Orationes funebres anniversariæ 252, 253

Orci in via tergemina confessus iudicium 288

Opinio

INDEX.

Opinio Græcorum de Diis in pessimæ notæ viatores malè animatis 3. Alexandri ab Alexandro	12
Osculum datum è vita cedentibus 33. osculans Augustus Liviam moribundam	34
Ossa apud exteros morientium reportata in solum natale	182
Offilegium Græcorum	178
Ὀσθίλαι	180
Ὀσχεῖα	ibid.
Ὀσράκων nomine quid Græcis veniat	49
Ovis furva ferale libamen	228
P	
Paradisi situs anti actui Ægypti adjaceat 290 sub Æquatore ib. an ultra Oceanum 291	
Parentaliorum synonymia 266. illa Græcis παρίστεινον 266, 267. δῶς ἐπιτάφιος 267. epulum sepulchrale 269. de leguminum genere fabæ lentesque, in parentalibus assumi solitæ 277. convivium sepulchrale in Abnerini honoris amplitudinem vergens 267. ferale Argonautarum 270. Parentalia, justa 274. eorum definitio	273
Patrio condi solo Græcis non infimus felicitatis gradus 13. vide sis rubricam ossium	
O s	Patrocli

INDEX.

Patrocli ossa reposita in tentorio	18
Pauperes nigris elati vestibus 67.	causam
habes	ibid.
Pectus in luctu tunsum 142.	pugnis exce-
ptum	146, 147
Pelopis tumulus	9
Phrasi πάντος γῆν ἐπιβάλλειν	quid Fabius in-
telligat	2
Φυλλοβολεῖν	quid sit Varroni
	249
Pericles primus defuncti encomiastes	253
Pecunia corporibus naufragio pereuntibus	
annexa in spem futurae sepulturae	8
Περίδεινον	166
Περικυλακισμός	262
Πέπλον sudarium 31.	species vestis ibid.
Germanicè Tuch 32.	Belgicè doek ib.
Syro linteum	ibidem.
Placenta mellita	43
Platonis authoritas	300
Πεῖ particula hæc quid importet	298
Πρόμαίεος	299
Proditoribus sepultura prohibita	166
Preces Hectoris & Ajacis ad Achillem 7.	
harum argumentum	ibid.
Pollinctoris notatio 62.	munus ib.
linctor funerator Menochio	63
	Polyxe-

I N D E X.

- Polyxenæ immolatio 194, 195. virgineo
 ejus cruore Manes placati 191
 Pontificum religio circa cadaver 5
 Potentiorum indumenta pretiosiora in ro-
 gum projecta 187
 Porca Cereri oblata 261. præcidanea 4
 Porcellus adhibitus in lustrationibus
 Πυέλ@ Græcorum 178
 Pytæ definitio 166. varia materia ib. &
 quidem pro ratione relationis persona-
 rum & diversi generis mortis 168. de li-
 gnis pyræ per artem lævigatis lex proscri-
 pta 169. pyræ cyparisso circumdata ib.
 pyra è ligno odorem excitante structa 170
 Aræ formæ respondens ib. triangularis
 in turrismodum ib. ejus altitudo ibid.
 pyra amici lustrata 265. tribus vicibus
 172. varia pecudum genera priscis tem-
 poribus pyræ imposita 173. captivi
 ad pyram virosum famæ nitore cele-
 brium jugulati 174. captivi Trojam
 incolentes jugulum dedere pyra in favil-
 lam redactâ 176. pyra atro restincta Me-
 ro 177. vini spuma pyræ immissa 191.
 odores impositi 186
 Rafura

INDEX.

R

Rasura omnigena ad usque cutim mœroris
testimonium 125. *ἡλικία* hilaritatis
122, 125. vide comam & capillum.

Religio Æneæ 18. accipitris in cadaver 5.
sepulchrorum 282. Pontificum 5

Riciniô efferendus involutus 139

Romani atris humati vestibus 71. eorum
conclamatio 31. funera indictiva 94.

Præficæ 99. Mos mortuos die septimo
efferendi 11. Hypergeium 155. cada-

verum ustrina ib. an invexerit amorem
ἡλικία 155, 156. corporum ustio non

omnibus usitata 163. monumenta ipso-
rum coronis insignia 241. mos invete-

ratus quantum concernit purificationem
265

S

Sacra medio quoque noctis silentio celebra-
ta 230, 231. circa anni lunaris perio-
dum 232

Sacri crines puerorum in genitura 123. Hu-
minibus ibid.

Sacrificium Novendiale unde dictum 223

Sacrum cadaver 35. cur sic vocitetur ibid.

Novendiale & Denicale statutum 282.
ferale. vacca sterilis 227. Sale

I N D E X.

- Sale peractâ purificatio Græcorum 263
 Sanguis funerale sacrum 234. in terræ ca-
 vam effusus 235. ex lacertis tractus &
 haustus 150. ad sepulchra profusus 195
 Sandapila, mortuorum feretrum 85. seu
 νεκροφερείον ib. σανυδοπύελος πύελον ibid.
 & 86
 Sandapilarii σεβπηγοί 86
 Sarcolium arca quælibet sepulchralis ibid.
 Sarcophagi termino quid priscis noveretur 84.
 in sensu absoluto est mortuorum locus 86
 Saxum sepulchrale coronis redimitum 242,
 243
 Schikardus tres exhibens condiendi modos 56
 Senio confectus vel capularis 84
 Sepulchra familiæ peculiaris 154. ἄγρια 35.
 Lychophroni ἡεῖα ib. tot arcis distincta,
 quot corpora illis inclusa 154. Judaico-
 rum descriptio 157. in illa terra super-
 injecta 161. insculptus ipsis sermo liga-
 tus vel & prosaicus 218. ludis Gymni-
 cis feriata illa 254. eorundem religio
 282, 283 sepulchrorum corporis & a-
 nimæ æquilibrium 283. violatio magnum
 reputabatur crimen ib. Se-

INDEX.

- Sepulchrales arcæ uni circumscriptæ monu-
mento 157. Inscriptiones 203
- Sepulchretum extra urbem, Ceramicus 161
- Sepultura collocatitia 4. hosti denegata,
pro detractiōe & imprecatione æstima-
ta 6. ad eam corpora data, *μείλιγμα π*
τῶ νεκρῶ 8. quæ autem non adepta se-
pulturæ honorem ib. vide *Μήνιμα*. ejus
cunctationem detestati sunt Hebræi jux-
ta & Græci 10. & ob eandem ratio-
nem ibid.
- Setarum nonnihil distributum in Principes
sacris adstantes 238
- Sicionii conspecti coronati *λευχειμονῦντες*
cum vestibus albis 96
- Signa versa in luctu fascesque 139
- Silicerniī etymon 265. descriptio 274.
nomine quid veniat Terentio 275
- Σίνδον* & *ὀδόνη* æquè latè patent 70. invo-
luti huic mortui 68. Rabbini est in-
volucrum mortuorum ib.
- Siriciis vocabuli origo 101. Siticen malè
Sicinieta vel Sicinnista ibid. Sicinistæ
cornicines 102. ordines Siticinum di-
stincti ib. sunt *τυμβαύλοι* 109
- Spendii sepulchrum conspersum cruore 198
& 199 *Στήλη*

Στήλη, columnen sepulchro insistens	204.
proprie μνήμα	ibid.
Sisyphi lapis	30
Suggrundiarium pusionum sepulchrum	164
Suovetaurilia sacrificia	260
Stramenta segestria cur sic appellata	84
Συγκλείειν τὰς ὀφθαλμούς	27
Συγκομιδὴ quæ actio Græcis sic appellata	39
eiusdem notatio	ibid.

T

Talmudicorum canon	36
Tantali sitis	30
τὸ Ταειχεύειν quid velit notio	56
Tartari cœlique difformis conditio	303
Theodoretus in signum acerbi doloris fe- mur percutiens	145
Theseus quare redimi coronâ renuerit	132
Threnorum hymnorum & hymenæorum discrepantia	107
Terræ planitiei libamina imposita	225.
in honorem Deorum terrestrium	ib.
Tibiis flebilia fusa carmina	105.
earum ut & tubarum creber in funere usus	102.
tibiæ tactum in exequiis vetuit Admetus	112.
an bene ibid.	ad minimum dua-
bus funus deductum	109.
varia earum genera	

INDEX.

- genera habes 110, 111. tibia pro Neonympho 109
- Tibicen Phrygius 106. bustiarius ib. adhibitus in luctu 108. mos an hic priscus ib.
- Tonsurâ dolorem mulieres testatæ sunt 125. sed viri vice versa tonsura adhibita ibid. circa supercilia oculorum 126
- Tuba funeris conclamatio 105. an deducat Manes ætatis floridæ 102. an quos extulit virtus 103. an de grege vulgi 104
- Tumuli homonymia 200. notio quid accurate & propriè insinuet ib. Materia 201. tumulus Butuninus 200. fabre factus, honorationum deliciae 202. tumuli cippus ib. titulus 203. tumuli varii uni eidemque homini variis in locis statuti 19. Romanorum coronis splendidi 241. frondibus concinni 242. virorum bello illustrium apio montano præstantes 243, 244. hyacinthis floribus conspersi 244. rosâ junonia ibid. ramus tortilis eorum mundus 242. unguentis honorati tumuli 248. confer rubrum sepulchri.
- Tumultus citi causa genuina quæ sit 31
- Τύμβος num originem ἢ ἱέρους agnoscat 164
- Unctio

INDEX.

U

Unctio Græcorum 54. usus unguentorum
illis familiaris ib. & aliis gentibus solen-
nis ungendi & condiendi mos 58. Æ-
gyptiis quidem 55. uncti pedes unguento
Ægyptio 54. Maxillæ & mammæ Phœ-
nicino ib. brachium alterum Sisymbrio
55. cilia & cæsaries Amariçino ib. ge-
nua & collum Serpillinis ibid.

Urna quâ servatæ reliquiæ Fatis cedentium,
osculo an excepta 33. probatio rei ex
sacris annalibus 34. urnarum condi-
tio 180. ejus nomine quid veniat Gram-
maticis 182. urna, κρωσσός ib. κέδρος Af-
fricano ibid. urna in aurea favillæ he-
oicæ reconditæ 180. ex κέδρω facta 181.
argentea 180. ænea ibid. marmorea
181. fictilis ibid

V

Vale & salve 95
Vas aquâ plenum lustrali 48. poni suetum
ante ædium fores ibidem. ἀγδαΐον 49.
ventrosum ibid.

Venus libitina 59. funerum Dea ibid. il-
lius in templo ad funebres pompas serva-
ta præparatoria 60

Ventus

INDEX.

- Ventus in ustulatione quis requisitus 171
- Vestitus feralis ex sindone byssina constans
 67. vestibus pullis elati pauperes ibid.
 sepeliendi albis inclusi ibid. præter ve-
 stimenta alba Princeps & aliis pretiosis se-
 pultus 69. albis induti & coronis or-
 nati quando Græci incesserint 95. lugu-
 bris in funeris pedissequis convenientior
 quàm aorona 131. scissio vestitus per-
 quam familiaris Hebræis, Græcis, Roma-
 nis, Persis 133, 134. de hujus scissura con-
 sulere licet 134. de modo rumpendi
 vestes Dillherr 136. vestes mutatæ à
 lugentibus ibid. convivio qui intererant
 exequiali, candido induti habitu 279
- Via spectans sepulchretum *ἡεραία* 152. un-
 de dicantur *ἡεραία* 153. quæ synonyma
 ib. *ἡεραία*, sacræ πυλῆς ib. porta ma-
 leficorum ib. viæ sinistræ ductor 290
- Victimam mactandi ratio & conditio 232.
 parvæ hostiæ collum diffractum ib. cæ-
 sionem sibi vindicans imperio destinatus
 ibidem.
- Vir si subito raperetur Fatô, cui id Deorum
 fuerit assignatum 29

INDEX.

- Ventus in ustulatione quis requisitus 171
- Vestitus feralis ex sindone byssina constans
67. vestibus pullis elati pauperes ibid.
sepeliendi albis inclusi ibid. præter ve-
stimenta alba Princeps & aliis pretiosis se-
pultus 69. albis induti & coronis or-
nati quando Græci incesserint 95. lugu-
bris in funeris pedissequis convenientior
quàm aorona 131. scissio vestitus per-
quam familiaris Hebræis, Græcis, Roma-
nis, Persis 133, 134. de hujus scissura con-
sulere licet 134. de modo rumpendi
vestes Dillherr 136. vestes mutatæ à
lugentibus ibid. convivio qui intererant
exequiali, candido induti habitu 279
- Via spectans sepulchretum *ἡεραία* 152. un-
de dicantur *ἡεραία* 153. quæ synonyma
ib. *ἡεραία*, sacræ πυλῆς ib. porta ma-
leficorum ib. viæ sinistræ ductor 290
- Victimam mactandi ratio & conditio 232.
parvæ hostiæ collum diffractum ib. cæ-
sionem sibi vindicans imperio destinatus
ibidem.
- Vir si subito raperetur Fatô, cui id Deorum
fuerit assignatum 29

Nicolai, Johann

Tractatus de Graecorum Luctu lugentiumque ritibus variis

Marburgum 1696

Diss. 64#Beibd.1

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10839733-3

VD17 12:132190S